

Blatt

De natu

et ipm ratiōe

et iohannis d' fac busco

comen Jacobi fabri

guntus d' sydeib' et opa eius

lephatus d' fabul'

legem epi mythologica

vari phenomena

opera Procli. et Comen. Xoflerii et

Praxismsg: Aladen

174

174

20 H.H.W. 171 (2°)

(Rara)

4°

BEDAE PRESBYTE

RI ANGLoSAXONIS VIRI. ERV
DITISSIMI, DE NATVRA RERV.
ET TEMPORVM RATIONE
LIBRI DVO.

Nunc recens inuenti, & in lucem editi,

GUSTVM QVENDAM, HVMANISSIME LE
ctor, habes operum Bedæ, eorum quæ antea non extabant, quem si
probabis, efficies ut primum tomum desideratum hactenus,
à nobis uero nuper è situ prolatum, simus quacq;
prima occasione edituri.

BASILEAE EXCVDEBAT HENRI
CVS PETRVS MENSE MAR
TIO, AN:
M. D. XXIX.

Cum gratia & priuilegio Cæsarco.

Constabat mihi Ioanni Cincinnio Lippiësi Beda iste. atb. 7. Anno. 1529.

171 / 3

CLARISSIMO ET

DOCTISSIMO VIRO D. IOANNI FABRO,
PRAEPOSITO BVDENSI, SERENISSIMI FERDINAN/
DI HVNGARIAE ET BOHEMIAE REGIS
CONSILIARIO, IOANNES SICH/
ARDVS S. D.

Rimum tomum operum Bedæ, iam multis seculis desidera-
tum, cum publico essem adornaturus, uir clarissime, idemq; do-
ctissime, qui tibi ex condicito ueluti sponsor mei erga te studij
perpetuæq; obseruantia deberetur, existimaui officij mei esse,
non tam dare operam ut uoluntati in te meæ quamprimum sa-
tisfacerem, quàm ut interim etiã dispicerem quo tu pacto esses
erga eiusmodi autorem affectus. Commodũ ergo uenit in mentem ut Chroni-
ca ista extruderem, & futuræ editionis quendã tibi gustum exhiberem, ut dum
ueluti Apelles quidam delitescens cum aliorum, tum tuum, quod mihi multo-
rum instar erit, iudicium cognouero, uel editionem tibi destinaram urgeam, uel
eam uolens etiã patiar in spongiã incumbere: Quod tamen ipsum cur faci-
am non uideo, siquidẽ nihil uspiã solidæ eruditionis uideo, in quo non sit cum
summa laude uersatus Beda, adeo ut ne quidem ullum scripti genus, utcunq; in
speciem puerile, se indignũ duxerit. Cuius quidem rei locupletissimi passim ex-
tant testes libelli de musica, saltu lunæ, ratione carminum, tropis & schemati-
bus, orthographia, scripti, ut satis apparet, horis succisuis, cum legitima studio-
rum opera sic rebus sacris sudarit, ut nullam earum partem reliquerit, quam nõ
pro uirili, ad exemplum uidelicet maiorum, excoluerit. In quo tamen scribendi
cur su sic se gessit, ut, quæ fuit optimi uiri uerecundia, maluerit aliena repetere, &
nonnunquam si res postularet in compendium redigere, quàm sua putide in-
culcare, & quod pleriq; faciunt, laudem alieno partam labore in se transferre.
Quod quidem si esset nostra tempestate à nonnullis præstitum, non modo qui-
etas haberemus respublicas, quæ nunc rerum nouarum expectatione erectæ, ar-
mis sibi quod libido impulerit uiam aperiunt, uerum etiã nõ esset cur stulte Go-
thorum irruptiones quereremur tam exitiales studijs ueterumq; scriptis fuisse.
Quando quidem dignum ferè lectu nihil in omni uetustate fuit, quod non idem
suo tamen loco legatur in Beda, ut cum ista damnes, eadem quoq; opera uidea-
re de grauissimis autoribus pronuntiare, quorum iste secutus est & in scriben-
do autoritatem, & in tractandis rebus sacris religionem. Mihi sanè sic uenit,
ut Bedam legens non unum aliquẽ manibus tenere uidear, sed simul ut quidq;
rectissime à quibusuis memoriæ proditum est, ueluti in thesauro conspiceretur
quamminimum ualere debeat quorundam oratio, qui eum acta agere asserunt,
atq; unũ hoc in maximis uitijs numerant, quod ex integro bene ueterum dicta
retexat, cum id mihi uel præcipuam autori dignitatẽ conciliare uideatur. Quid e-
nim, ut alios silentio præteream, de Mario Victorino, optimo haud dubie auto-
re reliquum nobis uel temporum iniuriæ, uel incursiones illæ Gothicæ, quibus
nihil non imputamus, reliquum fecissent, nisi nominatim is subinde in Bedæ li-
bris testimo nij loco citaretur? Quem sanè autorem præter commentarios in
Pauli

Pauli Epistolas, cōstat quoque in quinq; Mosi libros accuratissime scripsisse. Quorū tamen nihil ferē ad nostrā memoriā peruenit, extra ea quæ nos superioribus diebus de Trinitate & homouio protulimus, & quædā quæ etiamdū penes nos sic omnibus modis lacera faciunt, ut editionis ne quidem minimam de se spem præbeāt. Præterea Gelliū, Festum Pompeiū, Macrobiū nemo est qui non pro optimis autoribus & legat & sequatur, quorū tamē studiū in eo palām consumi uidemus, ut ueterum recte dicta factaq; ab obliuione uindicerentur. Quorum existimationi nihil obfuit, quod eadem illa quæ scribenda susceperunt lecturi forsitan fueramus in Catone, Varrone, Nigidio Figulo, Cælio, Verrio Flacco, si modo tantos nobis autores dii reliquos esse uoluissent. Imo gratia etiam istis habenda est, qui quod per se stetit, non sint passi eas quoque ipsas ruinas nobis esse ignotas. Sed hæc re ipsa malo eruditus probentur, quām oratione. Redeo nunc ad Chronica nostra tuo nomini, uir clarissime, inscripta, quæ sic uelim legas, ut si te indigna iudicaueris, in memoriā tibi reuoces, id nobis fuisse consilij, quod hijs fere qui longam aliquam peregrinationem instituāt, quibus curæ est principio ociose atq; suspenso, ut sic dixerim, pede ingredi iter, ut sic & labori assuescant, & difficultati incumbenti sufficere possint: Sic me nunc ea arripuisse maxime, quæ in se difficultatis minimum haberent, ad ferendum tamen maioris negocij fastidium obfirmarent. Nam cum Badius Ascensius aliquot huius autoris tomos superioribus annis edidisset, ea uero quæ primum tommum conficere poterant aut nusquam comparerēt, aut essent fortasse exemplariū uitio uisa deteriora, quām ut sic edī ullo pacto deberent, certior factus de mea uolūtate, qua passim increbuerat, me nescio quid in Beda moliri, per literas obsecrat, ne patiar longe pulcherrimā tantī autoris partē diutius in situ esse, quin aut ipse quaq; prima occasione edendam curarem, aut si id rationibus meis parum conueniret, ad se mitterem, daturum operam ut quicquid id esset scriptorum protinus in manus eruditorum exiret. Effecit uir humanissimus, & de studijs nō uulgariter meritis, ut quoquomodo tentandum aliquid ducerem, tibiq; inscribendū, ratus eius lectionē cum utilem cæteris fore, tum tibi non iniucūdā, eo præsertim nomine, ut sit ubi occupatissimus omnium animi seueritatem remittas, si quando tamē per ocium huc diuertere libebit.

Vale, & studijs perge sic ut cœpisti apud Serenissimum regem nostrum patrocinari, Basileæ mense Martio,

Anno M. D. X X I X.

CATALOGVS OPERVM BEDAE QVAE
PENES NOS SVNT, NONDV
TAMEN EXCVSA.

In Genesim, Exodum, Numeros, Leuiticum, Deuteronomium, libros Re-
gum, Prouerbia Solomonis, Ecclesiasten, Cantica Canticorum, Psalterium,
Esdram, Neemiam, Tobiam, Esaïam, Hieremiam, Ezechielem, Danielelem, Mi-
nores Prophetas omnes, Ioannem. Præterea de gratia dei, de laude charitatis,
de nominibus locorum noui & ueteris instrumenti, de tabernaculo &
uasis, de ædificatione templi, sunt elegantissimi penes nos li-
belli, quos omnes simul atque dabitur ocium curabi-
mus exire in manus hominum, si modo sen-
serimus istis nos primitijs gratiam
ab eruditjs inijsse.

3 MEMORABILIVM

MEMORA

BILIVM RERVM, QVAS

Beda passim tractat, Index.

A

Abdias Propheta 10. C
Abel sonat luctum 48. D
Abel quando à Cain occisus 48. D
Abessan 10. B. & 51. A
Abgarus Edessæ regnat uir sanctus 57. D
Abias 10. C. & 51. C
Abimelech 10. B
Abimelech filius Gedconis 50. D
Abimelech Pontifex 10. C
Abraam 10. B
Abraam filius Thare 50. A
Abraam Astrologia initiatus est apud Chaldæos 17. A
Abraam aduexit quædam à Chaldæis hausta Aegyptijs 17. A
Abraam apud Chaldæos exulauit 17. A
Abraam uenit in Chanaan 10. B. 50. A
Absides quæ sint 2. C
Acarnanes annum habuerunt VI mensium 35. B
Accius Romanus 60. D
Acephalorū hæresis quādo cœperit 11. C
Acephalorum hæresis qualis 62. C
Achab filia uxor erat Ioram 51. D
Achaz 10. D. & 52. B
Achialon 10. B. & 51. A
Achiel Hiericho instaurat 51. D
Achilleus Aegyptum obtinuit 58. D
Adam quot annorum fuerit 48. D
Adami anni & filij 10. A
Adar mensis Martius 20. C
Adrianus Cæsar Rom: 11. B. & 57. B
Adrianus præcepit Christianos sine obiectu criminum non debere damnari 57. B
Aedilfridus rex Angliæ 62. A
Aeduinus rex Anglorum 62. B
Aër quid sit 4. A
Aër pro cælo nonnunq̃ sumitur 4. A
Aër humidus & calidus est 34. A
Aëris elementaris natura 1. B
Aegyptus à fulminibus est tuta 4. D

Aegyptus Syluius VII rex Latinorum 51. C
Aegyptus habet media nostra hyeme floeos campos 34. C
Aegyptus artium mater est 23. B
Aegyptus non cernit Septentriones 6. A
Aegyptus uersa in prouinciā ab Augusto post mortem Cleopatæ 56. A
Aegyptus recessit à Persis 54. B
Aegyptus imbris caret 5. D
Aegyptij annum habuerunt 1111 mensium 35. B
Aegyptij primi menses ad cursum solis exegerunt 20. D
Aegyptij multa ex D. Marco hauserunt
Aegyptij diem inter duos solis (39. A) occasus numerant 7. B. & 16. A
Aegyptij optimi calculatores 23. A. 30. C
Aegyptiorum regnū incipit 10. B. 49. D
Aegyptiorum regnum finitū est 54. C
Aelius Pertinax Cæsar Ro: 11. B. 57. C
Aelge monasterium 63. B
Aelles rex Angliæ 62. A
Aelia dicta Hierosolyma 57. B
Aeneas uenit in Italiam 10. C
Aeneas primus rex Latinorum 51. A
Aeneas Syluius IIII Latinorū rex 51. B
Aeolidum insularum undis nutritur Aetnæ incendium 6. D
Aequinoctia bina sunt 7. D
Aequinoctia quando 30. A
Aequinoctialis circulus inhabitabilis est
Aequinoctialis dies toti (æstu 1. D) mundo est æqualis 8. A. & 30. D
Aequoris summitas dulci or est ea aqua quæ est in profundo 5. C
Aestas quæ sit 33. D
Aestas ab æstu dicitur 34. B
Aestas meridiei comparatur 8. A
Aestatis tēpore quo nos pacto geram⁹, ut ualitudinē rectam tueamur 30. B
Aestatis natura & initium 8. A
Aesquilinus mons Vrbi adiectus per Seruum Tullum 53. A
Aetas prima quot annorum sit 48. B
Aetates mundi sex sunt 9. D
Aëtius Patritius Attilæ terror occiditur à Valentiniāno 61. A
Aetnæ incendium durat ad exemplum gehennæ 6. C

Africa

INDEX EORVM OMNIVM QVAE LIBRO INSVNT.

- Africa subdita populo Romano 63. B
 Africa reparatur Imperio Rom: 11. C
 Africa qua & quibus limitibus clauda/
 Africa uastatur a Gothis & (tur 6. D
 Vandalis 60. C
 Africus qui & Libs uentus 4. B
 Agamemnon Mycenis imperat 51. A
 Agathobolus 30. D
 Agatho Pontifex Romanus 61. D
 Aggeus Propheta clauit 53. D
 Agon Olympicus ab Hercule constitut
 Agrippa Syluius XI rex (tus 50. D
 Latinorum 51. D
 Agrippa Herodes accusat Herode Te/
 trarcham 56. B
 Alani inter Scythicas gentes sunt 59. D
 Alani Gallias aggressi sunt 60. A
 Alba longa condita ab Ascanio 51. A
 Alba Syluius VI Latinorum rex 51. C
 Albinus Iudae praefuit post Festu 56. D
 Alchimus tentauit inuadere Pontifica/
 tum Iudaeorum per uim 55. B
 Alethis primus rex Corinthioru 51. B
 Alexander Magnus 54. C
 Alexander Magnus Babylonē redegit
 in potestate sua interfecto Dario 54. C
 Alexander Magnus lilyrios & Thra/
 cas superat. 54. C
 Alexander Magnus Sardis oppidum
 capit 54. C
 Alexander Iudaeam subiugat 54. C
 Alexander Magnus ueneni haustu per/
 rixit anno uita sua XXXII 54. C
 Alexāder Magnus quādiu regnauerit
 Alexander rex 10. D (54. C
 Alexander rex secundus 11. A
 Alexander Imperator Romanus 11. B
 Alexander Romanus Episcopus marty/
 rio coronatur 57. A
 Alexander Hierosolymitanus Episco/
 pus coronatur martyrio 58. B
 Alexāder Episcopus Cappadociae 57. D
 Alexandra imperauit Iudaeis 55. C
 Alexandria ab Alexādro cōdita 54. C
 Alexandria die longissimus habet ho/
 ras XIII s. A
 Alexandrini Episcopi officium 38. D
 Alpes Cottiae fuerunt in patrimonio se/
 dis Apostolicae 63. D
 Altanus est in pelago 4. C
 Altitudo caeli uaria 1. C
 Am ueteres pro circum ponebāt 34. C
 Amazias 10. C. & 52. A
 Ambacij Prophetae corpus diuina reue/
 latione prolatum 60. A
 Ambrosius Mediolanensis claret 11. C.
 Ambrosius Aurelianus Bri (59. D
 tonum dux 61. B
 Ambri rex Israel 51. D
 Ammonitae debellati per Iepthe 51. A
 Amon 10. D. & 52. C
 Amon a seruis suis occisus est 52. C
 Amos propheta in Israel 10. C
 Amphi^{μφισιονοι} qui & unde dicantur 31. A
 Amphion Musicus clauit 10. B
 Amphitheatrum Romae a Tito Impera/
 tore adificatum 57. A
 Amra pater Moysi 50. B
 Amterminum dicitur a Catone pro cir/
 cum terminos 34. C
 Amulio Syluis XV Latinoru rex 52. A
 Anastasius Imperator 11. C. 61. B. 64. A
 Anastasius haeresi fauens Eutychetis
 fulmine perijt 61. B
 Anastasius uictus a Theodosio 64. A
 Anastasius Persa monachus pro Chri/
 sto martyrio coronatur 62. B
 Anastasij martyris reliquia Romae per/
 Anastasij monasterium (late 62. B
 haud procul a Hierosolymis 62. B
 Anatholius Laodicia Episcopus 17. A.
 & 58. D
 Anatholij liber Paschalis 22. C. 34. B
 & 58. D
 Ancus Martius rex Romanoru 52. C
 Anchiale condita a Sardanapalo 52. A
 Andrae Apostoli ossa a Constantino/
 politanis honorifice suscepta 11. B.
 & 59. C
 Andromachus custos templi 54. C
 Angeli nuntiatu qui ppiā hominibus
 aerea corpora sibi sumunt 1. D
 Angeli caelum supremū incolunt 1. D
 Angli Saxones dicti 60. D
 Angli Christiani esse sub Gregorio
 Pontifice ceperunt 62. A
 Antheros Episcopus Rom: 58. A
 Annus unde dicatur 34. C
 Annus communis 34. D
 Annus magnus omniu Planetaru 34. C

ius VII rex Latinorum
 bet media nostra hyeme
 pos 34. C
 um mater est 33. B
 n cernit Septentriones 41
 fa in prouincia ad Augu
 rem Cleopatrae 44. A
 effusa Perlis 54. B
 ambus caret 5. D
 um habuerunt 1111 mo
 ni mentes ad cursum solis
 30. D
 ita ex D. Marco haudē
 m inter duos solis (30. A
 merant 7. B. & 14. A
 imi calculatores 23. A. 30. C
 n regnū incipit 10. B. 49. D
 n regnum Iudaē 54. C
 nax Caesar Rom: 11. B. 17. C
 sterium 63. B
 egit 61. A
 Hierosolyma 51. B
 in Italiam 10. C
 as rex Latiorum 51. A
 us III Latinoru rex 50. B
 ularum uitis nomen
 edium 6. D
 binasunt 7. D
 quando 30. A
 is circū dūctū est
 is dies 1. D
 equalis 1. A. & 30. D
 mē dicitur esse aqua
 dūdo 5. C
 5. D
 14. B
 comparatur 8. A
 quos pacto geram,
 stam uocantur 30. B
 mium 8. A
 Vbi adiectus per
 5. A
 miorum sit 48. B
 sone 9. D
 rubeae terror occidit
 61. A
 dicitur ad exemplum

Africa

- Annus magnus qui dicitur 8. B
 Annus solaris 34. D
 Annus lunaris 14. A
 Annus lunaris qui dicitur, & quot die-
 bus absoluitur 8. B
 Annus Lauius fuit XIII mensium 35. B
 Annus Arcadibus trium mensium fuit
 35. B
 Annus dominicæ incarnationis quomo-
 do inueniatur 40. A
 Annus communis quis 14. A, & 39. A
 Anni ciuilibis uel solaris ratio 8. B
 Anni initium non idem apud omnes
 gentes 8. B
 Annum Romani X mensibus finie-
 bant 7. D
 Anni dominicæ natiuitatis antiquitas
 cereis insculpebantur 40. C
 Anni ueterum dispares 35. A
 Anni naturales 34. C
 Antenor pulsus Illo ab Hectoris filijs
 51. B
 Antichristus quando sit uenturus 65. B
 Antigonus siæ regnat 54. D
 Antiochus Epiphanes omnia sordibus
 idolorum complet 55. B
 Antiochus Iudæos oppressit 11. A
 Antiochus rex Syriæ uicit Philopato-
 rem 55. A
 Antiochia condita à Seleuco 54. D
 Antipater Procurator Palæstinæ factus
 55. C
 Antipodes 37. C
 Antoninus Pius Cæsar Romanus 11.
 B, & 57. B
 Antoninus pius mitior efficitur in Chri-
 stianos beneficio Iustini Philosophi
 57. B
 Antoninus alius regnat 11. B
 Antoninus Commodus Cæsar Roma-
 nus 57. C
 Antoninus Caracalla Cæsar Romanus
 11. B, & 57. D
 Antoninus Verus Cæsar Romæ 57. B
 Antonius uictus ab Augusto se interfe-
 cit 56. A
 Antonius monachus clauit 11. C, 59. B
 Antonij monachi corpus repertum de-
 fertur Alexandriam 61. C
 Aoth 10. B, & 50. C
 Apamia condita à Seleuco 54. D
 Aparctias uentus septentrionalis est 4. B
 Apis condidit Memphim 50. A
 Apollinaris Asianus clarus habet 57. C
 Apollinaris Episcopus, Laodicen9 59. D
 Appius Claudius Cæcus 54. D
 Appia uia strata ab Appio Claudio 54.
 Aprilis dictus quasi aperilis (D
 7. D, & 21. B
 Aprilis Arietis signum habet 22. D
 Aqua præcingitur terra 5. D
 Aqua frigida & humida est 34. A
 Aqua dulcis alit fructus melius 5. B
 Aquæ elementum cuiusmodi 1. B
 Aquæ glaciales in cælo cur sint 1. D
 Aquarum cælestium usus 1. D
 Aquarum duplex natura est 5. B
 Aquarius Ianuario assignatur 3. A
 Aquarij sidus quando oriatur 23. B
 Aquilas Interpres quando floruerit 11. B
 Aquilo qui & Boreas uentus 4. B
 Aratus Poëta clauit 54. D
 Arbaces primus rex Medorum 52. B
 Arbaces Medus Sardanapalū uicit 52. A
 Arbaces Medus transtulit regnum As-
 syriorum in Medos 52. A
 Arcadius, Honorius & Theodosius
 Imperatores Romani 11. C
 Arcadius filius Theodosij Augustus
 Arcadius à Theodosio consors (60. A
 regni est factus 60. A
 Archelaus Mesopotamiæ Episc: librū
 contra Manichæos scripsit 58. D
 Archelaus sufficitur Herodi 56. A
 Archelaus relegatur in Galliam 56. A
 Arcturi exortus imbrifer est 2. B
 Arca Noë præfigurauit ecclesiam Chri-
 sti 49. B
 Arcus cælestis quadricolor unde 4. D
 Aremulus Syluius XII Latinorum
 rex 57. A
 Argiuorum regnum incipit 10. B
 Argumentū in quo signo sit luna 3. C
 Ariana hæresis Constantij Imperatoris
 tempore maxime sauijt 59. B
 Aries Martio mensi propter Hammo-
 nem à ueteribus est tributus 3. A
 Arietis signum ubi oriatur 23. A
 Aristides Atheniensis discipulus Apo-
 stolorum 57. B
 Aristobolus

- Aristobolus Hyrcano in Pontificatu
succedit 55. C
- Aristobolus Peripateticus Philoso-
phus 55. A
- Aristobolus Pontificis dignitatem con-
iunxit cum regia potestate 54. B
- Aristobolus unus ex LXX Interpreti-
bus fuit 30. D
- Aristobolus uinctus à Pompeio Ro-
mam abducitur 55. C
- Aristoboli libri explanationum in Mo-
sen ad Ptolemaū Philometora 55. B
- Aristoteles qua ætate floruerit 10. D
- Aristoteles auditor Platonis 54. B
- Arius Lacedæmoniorum legatus ad Si-
monem 55. A
- Arius condemnatur in Synodo Nicena
63. B
- Armenij fidem Christi suscipiunt 11. C
- Arnobius Rhetor in Psalmos 49. B
- Arphaxad filius Sem 10. A. & 49. B
- Arfes Ochi filius rex Persarum 54. C
- Artabanus 10. D. & 54. A
- Artaxerxes 10. D
- Artaxerxes Memnon 54. B
- Artaxerxes secundus 10. D
- Artaxerxes qui & Ochus 10. D. &
54. C
- Artaxerxes Ochus Aegyptum suo iun-
xit imperio 54. C
- Artaxerxes Longimanus 54. A
- As XII unciarum est 14. C
- Asa filius Abiam 10. C. & 51. C
- Asasternit Zara Aethiopem 51. D
- Ascanius secundus rex Latinorum
51. A
- Ascanius Albam condidit 10. C
- ^{Ascanius} qui & unde dicantur 31. A
- Asia magnitudine sua reliquis duabus
partibus terræ est compar 6. D
- Affyrorum imperium incipit 10. B.
& 49. D
- Affyrorum regnum quamdiu durauit
52. A
- Affyrorum regnum in Medos transfer-
tur 10. C
- Astrologia cœpit apud Chaldaos
17. A
- Asuerus est qui dicitur Artaxerxes
Memnon 54. B
- Astyages Babyloniorum imperium de-
struxit 53. B
- Athalaricus successit Theoderico 61. C
- Athalia 10. C
- Athalia omnem stirpem domus Ioram
interfecit, præter Ioas filium Azariæ
51. D
- Athalia mater Azariæ 51. D
- Athanasius ab Arianis multa pertulit
59. B
- Athanasius exul suscipitur à Maximi-
no Treuirorum Episcopo 59. B
- Athenienses diem à meridie in meridi-
em computant 7. B. & 16. A
- Athenienses XXIII literis uti cœpe-
runt, cum antea tantum XVI haberent
54. B
- Athenodorus discipulus Origenis 58. A
- Athur tertius mensis Aegyptiorum
21. A
- Atomum in tempore quid dixerint
14. B
- Atrabilis cuiusmodi homines faciat
34. A
- Attila Illyricum & Thraciã uastat 60. D
- Auentinus Syluius XIII Latinorum
rex 52. A
- Auentinus mons à rege Auentino di-
ctus 52. A
- Auentinus mons Vrbis adiectus ab An-
co Martio 52. C.
- Aues cœli unde dicantur 66. A
- Augustus Leonis signum habet 22. D
- Augustus Sextilis antea dictus 21. C
- Augustus Octavianus regnat Romæ
55. D
- Augusti & Antonij bellū ciuile 56. A
- Augusti dicti reges ab Augusto 55. D
- Augustinus floret 11. C
- Augustinus Hipponensis Episcopus
moritur 60. C
- Augustini ossa Ticinū translata 64. C
- Auitus Hispanus Luciani presbyteri re-
uelationem è Græco uertit in Lati-
num 60. B
- Aura quid sit 4. C
- Aurea porta Constantinopoli 61. B
- Aurelius Antoninus Cæsar Ro: 57. D
- Aurelianus Imperator Romanus 58. C
- Aurelius Alexander Cæsar Rom: 58. A
- Aurelius

SIVR
condita à Seleuco 40
uenus septemtrionalis 4
didit Memphim 56. A
nis Africus clarior habet 57
nis Episcopus Laodiceus 56
Dandus Cæcis 54. D
strata ab Appio Claudio 54
ictus quali apertis 54
& 21. B
rietis signum habet 21. D
cingitur terra 5. D
gæda & humilitate 24. A
ilicis alit fructus melius 1. B
ementum cuiusmodi 1. B
faciles in cubo uolunt 1. D
m cœlestium uisus 1. D
m duplex natura 1. B
s lanario affligunt 1. A
fidus quando uolunt 1. B
Incepit quando horum 1. A
qui & Boreas uentus 4. B
Pœta clarus 54. D
primus rex Medorum 10. D
Medus Sardaniarum 10. A
Medus transhalicem 10. A
in Medos 10. A
Honorius & Theodosius
atores Romani 10. C
filius Theodosii 10. C
à Theodosio condit 10. C
st factus 40. A
s Mesopotamiam dicitur
Manichæus scribit 10. D
s sufficitur Herodes 10. A
s relegatur in Galliam 10. A
cortus imbrifer est 10. A
pax figurant ecclesiam dei
stis quadricolor unde 10. B
Syluius XII Latinorum
regnum incipit 10. B
in quo signo seclum 10. C
lis Constantinij Imperatoris
maxime lauræ 10. B
menti propter Hamo-
ribus est tribus 10. A
n ubi oritur 10. A
erier his discipulus Apo-
7. B
Antiboles

- Aurelius Antoninus Imperator 11. B
 Aurelianus Imperator secundus Christi-
 anos persequitur 11. B
 Auster uentus plerumque terramotus gi-
 gnat 4. B
 Auster qui & Notus dicitur ubi spiret
 4. B
 Australis circulus frigoribus inhabita-
 bilis est 2. A
 Australis polus qui 1. C
 Australes uenti quamobrem maiores
 in mari tempestates excitent 4. B
 Autumnus 33. D
 Autumnus unde dicatur 34. C
 Autumnus occiduo comparatur 8. A
 Autumni tempore quid faciendum 30. B
 Autumni natura & initium 8. A
 Azahel rex Syriae affligit Israel 52. A
 Azarias filius Ioram 51. D
 Azymorum dies qui 46. B
- B
- B** Abylas Antiochia: martyrio coro-
 natur 58. B
 Babylonia condita à Semiramide 10. B
 Bachylus Asianus Episcopus 57. D
 Bacho nonus Aegyptiorum mensis 21. A
 Bachomius Aegyptiorum coenobiorum
 fundator 38. B
 Baptisterium factum à Constantino 59. B
 Barachias quid sonet 52. A
 Barnabae Apostoli corpus repertum 11.
 C. & 61. B
 Basilica Agnae uirginis à Constantino
 facta 59. B
 Basilica Pauli facta à Constantino 59. B
 Basilica D. Laurentio facta à Constan-
 tino 59. B
 Basilica D. Petro & Marcellino confi-
 tuta à Constantino 59. B
 Basilica Petri in templo Apollinis à Cō-
 stantino Imperatore Romano facta
 59. B
 Basilica Geruasij & Prothasij à Vincen-
 tio Romano Pontifice dedicata Ro-
 mae 60. B
 Basilica Constantiniana quae & Ioan-
 nis Baptistae 56. B. & 59. B
 Basilica Petri & Pauli facta à Constan-
 tino in ciuitate Albanensi 59. B
- Beda de temporibus bis scribit 12. A
 Bedae patria 29. D
 Benedab rex Syriae 51. C
 Benedictus Abbas floruit 61. C
 Beroëa condita à Seleuco 54. D
 Bes VIII unciae sunt 14. C
 Bibliotheca Athenis extructa miri ope-
 ris ab Adriano Caesare 57. B
 Bilizarius Vandalos delcuit 61. C
 Bissextus qua ratione fiat 8. B
 Bissexti ratio & causa 35. B
 Bissextio quantum annuo accrescat
 36. A
 Bissextilis anni aduentus 9. B
 Bleila Illyricum uastat 60. D
 Bonifacius Episcopus Romanus
 60. C
 Boreas qui & Aquilo ubi flet 4. B
 Borealis polus qui 1. C
 Brennus dux Gallorum Senonum
 54. B
 Britannii uicti à Claudio 56. C
 Britannii auxilium petunt à Romanis
 contra Pictos & Scotos 60. B
 Britannii stipendiarii facti sunt à Cae-
 sare, qui ante hunc diem ne nomen
 quidem Romanorum audierant
 55. D
 Britannos nullus ausus est ante Iulium
 Caesarem & Claudium aggredi
 56. C
 Britannia ferè amissa fuit sub Nerone
 56. D
 Britannia communita muris & fossis à
 Seuero Romano Caesare 57. D
 Britanniae longissimus dies XVII ho-
 rarum 8. A
 Britanniae per Asclepiodotum receptae
 59. A
 Brumalis circulus temperatus habitabi-
 lisque est 2. A
 Britonum uictoria 61. B
 Brutus Hispaniam subegit 11. A
 Bulgarij ubi habitent 64. B
- C
- C** Admus literarum inuentor 10. B
 Cainan 10. A
 Cainan filius Enoch 48. D
- Caius

Caïus Romanus Episcopus 58. D
Calo uerbum usurpatum in Calendis
 7. D. & 22. B
Calendæ initia sunt mensium 7. D
Calendæ in scripturis quæ 22. B
Calendæ quæ sint dictæ 22. B
Caligula Cæsar Romanorum 56. C
Caligula retulit se inter deos 56. C
Caligula quando regnauerit & quamdiu 11. A
Calabra curia ubi 22. B
Cambyses rex Persarum 53. D
Cambyses superstitionem Aegypti abominatus omnes ceremonias abrogauit 53. D
Cancer Iunio est consecratus eò quod sol tum ad inferiora redeat 3. A
Cancris signum ubi oriatur 23. B
Canones Apostolorum 22. C
Canopum nec Italia nec Britannii uidentur 32. B
Capetus nonus rex Latinorum 51. D
Capitolium extructum à Tarquinio Prisco 52. C
Capitolium à fundamentis ædificatum est à Numa Pompilio 52. C
Capricornus Decēbri assignatur, propter Capram Iouis altricem 3. A
Capricornus quare ultima parte pisci similitudinis pingatur 3. A
Capricorni signum ubi oriatur 23. B
Capys Syluius octauus rex Latinorum 51. C
Caranus primus rex Macedonũ 52. B
Carthago à Didone construitur 10. C. 51. B
Carthago recepta à Romanis 61. C
Carthago euerfa 63. B
Carthaginensium bellum 54. B
Carausias Britanniam occupauit 58. D
Carmentes Latinas literas reperit 10. B
Carus Imperator Romanus 11. B. & 58. D
Carus Imperator de Persis triumphat 11. B
Casleu mensis December 20. C
Casa Romuli iuxta Calabram curiam 22. B
Cassius Iudæa capta templum spoliat 55. D

Castor & Pollux Maio mensi sunt tributuri propter uirtutis insigne 3. A
Cataphrygarum hæresis quando exorta 11. B
Cæcias qui & Vulturinus orientalis est uentus 4. B
Cæsar Iulius quando floruerit 11. A
Cæsar à coniuratis interficitur in Curia 55. D
Cæsar Iulius primus monarcha Romæ 54. A
Cæsar Germanos capit & Gallos 55. D
Cæsar confirmauit regnum Aegypti Cleopatraz ob consuetudinem stupri 55. D
Cæsari parata insidia à Ptolemæo 55. D
Cæsares dicti sunt à Iulio Cæsare 11. A. & 55. D
Cecrops primus rex Athenarum 51. A
Cecrops Athenas condidit 10. B
Celsus Philosophus Epicureus contra quem scripsit Origenes 58. B
Census ciuium Romanorum institutus per Seruium Tullum 53. A
Census Romæ quinto quoque anno peragebatur 41. A
Centesimus fructus quis à D. Hieronymo intelligatur in Euangelio 13. A
Centauri qui fuerint 50. D
Ceolfridus Abbas Bedæ 64. B
Chalcedonensis Tomus 61. A
Chalcedonense Conciliũ quando 11. C
Chaldaei quomodo diem computent 16. A
Chaldaei diem inter duos solis exortus dicunt 7. B
Chaldaei ab Arphaxad oriundi 10. A
Choëac quartus mensis Aegyptiorum 21. A
Choleræ rubæ natura & effectus 34. A
Corinthiorum imperium 51. B
Chosron rex Persarum 62. B
CHRISTVS Iesus nascitur 56. A
Christus nascitur XLII anno Augusti 11. A. & 56. A
Christus crucifigitur XVIII anno Tiberij 11. A. & 56. B
Christus annuntiat regnum cælorum 56. B

Cibis

- Cibis cuiusmodi quouis tempore uten
 dum 30. B
 Cicero Arpini natus & ubi 11. A. 55. C
 Cingus dicebatur etiā Quīntius 14. C
 Circulus æquinoctialis 33. A.
 Circulus brumalis 33. A
 Circuli mundi quinq; sunt 1. D. 33. A
 Circuli quare dicantur 33. A
 Circuli diuisio 39. A
 Circulis octo terra distinguitur pro di/
 erum uarietate 6. A
 Circius Narbonensiu est uentus 4. B
 Circus Romæ ædificatus à Tarquinio
 Prisco 52. C
 Ciuile bellum inter Cæsarem & Pom
 peium 55. D
 Classis unde dicta 22. B
 Claudius Imperator Rom: 11. B. 56. C
 Claudius Cæsar. quādiu regnauerit 11. A
 Claudius Imperator Romanus 58. C
 Claudio clypeus aureus in Curia col/
 locatus 58. C
 Claudia aqua inducta per Appium
 Claudium Cæcum 54. D
 Clemens Alexandrinus 57. D
 Clementis libri historiarum 15. C
 Cleopatra quando & quamdiu regna
 uerit 11. A. & 55. D
 Cleopatra regio comitatu urbem Ro/
 mam ingressa est 55. D
 Cleopatra cum Antonio marito uicta
 se occidit 56. A
 Cleopatra filium regno expulit 55. C
 Climata mundi sunt quatuor 2. A
 Clodius Albinus interficitur Lugduni
 57. D
 Cloacæ factæ à Tarquinio Prisco
 52. C
 Codex Iustiniani quo tempore promul
 gatus 61. C
 Commodus Imperator quando &
 quamdiu 11. B
 Commodus Imperator Colossi capite
 sublato suū caput imponi iussit 57. C
 Computus duabus rebus constat 7. B
 Computus temporis trimoda ratione
 discretus est 13. D
 Computus digitorum qualis 13. A
 Computandi quædā diuina ratio 14. A
 Cometæ ferè omnes sub Septentrione
 uisuntur 4. A
 Cometarum natura & prodigiū 3. D
 Coelius mons adiectus Vrbi à Tullo
 Hostilio 52. C
 Coeli natura ignea est 1. C
 Coeli nomine quid intelligatur in scri/
 pturis 15. C
 Coelum æreum 66. A
 Coitus lunæ 3. D. & 28. B
 Colossus erectus Romæ CVII pedum
 56. D
 Collisio ignem parit 4. C
 Concurrentes 8. D. & 9. B
 Conticiniū pars noctis quæ dicat 7. B.
 & 17. D
 Corus uentus qui & Argestes 4. B
 Cornelius Episcopus Romanus succe
 dit Fabiano 58. B
 Constantia Augusta baptizata 59. B
 Constantinus Imperator Ro: 11. B. & C
 Constantius Imperator misit Vitaliano
 Pontifici Romano aurea Euāgelia,
 exornata miræ magnitudinis gem/
 mis 62. D
 Constantinus filius Constantini Imper
 ator Romanus 62. D
 Constantinus filius Constantini Ace/
 phalorum hæresi fauet 62. D
 Constantinus filius Heraclij Imperator
 Romanus 11. C. & 62. C
 Constantinus Christianus efficif 59. A
 Constantinus alius Constantini filius
 Imperator Romanus 11. C
 Constantiniana basilica quæ 63. C
 Constans cum Constantio fratre imper
 rat Romæ 59. B
 Constantius & Constans Imperatores
 Romani 11. B
 Constantius Constantini filius Cæsar
 Romanus 59. A
 Constantius Imperator Rom: 59. B
 Constantius Eboraci obiit 59. A
 Constantinopolis condita à Constanti/
 no 59. B
 Constantinopolitana ecclesia ante Gre
 gorium Pontificem maximum scri/
 bebat se primam ecclesiarum 62. A
 Cōsules post exactos reges fuerūt 54. A
 Consualibus ludis raptæ Sabinæ 52. B
 Creperum ueteres dubiū dixerunt 7. B
 Crepusculum

- Crepusculum quid sit 7. B & 17. D
 Crescens Cynicus 57. B
 Crucifixio Christi quoto die fuerit
 48. C
 Cuthbertus Episcopus 63. C
 Cuthberti uita à Beda prosa & carmine
 descripta 63. C
 Cyclus lunaris 43. C
 Cyclus paschalis octo lineis est comu-
 nitus 8. D
 Cyclus Romanorum 43. C
 Cyclos decennouenales Synodus Nice-
 na instituit 8. C
 Cyprianus martyrio coronatur 11. B
 & 58. C
 Cyrene conditur in Libya 50. D
 Cyrillus Alexandrinus quando florue-
 rit 11. C
 Cyrus primus rex Persarum 53. C
 Cyrus Persarum rex Iudæos à captiui-
 tate liberauit 53. C
 Cyrus Alexandria Episcopus Acepha-
 lorum hæresim instaurat 62. C
 Cyrus Abbas in Ponto 63. D
- D
- D** Amasus Pontifex Romanus
 59. D
 Damasci habitatores translati Cyre-
 nem 52. B
 Danielis locus de quatuor hirci corni-
 bus ad Antigonum pertinet 54. D
 Darius, qui nothus 10. D & 54. B
 Darius Arsomi filius rex Persarum
 54. C
 Darius rex Persarum 10. D & 53. D
 Darius interfectus ab Alexan. 54. C
 Darius ultimus rex Persarum 10. D
 Dauid 10. C
 Dauid rex 51. B
 Debbora 10. B & 50. D
 December mensis 21. C
 December Sagittarij signum habet
 22. D
 Decius Imperator Romanus 11. B
 & 58. B
 Declaratur locus Hieronymi de fructu
 centesimo, sexagesimo & tricesimo
 13. A
 Declaratur locus Danielis 18. D
- Declaratur locus Euangelij de duode-
 cim horis diei 14. A
 Decurs decem uncia sunt 14. C
 Delphini admonent tethpestatis futu-
 ra 5. A
 Demosthenes quo seculo uixerit 10. D
 & 54. C
 Deunx undecim sunt uncia 14. C
 Dextans decem uncia sunt 14. C
 Diadumenus regnat Romæ cum patre
 Macrino 57. D
 Dictatores quando 54. A
 Dido Carthaginem ædificauit 51. C
 Dies primus seculi quis fuerit 16. B
 & 17. A
 Dies uulgaris quis sit 7. B
 Dies longissimus in Meroë duodecim
 horarum 8. A
 Dies planetarū nomina habent 7. C
 Dies à planetis quare acceperint nomi-
 na 18. B
 Dies dominicæ resurrectionis ubi pri-
 mum fuerit 45. D
 Dies unde dicatur 15. A
 Dies pares ubi sint 32. A
 Dies solstitialis diuersus est 30. D
 Diei uaria obseruatio apud alias atque
 alias gentes 7. B
 Diei quàm uaria fuerit apud ueteres cõ-
 putatio 16. A
 Dierum dispar longitudo 30. D
 Dii primum adorantur 10. B
 Diluculum quod sit 7. C & 17. D
 Diluuium quo tempore fuerit 10. A
 & 49. A
 Diluuij aqua baptismum præfigura-
 uit 49. B
 Dimidium hebdomadis in Daniele
 quid sit 19. C
 Diocletianus Imperator Romanus
 58. D
 Diocletianus purpuram deponit
 59. A
 Diocletianus & Maximianus 11. B
 Dionysius Corinthi Episcopus clarus
 habetur 57. C
 Dionysius Abbas Romanus græce &
 latine doctissimus 40. A
 Dionysius Ptolemæus quando regna-
 uerit 11. A

Dionysius

Dionysius Romanus scribit circulos paschales 11. C & 61. C
 Dionysij liber de cibis paschalibus & Paschæ ratione 40. C
 Dioscorus Aegyptum seducit 11. C
 Dioscorus humanâ in Christo carnem negat 61. A
 Diuersitas summa est in generatione Lamech 49. A
 Dodrans siue doras nouem uncia sunt 14. C
 Domitianus Imperator 11. A & 57. A
 Dominus quando uenturus sit 65. A
 Dux sextulæ quid efficiant 14. C

E

EBoraci factus Metropolitanus Episcopus 62. A
 Ecdridus rex Anglorum 67. B
 Eclypsis facta v Nonas Maias 11. C
 Edilbertus rex Canthuariorum 62. A
 Edilthrada filia regis Anglorum 63. B
 Edessa condita à Seleuco 54. D
 Edom recessit ab Iuda 51. D
 Eleazarus Pontifex maximus Iudæorum 54. D
 Elementa situ differunt & natura 1. B
 Eleutherius Episcopus Rom. 57. C
 Elul mensis September 20. B
 Embolismus 8. B & 14. A
 Embolismi qui uocentur 39. A
 Emmaus Nicopolis postea dicta 57. D
 Enoch filius Iareth 10. A & 48. D
 Enoch futurus nobiscum ante aduentum Antichristi 63. B
 Enoch quadam diuine scripsit quæ tamē non sunt in Canone 48. D
 Enoch interpretatur dedicatio 49. A
 Enos 10. A & 48. D
 Enos quid sonet 48. D
 Enos coepit inuocare nomen Domini 48. D
 Epactæ 8. D & 9. B
 Epactæ unde dicantur 41. B
 Epactæ solis 42. C
 Epactæ solis quot sint 43. A
 Epactarum lunarium argumentum 42. C

Ephesus condita ab Andronico 51. B
 Ephesina Synodus propter Nestorium 11. C
 Epiphi undecimus Aegyptiorum mensis 21. A
 Epiphanes rex Græcorum 11. A
 Episcopi creantur per Apostolos in Iudæa 56. B
 Esaias prophetat 10. D
 Error quorundam in primo mensis initio 41. D
 Esau filius Isaac 50. A
 Esdras Sacerdos & scriba 54. A
 Esdras legem restaurat 10. D
 Euangelium Matthæi suo stylo scriptum inuenitur 61. B
 Eudoxius Arianus Episcopus 59. D
 Eudoxus hæreticus condemnatur in Concilio Constantinopolitano 63. A
 Eudoxia uxor Theodosij 60. D
 Euergetes quamdiu regnauerit 11. A
 Euergetes secundus 11. A
 Euergetis nomen unde ductum 55. A
 Euilmerodach rex Babylonæ 53. A
 Euripi refluus meatus 29. A
 Euristheus Lacedæmoniorum rex 51. B
 Europa quæ, & quibus limitibus finiatur 6. D
 Eurus nubes generat 4. B
 Euroauster uentus qualis 4. B
 Euronoti uenti natura 4. B
 Eusebius inuentor circulorum decennouenaliū 38. C
 Eusebius occasionem accepit scribendi de cyclo decennouenali ab Hippolyto Episcopo 58. A
 Eutyches humanam in Christo carnem negat 61. A
 Eutychiei hæretici dogmata 61. D
 Eutychetis hæresis condemnata Chalcedone 63. B
 Eutychianus Episcopus Romanus martyrion coronatur Romæ 58. C
 Ezechias 10. D & 52. B
 Ezechiel captus est cum Ioachim 53. A

F

F

FAbianus pontifex Romanus 11. B
& 58. B

Fames grauissima Romæ sub Claudio
56. C

Faunus regnat ante Aeneam in Italia
51. A

Fauonij quem & Zephyrum dicunt
natura 4. B

Februus deus lustrationum 7. D

Februarius mensis à purgationibus no-
men habet 7. D & 21. D

Februarius Aquarij signum habet
22. D

Felix Procurator Iudææ 56. D

Felicitas uirgo pro Christo coronatur
martyrio 57. D

Feria in quibuslibet Calendis 25. C

Feriarum initium à Syluestro 17. D

Festus procurator successit Felici
56. D

Festus dies à uespera in lege incipiebat
37. D

Festi dies à uespere incipiunt & uesperis
finiuntur 16. B

Firmamentum secundo die factum est
1. B

Firmamentum appellatur inferius cœ-
lum 1. D

Flauia domicilla in Insulam Pontianam
relegatur 57. A

Florus Iudææ præfuit post Albinum
56. D

Florianus Cæsar Romanus 58. D

Fluxus & refluxus maris lunæ imputan-
tur 29. B

Fossæ Romæ circum muros ductæ per
Seruium Tullium 53. A

Fulgentius Episcopus quando flouerit
11. C

Fulmina unde nascantur 4. C

Fulminum ignis penetrabilior alio igne
4. C

Fulmina hyeme & æstate rara sunt
4. C

G

Gabinus Philippum Syriæ regem
cepit 55. C

Gabinus Syriam ditioni populi Ro-
mani subiecit 11. A

Galerius ascitus in regnum 58. D

Gallinicum unde habeat nomen 7. C
& 17. D

Galienus imperat cum Valeriano 11. B

Galienus Imperator Romanus pacem
Christianis reddidit 58. B

Gallus cum Volusiano regnat Romæ
11. B & 58. B

Gallinico Patriarchæ eruti sunt oculi
63. D

Gamalielis ossa inuenta 60. B

Gedeon 10. B

Gedeon ex tribu Manasse 50. D

Gedeon liberat Israël à Madianitis
50. D

Geismerus rex Vandalorum 61. C

Geminorum signum ubi oriatur 23. B

Geon altero nomine Nilus dicitur
49. D

Georgius Patriarcha regis urbis 63. A

Germanus Episcopus dux belli contra
Britones cantu alleluia hostes in fu-
gam uertit 61. A

Germanus Episcopus Altiodorensis
61. A

Germanus Episcopus Rauennæ mori-
tur 61. A

Germani uicti ab Antonino Cōmodo
Cæsare Romano 57. C

Germani à Cæsare capti 55. D

Geruasij & Prothasij reliquæ Ambro-
sij liberauerunt ab obsidione Ma-
ximi 60. A

Gigantes nascuntur 10. A

Gigantum fabulæ descriptæ ab Enoch
49. A

Gisulphus dux Langobardorum 63. D

Gordianus Cæsar Romanus 11. B
& 58. A

Gothi Scythæ sunt 59. D

Gothi Italiam aggressi sunt 60. A

Gothi uicti à Claudio Imperatore Ro-
mano 58. C

Gothi Valentem uicerunt, & Thraci-
am uniuersam cadibus incendijsq;
miscuere 59. D

INDEX EORVM OMNI VM

- Gothi à Valente rediguntur in potestatem 59. D
 Græci nullam distinctionem habent Iduum, Calendarum & Nonarum 22. C
 Græcorum Chronographorum error 49. C
 Græcorum regnū finitum est sub Cleopatra 11. A
 Græcia usa est primum frumento 10. B
 Grandinis natura 5. A
 Gratianus & Valentinianus Imperatores 59. D
 Gratianus Imperator Romanus 11. C & 59. D
 Gratianus Augustus à Maximo est doctus interfectus in Gallia 60. A
 Gregorius Episcopus Romanus 61. D
 Gregorius Episcopus Romanus Angelos ad Christum conuertit 62. A
 Gregorius Episcopus Romanus Eutychium præsentem Imperatore conuicit 61. D
 Gregorius Papa moritur 62. A
 Gregorius Pontifex Romanus quando 11. C
 Gregorius Neocæsariensis Ponti Episcopus 58. C
 Gregorij libri in Iob 61. D
- H
- H** Adrianus Abbas 62. D
 Halaricus rex Gothorū Romam inuadit 60. B
 Hebdomada 7. C
 Hebdomada unde dicatur 18. A
 Hebdomadæ annorum apud Hebræos 7. C
 Hebdomadæ uetus computatio qualis 18. A
 Hebdomadarum multæ species 18. A
 Heber filius Sale 10. A. & 49. C
 Hebræi ab Heber oriundi 10. A. & 49. C
 Hebræi annos suos ad lunæ cursum exiungunt 19. C
 Hebræi lunares tantum menses obseruant 39. B
 Hebræi diem inter duos solis exortus computant 7. B. & 16. A
 Hebræorum seruitus annorū CXLIII 10. B
 Hebræica ueritas in temporum ratione præferenda LXX Interpretibus 12. A
 Hectoris filij Ilium recipiunt 51. B
 Helenus subsidium tulit Antenori 51. B
 Heldericus Vandalorum rex 61. C
 Helenopolis ciuitas dicta à Constantino in honorem matris suæ Helenæ 59. B
 Heli sacerdos 10. C. & 51. B
 Helias prophetat 10. C
 Helias Propheta adueniet ante Christi aduentum 63. B
 Helias pluuiam aliquot annos cōtinuit oratione sua 51. D
 Helias raptus curru igneo 10. C. & 51. D
 Helifæus unctus ab Helia pro se 51. D
 Helifæi miracula 51. D
 Helifæus Propheta moritur 52. A
 Hendecades in cyclo decennouenali 9. C
 Hendecas circuli pars 39. B
 Heraclius Imperator Romanus 11. C & 62. A
 Heracleonas cum matre sua Martina regnat Romæ 11. C. & 62. C
 Heraclius quidam Alexandrinus Iulium Africanum fama sui nominis allexit 58. A
 Hercules Ilium uastat 50. D
 Hercules se flammis iniicit 10. B
 Herculus Maximianus Imperator Romanus 58. D
 Hereherchtus rex Alpes Cottias donauerat sedi Apostolicæ 64. A
 Hereberchtus rex Langobardorum 62. D
 Hermetis liber 57. B
 Herminigildus Gothorum rex martyrio coronatur 11. C
 Herodes Antipatri filius Iudæorum suscepit principatū ad se nihil pertinentem 55. D
 Herodes Agrippa beneficio Caligulæ fit rex Iudæorum 56. C
- Herodes

- Herodes Antipas 56. B
 Herodes Tetrarcha tetrarchiam perdidit 56. C
 Herodis parentes & facinora 55. D & 56. A
 Herodes morbo intercutis aquae & scarrentibus toto corpore uermibus interijt 56. A
 Herode ab angelo percusso succedit in Iudaeorum imperio Agrippa 56. C
 Herodias una cum Herode moerore perijt 56. C
 Herodotus historiarum scriptor quando floruerit 10. D & 54. A
 Hester historia completur sub Artaxerxe Memnone 54. B
 Hesperium regnum cum Aetio cecidit 61. A
 Hester historia completa 10. D
 Hiatus terrae est quod in caelo fulmen 6. C
 Hiericho instauratur ab Achiel 51. D
 Hieroboam separauit decem tribus a domino Dauid 51. C
 Hieroboam superatus ab Abian 51. C
 Hieu rex Israel interfecit Azariam 51. D
 Hieu occiditur 10. C
 Hieronymus in Bethleem celebris habetur 11. C
 Hieronymus obiit 60. C
 Hieronymi catalogus quousque perductus 60. A
 Hierosolyma anno secundo Vespasiani subuersa 11. A
 Hierosolyma a Persis ablata Romanis 61. A
 Hierosolyma uocata Aelia nomine Adriani 57. B
 Hierosolymitanum templum extractum 10. D
 Hierosolymitanum templum quando inceptum sit a Solomone 51. C
 Hierosolymis XV praefuerunt ex Iudaeis ante Marcum primum Episcopum 57. B
 Hierusalem Romae cognominatur quaedam basilica 59. B
 Hilarius Pictauius moritur 59. D
 Hilarius Pictauiorum Episcopus exulatus in Phrygia 59. C
 Hilarius Pictauiorum Episcopus librū Constantio pro se offert 59. C
 Hippocrates medicus claret 54. B
 Hippolytus Episcopus temporum canonem scripsit 57. D
 Hippolytus sedecennouenalem cyclum reperit 58. A
 Hirminigildus rex Gothorum 61. D
 Histria ciuitas in Ponto condita 52. C
 Historia Ecclesiastica Theodoret 61. A
 Hædorum exortus imbrifer 2. B
 Homo minor mundus dicitur 34. A. & 49. B
 Honorius cum Theodosio minore Imp: Rom: 11. C. & 60. B
 Honoricus rex Vandalorum ecclesias Christianorum clausit 61. B
 Hora quibus constet 7. B
 Hora quid significet & quale nomen 7. B. & 14. B
 Hora quot minuta habeat 14. B
 Horæ duodecim diei 14. A
 Hostia condita ab Anco Martio 52. C
 Huni Scythæ sunt 59. D
 Huni exarserunt in Gothos 59. D
 Hyadas unde dixerint ueteres 2. B
 Hyems 33. D
 Hyems Septentrioni comparatur 8. A
 Hyemis natura & initium 8. A
 Hyemis nomen in scripturis quid sonet 34. C
 Hyemis tempore quo pacto te geras ita ut sanitatem tuearis 30. B
 Hyrcanus quare dictus 55. B
 Hyrcani subiugati ab Alexandro Magno 54. C

I

- Iabis rex Chanaan oppressit Israel 50. D
 Iabus idem est quod deunx 14. C
 Iacob filius Isaac 10. B. & 50. A
 Iacobus frater Domini ordinatur Episcopus Hierosolym: 56. B
 Iacobus frater Domini lapidatur a Iudaeis 56. D
 Iacobus Nisibenus Episcopus claret 59. B

- Iaddus Iudæorum Pontifex maximus 54. C
 Iair præest Israëlī 50. D
 Iameus Pontifex maximus Iudæorum 55. C
 Ianiculum urbi adiectum ab Anco Martio 52. C
 Ianus regnat in Italia 51. A
 Ianuæ cœli dicuntur plagæ orientalis & occidentalis 2. A
 Ianuarius unde dictus 7. D. & 21. C
 Ianuarius Capricorni signum habet 22. D
 Iair 10. B
 Iair mensis qui nunc Maius 20. B
 Iareth filius Malaleel 10. A. & 48. D
 Idola ab Asa destructa 51. C
 Idus 7. D
 Idus unde dictæ 22. B
 Iduare diuidere est 7. D. & 22. B
 Iepthe 10. B. & 51. A
 Iesus Sacerdos claruit 57. D
 Ignatius Antiochenus Episcopus Be-
 stijs obijcitur 57. A
 Ignis calidus & siccus est 34. A
 Ignis officium qui est terram in die iu-
 dicij operturus 66. B
 Ignis elementaris natura 1. B
 Imbrium natura 4. D
 Inachus primus rex Argiuorum 50. A
 Indi oriundi à Sale 10. A
 India bis habet æstatem, bis demetit se-
 getes 34. C
 Indictiones Romanorum 8. D
 Indictiones XV 41. A
 Indictiones ubi incipiant 4. A
 Indictiones quomodo inueniantur
 quotæ sint 4. B
 Indictiones quæ dicantur 13. D
 Infantia nomen unde natum sit 9. D
 Intempesta noctis quando 7. C. &
 17. D
 Intercalares dies qui uocentur 7. D
 Intercalationi deputatus est Februarius
 22. A
 Intercalationis tempus, & quare sexto
 Calendas Martias intercaletur 36. C
 Intercalationes quarto quoque anno
 27. A
 Intercalandi mos à Græcis institutus
 21. D
 Interiora austrī appellat scriptura polos
 australes 1. C
 Interpretes LXX quando claruerint
 11. A
 Ioachim qui Iechonias 52. D
 Ioachim filius Iosæ 10. D. & 52. D
 Ioachim captus est cum Ezechiel 53. A
 Ioachaz 52. D
 Ioannes Portuensis Episcopus 67. A
 Ioannes Pontifex Romanus successit
 Ioanni 63. D
 Ioannes Pontifex Sergio succedit
 67. D
 Ioannes Apostolus moritur Ephesā
 57. A
 Ioannes Apostolus quando Euangeliū
 scripserit 11. B
 Ioannes Apostolus relegatur in Path-
 mon à Domitiano 11. B. & 57. A
 Ioannes Apostolus Ephesum redit re-
 uocatus ab exilio à Nerone Impera-
 tore Romano 57. A
 Ioannes missus à Domitiano in dolium
 feruentis olei 57. A
 Ioannes Episcopus Romanus ecclesiā
 Philippi & Iacobi dedicauit 61. D
 Ioannes Episcopus Romanus roganti
 cæco lumen reddidit Constantinopo-
 li 61. B
 Ioannes Episcopus Romanus à Theo-
 derico carceris afflictione perimitur
 61. C
 Ioannes Episcopus quando mortuus
 11. B
 Ioannes Chryostomus claret 11. C
 Ioannis Baptistæ templum ex fano Se-
 rapis 55. C
 Ioannis Baptistæ caput inuentum 60. D
 Ioannis Baptistæ ossa apud Sebasten ur-
 bem Palæstinæ disperguntur 59. C
 Ioas 10. C. & 52. A
 Ioathan 10. D. & 52. B
 Iob liber quando scriptus 17. A
 Iohel prophetat 10. D
 Ionadab 10. C. & 51. D
 Ionathas Pontifex cū Romanis & Spar-
 tiatis iungit amicitiam 55. B
 Ionathas

- Ionathas frater Machabæi fortitus sum-
 mum Pontificatum 55. B
 Ioras 10. C. & 51. D
 Iosaphat 10. C. & 51. D
 Iosaphat rectum facit coram Domino
 51. D
 Ioseph 10. B
 Iosias 10. D. & 52. C
 Iosue regit populum Israël 10. B. &
 50. B
 Iouis sidus quot annis cursum perficiat
 2. B
 Iouis sidus clarum est 2. D
 Iouinianus Imperator Romanus 11. B
 & 59. C
 Iouinianus ab Athanasio fidei formam
 præscribendam rogauit 59. C
 Iouinianus immatura morte sublatus
 59. C
 Iouianus cum omni exercitu Christia-
 nus efficitur 11. B
 Irenæus Episcopus Lugdunensis 57. C
 Iris non nisi in plenilunio cernitur 4. D
 Iris rarius æstate quàm hyeme cernitur
 4. D
 Isaac filius Abraham 10. B. & 50. A
 Isaac primus octaua die circumcisisus est
 50. A
 Isidorus Hispalensis Episcopus 34. A
 Isis antea Io dicebatur filia Inachi 50. A
 Ismaël filius Abraham 50. A
 Ismaël pater Ismaëliarum 10. B
 Ismaëlitæ dicti ab Ismaële 50. A
 Israël depressus per Ammonitas & Phi-
 listinos 51. A
 Israël quamdiu habitauerit in Aegy-
 pto 50. B
 Israël seruit regi Moab 50. D
 Israël seruit regi Mesopotamiæ 50. C
 Israël seruit Philistæis 51. A
 Israël in Medos transfertur 10. D
 Israël seruit Madianitis 50. D
 Italia fulminibus exposita est 4. D
 Italia semper aut uernat aut autūnat 4. D
 Italia non cernit Canopum 6. A
 Italiæ longissimus dies quindecim ho-
 rarum 8. A
 Iubileus 7. C. & 18. D
 Iubileus quinquagesimus annus est
 14. A
 Iudas Machabæus successit Matathie
 Pont. max. 55. B
 Iudæa capta & redacta in Babyloniam
 52. D
 Iudæi ultima cæde perdomiti ab Impera-
 tore Hadriano 57. B
 Iudæi Roma expulsi sub Claudio 56. C
 Iudæi in Hispania Christiani efficiuntur
 11. C
 Iudæi tributarij facti sunt per Pompeiū
 55. D
 Iudæi res nouas molientes caduntur
 57. B
 Iudæorum regnum subuersum à Vespas-
 siano 56. D
 Iudæorum calamitates quando inceper-
 rint 55. C
 Iudices quot annis præfuerint populo
 Israëlitico 10. B
 Iudicij extremi dies quando 65. D
 Iudith historia conscribitur 10. D &
 57. D
 Iulius Proculus cum Romulo Romam
 cōmigravit 52. A
 Iulius Africanus nobilissimus ecclesia-
 sticorum scriptorum 58. A
 Iulius Africanus legatus 57. D
 Iulij Cæsaris ordinatio anni ut hodie est
 22. A
 Iulix gentis origo à Iulio Procuro
 52. A
 Iulius mensis à Iulio 21. B
 Iulius Cancris signum habet 22. D
 Iulianus Imperator Romanus 11. B. &
 59. C
 Iulianus ex Christiano fit apostata
 11. B
 Iulianus idola probat & Christianos per-
 sequitur 59. C
 Iulianus Iurisperitus Aelium Pertina-
 cem Cæsarem Romanum interficit
 57. C
 Iulianus Iurisperitus apud pontem Mil-
 uium à Seuero interficitur 57. C
 Iuno Moneta 21. B
 Iunius mensis unde dictus 7. D. &
 21. B
 Iunius Geminorum signum habet
 22. D

INDEX EORVM OMNIVM

- Iunius apud Romanos Iunonius dictus
21. B
Iupiter temperantiae autor 7. C. & 18. B
Iupiter Peregrinus cultus ab Antiocho
Epiphane 55. B
Iustinus senior Imperator 61. B
Iustinus Imperator Romanus 11. C. &
61. C
Iustinus catholicae fidei defensor 61. C
Iustinus minor Imperator Romanus
11. C
Iustinus philosophus librum pro Chri-
stiana religione compositum tradidit
Antonino 57. B
Iustinus philosophus pro Christo san-
guinem fudit 57. B
Iustinianus Iustini nepos Romanus Im-
perator 61. C
Iustinianus Imperator ob perfidiam pri-
uatus regno exul secessit in Pontum
63. C
Iustinianus Imperator Romanus 11. C
Iustinianus minor Imperator Roma-
nus 63. B
Iustinianus cum Tiberio filio imperat
Romae 62. D
Iustus Episcopus 62. B
- L
- L**abdon 10. C. & 51. A
Lacteus circulus quis & quo colo-
re 3. A
Lacedaemon conditur 10. B
Lacedaemoniorum regnum exoritur 10. C
Lacedaemoniorum reges deficiunt 52. B
Lagidae reges Aegypti regnauerunt usque
ad Augusti imperium 56. A
Lamech filius Mathusalam 10. A. &
49. A
Langobardi inuadunt Italiam 61. D
Laodicia condita a Seleuco 54. D
Laphitarum & Centaurorum bellum
50. D
Latinus Syluius quintus rex Latinorum
51. B
Latinus regnauit in Italia ante aduentum
Aeneae 51. A
Latini a Romanis perdomiti 54. C
Latinorum regnum post tertium aut octa-
uimum annum captiuitatis Troiana
exortum est 51. A
Laurentij Basilica facta a Damaso 59. D
Leander Hispopolitanus Episcopus Ri-
chardo regi Gothorum adfuit in fide
61. D
Ledones quas dicamus 5. B. & 29. C
Leo Pontifex Martiani Augusti tempo-
re 38. D
Leo Imperator Romanus 11. C. 61. A.
& 63. C
Leo Iulio ascribitur propter feruorem
3. A
Leo maior Imperator Romanus 11. C
Leonis signum ubi oritur 23. B
Leonides Origenis pater martyrio coro-
natur 57. D
Leuigildus rex Gothorum 61. D
Lex quando data 20. C
Libra duodecim uncijs completur 14. C
Libra Septembri ob aequalitatem diei &
noctis assignatur 3. A
Librae signum ubi oritur 23. B
Licinius Imperator 59. A
Linus claruit 10. B
Linguarum confusio tempore Phalech
41. C
Liuia urbs condita ab Herode 56. B
Londoniae metropolitanus est factus
Episcopus 62. A
Lucae Euangelistae ossa Constantinopo-
lim translata 11. B. & 59. C
Lucianus Antiochiae presbyter uir eru-
ditissimus martyrio pro Christi fide
coronatur 59. A
Lucianus scripsit reuelationem reliquia-
rum Stephani protomartyris 60. B
Lucina Christiana matrona 58. B
Lucius Britanniae rex Christianus effi-
citur 57. C
Lucretia corrupta causa fuit cur reges
Roma expellerentur 53. D
Luminaria caeli quarto die facta 1. B
Luna quam cito peragat Zodiacum 20. D
Luna quare non nunquam uideatur superior
sole cum situ sit inferior 27. C
Luna quota sit in Calendis Ianuarijs
44. A
Luna terra maior perhibetur 3. B
Luna quare maior aliquando quam pu-
tatur appareat hominibus 37. C
Luna

Luna quartadecima Paschæ 44. B
 Luna quantum absit à sole 27. C
 Luna corpus alit 7. C. & 18. B
 Luna inter planetas ultimū locum for-
 tita est 2. C
 Luna cum plenissima est soli est opposi-
 ta 23. D
 Luna aduentitio lumine fulget 16. C
 Luna prona quando uideatur 27. A
 Luna erecta quando & quare uideatur
 27. A
 Luna quotidie quatuor punctis aut uis-
 cinior est aut remotior soli 27. C
 Luna quota sit quoq; die 29. A
 Luna infima planetarum 17. B
 Luna quot horis luceat 26. D
 Luna ecclesia intelligitur 16. C
 Luna supina quando uideatur 27. A
 Luna non habet lumen proprium 27. A
 Lunæ obscuriora quædam quare uide-
 antur 27. A
 Lunæ obscuritas & claritas unde 17. C
 Lunæ cursus per signa 3. C. & 13. C.
 & 24. A
 Lunæ cursus decennouenali circulo cō-
 tinetur 14. A
 Lunæ defectus 28. B
 Lunæ situs & natura 3. B
 Lunæ sidus blando colore est 2. D
 Lunæ magnitudo 28. B
 Lunæ uarij effectus 28. C
 Lunæ officium 28. C
 Lunarū questio uetus admodum est
 38. C
 Lunæ quadrans 36. D
 Lunæ cuiuslibet ætas 26. C
 Lupus Episcopus Trecafenus 61. A
 Lustrationes quinto quoque anno Ro-
 mæ fiebant 41. A
 Lustrationes mense Februario fiebant
 21. D
 Lustrationum dies 18. D
 Lux facta est primo die 1. A
 LXX Interpretum iudicium de Paschæ
 celebratione 30. D
 LXX Interpretes à Ptolemæo Philadel-
 pho uocati ad interpretandi officium
 54. D
 LXX hebdomadæ prophetica 18. D

Lydorum regnum incipit post Lacedæ-
 moniorum 52. B

M

Macedonius damnatur sub Dama-
 so 59. D
 Macedonius condemnatur in Concilio
 Constantinopolitano 63. A
 Macedones quando regnauerint 19. A
 & 52. B
 Machabæorum liber primus quæ conti-
 neat 10. D
 Machabæorum secundus liber quid con-
 tineat 11. A. & 55. A
 Macrinus Cæsar Romanus 11. B. &
 57. D
 Magi fratres regnant Persis 53. D
 Magnus Paschæ circulus 47. D
 Maius mensis unde 7. D. & 21. B
 Maius Tauri signum habet 22. D
 Maio mense mercatores Maix & Mer-
 curio sacrificabant 21. B
 Malæus mons in India diuerse iacit um-
 bram suam 31. B
 Malachias prophetat 53. D
 Malaleel filius Cainan 10. A. & 47. D
 Malinas quas dicant nauaræ 6. B. 29. C
 Mammea mater Aurelij Alexandri
 58. A
 Mammea accitū Origenem summo ho-
 nore habuit 58. A
 Manasses 10. D. & 52. C
 Manasses Iudæorum Pontifex maxi-
 mus 54. D
 Manasses uinctus ductus est Babylonē
 ob scelera sua 52. C
 Manasses templum in monte Garizi ha-
 buit 54. C
 Manichæorum hæresis de Paschæ ratio-
 ne 44. D
 Manichæorum hæresis exorta 11. B. &
 58. D
 Marcus Euangelium prædicat in Aegy-
 pto 56. C
 Marcus primus Episcopus Hierosoly-
 morum 57. B
 Marcus quando Alexandriam adierit
 11. A
 Marcus Euangelium Romæ conscri-
 psit

- pfit 56. C
 Marcion Antiochenæ ecclesiæ disertissimus presbyter 58. C
 Marcion hæreticus tempore Antonini Pij 11. B
 Mare cur sit amarum 3. C
 Mare rubrum nomen à roseo colore duxit 5. C
 Mare congelatum ubi 2. A
 Mare non fore post diem iudicij quid sit 66. A
 Mare rubrū in duos sinus scinditur 5. C
 Mare cur non crescat 5. C
 Mare suan mensis October 29. C
 Mars sanguinis autor 7. C
 Mars feruorem gignit 18. B
 Martis sidus feruidum 2. B
 Martis sidus igneum est 2. D
 Martinus Episcopus clarus habetur 11. C
 Martina mater Heracleoni 11. C. & 62. C
 Martinus Papa condemnauit hæresim Acephalorum 62. D
 Martius à quo & unde coeperit dici à Romulo 7. D
 Martius Piscium signum habet 22. D
 Martius mensis dicatus Marti 21. B
 Martianus & Valentinianus Augusti 60. D
 Martianus Imperator Romanus 11. C
 Martyres multi in Gallia 57. C
 Martyrum uno die XVII milia occubuerunt pro Christo 59. A
 Matathias arma corripit aduersus Antiochum profanatorē religionis 55. B
 Matthæus Euangelista quare quasdam generationes in genealogia Christi omittat 51. D
 Matthæus in Iudæa Euangelium scripsit 56. C
 Matthæus in atatum enumeratione aliud quid spectauit quàm ceteri 9. D
 Matthæus Euangelista quando scripsit 11. A
 Mathematicorum studium ad atomum usque descendit 14. B
 Mathusalam filius Enoch 10. A. & 49. A
 Matutinum tempus quale 7. C. & 17. D
 Matritius Imperator Romanus 11. C & 61. D
 Mausoleum à Constantino factum matris suæ 59. B
 Maxentius Augustus appellatur 59. A
 Maximus Imperator factus 60. A
 Maximus tyrannus à Theodosio & Valentiniano prope Aquileiam occiditur 60. A
 Maximiducis auaritia Gothi rebellant 59. D
 Maximianus purpuram deponit 59. A
 Maximinus Imperator 11. B
 Maximinus Cæsar Romanorum 59. A & 58. A
 Maximinus & Seuerus Imperatores Romani 11. B
 Maximinus persequitur Christianos 59. A
 Maximinus Treuitorum Episcopus 59. B
 Maximianopolis, quæ olim Maggedo 52. C
 Mazaroth quid in libro Iob significet 17. A
 Mechir sextus Aegyptiorum mensis 21. A
 Melitonis Apologeticus pro Christianis 57. C
 Melitius in Synodo Antiochena approbat *ἡμολογίαν* suam 59. C
 Melthinas 38. B
 Memphis in Aegypto conditur 10. B & 50. A
 Mensis ratio 14. A
 Mensis nouorum 20. B. & 47. C
 Mensis solaris lunari est amplior 17. C
 Mensis lunaris incremento senioꝝ lunæ efficitur 7. C
 Menses Romanorum dispares 39. B
 Menses ueteres à lunæ cursu computare solebant 20. B & C
 Menses a mensura dicti, uel à luna 20. B
 Menses hebraei à luna nascente incipiunt 7. C
 Menses Romani à Calendis incipiunt 7. C
 Mensium nomina unde 7. D
 Mensium græca nomina 22. C
 Mensium initium non idem est apud omnes nationes 7. D

Mensium

- Mensium initium in æquinoctio uerno. 37. B
 Mensiū diuersa longitudo 21. B
 Mensibus singulis singula signa 22. D
 Mercurius sapientiæ autor 18. B
 Mercurius ingenij & linguæ præest 7. C
 Mercurij sidus quale 2. B. & D
 Meridiana plagæ sidera nobis nunquā uidentur 6. A
 Meroë longissimus dies qualis 31. B
 Michas prophetat 10. C
 Michææ propheta corpus prolatum 60. A
 Miletus condita 50. D
 Minium in rubro mari colligitur 5. C
 Minuta unde dicantur 14. B
 Miraculum quod Melthinis fit. 38. B
 Momentum angustissimum tempus à motu dictum est 7. B
 Momenta quot sint in hora 14. B
 Moses educit populum Israël de Aegyptō 50. B
 Moses rector Israëlitici populi 10. B
 Mosis quinque libri quid contineant 50. B & C
 Mundus ab elegantia nomen habet 1. B
 Muri faci à Tarquinio Prisco 52. C
- N
- N**abuchodonosor impèrium 52. D
 Nabuchodonosor Iudæam cepit. 10. D
 Nabuchodonosor secundus est Cambyses 53. D
 Nabuchodonosor Danielem, Azariã, Misacem captiuos duxit 52. D
 Nachor filius Seruch 10. B & 49. D
 Nectarius Episcopus 38. D & 63. B
 Narcissus Hierosolymorum Episcopus 57. D
 Narseus rex Persarum orienti bellum intulit 58. D
 Narsis patritius Totilam regem Gothorum uicit & occidit 61. C
 Narsis patritius pro multis recte à se factis non retulit dignam gratiam 61. D
 Natatilia & uolatilia die quinto creatur 1. B
- Naturam deam ethnici finxerunt 14. A
 Nechaon Aegypti rex occidit Iosiam 52. C
 Nectanebus rex Aegypti 54. C
 Neemias pincerna murum Hierusalem restituit 54. A
 Neemias Hierosolymam restaurat 10. D
 Nero Cæsar Romanus 11. A. & 56. D
 Nerua Imperator 57. A
 Nerua omnes exules Domitiani uno edicto restituit 57. A
 Nestorius cõdemnatus in Cõcilio Ephesino 63. B
 Nicena Synodus sub Constantino 11. B & 59. A
 Nicodemi ossa inuenta 60. B
 Nicopolis condita quæ prius Emmaus dicta 57. D
 Nilo fluuius utitur Aegyptus pro pluuia 5. D
 Ninus regnat 50. A
 Nisamenis 20. B
 Niuis natura 5. A
 Nimbos repentinos & præcipites pluuias uocamus 14. D
 Noë filius Lamech 10. A & 49. A
 Nonæ unde dictæ sint 7. D 22. B
 Nouatiana hæresis exorta 11. B
 Nouember mensis 21. C
 Nouember Scorpionis signum habet. 22. D
 Nouus annus quis dicatur in scriptura 20. C
 Nox quid sit 7. B & 17. B
 Nox à nocendo dicta est 17. B
 Noctis usus quamobrem datus mortaliibus 17. D
 Noctis septem sunt partes 7. B
 Nubium natura 4. D
 Nothus qui & Auster qualis sit uentus 4. B
 Nubila in aëre quare fiant 1. C
 Numa Pompilius 52. C
 Numa annum ordinat 21. C
 Numaduos menses adiecit 10. D
 Numerianus Imperator Romanus 58. D
 Nundina quæ dicantur 13. D

O

Occidentalis plaga quæ sit 2. A
 Oceani ætus lunã sequitur 5. B
 Ochofias 10. C
 Octaua ætas seculi quæ 66. C
 Octaua hebdomadis species 20. B
 Octauianus Augustus quando uixit
 rit 11. A
 October mensis 21. C
 October Libræ signum habet 22. D
 Odoacer rex Gothorum Romam obti-
 net 61. B
 Ogdoas circuli pars 39. B
 Ogdoades in cyclo decennouenali 8. C
 Olei mira uis in penetrandis aquarum
 profundis 15. D
 Olympias prima ab Eliensibus consti-
 tuta 52. B
 Olympiades quæ 15. D
 Olympi altitudo 4. A
 Onesicritus dux Alexandri & scriptor.
 31. B
 Onias Iaddi filius Iudæorum Pontifex
 maximus 54. D
 Onias sacerdos fugit in Aegyptiũ 55. A
 Onias Simonis filius Pont. max. 55. A
 Operationis diuinæ quadriformis est ra-
 tio 1. A
 Oratorium Romæ factum à Bonifacio.
 60. C
 Oratorium uirginis Mariæ factum Ro-
 mæ à Ioanne Pontifice 63. D
 Orbis terræ quare dicatur 5. D
 Orcades infulæ adiectæ sunt Romano
 imperio 56. C
 Orientalis plaga quæ sit 2. A
 Orientales defectus solis & lunæ uesper-
 tinos non sentiunt 3. D
 Origenes Alexandria claret 11. B. 58. A
 Origenes defunctus septuagesimo æta-
 tis anno 58. B
 Origenis quot sint editi libri 58. A
 Orion nimbofus 2. B
 Orosij iter ad Hieronymum pro discen-
 da quæstione de animæ ratione 60. B
 Orpheus clariuit 10. B
 Orthoniel 10. B
 Orthoniel primus Iudex de tribu Iuda
 50. C
 Ozee prophetat 10. D

Ostias 10. C
 Ozias qui & Zacharias 52. A

P

Palatium Sororianum Romæ 59. B
 Palephatus scriptor 50. D
 Palladius primus Episcopus Gotho-
 rum 60. C
 Pamphilus Eusebij necessarius 59. A
 Pamphilus martyrio coronatur 59. A
 Pandectæ Hieronymi ex Hebræo do-
 nata sunt à Ceolfrido Abbate Põtifi-
 ci Rom loco magni muneris 64. B
 Panthaptes filia Cambysis uxor Smer-
 dis 53. D
 Pantheum unde dictum fuerit 57. B
 Pantheum à Domitiano factum fulmi-
 ne ictum concrematur 57. B
 Pantheum conuersum à fordibus idolo-
 rum ad cultum beatæ Mariæ uirgi-
 nis 62. A
 Panthenus Stoicus philosophus clarus
 fuit 57. D
 Paralleli qui dicantur à Græcis 32. A
 Paretonium conditum ab Alexandro
 Magno 54. C
 Partes unde dicantur horæ 14. B
 Partes quot sint horæ 14. B
 Parisatis mater Artaxerxis Memnonis
 54. B
 Pascha mysticum quid sit 47. C
 Pascha ab azymis quid differat 46. B
 Pascha die dominico celebrari initium
 habuit à Victore Pontifice Ro: 57. C
 Pascha transitum sonat 9. C. & 45. B
 Paschæ exordium quando 16. D
 Paschæ typica interpretatio 46. D
 Paschæ dies dominicus 45. B
 Paschæ obseruandæ quæ sit ratio 16. C
 Paschæ celebratio in Niceno Concilio
 confirmatur certo die 30. C
 Paschasini Lilybitani Episcopi epistola
 de ratione paschali 60. C
 Pastoris liber ab Hermete scriptus 57. B
 Paulus Romam uinctus ductus per bi-
 ennium in libera mansit custodia 56. D
 Paulus supplicio afficitur 11. A. 56. D
 Paulus Episcopus regis urbis Christia-
 nos insequitur 62. C
 Paulus Samosatæus hæresim condidit
 11. B

Pauli

- Pauli corpus à Cornelio Episcopo Romano positum uia Hostiensi 58. B
 Pauli Samosatani dogmata 58. C
 Pauni decimus Aegyptiorum mensis 21. A
 Pelagius Brito impugnat dei gratiam 60. B
 Pelagiani sic liberum arbitrium asserunt, ut gratiam tollant 16. D
 Pelagiana haeresis Britanos turbat 61. A
 Pella condita à Seleuco 54. D
 Pentecostes Hebraeorum 7. C
 Perpetua uirgo pro Christo martyrium subit 57. D
 Perse quando regnauerint 19. A
 Perse quomodo diem computent 16. A
 Perse diem inter duos solis exortus ponunt 7. B
 Perse regnum post Darij mortem desijt 54. C
 Perse aduersus Romanos grauissima bella gerunt 62. A
 Persecutio prima Christianorum sub Nerone 56. D
 Persecutio Christianorum sub Decio 58. B
 Persecutio secunda Christianorum sub Domitiano 57. A
 Persecutio Christianorum sub Seuero Pertinace 57. D
 Persecutio Christianorum sub Aureliano Imperatore Romano 58. C
 Persecutio Christianorum sub Traiano 57. A
 Persecutio Christianorum sub Gallieno 58. B
 Persecutio Christianorum sub Maximo 58. A
 Pestilentia unde nascatur 5. A
 Petrus quando Romam uenerit 11. A
 Petrus Apostolus XXV annis praefuit sedi apostolicae 56. C
 Petrus Apostolus Antiochenam ecclesiam fundauit 56. C
 Petrus supplicio afficitur 11. A. 56. D
 Petrus Alexandriae Episcopus martyrio coronatur 59. A
 Petri corpus à Cornelio Episcopo Romano sublatum de Catacumbis 58. B
 Phalech 10. B
 Phalech interpretatur diuisio 49. C
 Phamenoth septimus Aegyptiorum mensis 21. A
 Phaofi secundus mensis Aegyptiorum 21. A
 Pharmuthi octauus Aegyptiorum mensis 21. A
 Pharus in Alexandria conditur à Softrato 54. D
 Phierius presbyter Alexandriae florentissime docuit 58. D
 Phierius iunior Origenes dictus 58. D
 Philippus Caesar Romae 10. D. 58. A
 Philippus Caesar omnium Romanorum Imperatorum primus Christianus fuit 11. B. 58. A
 Philippicus Imperator fit 63. D. & 64. A
 Philippus Arideus Macedonibus regnauit 54. D
 Philippico Imperatori eruti sunt oculi 64. A
 Philippi presbyteri locus declaratur 14. C
 Philometor rex quando 11. A
 Philopator quando regnauerit 11. A
 Phitheas Massiliensis scriptor 8. A
 Phlegmata cuiusmodi homines faciant 34. A
 Phocas Imperator Romanus 11. C. & 62. A
 Picti cum Saxonibus bellum Britonibus inferunt 61. A
 Picti transmarini sunt populi 60. A
 Pictorum sedes 60. D
 Picturae Romae, quae continebant acta sex Conciliorum 64. A
 Picus primus rex Latinorum 10. B
 Picus regnauit in Italia ante Aeneam 51. A
 Pilatus Iudaeae Procurator creatus à Tiberio Caesare 56. B
 Pilatus sua se manu interfecit 56. C
 Pionius martyrio coronatur 57. C
 Pisces Februario assignantur ob imbres 3. A
 Piscium sidus quando oritur 23. B
 Placidia

- Placidia Augusta uocatur 60. C
 Placidia matrona 62. C
 Plagæ mundi quatuor sunt 2. A
 Planetæ unde sint dictæ 2. A
 Planetæ moderantur cursum cœli 1. C
 Planetarum color alius atq; alius 2. D
 Planetarum cursus retrogradus 2. B
 Planetarum ordo quis sit 2. B
 Plato nascitur 10. D. & 54. B
 Plato moritur 54. C
 Plinius Secundus claruit 57. A
 Plinij sententia de hijs qui uel ducetos,
 uel quadringentos, uel etiam nongē-
 tos annos uixisse leguntur 35. B
 Pluuia est lentior 4. D
 Poli qui uocentur 1. C
 Polycarpus floruit 57. B
 Polycarpus Asiaræ ecclesiæ Episcopus
 Polycarpus pro Christo mar (57. B
 tyrio coronatur 57. C
 Pompeius Hierosolyma capta usq; ad
 Sancta sanctorum peruenit 55. C
 Pompeius uictus confugiens ad Ptole-
 mæum Aegypti ab eo interfectus est
 55. D
 Pompeius Iudæam cepit 11. A
 Pontianus Episcopus Romanus 58. A
 Pontifices præfuerunt Iudæis 54. B
 Pontificis minoris cura Romæ 22. B
 Porta domus Domini adificata à Ioan-
 than 52. B
 Porta Ioathan quæ 52. B
 Posthumi quare dicantur 51. B
 Priamus rex Troianorum 10. B. 50. D
 Prima sabbati, secunda sabbati &c.
 quæ sit dies 7. C
 Primæ ætatis tempora 9. D. & 10. A
 Principes gentium primum adorati tē-
 pore Reu 49. D
 Probus Imperator Rom: 11. B. 58. D
 Procas Syluius XIII Latinorum
 rex 52. A
 Prodigiū quid sit 5. B
 Propitiationis dies 18. C
 Prosper uir doctissimus 38. C
 Proterius eruditissimus Alexandrinus
 Episcopus 34. B. & 38. D
 Ptolemæus Philopator rex Aegyptio/
 Ptolemæus Alexander rex (rū 55. A
 Aegyptiorum 55. C
 Ptolemæus Lagi filius rex Aegy: 54. D
 Ptolemæus Philadelphus potentissi-
 mus erat 54. D
 Ptolemæus Lagi filius 10. D
 Ptolemæus Philadelphus Iudæos, qui
 in Aegypto erant liberos esse permi-
 sit 54. D
 Ptolemæus Cleopatra filius regnat
 Ptolemæus Iudæam redegit in (11. A
 potestatem 54. D
 Ptolemæus Philometor rex Aegy: 55. A
 Ptolemæus Philadelphus rex Aegypti/
 orum 54. D
 Ptolemæus Epiphanes rex Aegyptio/
 Ptolemæus Evergetes rex (rū 55. A
 Aegyptiorū 55. A
 Ptolemæus Evergetes secūdus 55. B
 Ptolemæus Philadelphus primus Ele-
 phantos ex Aethiopia bellandi gratia
 adduxit 55. A
 Ptolemæus Physcon, qui & Soter 55.
 Ptolemæus Dionysius rex Aegy (C
 pti 55. C
 Punctum 23. C
 Punctum quinta pars horæ est 29. B
 Puncta quot sint horæ 14. B
 Puncta unde dicantur 14. B. & C
 Purificationis Mariæ festum unde sit
 institutum 21. D
 Pyrrhus Regiæ urbis Episcopus Ace-
 phalorum hæresim instaurat 62. C
 Pyrrhi Episcopi ficta pœnitētia 62. C
 Pythagoras Philosophus motif 55. D
 Pythagoræ sententia de distantia Plane-
 tarum inter se 27. D

Q

- Q**uadratus discipulus Apostolorū
 Quadrantem quid uoce/ (57. B
 mus 35. B
 Quadrans tres uncia sunt 14. C
 Quadrans quis debeat intelligi in Euan-
 gelio ubi dicitur: Non exhibit donec
 soluat nouissimū quadrantem 15. A
 Quarta ætas quot annos habeat 48. B
 Quartadecimani quidam 62. B
 Quatuor tempora 33. D
 Quincuns v sunt uncia 14. C
 Quingentiani Africā uastant 58. D
 Quinta ætas mundi 52. D

Quinta

Quinta aetas quot annos habeat 48. B
Quinta editio Hierosolymis inuenitur
11. B

Quintae aetatis tempora 9. D. 10. D. & 51. B
Quirinalis mons urbi adiectus per Ser-
uium Tullum 53. A

R

Rafis rex Syriae interficitur 52. B
Rechab pater Ionadab 10. C
Reges quamdiu regnauerint Romae
54. A

Regnum Graecorum quando incepe-
rit 10. D

Regnum Israel & Iuda diuidit 10. C

Remus occisus a Fabio 52. B

Reufilius Phalech 10. B. 49. D

Requies septimi diei qualis fuerit 1. B

Refurrectionis humanae quae sit futura
ratio 66. B

Rex sacrificulus quid Romae egerit
22. B.

Rhea filia Numitoris 52. B

Richardus rex Gothorum conuertitur
niuersam Gothiam ad fide 61. D

Roboam filius Solomonis 10. C. 51. C

Roma conditur 10. D. 52. B

Roma caput factum est omnium eccle-
siarum a Gregorio Pontifice 62. A.

Romani ueteres Graecos in lunae cursu
secuti sunt 9. C

Romani Graecos redigunt in potestate

Romani diem a medio noctis in (11. A
medium finiunt 7. B. 16. A

Romani Iudi instituti a Tarquinio Pri-
sco 52. C

Romani Gallos superant 54. C

Romanorum imperium quando ceperit 19. A

Romulus & Remus ex Marte & Rhea
52. B

Romulus centum Senatores legit 10. D

Romulus quamdiu regnauerit 52. B

Romulei anni ordinatio 21. C

S

Saba regina 51. C

Sabath mensis Februarius 20. C

Sacramentum temporis paschalis 9. C

Sagittarii signum ubi oriatur 23. B

Sale filius Aphaxad 10. A. 49. B

Sallustius quando natus 11. A

Salmanassar rex Assyriorum 52. B

Saltus lunae 37. A

Saltum lunae quid efficiat 8. C

Samaria nunc Sebaste dicitur 55. B

Samaritae oriundi a Sale 10. A

Sampson 10. C

Sampson de tribu Dan 51. A

Samuel 10. C. 51. B

Samus condita 51. C

Sanguis facit hilares 34. A

Sapientiae liber compositus a Iesu 11. A
55. A

Sapor Persarum rex Valerium Roma-
norum Imperatorem capit, & lumi-
nibus priuat 58. B

Saraceni triennio Constantinopolim
obsident frustra 64. B

Saraceni Siciliam inuadunt 62. D

Sardanapalus uictus se incendio concre-
mauit 52. A

Sardanapalus ultimus Assyriorum rex
52. A

Saturnus regnat in Italia ante Aeneam
51. A

Saturnus tarditatis causa 7. C. & 18. B

Saturnus tardior ceteris Planetis est
18. B

Saturni sidus summum Planetarum
2. B

Saturno candidus est color 2. D

Saul 10. C

Saul primus rex Hebraeorum 51. B

Saxones Britanni fidem recipiunt
11. C

Saxones cum Picis gesserunt bellum
aduersus Britones 61. A

Scholasticus Patricius 64. A

Scorpius & Sagittarius Octobri &
Nouembri assignantur 3. A

Scorpii signum ubi oriatur 23. B

Scoti transmarini sunt 60. A

Scoti de obseruatione Paschae errant
62. B

Scribendi quaedam ratio occulta 13. C

Scrupulus quid sit 14. C

Scyllae canes quam ob rem latrare fin-
gantur 6. D

Scyron uentus est Atheniensium 4. B

β 2 Scythia

- Scythia à fulminibus tuta est 4. D
 Scytharum regnum incipit 10. 3
 Sebaste olim Samaria dicta 55. B
 Secunda ætas quot annos habeat 48. B
 Secundæ ætatis tempora 9. D. & 10. A
 Sedechias 10. D. 52. D
 Seleucus tribuit Iudæis ius municipale
 & ciuium in hijs urbibus quas extru-
 xerat 54. D
 Seleucus Nicanor Syriæ præest 54. D
 Seleucus quas urbes condiderit 54. D
 Seleucia condita à Seleuco 54. D
 Sem 10. A
 Semiramis regnat 50. A
 Semis sex uncia sunt 14. C
 Semuncia XII habet scrupulos 14. C
 Senarius numerus quare perfectus
 18. A
 Senatorum numerus auctus à Tarqui-
 nio Prisco 52. C
 Senones Galli duce Brenno Romam
 inuaserunt 54. B
 September mensis 21. C
 September Virginis signū habet 22. D
 Septenarius numerus uniuersitatem in
 scripturis aliquoties significat 47. B
 Septentrio 31. D
 Septentrionalis circulus inhabitabilis
 est frigore 1. D
 Septentriones quibusdam Indiæ locis ra-
 rissime uidentur 1. D
 Septentrionalia sidera nobis semper ap-
 parent 6. A
 Septima ætas seculi quæ 66. C
 Septunx siue septus VII uncia 14. C
 Serenitatis signa 5. A
 Serenus Granius legatus 57. B
 Sergius Regiæ urbis Episcopus Ace-
 phalorum hæresim instaurat 62. C
 Sergius Pontifex Romanus 63. B
 Sergius Episcopus Romanus pulsus
 est Roma 63. B
 Seruch filius Reu 10. B. & 49. D
 Seruius Tullus Sextus Romanorum
 rex 53. A
 Sefac rex templum Hierosolymorum
 spoliat 51. C
 Sescuns uncia & semis est 14. C
 Seth filius Adam 10. A. 48. D
 Seth interpretatur resurrectio 48. D
 Seuerus Pertinax Caesar Romanus
 57. D
 Seuerus Imperator 11. B
 Seuerus Imperator Eboraci moritur
 57. D
 Seuerus bellum in Britanniam transfert
 57. D
 Seuerus & Maximinus Imperatores
 Romani 11. B.
 Sex mundi ætates 48. A
 Sexagesimus fructus quis à Hierony-
 mo intelligatur in Euangelio 13. A
 Sextans dux sunt uncia 14. C
 Sexta ætas quot annos habeat 48. B
 Sexta editio Nicopolis inuenta 11. B
 Sexta ætate Christus natus 56. A
 Sextæ ætatis tempora 9. D. & 11. A
 Sextilis mensis 7. D
 Sextilis mensis qui antea Augustus
 21. C
 Sextula quid sit 14. C
 Sextula dimidia quid sit 14. C
 Sicilia sulphure & bitumine est strata
 6. C
 Sicilia cauernosa est 6. C
 Sicilicus quid sit 14. C
 Signa XII unde nomina habeant 3. A
 Simon Hierosolymorum Episcopus
 crucifigitur 11. B. & 57. A
 Simon frater Ionathæ apud Iudæos con-
 stituitur Pontifex maximus 55. B
 Simon Oniæ filius Iudæorum Pōtifex
 maximus uir iustissimus 54. D
 Sicyoniorum regnum incipit 10. B. &
 49. D
 Sicyoniorum regnum quamdiu stete-
 rit 51. B
 Sicyoniorum regnum finitur 10. C
 & 51. B
 Siuas unius dictus 20. B
 Smerdes Magnus refertur regnasse Per-
 sis 53. D
 Smyrna in urbis modum ampliata
 51. C
 Socrates nascitur 10. D. 45. A
 Sogdianus Persis imperat 54. B
 Solomon 10. C
 Solomon filius Dauid 51. C

Sol

- Sol aqua nutritur 3. B
 Sol Planetarū medius est 2. B. & 18. B
 Sol quantum distet à terra 27. D
 Sol quantum absit à luna 27. D
 Sol Christus dicitur 16. C
 Sol exoriens pallidus tempestatem præfagit 5. A
 Sol spiritus est autor 7. C 18. B
 Sol in exortu maculosus pluuiam diem præfagit 5. A
 Sol in exortu rubens syncerum diem præfagit 5. A
 Sol quot diebus singula signa perlabatur 23. C
 Solis & lunæ eclipses 3. C. & 28. B
 Solis magnitudo 3. B. 29. B
 Solis annus quanto tempore absoluitur 14. A
 Solis defectus non nisi prima & nouissima fit luna 3. D
 Solem obscurandum post diem iudicij quomodo intelligatur 66. A
 Solstitia bina sunt 7. D
 Solstitia quando 30. A
 Solstitia in medio temporum 8. A
 Solstitialis circulus habitabilis est 1. D
 Sophia uxor Iustini 61. D
 Sostratus Gnidius extruit Pharon Alexandriæ 54. D
 Soter regnat 11. A
 Sparta condita à Phoronæ filio Sparto 50. B
 Spartus Shoronæ filius 50. B
 Speciosa porta in Actibus Apostolorū quæ dicatur 52. B
 Speusippus Platoni succedit in Academia 54. C
 Speusippus moritur 54. C
 Spiritus aërea sibi corpora sumunt 4. A
 Stellæ non proprio sed aduentitio lumine fulgent 16. C
 Stellæ lumen à sole mutuuntur 2. A
 Sephanus lapidatur 56. B
 Stephani ossa per Orosium perlata sunt in occidentem 60. B
 Stephani Protomartyris reliquæ inueniuntur 60. B
- Subfolanus qui & Apeliotes dicitur ab oriente flat 4. B
 Sylla Athenienses uastat 55. C
 Syluester primus diebus nomina feriarum indidit, cum antea Planetarum nominibus uocarentur 7. C
 Syluius Aenæ filius tertius Latinorum rex 51. B
 Syluij quare dicantur reges Albani 51. B
 Symmachus Papa quæ extruxerit & gesserit pro ecclesia 61. B
 Symmachus Papa exulibus in Africa uestes & pecunias submittebat 61. B
 Symmachus interpres quando floruerit 11. B
 Symmachus Patritius Romæ occisus à Theodorico 61. C
 Synechdochæ frequentes in scriptura 20. D
 Synodus CL patrum congregata Augustæ contra Macedonium 59. D
 Synodus sexta sub Constantino 11. C
 Synodus sub Gregorio Pontifice Romano XXIII Episcoporum quo tempore 61. D
 Synodus Antiochiæ à Meletio habetur 59. C
 Synodus prima uniuersalis Nicææ 63. A
 Synodus erronea congregata per Iustinianum iuniorem Imperatorem Romanum 63. B
 Synodus Romæ habita sub Martino Papa 62. D
 Synodus secunda Constantinopoli 63. A
 Synodus tertia in Epheso celebrata 63. B
 Synodus quarta Chalcedone habita 63. B
 Synodus quinta Constantinopoli 63. B
 Synodus sexta generalis 63. A
 Synodus Aquileiensis 63. C

INDEX EORVM OMNIVM

- Syria in Romanorum ditionem redacta 55. C
- T
- T** Acitus Caesar Romanus 11. B. & 58. C
- Tarquinius Priscus rex Romanorum 52. C
- Tarquinius Superbus ultimus rex Romanorum 52. D
- Tarsus condita à Sardanapalo 52. A
- Taurus primus rex Scytharum 49. D
- Taurus Aprilis mensis à ueteribus assignatus est propter Iouem in taurum uersum 3. A
- Tauri signum ubi oriatur 23. A
- Tebeth mensis Ianuarius 20. C
- Tempestas quæ dicenda sit 5. B
- Tempestatum signa 5. A
- Templum Solomonis quando ædificatum 10. C
- Templum Hierosolymis quando incertum fuerit 54. A
- Templum Domini incensum est 52. D
- Templum Hierosolymitanum incensum 10. D
- Templa Paganorum clausa sunt à Constantino citra ullam cadem 59. B
- Templa primum constructa tempore Reu 49. D
- Tempora a temperando sunt dicta 8. A. & 13. D
- Temporis diuisio in quas partes 7. B
- Terminus deus & eius festa 36. C
- Terminalia festa quando 22. A
- Terbellius rex Bulgariorum 63. D
- Terra figura est pineæ nucis testimonio Plinij 33. C
- Terra tertio die creata est 1. B
- Terra in tres partes diuiditur 6. D.
- Terra mundi media est 1. B
- Terra globo est similis 5. D
- Terra orbicularis est 31. C
- Terræ natura quæ 34. A
- Terræ rotunditas efficit inæquales dies 31. C
- Terræ elementum quale 1. B
- Terræ positio 5. D
- Terræmotus non fiunt nisi cælo marique tranquillo 6. C
- Terræmotus uento fieri consueuerunt 6. C
- Terræmotus hoc est in terra, quod in cælo tonitruum 6. C
- Terræmotui maxime caua sunt obnoxia 6. C
- Terræmotus gignunt inundationes maris 6. C
- Terrenum Christi regnum futurum quidam somniant 64. D
- Terrestria animalia creantur die sexto 1. B
- Tertia ætas mundi 9. D. 10. B. 48. B 50. A
- Tertullianus Afer claret 57. D
- Tetrarchæ 56. B
- Thales Milesius clauit 10. D
- Thamul mensis qui Iunius 20. B
- Thara 10. B. 49. D
- Theodora priuigna Herculi 58. D
- Theodorus hæreticus condemnatus 63. B
- Theodorus Archiepiscopus 62. D
- Theodorus Hexarchus 62. D
- Theodorus Papa 62. C
- Theglath Phalassar rex Assyriorum conductur ab Achaz 52. B
- Theodorus Gregorius discipulus Origenis 58. A
- Theodoricus subita morte periit 61. C
- Theodoretus Cyriæ Episcopus librum edidit de incarnatione Domini aduersus Eutychen 61. A
- Theodosius Augustus 60. A
- Theodosius minor quando imperauerit 11. C
- Theodosius Imperator Romanus cum Honorio & Arcadio regnat 11. C
- Theodosius & Valentinianus Imperatores Romæ 11. C
- Theodosius à Gratiano Imperator creatur 59. D
- Theodosius Imperator 64. A
- Theodosius Arcadij filius Augustus 60. C
- Theodotus interpres quando floruerit 11. B
- Theon

Theon Episcopus Alexandriae 58. D
 Theophanius Episcopus factus Antiochia 63. A
 Theophilus Caesariensis uicinus Apostolorum fuit temporibus 40. D
 Theophilus Alexandrinus ad Theodosium maiorem edidit librum de Pascha 44. D
 Theophilus Alexandrinus paschalem computum scribit 60. A
 Theophili Caesareae Palaestinae Episcopi de Pascha celebratione scripta 57. C
 Theophili liber Paschalis 38. D
 Theseri mensis October 20. C
 Thoa praestitit Israelii 50. D
 Thola 10. B
 Thoth primus mensis 21. A
 Thrascius uentus qui & Circius 4. B
 Thrasamundus Vandalorum rex Christianis infestus 61. B
 Thyle solstitio nullas noctes habet 31. C
 Tiberias condita ab Herode in honorem Tiberij Caesaris 56. B
 Tiberius Caesar quamdiu regnauerit 11. A. 56. B
 Tiberius Constantinus Imp. 11. C. 61. D
 Tiberius Imperator Romae 63. C
 Tiberinus Syluius X rex Latinorum 51. D
 Tiberis appellat à Tiberino rege 51. D
 Tiberis Albula dicebatur 51. D
 Tiberis alueum egreditur 64. B
 Timotheus Romae perijt martyr 59. A
 Timothei Apostoli reliquia Constantiнопolim delatae 59. C
 Titus regnat Romae 11. A. 57. A
 Titus Imperator amor & deliciae humani generis est appellatus 57. A
 Tonitrua unde generentur 4. C
 Totila Gothorum rex occiditur à Narsete Patritio 61. C
 Troia quando capta 51. A
 Traianus Imperator Romae 57. A
 Traianus promouit limites imperij Romani 57. B
 Traianus persequit Christianos 57. A
 Traianus imperat annis XIX 11. B
 Tribuni militares pro Consulibus esse Romae ceperunt 56. B
 Tribunus plebis quando 54. A

Tricesimus fructus quis intelligatur à D. Hieronymo in Euangelio 17. A
 Triens quatuor sunt unciae 14. C
 Triphon interfecit Ionatham Pontificem maximum Iudaorum 55. B
 Troianum bellum decennouenale 10. B
 Tullus Hostilius rex Romae 52. C
 Tullus Hostilius censum egit 10. D
 Tullus Hostilius primus purpura & fascibus usus est Romae 52. C
 Tybi quintus mensis Aegypti 21. A
 Tyrus condita 50. D

V

Valamer rex Gothorum successit Theodorico 61. B
 Valamer multa loca uastauit, Italiam quoque obtinuit 61. B
 Vandali ceperunt Carthaginem & Siciliam 60. C
 Vandali Gallias aggrediuntur 60. A
 Valens Imperator Romanus 11. C
 Valens cum Gratiano & Valentiniano regnat 59. D
 Valens Imperator coegit monachos sub poena fustium militare 59. D
 Valens ab Ariano Episcopo Eudoxio baptizatus nostros persequitur 59. D
 Valerianus Romae Imperator 11. B
 Valentinianus & Theodosius Imperatores Romae 11. C
 Valentinianus cum fratre Valente regnat 59. D
 Valentinianus Constantij filius Rauennae Imperator creatur 60. C
 Valentinus haereticus tempore Antonini Pij 11. B
 Valeria uxor Galerij 59. A
 Valerius cum Gallieno regnat Romae 58. B
 Varro quando natus sit 11. A
 Vecta insula Britanniae proxima, Romae Imperio est per Vespasianum subiecta 56. D
 Venus uoluptatis causa 7. C. & 18. B
 Veneris sidus Lucifer, & uesper etiam appellatur 2. B
 Venti sibi nomina à regionibus sortuntur 4. B
 Venti quidam sunt statim prouinciarum 4. B
 Venti quatuor sunt cardinales 4. B
 Ventorum

- Ventorum natura 4. B
 Ver 33. D
 Ver orienti comparatur 8. A
 Ver qd in eo omnia uernēt dicit 34. B
 Veris tempore quid faciendū 30. B
 Veris natura & initium 8. A
 Vertingerus Anglorum rex 60. D
 Vesperum quid sit 7. B. 17. D
 Vespasianus magister militiæ missus ad
 uersus Iudæos 56. D
 Vespasianus Caesar 56. D
 Vespasianus quādiu regnauerit 11. A
 Vestina nobilis matrona ex testamento
 suo uoluit Prothasio & Geruasio tē-
 plum fieri 60. B
 Victor Episcopus Romanus 57. C
 Vexillum dominicæ crucis à Persis ab-
 latum Hierosolyma 62. A
 Victor Capuanus Episcopus doctissim-
 mus 42. B
 Victor Capuanus contra Victoriū scri-
 bit paschales circulos 61. C
 Victorius paschalem circulum scripsit
 in gratiam Papæ Hilarij 61. A
 Victorij error de lunis paschalib9 41. D
 Vidua Hetusæ originis est 22. B
 Vigilus Pontifex Romanus 63. B
 Viminalis mons adiectus est urbi per
 Seruium Tullum 53. A
 Vinū aquæ miscetur in missæ celebrati-
 one 16. D
 Virgilius Maro in pago qui Ande dicitur
 natus est 55. D
 Virgilius Cremonæ liberalibus studijs
 est eruditus 55. D
 Virgo Augusto mensi ascribitur, quod
 tunc exhausta caloribus terra nihil
 pariat 3. A
 Virginis signū ubi oriatur 23. B
 Vitalianus Pontifex Romanus 62. D
 Umbilicus gnomon dicitur 6. B
 Umbram nō nisi tria faciunt 17. C
 Umber fluuius Angliæ 62. A
 Umbræ pares ubi sint 32. A
 Umbrarum uarij status 30. D
 Umbri quomodo diem cōputēt 7. B
 Vna sabbati mystice qd significet 47. D
 Vna sabbati & c. quæ dies sit 18. A
 Vncia XXIII habet scrupulos 14. C
 Urbanus Pontifex Romanus multos
 nobilium ad fidem Christi & marty-
 rium perduxit 58. A
 Vulturnus qui & Cacias uentus orien-
 Vuilibrordus Clemens (ralis 4. B
 Episcopus Frefonum 63. C

X

- Xenocrates quo seculo floruerit
 Xenocrates Speusippo (10. D
 succedit in Academia 54. C
 Xerxes rex Persarum 10. D
 Xerxes Darij filius 54. A
 Xerxes Ochi filius 10. D
 Xerxes Aegyptum quæ discesserat à
 Dario redegit in potestatem 54. A
 Xerxis exercitus 54. A
 Xistus Episcopus Romanus 60. D

Z

- Zacharias Propheta claruit 53. D
 Zacharias Ioiadæ filius lapidat
 Zacharias lapidatur inter tem-
 plum & altare à Ioade 52. A
 Zacharias Protospatarius Iustiniani
 Zacharias quare in Euāgelio Ba-
 rachia filius dicitur 52. A
 Zenon Imp: Romanus 11. C. 61. B
 Zeuxis pictor quādo floruerit 54. A
 Zephyri, qui et Fauonius, natura 4. B
 Zodiacus circulus quis, & unde dicitur
 Zonæ quare dicant mūdi 33. A (2. D
 Zorobabel claruit 53. D
 Zoues uel Vizoues primus rex Aegy-
 ptiorum 49. D

ERRATA quæ nos inter legendum suffugerunt.

- Fol. 11, uersu 30, lege Maximinus pro Maximus.
 Fol. 34 legitur Isidorus Hispaniensis, lege Hispalensis.
 Fol. 49, pagina 2, reperies aliquoties Rhinocoruras, lege Rhinocoluras.
 Præterea in numero paginarum est erratum, ubi pro 25, scribes 23.

B E D A E A N G L O

S A X O N I S D E N A T V R A

R E R V M L I B E R. *structior.*

A R G V M E N T V M.

*Naturas rerum uarias, labentis & aui,
Perstrinxi titulis tempora lata citis.*

D E Q V A D R I F A R I O O P E R E D E I.

C A P V T P R I M V M.

O P E R A T I O diuina, quæ secula creauit & gubernat, quadriformi ratione distinguitur. Primo, quod hæc in uerbi dei dispensatione non facta, sed æterna sunt: qui nos, Apostolo teste, ante tempora secularia prædestinauit in regnum. Secundo, quod in materia informi, pariter elementa mundi facta sint, ubi qui uiuit in æternum, creauit omnia simul. Tertio, quod eadem materies, secundum causas simul creatas, non iam simul, sed distinctione sex primorum dierum, in cœlestem, terrestremque creaturam formatur. Quarto, quod ex eiusdem creaturæ seminibus, & primordialibus causis, totius seculi tempus, naturali cursu peragitur, ubi pater usque nunc operatur & filius, ubi etiam coruos pascit, & lilia uestit deus.

D E M V N D I F O R M A T I O N E. C A P. I I.

I N ipso quidem principio conditionis facta sunt cœlum, terra, angeli, aër, & aqua de nihilo. Die autem primo, lux facta est, & ipsa de nihilo. Secundo, firmamentum in medio aquarum. Tertio, species maris & terræ, cum eis quæ terræ radicibus inhaerent. Quarto, luminaria cœli, de lumine primo die facta. Quinto, natatilia & uolatilia de aquis. Sexto, reliqua animalia de terra, & homo: carne quidem de terra, anima uero de nihilo creatus: qui in Paradiso, quam dominus à principio plantauerat, cõstituitur. Septimo, dominus requieuit, non à creaturæ gubernatione, cum in ipso uiuamus, moueamur, & simus, *Requies dei septimo die.* sed à nouæ substantiæ creatione.

Q U I D S I T M V N D V S. C A P. I I I.

M V N D U S, est uniuersitas omnis, quæ constat ex cœlo & terra, quatuor elementis, in speciem orbis absoluti globata: Igne, quo sydera lucent: aëre, quo cuncta uiuentia spirant: aquis, quæ terram cingendo, & penetrando communiunt: atque ipsa terra, quæ mundi mediâ atque ima, librata uolubili circa eam uniuersitate pendet immobilis. Verum Mundi nomen etiam cœlum à perfecta *Mundus ab absolutâque elegantia uocatur: Nam & apud Græcos ab ornatu κόσμος appellatur. elegantia.*

D E E L E M E N T I S. C A P. I I I I.

E L E M E N T A sibi met, sicut natura, sic etiam situ differunt. Terra enim, ut grauiissima, & quæ ab alia natura sufferri non possit, inum in creaturis obtinet locum. Aqua uero, quanto leuior terra, tanto est aëre grauior: Quæ si forte aquis in uase aliquo subdatur, statim ad superiora ut leuior euadit. Ignis quoque *a materialiter*

C materialiter accensus, continuo naturalem sui sedem super aëra quarit: sed ne illuc perueniat, in mollem aërem, cuius circumfusione deprimitur, euanescit: Quæ tamen quadam naturæ propinquitate sibi met ita commiscetur, ut terra quidem arida & frigida, frigida aqua: aqua uero frigida & humida, humido aëri: porro aër humidus & calidus, calido igni: ignis quoque calidus & siccus terræ societur aridæ. Vnde & ignem in terris, & in aëre, nubila terrenaque corpora uidemus.

DE FIRMAMENTO. CAP. V.

Coelum subtilis igneque naturæ, rotundumque, & à centro terræ quis spatij undique collectum. Vnde est & conuexum mediumque quacunq; cernatur, inenarrabili celeritate quotidie circumagi, sapientes mundi dixerunt, ita ut rueret, si non planetarum occursum moderetur: argumento syderum nitentes, quæ fixo semper cursu circunvolant, septentrionalibus breuiores gyros circa cardinem peragentibus: cuius uertices extremos, quos circa sphaera cœli uoluitur, *Poli.* Polos nuncupant, glaciali rigore tabentes. Horum unus ad septentrionalem *Boreas.* plagam consurgens Boreas: Alter de uexus in Austros, terræque oppositus, *Australis.* Australis uocatur: Quem interiora Austri scriptura sancta nominat.

DE VARI A ALTITVDINE COELI. CAP. VI.

Non autem ita mundus hoc polo excelsiore se attollit, ut undique cernantur hæc sydera: uerum eadem quibusque proximis sublimiora creduntur, eademque demersa longinquis: utque nunc sublimis in [†]directio positus uidentur hic uertex, sic in illa terræ deuexitate transgressis illa se attollunt, residentibus quæ hic excelsa fuerant, opponente se contra medios uisus globo terrarum, **D** adeo ut septentriones, quæ nobis à uertice pendent, in quibusdam Indiæ locis **XV** tantum in anno diebus appareant.

DE COELO SUPERIORE. CAP. VII.

Coelum superioris circuli proprio discretum termino, & aequalibus undique spatijs collocatum, uirtutes continet angelicas: quæ ad nos exeuntes aetherea sibi corpora sumunt, ut possint hominibus etiam in edendo simili, eademque ibi reuere deponunt. Hoc deus aquis glacialibus temperauit, ne inferiora succenderet elementa. Dehinc inferius cœlum non uniformi, sed multiplici motu solidauit, nuncupans id Firmamentum, propter sustentationem superiorum aquarum.

DE AQUIS COELESTIBVS. CAP. VIII.

Aquas super firmamentum positas, cœlis quidem spiritalibus humiliores, sed tamen omni creatura corporali superiores, quidam ad inundationem diluuij seruatas, alij uero rectius ad ignem syderum temperandum suspensas affirmant.

DE CIRCVLIS MVNDI. CAP. IX.

Quinq; circulis mundus diuiditur, quorum distinctionibus quadam partes temperie sua incoluntur, quadam immanitate frigoris aut caloris existunt inhabitabiles. Primus enim est Septentrionalis, frigore inhabitabilis, cuius sydera nobis nunquam occidunt. Secundus Solstitialis, à parte Signiferi excelsissima, nobis ad septentrionalem plagam uersus temperatus, habitabilis. Tertius Aequinoctialis, medio ambitu Signiferi orbis incedens, torridus, inhabitabilis.

A bilis. Quartus brumalis, à parte humilima Signiferi ad austrinum polum uersus, temperatus, habitabilis. Quintus Australis, circa uerticem austrinum, qui terra tegitur, frigore inhabitabilis. Tres autem medij circuli inæqualitates temporum distinguunt, cum sol hunc solstitio, illum æquinoctio, tertium bruma *Mare conge-* teneat: Extremi enim semper sole carent. Vnde & à Tyle insula unius dici *latum.* uigilatione ad Aquilonem mare congelatum inuenitur.

DE PLAGIS MVNDI. CAP. X.

Climata, id est plagæ mundi sunt quatuor. Orientalis ab exortu Solstitia *Climata.* Cli ad brumalem: Australis inde ad occasum brumalē: Occidentalis ex hinc usq; ad solstitialē: Porro Septentrionalis ab occasu solstitiali usq; ad ortum eiusdem partis contingens. Ex quibus orientalem & occidentalem ianuas cœli *Ianua cœli.* nominant. Hæc in medio tantū terræ positæ habentur æqualia. Nam sub Aquilone degētibus brumalis dies breuior, & solstitialis prolixior, ortum occasumq; dilatans, alias plagas angustat. Item apud Australes utraq; præfata dies moderatior, supradictam diuersitatē immutat, licet ubiq; solstitiali exortui brumalis occasus ex eadē linea respondeat. Nam & cunctis exortibus solis eodem modo post sex semper menses congruit occasus.

DE STELLIS. CAP. XI.

Stellæ lumen à sole mutuantes, cum mundo uerti, utpote in uno loco fixæ, & non stante mundo, uagæ ferri dicuntur: exceptis hijs quæ planetæ, id est errantes uocantur: easq; diei aduentu cælari: nec unquam cœlo decidere, fulgor plenilunij, & solis probat deliquium. Quamuis uideamus igniculos ex athere lapsos portari uentis, uagiq; lumē syderis imitari, trucibus cito coorietibus uentis. Sydera autem alia sunt in liquorem soluti humoris fœcunda, alia concreti in pruinas, aut coacti in niues, aut glaciati in grandines: Alia flatus teporis, alia uaporis, alia roris, alia frigoris: Nec solum errantia, ut Saturnus, cuius transitus imbriferi fiunt, sed & quædam fixa polo, cum errantium fuerint accessu uel radijs impulsæ: ut sicut in fronte Tauri, quas ob id Græci pluuiæ nomine Hyadas appellant. Quin & sua sponte quædam, statisq; temporibus, ut Hædorum exortus & Arcturi, qui per idus Septembres cum procellosa grandine surgit, & nimbosus Orion, & Canicula, quæ nimium feruens, xv Calendas Augustas emergit.

DE CURSV PLANETARVM. CAP. XII.

Inter cœlum terrasq; septem sydera pendent, certis discreta spacijs, quæ uocantur errantia, contrarium mundo agentia cursum, id est læuum, illo semper in dextra præcipiti. Et quamuis assidua conuersione immensæ celeritatis atollantur ab eo, rapianturq; in occasus, aduerso tamen ire motu per suos quæq; passus aduertunt: nunc inferius, nunc superius, propter obliquitatē Signiferi uagantia: Radijs autē solis præpedita, anomala, uel retrograda, uel stationaria fiunt.

DE ORDINE EORVM. CAP. XIII.

Summum planetarum Saturni sydus est, natura gelidum, xxx annis *Saturnus.* Signiferum peragens. Deinde Iouis, temperatum, annis xii. *Iupiter.* Tertium *Mars.* Martis, feruidum, annis ii. Medius Sol, cccclxv diebus, & quadrante. In *Sol.* fra Solē Venus, quæ & Lucifer, & Vesper, cccclxviii diebus, à sole nunquam *Venus.* absistens partibus sex & quadraginta longius. Proximum illi Mercurij *Mercurius.*

C sydus, nouem diebus ociore ambitu, modo ante solis exortus, modo post occasus splendens, nunquam ab eo XXII partibus remotior. Nouissima Luna **Luna.** XXVII diebus, & tertia diei parte Signiferum conficiens, dein morata in coitu solis, biduo non comparere in caelo. Saturni sydus & Martis cum plurimum diebus CLXX: Iouis XXXVI, aut cum minimum, denis detractis diebus: Veneris LXVIII, aut cum minimum LII. Mercurij XIII, aut cum plurimum XVIII. Occultantur uero meantes cum sole in partibus nunquam amplius undenis: interdum & à septenis partibus erumpunt.

DE ABSIDIBVS EORVM. CAP. XIII.

Abfides. **S**unt autem sui cuique planetarum circuli, quos Græci absidas in stellis uocant, alijq; quam mundo, quoniam terra à uerticibus duobus, quos appellauerunt polos, centrū coeli, necnō & Signiferi est obliqui inter eos siti. Omnia autem hæc constant ratione circini semper indubitata. Ergo ab alio cuiq; centro absides suæ exurgunt: ideoque diuersos habent orbes, motusq; dissimiles. Quoniam interiores absidas necesse est breuiiores esse. Igitur à terræ centro absides altissimæ sunt, Saturno in Scorpione, Ioui in Virgine, Marti in Leone, Soli in Geminis, Veneri in Sagittario, Mercurio in Capricorno, medijs omnium partibus. Et è contrario ad terræ centrum humilimæ atque proximæ: sic fit ut tardius moueri uideantur, cum altissimo ambitu feruntur: non quia accelerent tardentue naturales motus, qui certi ac singuli sunt illis: sed quia deductas à summa abside lineas coartari ad centrū necesse est, sicut in rotis radios: idemq; **D** motus aliàs maior, aliàs minor centri propinquitate sentitur. Motum autem augeri quàm diu in uicinia sunt terræ, cum abscedant in altitudinem minui, Luna maxime sublimitatibus approbatur. De quibus si plenius scire uelis, lege Plinium Secundum, ex quo & ista nos excerptimus.

QVARE MUTENT COLORES. CAP. XV.

Suus quidē cuique color est: Saturno candidus, Ioui clarus, Marti igneus, **Lucifero** † gaudens, **Vespero** † splendens, Mercurio radians, Luna blandus, Soli cum oritur ardens: Postea dies. Sed colores ratio altitudinū temperat: Si quidem earū similitudinē trahunt, in quarū aërea uenere subeundo, tingitq; appropinquantes utrolibet alieni circuli meatus. Circulus frigidior in pallorē, ardentior in ruborem, uentosus in horrorem, Sol atque commissuræ absidū, extremæq; orbis atram in obscuritatem.

DE ZODIACO CIRCULO. CAP. XVI.

Zodiacus, uel Signifer, est circulus obliquus, XII signis constans, per quem errantes stellæ feruntur: Nec aliud habitat in terris, quàm quod illi subiacet, reliqua polis squalent. Veneris tantū stella excedit eum binis partibus. Luna quoque per totam latitudinem eius uagatur, sed omnino non excedens eum. Ab hijs Mercurij stella laxissime, ut tamen è duodenis partibus: tot sunt enim latitudines, non amplius octonas periret: Neque has æqualiter, sed duas medio eius, & supra quatuor, & infra duas: Sol deinde medio fertur inter duas partes flexuoso Draconum meatu inæqualis. Martis stella quatuor medijs, Iouis media, & supra eam duabus; Saturni duabus, ut Sol.

DE XII

Signa XII uel à causis annalibus, uel à Gentilium fabulis nomina sumpserunt. Nam Arietem Martio mensi propter Hammonem Iouem tribuunt: *Aries.* Vnde & in eius simulachro Arietis cornua fingunt. Taurum Aprili, propter eundem Iouem, quod in bouem sit fabulose cōuersus. *Taurus.* Castorem & Pollucem Maio, propter insigne uirtutis. Porro Cancrū Iunio, quando sol ad inferiora redit: Quia cancer impulsus retro cursum dirigere solet. *Gemini.* Leonem quem occidit Hercules, Iulio, propter uim feruoris adsignat. *Cancer.* Virginem Augusto, quod tunc exhausta caloribus tellus nihil pariat. *Leo.* Libram Septembri, ob æqualitatem diei & noctis. *Virgo.* Scorpium & Sagittarium equinis cruribus deformatum, propter fulmina mensium ipsorum October & Nouember accipiunt. *Libra.* Capricornum Decembri, propter capram Iouis nutricem, cuius extrema pisci similia pinguntur, quod huius mensis ultima pluuialia sint. *Scorpius.* Aquariū Ianuario: Februario Pisces ob menses imbriferos tradunt. *Sagittarius.* Singulis autē signis xxx partes. Ternæ uero decades putantur, eò quod sol xxx diebus & decem semis horis illa percurrat. *Capricornus.* *Aquarius.* *Pisces.* A medio mensis, id est, xv Calendarum die semper incipiens.

DE LACTEO CIRCVLO. CAP. XVIII.

Lacteus circulus est figura candidior per medium cœli uerticem, quem uulgo dicunt ex splendore solis in eo currentis ita fulgere, sed frustra, cum ab illo nunquam, nisi in parte Sagittarij uel Geminorum tangatur, in quibus candidum circulum Signifer cingit.

B DE CURSV ET MAGNITVDINE SOLIS. CAP. XIX.

Solis ignem dicunt aqua nutrirī, multoq; hunc luna ampliorem: Lunam uero terra esse maiorem: unde & cunctis unius magnitudinis apparet. Quod enim nobis quasi cubitalis uideatur, nimis celsitudinis distantia facit: alioqui maior oriens Indis, & maior Britannis apparet occidens: Qui dum natura sit igneus, motu quoque nimio calorem adauget. Hic cursu uariante dies & menses, tempora diuidit & annos, aërisq; temperiem accedendo uel recedendo pro temporum ratione dispensat: ne si semper in iisdem moraretur locis, alia calor, alia frigus absumeret.

DE NATURA ET SITV LVNAE. CAP. XX.

Lunam non minui nec crescere dicunt, sed à sole illustratā à parte quā habet ad eum, paulatim uel ab eo recedendo, uel ei propinquādo, nobis candidā partem reuoluere, uel atram. Et die quidem crescente supinam cerni nouam lunam, utpote superiorem sole, & ad Aquilonia subeuntem: decrescēte uero erectam, & ut deiectam in Austros: Plenam autem soli semper aduersam, sublimem humili soli, humilemq; sublimi. Quam lucere dodrantis semuncias horarum à secunda adijcientem usque ad plenum orbem, detrahentemq; in diminutionem. Intra quatuordecim autem partes solis semper occultam esse: Nouissimam uero primamq; lunam eadem die uel nocte nullo alio in signo quā Ariete conspici.

LVna Zodiacum tredecies in duodecim suis conficit mensibus, duobus scilicet diebus, & sex horis, & besse, id est, octo uncias unius horae, per singula signa decurrens. Si ergo vis scire, in quo signo luna uersetur, sume lunam quam uolueris computare, utpote XII multiplica per IIII, fiunt XLVIII. Partire per nouem, nouies quini quadragies quinquies. Quinque ergo signis ex quo luna nata est, exactis, quae haud dubie in eodem quo sol est sydere semper accenditur. In sexto autem signo luna duodecima commoratur: Quod si unum remanserit, sex horas signi sequentis noueris esse cōpletas; si duo, duodecim; si tria, decem & octo; si quatuor, diem integrum; si octo, octies senas horas, id est, duos adiectos esse dies. Ex quibus tamen horis per terna semper signa binas subtrahere memento. Operosum est enim in singulis signis horas minutatim diuidere per uncias. Vnde in praesenti quamuis ad nonas portiones tria remanserint, non horas tamen XVIII, sed XVI sexti signi duodecima luna complebit. Et haec quidē luna in prima uel media parte signi cuiuslibet nata, prompta est computatio. Sin autē alias, quot primo signo luna accensa uel dempserit, uel retinuerit partes, tot sequentibus etiam detrahere uel adijcere recorderis: nouem horis in luna pro quinque diebus in sole computatis.

DE ECLYPSI SOLIS ET LVNAE.

CAP. XXII.

Solem interuentu lunae, lunamq; terrae obiectu nobis perhibent occultari: Sed solis defectum non nisi nouissima, primae uel fieri luna, quod uocant *coitus lunae*. Lunae autem non nisi plena. Non posse autem totum solem adimi terris intercedente luna, si terra maior esset quam luna. Omnibus autem annis fieri utriusq; syderis defectus, stans diebus horisq; sub terra: Nec tamen cum superne frant ubiq; cerni, aliquando propter nubila, saepius globo terrae obstante cōuexitatibus mundi; & lunae defectū aliquando quinto mense à priori, solis uero septimo fieri. Eandē bis triginta diebus super terras occultari, sed ab alijs hoc cerni, quondam in quindecim diebus utrunq; sydus defecisse: semel iam mira ratione lunam in occasu defecisse, utroque super terras conspicuo sydere. Sed ne singulis mensibus ecliphs fieret, latitudo Signiferi lunam superius inferiusq; transmittit.

VBI NON SIT ET QVARE. CAP. XXIII.

Defectus solis & lunae uespertinos Orientis incolae non sentiunt, nec matutinos ad occasum habitantes, obstante globo terrarum. Neque enim nox aut dies, quamuis eadem toto orbe simul est, oppositu globi noctem, aut ambitu diem adferente. Tempore enim Alexandri Magni luna defecit in Arabia hora noctis secunda, eademq; in Sicilia exoriens. Et solis defectum, qui fuit Ispanio & Fonteio COSS. II. Cal. Maij, Campania hora diei inter septimam & octauam, Armenia inter decimam & undecimam sensit.

DE COMETIS. CAP. XXIII.

Cometae sunt stellae flammis crinitae, repente nascentes, regni mutationem, aut pestilentiam, aut bella, aut uentos, astusq; portendentes. Quarum aliae

A *aliæ mouentur errantium modo, aliæ immobiles harēt. Omnes fermè sub ipso Comete in septentrione, aliqua eius parte non certa, sed maxime in candida, quæ lactei cir septentrione. culi nomen accepit. Breuissimum quo cernerentur spacium septem dierum adnotatum est, longissimum LXXX. Sparguntur interdum & errantibus stelis cæterisq; crines, sed Cometes nunquam in occasura parte cœli est.*

DE AERE.

CAP. XXV.

A Er est omne quod inani simile uitalem hunc spiritum fundit, infra lunam, uolatus auium nubiumq; & tempestatum capax. Vbi etiam potestates aëreæ superna sede deturbatæ, cum tormento diem iudicij durius tunc dammandæ præstolantur. Ex quo hominibus apparentes, aërea sibi corpora meritis similia sumunt. Nam supra lunam, quæ aëris ætherisq; cōfinio currit, omnia pura ac diurnæ lucis sunt plena, cuius uicinia tãgere fertur Olympus. A nobis autem per noctem cernuntur sydera, ut reliqua lumina è tenebris. Superior uero & serenus aër cœlo, inferior autem, qui exhalationibus humidis corporascit, terræ deputatur: ubi sunt ignis, grantio, nix, glaciæ, & spiritus tempestatum, quæ dominum laudare de terra iubentur. Sed & ipse aliquando cœlum uocatur: unde Aër pro cælo. & Petrus ait cœlos in diluuiio periisse, cum aër turbulentus esset conuersus in undas. Et cœli cœlorum dicuntur syderei cœli istorum aëreorum, tanquam superiores inferiorum.

DE VENTIS.

CAP. XXVI.

B Ventus est aër cōmotus & agitated, sicut flabello breui potest approbari, nec aliud intelligitur quàm flatus aëris: qui, ut Clemens ait, ex quibusdam montibus excelis, uelut compressus & coangustatus, ordinatione dei cogitur & exprimitur in uentos, ad excitandos fructus, æstusq; tēperandos. Pro diuersis autem partibus cœli nomina diuersa sortitur. Clemens hic Alexandrinus fuit.

ORDO VENTORVM.

CAP. XXVII.

Ventorum quatuor cardinales sunt, quorum primus Septentrio, qui & Aparctias dicitur, flat rectus ab axe, faciens frigora & nubes: Huic dexter Circius, qui & Thrascias, faciens niues & grandines. A sinistris Aquilo, qui & Boreas, nubes constringens. Secundus cardinalis Subsolanus, qui & Apeliotes, ab ortu intonans solis, temperatus: Cuius à dextris Vulturinus, qui & Cæcias, cuncta desiccans: A sinistris Eurus, nubes generans. Tertius cardinalis Auster, qui & Notus, temperatus, humidus, calidus, atque fulmineus: Huic à dextris Euroauster, calidus: A sinistris Euronotus, temperatus, calidus. Ventus Australes quia ex humili flant, maiores in mari tempestates faciunt, quàm Septentrionales. Ideoque post Austros fiunt noxij præcipue terræ motus. Quartus Cardinalis Zephyrus, qui & Fauonius, hyemem resoluens, floresq; producens: Cui dexter Africus, qui & Libs, tempestuosus, tonitrua generans, & fulmina: A sinistris Corus, qui & Argestes, in Oriente nubila, in India faciens serena. Sunt autem alij quidam peculiæres quibusque gentibus uenti, non ultra certum procedentes terminum, ut Atheniensibus Scyron, paulum ab Argeste deflexus. Narbonensibus Circius, qui nec ad Viennam quidem eiusdem prouinciæ Scyron.

Aparctias.

Circius.

Thrascias.

Aquilo.

Boreas.

Subsolanus.

Apeliotes.

Vulturinus.

Cæcias.

Eurus.

Auster.

Notus.

Euroauster.

Euronotus.

Zephyrus.

Fauonius.

Africus.

Libs.

Corus.

Argestes.

Scyron.

C prouinciæ peruenit urbem. Duo sunt autem extra hos, utique spiritus magis
Aura. quàm uenti, aura & altanus; Aura enim est lenis motus aëris in terra; Altanus
Altanus. in pelago.

DE TONITRVO. CAP. XXVIII.

Tonitrua dicunt ex fragore nubium generari, cum spiritus uentorum earum sinu concepti, sese ibidem uersando pererrantes, & uirtutis suæ mobilitate in quamlibet partem uiolenter erumpentes, magno concrepent murmure, instar exilientium de stabulis quadrigarum, uel uesicæ, quæ licet parua, magnum tamen sonitum displosa emittit.

DE FULMINIBVS. CAP. XXIX.

Fulmina nubium attritu nasci in modum silicium collisorum, concurrente simul & tonitruo: sed sonitum tardius ad aures, quàm fulgorem ad oculos penetrare. Nam omnium rerum collisio ignem creat. Quidam dicunt, dum aër in se uaporaliter aquam de imis, & ignem caumaliter de superioribus trahat, ipsis confligentibus horrifonos tonitruorum crepitus gigni: & si ignis uicerit, obesse fructibus; si aqua, prodesse. Ideo autem fulminis ignem uim habere maiorem ad penetrandum, quia subtilioribus elementis factus est, quàm qui nobis in usu est.

VBI NON SINT ET QVARE. CAP. XXX.

DHyeme & æstate rara fulmina dicunt: Quia hyeme gelidus aër quicquid accipit ignei uaporis extinguit. Aestate calidi uapores raro tenuesque densantur in nubes, sine quibus non fulgurat. Quæ ratio Scythiam Aegyptumque præmunire à fulmine: cui subiacet Italia, ubi mitiore hyeme & æstate nimbosa semper quodammodo uernat uel autumnat.

DE ARC V. CAP. XXXI.

Arcus in aère quadricolor, ex sole aduerso nubibusque formatur, dum radius solis immixtus caux nubi, repulsa acie in solem refringitur, instar cælestis imaginem annuli reddentis. Qui de cælo igneum, de aquis purpureum, de aère hiacynthinum, de terra gramineum trahit colorem. Rarius autem æstate quàm hyeme, & raro noctibus, nec nisi in plenilunio cernitur, utpote de luna refulgens.

DE NUBIBVS. CAP. XXXII.

Nubes coacto guttatim aère conglobantur, qui fumali leuitate uapores aquarum de terra marisque sustollens, quamdiu in minutissimis stillis consistunt, sua uis suspendit in altum, qua uel solis igne decocti, uel aëris itinere mutati dulcescunt; ut marinam aquam humo, uel dulcem marinis herbis infundentes, in contrarium solemus transferre saporem.

DE IMBRIBVS. CAP. XXXIII.

Imbres ex nubium concreti guttulis, dum in maiores stillas coeunt, aëris amplius non ferente natura, nunc uento impellente, nunc sole dissolvente, pluuias ad terras dilabuntur. Sed pluuias uocamus lentas & iuges; Nimbos autem repentinos & præcipites,

DE GRAN

Grandinis lapilli ex stillis pluuiæ, frigoris & uenti rigore cōglaciati, in aëre coagulantur, sed citius niue solunt, & interdū sapius quàm nocte decidunt.

Nives aquarū uapore, necdum densato in guttas, sed gelu præcipiente formantur, quas in alto mari non cadere perhibent.

Sol in ortu suo maculosus, uel sub nube latens, pluuium diem præfagit. Si rubeat, syncerum: si palleat, tempestuosum: si concavus uidetur, ita ut in medio fulgens radios ad Austrum & Aquilonem emittat, tempestatem humidam & uentosam: Si pallidus in nigras nubes occidat, Aquilonē uentum. Cœlum si uespere rubet, serenū diem: si mane, tempestuosum significat. Ab Aquilone fulgur, & ab Euro tonitrus tempestatē, & ab Austro flatus æstum portendit. Luna quarta si rubeat quasi aurum, uentos ostendit: Si summo in corniculo maculis nigrescit, pluuium mensis exordium: Si in medio, pleniluniū serenū. Item cum aqua in nocturna nauigatione scintillat ad remos, tempestat erit. Et cum Delphini undis sapius exiliunt, quò illi feruntur, inde uentus exurget, & unde nubes discussæ cœlum aperiunt.

Pestilentia nascitur aëre uel siccitatis, uel caloris, uel pluuiarū intemperantia pro meritis hominū corrupto: qui spirando uel edendo perceptus, luem mortemq; generat. Vnde sapius omne tempus æstatis in præcellas turbinesq; brumales uerti conspiciunt. Sed hæc cum suo tempore uenerint, tempestat: cum uero aliàs, prodigia uel signa dicuntur.

Tempestat.
Prodigia.

Aquarum duplici natura formantur & reformantur omnia quæ cernuntur in terra: Nam falsæ in mari conuenientes mortalibus fructus nutriunt in terris, & aëre: Dulces aprius alendis fructibus, sitiq; sedandæ congruunt. Sed quæ harum naturalis sit quæritur. Vtraque autem deprehenditur, dum in alterutrum refundi, hæc per marinorū holerum cineres, illa per humum diffusa queant. Maris uero fructibus crebris terrarū spacia distinguuntur, ut & gentiū terminos intercludant, & alternis opibus omnes prouincias per cōmercia ditent.

Aestus oceani lunam sequitur, tanquam eius aspiratione retrorsum trahatur, eiusq; impulsu retracto refundatur: qui quotidie bis adfluere & remeare, unius semper horæ dodrante & semiuncia transmissa uidetur, eiusq; omnīs cursus in Ledones & Malinas, id est, in minores æstus diuiditur & maiores. Sed Ledon à quinta & uicesima luna inchoas, quot horis occurrit, tot & re-
currat. Malina autē à XIII, & à XXVIII incipit, citior in accessu, sed tardior
in recessu, VII diebus, & XV horis perseverat. In medio sui semper lunam primam & decimam quintam ostendens, & per æquinoctia uel solstitia solito ualidius exæstuans, per octonos autem annos ad principia motus, & paria
incrementa

Ledon.

Malina.

† quoque

incrementa

† centesimo incrementa† certissimo lunæ reuocantur ambitu: illa semper aquilonalia tenent
 C te mitiores, quàm cum in Austros digressa propiore nisu uim suam exercet.

C V R M A R E N O N C R E S C A T. C A P. X L.

† undis **Q**uod mare fluuitorum occurſu non augetur, dicunt naturaliter falsis † uadis fluentum dulce consumi, uel uentis aut uapore solis abripi, ut in lacis lacunisq; probamus, in breui momento desiccatis, uel etiam occulto meatu in suos refluere fontes, & solito per suos amnes gressu recurrere: marinis autem aquis dulces superfundi, utpote leuiore: ipsas uero ut grauioris naturæ magis sustinere superfusas.

C V R S I T A M A R V M. C A P. X L I.

Mare idcirco dicunt falsum permanere, tot fluminibus ac pluuijs irrigatib, q; exhausto à sole dulci tenuiq; liquore, quem facillime trahit uis ignea, omnis asperior crassiorq; linquatur. Ideoq; summam æquorum aquam dulciorem esse profunda. Sed in dulcibus aquis lunæ alimentū esse, sicut solis in mari.

D E R U B R O M A R I. C A P. X L I I.

Mare rubrum nomen à roseo colore trahit, quem tamen non naturaliter habet, sed uicinis littoribus, quæ sanguineo colore rubēt, inficit. Ideoq; inde Minium, & alij colores picturarū, rubræq; gemmæ leguntur. Scinditur autem in duos sinus: quorum Persicus Aquilonem, Arabicus petit occidentē: qui cxxv passibus distat ab Aegyptio mari.

D E N I L O. C A P. X L I I I.

D Nullo flumine, quod inter ortum solis & Austrum enascitur, pro pluuijs utitur Aegyptus, propter solis calorem imbres & nubila respuens. Mense enim Maio, dum ostia eius quibus in mare influit, Zephyro flante, undis eiectis harenarum cumulo præstruuntur, paulatim intumescens, ac retro propulsus, plana irrigat Aegypti: uento autem cessante, ruptisq; harenarum cumulis, suo redditur alueo.

A Q U I S T E R R A M N E C T I. C A P. X L I I I I.

Aqua creator orbem medio ambitu præcinxit, quæ ex omni parte in centrum terræ uergeret, ut in interiora nitens decidere non posset: ut cum terra arida & sicca cōstare per se ac sine humore nequiret: nec rursus stare aqua, nisi sustinente terra, mutuo amplexu iungerentur, hac sinus pandente, illa uero permeante totam intra, extra, supra, infra, uenis ut uinculis discurrentibus, atq; etiam in summis iugis erumpente.

T E R R A E P O S I T I O. C A P. X L V.

† arcentibus **T**erra fundata est super stabilitatem suam: Abyssus sicut pallium amictus eius. Sicut enim ignium sedes non est nisi in ignibus, aquarū nisi in aquis, spiritus nisi in spiritu; sic & terræ † arefcētibus cunctis nisi in se locus nō est, natura cohibente, & quo cadat negante. Quæ in centro uel cardine mundi sita, humilimum in creaturis, ac medium, tanquam grauiſſima, locū tenet: cum aqua, aër, & ignis ut leuitate naturæ, ita & situ se ad altiora præueniant.

T E R R A M G L O B O S I M I L E M. C A P. X L V I.

Orbis. **O**rbem terræ dicimus, nō q; absoluti orbis sit forma, in tanta montiū cāporūq; disparilitate, sed cuius amplexus, si cūcūcā linearū cōprehēdant ambitus, figuram

A figurā absoluti orbis efficiat. Inde enim fit, ut septentrionalis plagæ sydera nobis semper appareant, meridianæ nunquam: rursusq; hæc illis non cernantur, obstante globo terrarū. Septentriones non cernit Troglodytice & confinis Aegyptus, nec Canopū Italia: quāuis eiusdem orbis penē dimidio maior pars ab oriente ad occasum, quā à meridie ad septentrionem habitetur: hic calore, illic rigore prohibente accessum.

DE CIRCVLIS TERRAE.

CAP. XLVII.

Octo circulis terra pro dierū uarietate distinguitur. Primus ab Indiæ parte australi, per rubri maris accolas, & Africæ maritima, ad columnas Herculis peruenit. Quo æquinoctij die in medio gnomon VII pedum, umbram IIII pedes longam reddit. Dies uero longissimus XIII horas æquinoctiales habet. Secundus ab occasu Indiæ per Medos uadit & Persas, Arabiam, Syriam, Cyp rū, Cretam, Libyam, & septentrionalia Africæ contingens. Umbilicus æquinoctio XXXV pedum, umbrā XXIII pedes longam facit. Dies autem maxima XIII horarum est, accedente bis quinta parte unius horæ. Tertius oritur ab Indis Imao proximis, tendit per Caspias partes, Taurum, Pamphiliam, Rhodum, Cycladas, Syracusas, Catenem, Gades: gnomonis cunctæ umbram XXXVIII unciarum faciunt. Longissimus dies horarum XIII atq; dimidiæ, cum tricesima unius horæ. Quartus ab altero latere Imai per Ephesum, mare Cycladum, septentrionalia Siciliæ, Narbonensis Galliæ exortiuā, Africæ maritima tendit ad occasum. Gnomoni XXI pedū, respondent umbræ VI pedum. Longissimus dies habet horas XIII, & tertias duas unius horæ. Quinto circulo continētur ab introitu Caspij maris, Bactriæ, Armenia, Macedonia, Tarentū, Thuscum mare, Baleares, Hispania, Media: Gnomonis VII pedes, umbris VI. Maximus dies horarū XV. Sextus amplectitur Caspias gentes, Caucasum, Samothraciam, Illyrios, Campaniam, Hetruriam, Massiliam, Hispaniam, Terraconensem mediam, & inde per Lusitaniam. Gnomoni pedes IX, umbræ VIII. Longissimus dies horarum XV, addita nona parte unius horæ. Septimus ab altera Caspij maris hora incipit, uaditq; per Thraciæ auersa, Venetiam, Cremonam, Rauennam, transalpinā Galliam, Pyrenæum, Celtiberiam. Gnomon XXXV, umbræ XXXVI. Amplissima dies horarum XV, & quintarum partium horæ trium. Octauus à Tanai per Mæotim lacum, & Sarmatas, Dacos, partēq; Germaniæ, & Gallias ingreditur. Longissimus dies horarum XVI. Hijs circulis antiqui duos præponunt, unum per insulam Meroën, & Ptolemaidam rubri maris urbem, ubi longissimus dies horarum XV est, dimidiā hora amplior: Alterum per Syenem Aegypti, qui est horarum XIII. Duosq; subiiciunt, primum per Hyperboreos & Britanniam, horarum XVII: alterum Scythicum, à Riphæis iugis in Tylen, in quo dies continuantur noctesq; per uices.

GNOMICA DE IISDEM.

CAP. XLVIII.

Umbilici, quē gnomonē appellant, umbra in Aegypto meridiano tempore, æquinoctij die paulo plus quā dimidiā gnomonis mensurā efficit. In urbe Roma nona pars gnomonis deest umbræ. In oppido Ancona superest quinta tricesima. In parte Italiæ quæ Venetia appellat, ipsē horis umbra gnomoni par fit. Simili quē modo est supra Alexandriā v milibus stadiorū, solstitij die medio nullā umbrā iaci. Sicut & in India supra flumen Hypasim: quod & apud Troglodytas

C Troglodytas XLV ante & post solstitium die fieri dicunt, medijs XC diebus in meridiē umbra sita. Sed & in Meroë insula Nili, v milibus stadiorū à Syene bis in anno absumi umbras, sole † duodecimam partem Tauri, & quartā decimam Leonis obtinente.

† In Plinio legitur: duo = deucefima n partē Tauri. lib. 2. cap. 73.

DE TERRAE MOTV.

CAP. XLIX.

Cava terræ motui obnoxia.

Terræmotum uento fieri dicunt, eius uisceribus instar spongiæ cauernosis incluso, qui hanc horribili tremore percurrens, & euadere nitens, uario murmure concutit, & se tremendo uel dehiscendo cogit effundere. Vnde caua terrarum hijs motibus subiacent, utpote uenti capacia; harenosa autem & solida carent. Neq; enim fiunt, nisi cælo mariq; tranquillo, & uento in uenas terræ condito. Et hoc est in terra tremor, quod in nube tonitruum: hocq; hiatus, quod fulmen. Fiunt simul cum terræmotu & inundationes maris, eodem uidelicet spiritu infusi, uel residentis sinu recepti.

INCENDIUM AETNAE.

CAP. L.

Scyllæi canes.

Tellus Siciliae, quæ cauernosa, & sulphure ac bitumine strata, uentis penè tota & ignibus patet, spiritu introfus cum igne concertante, multis sæpe locis fumum, uel uapores, uel flammæ eructat, uel etiam uento acrius incumbente, harenarum lapidumq; moles egerit: Inde montis Aetnae ad exemplum gehennæ ignium tam diutinum durat incendium, quod insularum Aegolidum dicunt undis nutriri, dum aquarum concursus spiritum secum in imum profundum rapiens, tam diu suffocat, donec uenis terræ diffusus fomēta ignis accendat. Hinc Scyllæi canes latrare finguntur, dum procul nauigantes undarum fremore terrentur, quas sorbente uoragine collidit astus.

DIVISIO TERRAE.

CAP. LI.

Astæ magnitudo.

Terrarum orbis uniuersus, oceano cinctus, in tres diuiditur partes: Europam, Asiam, Africam. Origo ab occasu solis, & Gaditano freto, quæ irrupens oceanus Atlanticus in maria interiora diffunditur: hinc intranti dextra Africa, laeva est Europa. Inter has Asia magnitudine compar est alijs duabus. Termini sunt amnes Tanais & Nilus. xv passuum in longitudine quas diximus fauces Oceani patent; v in latitudine. Europa ergo ab occidente usque ad septentrionem, Asia uero à septentrione per orientem usq; ad meridiem, atq; inde Africa à meridiē usque ad occidentem extenditur.

BEDAE ANGLOSAXONIS DE NATVRA RERV. LIBRI *scri-*
tionis FINIS.

BEDAE

BEDAE ANGLORUM

SAXONIS DE RATIONE

TEMPORVM LIBER. *Strictior.*

CAPITA LIBRI.

Temporis diuisio.

De die.

De nocte.

De hebdomada.

De mense.

De mensibus Romanorum.

De solstitio & æquinoctio.

De temporibus.

De annis.

De bissexto.

De circulo decennouenali.

De saltu lunæ.

Continentia circuli eiusdem.

Argumenta titulorum paschaliū.

De sacramento temporis paschalis.

De mundi ætatibus.

Curfus & ordo temporum.

Secunda ætas.

Tertia ætas.

De quarta ætate.

De quinta ætate.

De sexta ætate.

TEMPORIS DIVISIO. CAP. I.

B

Tempora momentis, horis, diebus, mensibus, annis, seculis & ætatibus diuiduntur. Momentum est minimū atq; angustissimū tempus, à motu syderum dictum: Est enim extremitas horæ in breuibus interuallis, cum aliquid sibi cedit atq; succedit. Hora græcum nomen est, & tamen latinum sonat; ora enim finis est temporis, sicut & oræ sunt fines maris, fluuiorū, uestimentorum. Constat autem hora IIII punctis, X minutis, XL momentis. Et notanter propter errorem cauendum, quod computus partim natura, partim autoritate uel consuetudine nitatur: natura, ut annum communē XII menses lunares habere: consuetudine, ut menses XXX diebus computari: autoritate, ut hebdomadam septem ferijs constare.

Momentum
à motu.

Hora.

DE DIE. CAP. II.

Dies uulgaris est solis præsentia super terras, qui proprie XXIII horis impletur. Hunc Hebræi, Chaldæi, & Persæ inter duos solis exortus; Aegyptij inter duos occasus numerant: Romani à medio noctis in medium. Vmbri & Athenienses à meridie computant ad meridiem. Moses autem à mane usq; ad mane unum diem appellat. Sed Domino surgente uespera sabbati, lucebat in primam sabbati, ut homo de luce lapsus in tenebras, deinceps à tenebris rediret ad lucem.

DE NOCTE. CAP. III.

Nox, est solis absentia terrarum umbra conditi, mortalibus ad requiem facta, ne opere diutino auida deficeret humanitas: ubi rigidior, ibi & ad opera minuenda membra fouenda prolixior. Cuius partes sunt septem: Crepusculum, id est, dubia lux inter lucem & tenebras: Nam creperum dubium dicimus. Vesperum, apparente stella huius nominis. Conticinium, quando

Crepusculum.
Vesperum.
Conticinium.

b omnia

Intempesta. omnia silent. Intempesta, quod est medium & inactuosum noctis tempus.
Gallicinium. Gallicinium, quando gallus resonat. Matutinum, inter abscessum noctis, &
Matutinum. auroræ aduentu: Et diluculum, quasi iam incipiens parua diei lux, hæc & Au-
Diluculum. rora, solem præcedens.

DE HEBDOMADA. CAP. IIII.

Hebdomada septem diebus constat, octauus autem dies idem primus est, ad quem reditur, eoque rursus hebdomada semper orditur. Hijs nomina gentilitas à Planetis indidit, habere se credēs à Sole spiritum, à Luna corpus, à Marte sanguinem, à Mercurio ingenium & linguam, à Ioue temperantiam, à Venere uoluptatem, à Saturno tarditatem. Sed Syluester Ferias appellare comstituit, primum diem Dominicum nuncupans, imitatus Hebræos, qui primam sabbati, secundam sabbati, & sic ceteros à numero nominant; apud quos hebdomada totidem etiam annis peragitur: qui hebdomadam quoque hebdomadam annorum apud rum in diebus similiter habebant & annis. Quinquagesimum diem Pentecosten, annum uero, Iubileum, id est libertatem uocantes.

DE MENSE. CAP. V.

Mensis lunaris incremento lunæ senioque conficitur, dum **XXIX** & semis diebus paulo plus quam Zodiacum peragit: sed facilitas computandi trigenis, & undetrigenis diebus lunæ menses alternat. Solaris autem mensis **XXII** horis est amplior, ex quibus **XI** epactarum dies accrescunt, quibus sol lunæ cursum singulis annis exuperat. Duodecies enim uiginti & bini **CC LXIIII** faciunt, & undecies uiginti & quaterni eundem numerum complent. Sed Hebræi menses à luna nascente, Romani à Calendis incipiunt, Aegyptij à quarto die Calendarum Septembriū usque in nonum Calendarum earundem, **XXX** diebus suos menses putantes: Residuos uero dies intercalares appellant, qui primi ad solis cursum menses terminare coeperunt, ne lunæ uelocior & dubius cursus impedimentum calculandi eis faceret.

DE MENSIBVS ROMANORVM. CAP. VI.

Romani autore Romulo **X** mensibus annum ordinatum agebant, diebus **CCCIIII**, qui primum mensem genitori suo Marti dicauit: Secundum ab apertione frugum nominauit Aprilem: Tertium Maiæ matri Mercurij. Quartum Iunoni sacrauit; Quintili & Sextili, qui nunc à natiuitate Iulij Caesaris, & Augusti triumpho nuncupantur, & cæteris sequentibus à numero nomē imposuit: Quorum initia Calendas appellauit, quia tunc calata, id est, uocata in Capitolium plebe, dicto quinquies uel septies uerbo calo, id est uoco, quot dies superessent ad Nonas pronuntiabatur. Nonas autē, quod nono ante Idus die confluerent in urbem, scitaturi quid esset eo mense faciendum. Porro Idus diem qui medium diuidit mensem: Iduare enim Hetrusca lingua diuidere est. Hijs Numa duos menses adiiciens, Ianuariū à Iano, Februariū à Februo deo lustrationum nominando, actis **LIIII** diebus annum ad cursum lunæ disposuit, quæ Iulius Caesar **XI** diebus adiectis, sicut hodie seruat, instituit.

DE SOLSTITIO ET AEQUINOCTIO. CAP. VII.

Solstitia & æquinoctia bina putantur: **VIII** Cal. Ianuarij & Iulij, Aprilisque, & Octobris, octauis scilicet partibus Capricorni & Cancri, Arietis & Libræ

A & Libræ. Sed æquinoctialis dies omni mundo æqualis est, uario autem lucis incremento. In Meroë longissimus dies XII horas æquinoctiales, & octo partes unius horæ colligit. Alexandria uero XIII horas: in Italia XV: In Britannia XVII. Vbi æstate lucidæ noctes haud dubie testantur id quod cogit ratiocredi: Solstitij diebus accedente sole propius uerticem mundi, angusto lucis ambitu subiectæ terræ continuos dies haberi senis mensibus, noctesq; è diuerso ad brumam remoto, quod fieri in insula Thyle Phitteas Massiliensis scribit, sex dierum nauigatione in Septentrione à Britannia distante.

DE TEMPORIBVS. CAP. VIII.

Tempora sunt uices mutationum, quibus sol accedendo uel recedendo anni temperat orbem: Hyems enim illo longius morante frigida est & humida: Ver, illo redeunte, humidum & calidum: Aestas uero, illo superferuente, calida & sicca: Autumnus, illo decedente, sicca & frigidus. Hæc autem antiqui sexto die ante Idus Februarias, & Maïas, Augustasq; & Nouembres inchoabant, ut solstitia & æquinoctia in medio essent temporum. Ver autem orienti comparatur, quia tunc ex terris omnia oriuntur: Aestas meridiano, eò quod pars eius calore flagrantior sit: Autumnus occiduo, eò quod ob confiniũ caloris & frigoris graues morbos habeat: Hyems septentrioni, eò quod frigore torpeat.

Tempora
unde.

DE ANNIS. CAP. IX.

Annus solaris uel ciuilis est, dum sol actis LXV diebus & quadrante Zodiacum peragit, quem Romani à bruma, Hebræi ab æquinoctio uerno, Græci à solstitio, Aegyptij inchoant ab autumno. Annus lunaris communis XII lunis, id est, diebus CCCLIII. Embolismus XIII lunis & diebus actis LXXXIII implentur, à luna paschali sumentes initium. Annus magnus est, dum omnia sydera certis cursibus exactis ad locum suum reuertuntur, quem sexcentis annis solaribus Iosephus dicit impleri.

Annus soe
laris.
Lunaris.
Embolismus.
Annus magnus.

DE BISSEXTO. CAP. X.

Bissextus ex quadrantis ratione per quadriennium conficitur, dum sol ad id signum, ex quo egressus est, non in actis LXV diebus, sed quarta diei parte superadiecta reuertitur. Verbi gratia: si nunc æquinoctialem cœli locum sol oriens intrauerit, in hunc anno sequenti meridie, tertio uespere, quarto medio noctis, quinto rursus in exortu recurrens, necessarid̄ diem præmonet augendum: ne si forte non addatur, per CCCLXV annos æquinoctium uernale solstitiali diei præueniat, quem Aegyptij anno suo expleto, id est, IIII Calendarum Septembrium, Romani VI Calendarum Martiarum, unde & nomen accepit, interponunt. Breviori autem & uulgaris ratione bissextum retardatio generat solis, non ad eandem lineam post peractos LXV dies plene redeuntis: Quæ si, uerbi gratia, in æquinoctio uernali, quod iuxta Aegyptios XII Calendarum Aprilium die peruenit, surgentẽ à medio orientis diligenter adnotaueris, hunc anno sequenti, die uidelicet eodem, aliquanto inferius oriri, & tertio, quarto, quintoq; anno eandem diminutionẽ in tantum augeri reperies, ut nisi diem ante superadiicias, XI Calendas Aprilis æquinoctium facturus sol è medio surgat orientis, eandem scilicet tarditatem in cæteris quoque seruaturus exortibus.

BEDAE ANGLoSAXONIS
DE CIRCVLO DECENNOVENALI.
CAP. XI.

Cyclum decennouenalem propter XIII lunas paschales Nicæna Synodus instituit, eò quod ad eundem anni solaris diem unaquæque luna per XIX annos CCXXXV circumacta uicibus, inerrabili cursu redeat, qui diuiditur in ogdoadas, & hendecadas, hoc est, in VIII & XI annos: Octo enim anni lunares totidem annos solares duobus tantum diebus transcendunt: quorum alter ad explementum occurrit hendecadis, alter ratione saltus absumitur, alioqui hendecas solaris uno die transscenderet lunarem. Licet quidam uiolenter hos dies ex bissextis octo annorum supplere nitantur: cum bissextus soleat in mense Februario Soli superfusus, & lunæ futuro tempore nihil præiudicare, & ipsi nullum hendecadi bissextum addunt. Vt ergo apertius dicam, duo lunæ dies, qui supersunt in ogdoade, duos qui defunt in hendecade complent.

DE SALTU LVNAE. CAP. XII.

Saltum lunæ locus & hora citior in scensionis eius per XIX annos efficit: Quamuis enim quidam singulas lunas XXIX semis diebus computantes, in scensiones earum medio diei, & medio noctis semper alternent, non in hoc tamen ueritatem naturæ, sed calculandi facilitatem uel compendium inquirunt. Nam si naturam quæras lunæ primi mensis, quæ nunc in meridie: & secundi quæ nunc in medio noctis accenditur, anno futuro hora, & uno puncto, & decem momentis, & nonadecima parte unius puncti ante medium diei uel noctis illustratur. Hæc tamen distinctio non ad certum embolismi, uel communis anni terminum, sed ad æquam diuisionem XIX tendit annorum, sicq; per XIX annos paulatim lunaris ascensio sese præoccupando unius diei spacium amittens, ultimum decennouenalis cycli annum CCCLXXXIII diebus facit computari. Quod si facere negligas, per XV decennouenales cyclos, XV tibi luna ubi prima putatur occurret.

CONTINENTIA CIRCVLI EIVSDEM.
CAP. XIII.

Cyclus idem paschalis VIII est lineis cõmunitus. Primus ordo continet annos ab incarnatione domini, unius singulis annis augmento crescentis. Secundus Indictiones Romanorum, quæ in se semper XV annorum cursum reuoluuntur. Tertius Epactas XI lunares, quæ per singulos annos solares adcursum lunæ succrescunt, & ad lunam Calendarum quærendam semper adijciuntur positæ XI Calendas Apriles. Quartus concurrentes septimanæ dies, quæ positæ IX Calendas Apriles, propter dispendium bissexti necessariò XXVIII annis implentur: Quarum ratio cogit cyclos decennouenales XXVIII describi, ut singulæ concurrentes singulos cyclos inchoent. Totaq; summa paschalis calculi DXXXII annis explicetur. Quintus cyclum lunarem, quem tribus annis decennouenalis præcedit: XIX annis etiam ipse comprehensus. Sextus XIII lunas, quibus ueteres pascha faciebant, quæ à

XII Ca

A XII Calendas Apriles usque in XIII Calendas Maias uario discursu uagantes, tempus incensionis ab VIII Idus Martias usque in Nonas Apriles accipiunt: A XIII autem luna usque ad XIII anni sequentis dies sunt CCCLIII, si communis annus est: Si embolismus, CCCLXXXIII, septimo, dies dominicæ paschæ reperiuntur ab XI Calendarum Aprilium usque in VII Calendas Maias, ob rationem embolismorum licenter extendi, ultimo ordine luna festi paschalis à XV usque in XXI propter diem dominicum uariata: † adimit enim saltus noctem, addit uero ætatem, quæ † aufert per omnem cyclum adoleuit. Sed in hoc nox adimitur, quod ante luna deficit, quod putatur, naturaliter uero nox ipsa perseverat, quæ nox initium est futuri anni, & cycli incipientis exordium: propter quod idem ultimus annus Epactas XVIII tunc retinens, primo anno non XI, ut in cæteris annis fieri solet, sed XII dies accommodat. Et quia XXX dierum fine reuoluuntur, nulla Epacta in principio cycli ponitur.

ARGVMENTA TITVLORVM PASCHÆ
LIVM. CAP. XIII.

SI nosse uis quot sint anni ab incarnatione Domini, scito quot fuerint ordines Indictionum, ut puta V anno Tiberij Principis XLVI, hos per XV multiplica, fiunt DCXC. Adde semper regulares XII, quia quarta Indictione secundum Dionysium Dominus natus est, & Indictionem anni cuius uolueris, utpote in præsentis septimana, fiunt DCCIII. Isti sunt anni natiuitatis domini. Si uis scire quanta sit Indictio, sume annos Domini, & adijce tria, partire per XV, & quod remanserit ipsa est Indictio anni præsentis.

Si uis scire quot sint Epactæ lunares, partire annos Domini per XIX, & quod remanet multiplica per XI. Item partire per XXX, & remanent Epactæ. Si uis scire concurrentes VII dies, sume annos Domini, & eorundem quartam partem adijce: Hijs quoque quatuor adde, quia quinque concurrentes fuerunt anno natiuitatis Domini, hos partire per VII, & remanent Epactæ solis. Si uis scire quotus sit annus circuli decennouenalis, sume annos Domini, & unum adijciens, quia eiusdem anno secundo natus est Dominus, partire per XIX, & quod remanet ipse est annus cycli decennouenalis. Si uis scire quotus cyclus lunaris est, sume annos Domini, & duo subtrahens diuide per XIX, & quod remanserit ipse est annus circuli lunaris. Si uis nosse bissextilem annum, partire annos Domini per IIII, quantum remanserit, tot sunt anni à bissexto. Hijs ergo ad certum inuentis facile diem paschæ lunamq; reperies. Quod si à præsentis post aliquot annos, uerbi gratia post C, pascha scire uelis, Epactas tamen, & concurrentes solis dies inuenire sufficit, partire autem centum per XIX, remanent V. Illas ergo scito Epactas centesimo quinto anno futuras. Eodem modo certum per XXVIII diuidens, eas centesimo, quas XVI anno concurrentes solis inuenies.

I Deo autem Pascha non ad eundem redit annidiem, sicut tempus dominicæ natiuitatis, quod ibi natiuitatis ipsius memoria tantum solennis habetur: hic uero uitæ uenturæ, & mysteria celebrentur, & munera capiantur: Unde & nomen ipsum Paschæ transitum de morte ad uitam significans, congruum quoque mysterijs tempus inquirat. Primo, ut æquinoctio transceso, tenebræ mortis à uera luce uincantur. Deinde, ut primo mense anni, qui dicitur mensis Nouorum, uitæ nouæ gaudia celebrentur. Tertio, ut resurrectio die tertio facta, & tertio tempore seculi, id est, sub gratia manifestata, cui iam ante legem, & sub lege in prophetico lateret ænigmate, in tertiâ lunæ septimana ueneretur, cum & ipsa tunc lunæ conuersio mentis gloriam de terrenis ad cœlestem doceat mutari contuitum. Atque ad ultimum, ut dies dominica conditione lucis insignis, & triumpho CHRISTI ueneranda, nostra quoque resurrectione nobis optabilis in memoriam reuocetur.

Pascha transitum significat.

DE MUNDI AETATIBVS.

CAP. XVI.

D Ex ætatibus mundi tempora distinguuntur. Prima ætas ab Adam usque ad Noë continens generationes X, annos uero M. DCLVI, Quæ tota perijt diluuió, sicut infantiam mergere solet obliuio. Secunda à Noë usque ad Abraham generationes similiter complexa X, annos autem CCXCII: Quæ in lingua inuenta est, id est Hebræa. A pueritia nanque homo incipit nosse loqui post infantiam, quæ & nomen inde accipit, quod dari non potest, id est loqui. Tertia ab Abraham usque ad Dauid generationes XIII, annos uero DCCCCXLII continens. Et quia ab adolescentia incipit homo posse generare, Matthæus generatio- num ex Abraham sumpsit exordium, qui etiam pater Gentium constitutus est. Quarta à Dauid usque ad transmigrationem Babylonis generatio- nibus æque iuxta Matthæum XIII, annis autem CCCCLXXIII porrecta, à qua Regum tempora cœperunt: Iuuenilis enim dignitas regno est habilis. Quinta deinde usque ad aduentum Saluatoris in carnem generationibus & ipsa XIII, porrò annis DLXXXIX exten- ta, in qua ut graui senectute fessa malis crebrioribus plebs Hebræa quassatur. Sexta, quæ nunc agitur, nulla generationum uel temporum serie certa, sed ut ætas decrepita ipsa totius seculi morte finienda.

Infantie nomen.

A
CURSVS ET ORDO TEMPO-
RVM. CAP. XVII.

Prima ergo ætas continet annos iuxta Hebræos M. DCLVI. Iuxta Septuaginta Interpretes $\overline{\text{II}}\text{CCXLII}$. Adam annorum CXXX genuit Seth, qui pro Abel natus est. Seth annorum CV genuit Enos. Iste cœpit inuocare nomen Domini. Enos annorū XC genuit Cainan. Cainan annorum LXX genuit Malaleel, qui interpretatur plantatio Domini. Malaleel annorum LXV genuit Iareth. Iareth annorum CLXII genuit Enoch, qui est translatus à deo. Enoch annorum LXV genuit Mathufalam. Concupiscunt filij dei filias hominum. Mathufalam annorum CLXXXVII genuit Lamech. Gigantes nati sunt. Lamech annorum CLXXXII genuit Noë, qui Arcam ædificauit. Noë anno DC uenit diluuium.

DE SECUNDA ÆTATE. CAP. XVIII.

Secunda ætas continet annos iuxta Hebræos CCXCII. Iuxta Septuaginta Interpretes DCCCCXLII, uel adiecto Cainan M. LXXII. Sem anno II post diluuium genuit Arphaxat, à quo Chaldæi. *Ar/ Chaldæi.* Arphaxat annorum XXXV genuit Sale, à quo Samaritæ & Indi. *Salean/ Samaritæ.* Sale annorum XXX genuit Heber, à quo Hebræi. Heber annorum XXXIIII *Indi.* genuit Phalech. Turris ædificatur. Phalech annorum XXX genuit *Hebræi.* **B** Reu. Dij primum adorantur. Reu annorum XXXII genuit Seruch. Regnum Scytharum inchoat. Seruch annorum XXX genuit Nachor. Regnum Aegyptiorum nascitur. Nachor annorum XXIX genuit Thara. Regnum Assyriorum & Sicyoniorum exoritur. Thara annorum LXX genuit Abraham. Semiramis condidit Babyloniam.

DE TERTIA ÆTATE. CAP. XIX.

Tertia ætas continet annos DCCCCXLII. Abraham annorum LXXV uenit in Chanaan. Abraham annorum C genuit Isaac. Nam primo genuit Ismaël, à quo Ismaëlita. Isaac annorum LX genuit Jacob. Regnum inchoat Argiuorum. Jacob annorum XC genuit Ioseph. Memphis in Aegypto conditur. Ioseph CX annos uixit. Græcia sub Argo segetes habere cœpit. Hebræorū seruitus annorum CXLIIII. Cecrops Athenas condidit. Moses annis XL rexit Israël. Lacedæmon conditur. Iosue annorum XXVI. Iudices à Mose usque ad Samuel præfuerunt annis CCCCV. Othoniel annis XL. Cadmus Thebarum rex Græcas literas inuenit. Aoth annis LXXX. Amphion musicus claruit. Debbora annis XL. Primus Latinis regnat Picus. Gedeon annis XL. Orpheus Linusq; musici claruerunt. Abimelech annis III. Iste fratres suos septuaginta interfecit. Thola annis XXIII. Priamus regnat in Troia. Iair annis XXII. Carmentes Latinas literas reperit. Iepthe annis VI. Hercules se flammis iniecit. Abessan annis VII. Bellum Troiæ decennale surrexit. Achialon annis X. Hic in LXX Interpretibus non habetur.

b 4 Labdon

C Labdon annis VIII. Aeneas uenit in Italiam. Samson annis
XX. Afcanius Albam condidit. Heli annis XL. Regnum Sicyoni-
orum finitur. Samuel & Saul annis XXXII. Lacedæmoniorum re-
gnum exoritur.

DE QVARTA AETATE. CAP. XX.

QVarta atas continet annos iuxta Hebræos CCCCLXXIII. Trans-
latores Septuaginta XII adijciunt. Dauid annis XL. Car-
thago à Didone conditur. Solomon annis XL. Qui templum ædifi-
cauit anno CCCCLXXX egressionis ex Aegypto. Ex quo apparet Sa-
muel & Saul XXXII annis, non XL præfuisse. Roboam annis
XVII. Regnum Israël & Iuda diuiditur. Abias annis IIII.
Pontifex Abimelech insignis habetur. Afa annis XLI. Hieiu Pro-
phetes occiditur ab Afa rege Israël. Iofaphat annis XXV. Helias,
& Abdias, Michæasque prophetant. Ioram annis VIII. Eodem
defecit à regno Iudæ. Ochozias anno I. Helias rapitur. Athalia
annis VI. Ionadab filius Rechab sacerdos claruit. Ioas annis XL.
Zacharias Ioiadæ filius lapidatur. Amazias annis XXIX. Amos
prophetat in Israël. Ozias annis LII. Assyriorum regnum in Medos
transfertur, quod à belli principio steterat, annis M. CCCV. Ioathan
annis XVI. Ozee, Iohel, Esaiásque prophetant. Achaz annis
D XVI. Roma conditur, & Israël in Medos transfertur. Ezechias
annis XXIX. Romulus centum Senatores constituit. Manasses annis
LV. Numa duos menses adiecit. Amon annis II. Tullus in Re-
publica censum egit. Iofias annis XXXI. Thales physicus cla-
ruit. Ioachim annis XI. Huius anno tertio Nabuchodonosor Iudæ-
am cepit. Sedechias annis XI. Templum Hierosolymitanum in-
censum est.

DE QVINTA AETATE. CAP. XXI.

QVinta atas continet annos DLXXXIX. Hebræorum captiuitas an-
no LXX. Iudith historia conscribitur. Darius annis XXXVI.
Huius secundo anno templum Hierosolymis extruitur. Primus autem
regni eius inter septuaginta annos captiuitatis Iudaicæ concluditur.
Xerxes annis XXII. Herodotus historiographus agnoscitur. Ar-
tabanus mensibus VI. Socrates nascitur. Artaxerxes annis XL. Es-
dras legem, Neemias Hierosolymam restaurat. Darius, qui & No-
thus, annis XVIII. Plato nascitur. Artaxerxes annis LX. Hester
historia completur. Artaxerxes, qui & Ochus, annis XXVI. De-
mosthenes, & Aristoteles prædicantur. Xerxes Ochi filius annis
LIII. Xenocrates claruit. Darius annis VI. Hucusque regnum
Perfarum, dehinc Græcorum. Alexander annis V. Nam VII eius
anni cum Perfarum regibus supputantur. Ptolemæus Lagi filius an-
nis XL. Machabæorum liber inchoat. Primus Philadelphus annis
XXXIII

A XXXIII. Septuaginta Interpretes claruerunt. Euergetes annis XXVI. Iesus sapientiæ librum composuit. Philopater annis XVII. Machabæorum liber secundus inchoat. Epiphanes annis XXIII. Romani Græcos obtinuerunt. Philometor annis XXXV. Hunc Antiochus superans Iudæos oppressit. Euergetes annis XXIX. Brutus Hispaniam subegit. Soter annis XVII. Varro Ciceroque nascuntur. Alexander annis X. Syria per Gabinium ducem subiicitur Romanis. Ptolemæus Cleopatæ filius annis VIII. Sallustius historiographus nascitur. Dionysius annis XXX. Pompeius Iudæam cepit. Cleopatra annis XXII. Hucusque regnum Græcorum, nunc Romanorum. Iulius Cæsar annis V. Ab hoc Cæsares *Cæsares.* appellati.

DE SEXTA ÆTATE. CAP. XXII.

Sexta ætas cōtinet annos præteritos DCCVIII. Octavianus annis LVI. Huius anno XLII Dominus nascitur, completis ab Adam annis III DCCCCLII. Iuxta alios, V CXCIX. Tiberius annis XXIII. Huius anno XVIII Dominus crucifigitur. Gaius annis IIII. Matthæus Euangelista scribit. Claudius annis XIII. Petrus Romam, Marcus Alexandriam petit. Nero annis XIII. Petrus & Paulus cruci gladioque traduntur. Vespasianus annis X. Huius secundo anno Hierosolyma subuertitur.

B Titus annis II. Hic facundus & pius fuit. Domitianus annis XVI. Ioannes in Pathmon relegatur. Nerua anno I. Ioannes Apostolus Ephesum rediens Euangelium scripsit. Traianus annis XIX. Simon Hierosolymorum Episcopus crucifigitur, & requiescit Ioannes Episcopus. Hadrianus annis XXII. Aquila interpres habetur. Antonius Pius annis XXII, mensibus IIII. Valentinus & Marcion agnoscuntur. Antonius minor annis XIX. Cataphrygarum hæresis exoritur. Commodus annis III. Theodotion interpres habetur. Aelius Pertinax anno I. Seuerus annis XVIII. Symmachus interpres habetur. Antoninus Caracalla annis VII. Quinta editio Hierosolymis inuenitur. Macrinus anno I. Aurelius Antoninus annis IIII. Sexta editio Nicapoli reperitur. Alexander annis XIII. Origenes Alexandria claruit. Maximus annis III. Hic persequitur Christianos. Gordianus annis VII. Fabianus Episcopus Romæ celebratur.

Philippus annis VII. Hic primus Christianus Imperator fuit. Decius anno I. Antonius monachus claruit. Gallus & Volusianus annis II. No uatiana hæresis exoritur. Valerianus annis XV cum Galieno. Cyprianus martyrio coronatur. Claudius annis II. Paulus Samosatæ hæresim condidit. Aurelianus annis V. Hic persequitur Christianos. Tacitus anno I.

Probus annis VII. Manichæorum hæresis exorta est. Carus annis II. Iste de Persis triumphauit. Diocletianus & Maximianus annis XX. Iste persequitur Christianos. Maximinus Seuerusque annis II. Constantinus annis XXXI. Nicæna Synodus cōgregatur. Constantius & Constans annis XXIII. Ossa Andree & Lucæ Constantinopolim transferuntur. Iulianus annis II. Hic ex Christiano paganus persequit Christianos. Iouianus anno I. Hic cum omni exercitu Christianus efficitur. Valentinianus annis

XIIII

† *aliás* XI † XIII qui à Iuliano ob fidem Christi militia fuerat priuatus. Gratianus
 C annis IIII. Ambrosius & Martinus Episcopi clarescunt. Valens annis
 III. Valentinianus cum Theodosio annis IX. Hieronymus in Bethleem
 prædicatur. Theodosius annis III cum Arcadio & Honorio. Anchorita
 Ioannes claruit. Arcadius annis XIII cum fratre Honorio. Ioannes Chry
 sostomus & Augustinus Episcopi prædicantur. Honorius annis XV cum
 Theodosio minore. Cyrillus Alexandria claruit. Theodosius minor an
 nis XXVI. Ephesina Synodus Nestorium condemnat. Martianus annis
 VII. Chalcedonense Concilium geritur. Leo maior annis XVII. Aegy
 ptus errore Dioscori latrat. Zenon annis XVII. Corpus Barnabæ Apolto
 li reperitur. Anastasius annis XXVI. Fulgentius Episcopus prædicatur.
 Iustinus annis IX. Acephalorum hæresis abdicatur. Iustinianus annis
 XXXIX. Huius VI anno Dionysius paschales circulos inchoat. Iusti
 nus minor annis XI. Armenij fidem Christi suscipiunt. Tiberius annis
 VII. Herminigildus rex Gothorum martyrio coronatur. Mauritius annis
Saxones Bri- XXI. Gregorius Romæ floruit Episcopus. Phocas annis VIII. Saxo
tanni. nes in Britannia fidem Christi percipiunt. Heraclius annis XXXV. Iudæi
 in Hispania Christiani efficiuntur. Heracleonus cum matre sua Martina an
 nis II. Constantinus filius Heraclij mensibus VI. Constantinus filius
 Constantini annis XXVIII. Eclypsis solis facta est indictione septima,
 V Nonas Maias. Constantinus filius Constantini superioris annis
 XVII. Hic sextam Synodum composuit. Iustinianus fi
 lius Constantini annis X. Africa restaurata est im
 perio Romanorū. Leo annis III. Re
 liquum sextæ ætatis deo
 soli patet.

BEDAE ANGLOSAXONIS DE RA
 TIONE TEMPORVM LI

BRI//FINIS.

structioris

BEDAE

EBEDAE ANGLOR

SAXONIS IN LIBRUM DE NATURA RERUM // PRAEFATIO.

Prolixiorum

DE natura rerum, & ratione temporum, duos quondam stricto sermone libellos discentibus, ut rebar, necessarios composui: Quos cum fratribus quibusdā dare atq; exponere cœpissē, dicebant eos breuius multo digestos esse quā uellent, maxime ille De tēporibus: Cuius propter rationem Paschæ potius uidebatur usus indigere: Suadebātq; mihi, latius aliqua de tēporum statu, cursu, ac fine disserere. Quibus concitus, parens, præspectis patrū uenerabilium scriptis, prolixiorum de temporibus librum edidi, pro ut ipso largiēte potui, qui æternus permanens, tēpora quando uoluit cōstituit, & qui nouit temporū fines: imō ipse labentibus temporū curricula finē cum uoluerit imponet. In quo uidelicet opere, ne quē forte offenderet, q̄ hebraicā magis ueritatem, quā LXX translatorū editionem in seculi præcedentis serie secutus sim: & illam quoq; per omnia quoties discrepare uidebatur inserui, ut legens quisq; simul utrunq; conspiciat, & quod amplius sequendum putat eligat. Fixa autē mihi stat sententia, quā à nullo prudentiū redarguendā autumo, ut si cut reuerendissimus eiusdē hebraicæ ueritatis interpret obrectatoribus sui operis: non damno, inquit, non reprehendo LXX, sed omnibus hijs Apostolos præfero: Ita & ego cōfidenter profiteor, quia nō reprehendo ueteres Chronographos: qui translationē LXX interpretū modo secuti esse, modo pro ut libuit probātur habuisse cōtemptui, sicut etiā in processu huiusce opusculi nostri monstrabit, sed omnibus hijs hebraicæ ueritatis integrā præfero puritatē, quā præminentissimi doctorū, Hieronymus in libris Hebraicarū quaestionū, Augustinus in libro De ciuitate dei, Eusebius ipse Chronographus in tertio historiarū Ecclesiasticarū libro, ex uerbis Iosephi historici aduersus Appionē grammaticū scribentis, breuiorē temporū seriē quā in LXX editione uulgo fertur cōtineri cōprobant: Neq; hanc amplius sequendā, etiā hī qui LXX magnis diuinisq; laudibus ad cœlos tollunt dubitant, quorū quisq; dicta perspexerit, credo mox nostro labori calumniā facere desistet, si nō hunc tamen liuidis, quod absit, contēplatur obtutibus. Verū utcunq; ferant hæc mea scripta legentes, primo editū pro captu meo libellum, tibi dilectissime Abba meus percurrendū offero, multū deprecans, ut si quid in eo tu uituperabile deprehēderis, statim mihi corrigendum insinues. At ubi ordinate ac rationabiliter actum uideris, mecū deo qui donauit, & sine quo nihil possumus facere, deuotus gratias agas. Si quem sanē uel illud offendit, cur aliquid de huiusmodi negotio tentare præsumpserim, quare de hijs quæ sparsim in ueterū scriptis inueniri poterāt, ipse nouū opus cōdere studuerim, audiat, dicēte sancto Augustino: quia ideo necesse est plures à pluribus fieri libros diuerso stylo, nō diuersa fide, etiā de quaestionibus eiusdē, ut ad plurimos res ipsa pueniat: ad alios sic, ad alios autē sic. Audiat & me pro me simpliciter respondentē, cui displicet, uel superfluū uideēt, q̄ hæc rogatu fratrum undecūq; collegi, uniusq; libelli tenore cōclusi, dimittat ea legēda, si quis uelit, & ipse de cōmunibus patrum fontibus, quæ sibi suisq; sufficere arbitretur hauriens, mecū nihilominus debita fraternitatis intemerata iura custodiat.

Hebraica ueritas potius in temporum ratione, quā LXX sequenda.

CAPITULA

CAPITA LIBRI
SEQUENTIS.

- De computu uel loquela digitorum.
De trimoda temporum ratione.
De minutissimis temporum spacijs.
De ratione unciarum.
De die.
Vbi primus dies seculi sit.
De nocte.
De hebdomada.
De hebdomadis LXX prophetici s.
De hebdomada ætatum seculi.
De mensibus.
De mensibus Romanorum.
De calendis, nonis, & idibus.
De mensibus Græcorum.
De mensibus Anglorum.
De signis duodecim mensium.
De lunæ cursu per signa.
De lunæ discursu si qui signa ignorât.
De eodē si q̄ cōputare non didicerint.
Quota sit luna in calendas quasq̄.
Quæ sit feria in calendis.
Argumentū de qualibet luna uel feria.
De ætate lunæ si q̄ cōputare nō potest.
Quot horum luna luceat.
Quando, uel quare luna uel prona, uel
supina, uel uideatur erecta.
Quaratione luna cum sit situ inferior,
superior sole aliquoties uideatur.
De magnitudine uel defectu solis &
De effectiua lunæ potentia. (lunæ,
De concordia maris & lunæ.
De æquinoctijs & solstitijs.
De dispari longitudine dierum, & ua-
rio statu umbrarum.
Causa inæqualitatis dierū eorundem.
Quibus in locis pares sint umbræ uel
dies.
De quinque circulis mundi, & subterra-
neo syderum meatu.
De quatuor temporibus, elementis,
humoribus.
De annis naturalibus.
De disparibus antiquorum annis.
De ratione bissexti.
De mensura crementi bissextilis.
Quare sexta Cal. Martias intercalet̄.
Quod & luna quadrantem habeat.
De saltu lunæ.
Quare luna aliquoties maior quàm
putatur appareat.
De circulo decennouenali.
De embolismis & annis cōmunibus.
De ogdoade & hendecade.
De annis dominicæ incarnationis.
De indictionibus.
Argumentum inueniēdi quota sit in-
dictio.
De epactis lunaribus.
Quomodo errent quidam in primo
mensis initio.
Argumentū quod sint epactæ lunares.
De epactis solis.
De reditu & computu articulari utra-
runque epactarum.
Argumentum quod sint epactæ solis,
& quando bissexti annus.
De cyclo lunari.
Argumentum de eo, quota sit luna in
Calendis Ianuarijs.
Argumentum quotus sit annus cycli
lunaris, uel decennouennalis.
De XIII luna Paschæ.
Argumentum inueniendi eam.
De die dominico Paschæ.
De luna ipsius diei.
Quid inter Pascha & azyma distet.
Typica Paschæ interpretatio.
De circulo magno Paschæ.
De sex huius seculi ætatibus.
De cursu ætatum earundem.
De reliquijs sextæ ætatis.
De trina opinione fidelium, quando
ueniat dominus.
De temporibus Antichristi.
De die iudicij.
De septima, & octaua ætate seculi fu-
turi.

DE COMPTV

E temporum ratione, Domino iuuante dicturi, necessarium du-
ximus, utilissimā primo promptissimamq; flexus digitorum pau-
cis præmonstrare solertiam: ut cum maximam computandi faci-
litatem dederimus, tum paratiore legentium ingenio, ad inuesti-
gandam dilucidandamq; computando seriem temporum uenia-
mus. Neq; enim contemnenda paruiue pendenda est regula, cuius omnes pe-
nè sacre expositores scripturæ, non minus quàm literarum figuras monstratur
amplexi. Deniq; & multi alij aliàs, & ipse diuinæ interpret historię Hierony-
mus, in euangelicæ tractatu sententię huius adiuuentū disciplinæ non dubita-
uit assumere: Centesimus, inquit, & sexagesimus, & tricesimus fructus quanq;
de una terra, & de una semente nascitur, tamen multum differt in numero.
XXX referuntur ad nuptias: Nam & ipsa digitorum coniunctio, quasi molli
osculo se complectens & fœderans, maritum pingit & coniugem. LX ad ui-
duas, eò quod in angustia & tribulatione sint positæ: unde & in superiore digi-
to deprimuntur: quantoq; maior est difficultas expertæ quondā uoluptatis il-
lecebris abstinere, tanto maius & præmiū. Porro centesimus numerus, quæ-
so diligenter Lector attende, à sinistra transfertur ad dexteram, & ipsdem quidē
digitis, sed non eadem manu, quibus in læua manu nuptæ significantur & ui-
duæ, circulum faciens exprimit uirginitatis coronā. ¶ Cum ergo dicis unū,
minimum in læua digitum inflectens, in medium palmæ artum infiges. Cum
dicis II, secundum à minimo flexum ibidem impones. Cum dicis III, ter-
tium similiter adflextes. Cum dicis IIII, itidem minimum leuabis. Cum
dicis V, secundum à minimo similiter eriges. Cum dicis VI, tertium nihī-
lominus eleuabis, medico duntaxat solo, qui medicus appellatur, in medium
palmæ fixo. Cum dicis VII, minimum solum, cæteris interim leuatis, super
palmæ radicem pones. Iuxta quod cum dicis VIII, medicum: cum dicis
IX, impudicum è regione compones. Cum dicis X, unguem indicis in me-
dio figes artu pollicis. Cum dicis XX, summitatem pollicis inter medios in-
dicis & impudici artus immittes. Cum dicis XXX, ungues indicis & polli-
cis blando coniunges amplexu. Cum dicis XL, interiora pollicis lateri uel
dorso indicis superduces, ambobus duntaxat erectis. Cum dicis L, pollicem
exteriori artui instar r literæ curuatum ad palmā inclinabis. Cum dicis LX,
pollicem ut supra curuatum indice circumflexo diligenter à fronte præcinges.
Cum dicis LXX, indicem ut supra circumflexum pollice immisso superim-
plebis, ungue duntaxat illius erecta trans medium indicis artum. Cum dicis
LXXX, indicē ut supra circumflexū pollice in longum tenso implebis, ungue
uidelicet illius in medium indicis artum infixæ. Cum dicis XC, indicis inflexi
ungulam radici pollicis infiges. Hactenus in læua. Centum uero in dextera
quemadmodum X in læua facies. CC in dextera, quemadmodum XX in
læua. CCC in dextera, quemadmodum XXX in læua. Eodem modo & cæ-
tera usq; ad DCCCC. Item mille in dextera, quemadmodum unum in læua.
II in dextera quemadmodum II in læua. III in dextera quemadmodum
III in læua, & cætera usq; ad IX. Porro X cum dicis, læuam medio pecto-
ri supinam appones, digitis tantum ad collum erectis. XX cum dicis, eandē
pectori

*Ex primo li-
bro contra Iu-
uinianum.*

c pectori

C pectori expassam late superpones. $\overline{\text{XXX}}$ cum dicis, eadem prona, sed erecta pollicem cartilagine medij pectoris immittes. $\overline{\text{XL}}$ cum dicis, eandem in umbilico erectam supinabis. $\overline{\text{L}}$ cum dicis, eiusdem pronæ, sed erectæ pollicem umbilico impones. $\overline{\text{LX}}$ cum dicis, eadem prona fœmuri laeuum desuper cõprehendes. $\overline{\text{LXX}}$ cum dicis, eandem supinam fœmori superpones. $\overline{\text{LXXX}}$ cum dicis, eandem pronam fœmori superpones. $\overline{\text{XC}}$ cum dicis, eadem lumbos apprehendes pollice ad inguina uerso. At uero $\overline{\text{C}}$, & $\overline{\text{CC}}$, & cætera usq; ad $\overline{\text{DCCCC}}$, eodem quo diximus ordine in dextera corporis parte cõplebis. Decies autẽ centena milia cum dicis, ambas sibi manus insertis inuicem digitis implicabis. Est & alterius modi computus articulatim decurrens, qui quoniam specialiter ad Paschæ rationem pertinet, cum ad hanc ex ordine uentum fuerit oportunius explicabitur. Potest autem & de ipso quem prænotauimus computu quædam manualis loquela, tam ingenij exercendi, quam ludij agendi gratia figurari: qua literis quis sigillatim expressis uerba quæ huiusdem literis cõtinentur, alteri qui hanc quoq; nouerit industriam, tametsi procul posito, legẽda atq; intelligenda contradat, uel necessaria quoq; per hæc occultius innuendo significans, uel imperitos quosq; quasi diuinãdo deludens: Cuius ordo ludij uel loquela talis est: Cum primam alphabeti literam intinmare cupis, unum manu teneto: cum secundam, duo: cum tertiam, tria: & sic ex ordine cæteras. Verbi gratia: si amicum inter insidiatores positum ut caute rem agat admonere desideras, III, & I, & XX, & XIX, & V, & I, & VII, & V digitis ostende: huius namq; ordinis litera, Caute age, significant. Potest & ita scribi, si causa secretior exigat, sed hæc Græcorum computu literisq; facilius disci simul atq; agi possunt, qui non, ut Latini, paucis iisdemq; geminatis suos numeros solent exprimere literis, uerum toto alphabeti sui caractere in numerorum figuras expenso, tres qui plus sunt numeros notis singulis depingunt, eundem penẽ numeri figurandi, quem scribendi alphabeti ordinem sequentes, hoc modo:

α I. β II. γ III. δ IIII. ϵ V. ζ VI. η VII. θ VIII. ι IX. κ X. λ XX. μ XXX. ν XL. ξ L. \omicron LXX. π LXXX. ρ XC. σ C. τ CC. υ CCC. ϕ D. χ DC. ψ DCC. ω DCCC. ϑ DCCCC. Qui ideo mox ut numeros digitis significare didicerint, nulla interstante mora literis quoq; pariter iisdem præfigere sciunt. Verum hæc hæc haftenus: Nunc ad tempora, quantum ipse temporũ cõditor ordinatorq; dominus adiuuare dignabitur, exponenda ueniamus.

DE TRIMODA TEMPORVM RATIONE. CAP. II.

Tempora à temperando. **T**empora igitur à temperando nomen accipiunt, siue quod unum quodq; illorum spacium separatim temperatum sit: seu quod momentis, horis, diebus, mensibus, annis, seculisq; & ætatibus omnia mortalis uitæ curricula temperentur: De quibus singulis prout Dominus dederit expositori, primo lectorem admonemus, trimoda ratione computum temporis esse discretum. Aut enim natura, aut consuetudine, aut certe autoritate decurrit: Et ipsa quidẽ *Olympiades.* autoritate bifarie diuisum; humana uidelicet, ut Olympiadas IIII annorũ, nun *Nundinae.* dinas VII dierum, Indictiones XV annorũ ambitu celebrari. Diem quoq; *Indictiones.* qui ex quadrantibus cõficitur, mense Februario uel Augusto intercalari Græci, Aegyptij

A ci, Aegyptij, Romaniq; pro suo quicq; captu iusserunt. Diuina autē, ut septima die sabbatum agi, septimo anno à rurali opere uacari, quinquagesimum annū Iubileum uocari in lege Dominus præcepit. Nam etsi barbaræ gentes hebdomadas habere probentur, à populo tamen dei mutuasse non latet. Consuetudine uero humana firmatum est, ut mensis xxx diebus computetur, cum hoc nec solis, nec lunæ cursui conueniat: Siquidem lunam duodecim horis minus, salua ratione saltus; solem uero x horis & dimidia plus habere, qui solerius exquisire testantur. Porrò natura duce repertum est, solis annum ccc lxxv diebus & quadrante confici. Lunæ uero annum, si cōmunis sit, ccc lxxxx: Si embolismus, ccc lxxxviii diebus terminari, totumq; lunæ cursum decennouenali circulo cōprehendi. Sed & errantia sydera suis quæque spacijs Zodiaco circumferri, quæ natura non iuxta ethnicorum dementiã dea creatrix una de pluribus, sed ab uno uero deo creata est, quando syderibus cœlo inditis præcepit, ut sint in signa, & tempora, & dies, & annos.

DE MINVTISSIMIS TEMPORVM SPA= CIIS. CAP. III

Hora duodecima pars diei est: siquidē XII horæ diem complent, Domi no attestante, qui ait: Nonne duodecim horæ sunt diei: si quis ambulauerit in die non offendet. Vbi quamuis allegorice se diem, discipulos uero qui à se illustrandi fuerant, horas appellauerit, solito tamen humanæ computationis ordine numerum definiuit horarum. Verum notandum est, quia si omnes anni dies duodenis horis putentur, æstiuos necesse est dies longioribus, brumales uero breuioribus horis includi. Si uero omnes horas æquiparare, hoc est, æquinoctiales habere uolumus, brumali diei nihilominus pauciores, & æstiuo necesse est plures tribuamus. Recipit autem hora iiii punctos, x minuta, xv partes, xl momenta, & in quibusdā lunæ computis v punctos: Non enim hæ diuisiones temporum naturales, sed uidentur esse conditiuæ. Nam calculatores cum necesse esset uel diē in XII, uel horā in iiii, aut x, aut xv, aut xl, aut in alias quaslibet minores, maiores uē quid distribuere particulas, quæsiere sibi uocabula, quibus id quod uolebant nuncupare, & alterum dinoscere possent, horam uidelicet appellantes, quia certi temporis ora, id est terminus sit: sicut & uestimentorum, fluuiorum, maris quoque fines oras uocitare solemus. Punctos uero à paruo puncti transcensu, qui fit in horologio. Minuta autem à minore interuallo uocantes. Partes à partitione circuli Zodiaci, quem tricenis diebus per menses singulos findant. Porrò momenta à motu syderū celerrimo nuncupantes, cum aliquid sibi breuissimis in spacijs cedere atque succedere sentitur. Minimum autem omnium, & quod nulla ratione diuidi queat tempus, atomum græce, hoc est, indiuisibile, siue insectibile nominant: quod ob sui pusillitatem grammaticis potius quàm calculatoribus usibile est: quibus cum uersum per uerba, uerba per pedes, pedes per syllabas, syllabas per tempora diuidant, & longæ quidem duo tempora, unum breui tribuant, ultra in quod diuidant non habentibus, hoc atomū nuncupari complacuit. Attamen Mathematici in explorandis hominum genituris, ad atomum usque peruenire contendunt, dum Zodiacum circulum in XII signa, signa singula in partes xxx, partes item singulas in punctos XII, punctos sin

XII horæ diei in Euan= gelio quid significent.

Horæ unde.

Punctus.

Minuta.

Partes.

c 2 gulos

C gulos in momenta XL, momenta singula in ostenta LX distribuunt, ut eos considerata diligentius positione stellarum, fatum eius qui nascitur quasi absque errore deprehendunt; Quae quia uana, & a nostra fide aliena est obseruatio, neglecta ea uideamus potius quod Apostolus ad celeritatem resurrectionis intimandam huiusmodi temporis uocabulo utitur, dicens: Omnes quidem resurgemus, sed non omnes immutabimur, in atomo, in ictu oculi, in nouissima turba. Nec praetereundum, quia etsi calculatores necessario discernant, plurimi tamen scriptores indifferenter breuissimum illud temporis spacium, quo palpebra oculi nostri moueri potest, quod in ictu pungentis transcurrit, quod secari & diuidi nequit, nunc momentum, nunc punctum, nunc atomum uocant.

DE RATIONE VNCIARVM. CAP. IIII.

Vnciarum quoque diuisionem nosse, quae non minus temporibus rebusue alijs, quam numis est apta computandis, non ignobilis intentio est: Quibus quia & dispersae passim historiae, & ipsa sacra scriptura utitur, nomina earum paucis affigere curauimus. *As.* Libra, uel as, siue assis, XII unciae. *Decunx.* unx, siue iabus, XI unciae. *Dextans.* Decunx, uel dextans, X unciae. *Dodrans.* drans, siue doras, IX unciae. *Semis.* Bes, siue bisis, VIII unciae. *Quincunx.* Septunx, siue septus, VII unciae. *Triens.* Semis, VI unciae. *Quadrans.* Quincunx, siue cingus, V unciae. *Sextans.* Triens, siue trias, IIII unciae. *Sescuns.* Quadrans, siue quadras, III unciae. *Vncia.* Sextans, siue sextas, II unciae. *Semuncia.* Sescuns, siue sescuncia, uncia & semis. *Sicilicus.* Vncia, XXIIII scrupuli. *Sextula.* Semuncia, XII scrupuli. *Dimidia sextula.* Dux sextulae, siue sescula VIII scrupuli, id est, tertia pars unciae. *Scrupulus.* Sicilicus, sex scrupuli. *Sextula.* Sextula, siue sescula, IIII scrupuli. *Dimidia sextula.* Dimidia sextula, siue sescula, II scrupuli. *Scrupulus.* Scrupulus, VI siliquae. Haec, inquam, ponderum uocabula non modo ad pecuniam mensurandam, uerum ad quauis corpora, siue tempora dimetienda conueniunt. Vnde & ratio, & mos obtinuit, ut in cantione computorum pueri unum & duo saepius asse & dipondio mutent: item tressis, quartus, quinquis, sexis, septus, & caetera huiusmodi, quasi tres asses, quatuor asses proferant, & in eundem modum sequentia numerorum quamplurima. Siue igitur horam unam, siue diem integrum, siue mensem, siue annum, seu certe aliud aliquod maius minusue temporis spacium in XII partiri uis, ipsa duodecima pars Vncia est: reliquas undecim Deuncem appellant. Si in sex partiris, sexta pars Sextans, quinque reliquae Dextans, uel ut alij, Distas uocantur. Si in IIII, quarta pars Quadrantis nomen, residuae tres Dodrantis accipiunt. Et huius disciplinae regula soluitur, quod plerisque turbat imperitos, quia PHILIPPVS in expositione beati Iob, astum maris oceani quotidie bis uenire describens, adiunxit hunc unius aequinoctialis horae dodrante transmissio, tardius sine intermissione siue die uenire, siue nocte. Porro si per tria quid diuidere cupis, tertia partem Trientem, duas residuas bessem nuncupabis. Si per duo, dimidium Semis appellatur: Sic & caetera, quae uerbo melius colloquentis, quam scribentis stylo disci pariter & doceri queunt. Item de corporibus, siue miliarium, siue stadium, siue iugerum, siue perticam, siue etiam cubitum, pedemue, aut palmum partiri opus habes, praefata ratione facies. Denique & in Exodo dimidium cubiti semis appellatur, narrate Moyse, quod habuerit Arca testamenti duos semis cubitos longitudinis, & cubitum ac semissem altitudinis. Et

Is a nobis superiore anno editus.

Ans. Et in Euangelio quarta pars totius mundani corporis, id est terra, mystice *Quadrans in*
 quadrantis nomine censetur, cum mittendo in pœnam peccatori dicitur: Non *Euangelio.*
 exhibis inde donec reddas nouissimū quadrantē: id est, donec luas terrena pec-
 cata, ut beatus Augustinus exponit: Hoc enim, inquit, & peccator audit: ter-
 ra es, & in terram ibis. Quarta siquidem pars distinctorum membrorum huius
 mundi & nouissima terra inuenitur: ut incipias à cœlo, secundum aërem nu-
 meres, aquam tertiam, quartam terram. Qui etiam in expositione Euangelij
 ubi scriptum est: erat autem parasceue Paschæ hora quasi sexta, huiusce discipli-
 næ meminit, dicens: Non enim iam plena sexta erat, sed quasi sexta, id est,
 peracta quinta, & aliquid etiam de sexta esse cœperat: Nunquam † autem isti † *aliter*
 dicerent: quinta & quadrans, aut quinta & triens, aut quinta semis, aut ali-
 quid huiusmodi.

DE DIE.

CAP. V.

Dies est aër sole illustratus, nomen inde sumens, quod tenebras à luce dis- *Dies unde.*
 iungat ac diuidat: Nam cum in primordio creaturarū tenebræ essent su-
 per faciē abyssi, dixit deus: fiat lux, & facta est lux: & uocauit deus lucē diem.
 Quæ definitio bifarie diuiditur, hoc est, uulgariter, & proprie. Vulgus enim
 omnem diem solis præsentia super terras appellat. Proprie autē dies **XXIIII**
 horis, id est circuitu solis totum orbem lustrantis impletur: qui secum semper
 & ubique lumen diurnum circumferens, non minore earū spacio noctu subter
 terras, quàm supra terras interdium creditur exaltari. Quod multorū quidem &
 nostrorum, & secularium literarum testatur autoritas: Sed nos unius patris Au-
 gustini testimonium ponere sat est. Dicit in libro quæstionum Euangelij se-
 cundo, **LXXII** discipulorum summam figuraliter explanans: Sicut
XXIIII horis totus orbis peragitur atq; lustratur, ita mysterium illustrandi
 orbis per Euangelium trinitatis in **LXXII** discipulis intimatur: Vicies qua-
 ter enim septuagies terni dipondius. Dicit idem in libro de Genesi ad literam
 primo: An dicendum est, quod cum cito peractum esset hoc opus dei, tam diu
 stetit lux non succedente nocte, donec diurnum spacium perageretur? & tam
 diu mansit nox luci succedens, donec spacium nocturni temporis præteriret, &
 mane fieret diei sequentis, uno primoq; transacto? Sed si hoc dixero, uereor
 ne ridear & ab hijs qui certissime cognouerunt, & ab hijs qui possunt facillime
 aduertere, quod eo tempore quo nox apud nos est, eas partes mundi præsentia
 lucis illustret, per quas sol ab occasu in ortum redit: ac per hoc omnibus **XX**
IIII horis non deesse per circuitum gyri totius alibi diem, alibi noctem. Et
 paulo post, commemorata Ecclesiasticis sententia de sole: Australis ergo pars, in-
 quit, cum habet solem, nobis dies est: dum autem partem Aquilonis circūiens
 peruehitur, nobis nox est: Non tamen in aliā partē non est dies, ubi præsentia
 solis: nisi forte poëticis figmentis cor inclinandum est, ut credamus solem ma-
 ri se immergere, atque inde lotum ex aliā parte mane surgere. Quanquam
 si ita esset, abyssus ipsa præsentia solis illustraretur, atque ibi esset dies: posset
 enim & aquas illuminare, quando ab eis non possit extingui: Sed hoc mōstro-
 sum est suspicari. Ante uero solis creationem primitiæ lucis circuitu, quod
 nunc per solem fit agebatur: primo quidem secundoq; die aquas abyssi, quæ
 c 3 omnem

omnem terram texerant : tertia uero aëra uacuum sua circunuagatione lustrati-
 tis. Sunt etenim quidam patrum, qui in eo quod scriptum est: in principio crea-
 uit deus cœlum & terram, terra autem erat inanis & uacua, & tenebræ erant su-
 per faciem abyssi: informem cœli, terræ, & aquæ, omniumq; elementorum cõ-
 fusionem putent esse designatam, ita ut nec aqua, nec terra, nec cœlum, sed
 eorum omnium una, ut ita dixerim, seminaria sit indicata materies. Ideoque
 non inuenientes mundi locum, primæ lucis capacem, necessariò cuncta quæ
 de septem primis diebus legunt aliter, quàm consuetudo nostri seculi se te-
 net, altius perscrutando dogmatizant. Sed multo facilior est sensus, si iuxta
 traditiones patrum atque catholicorum, cœli nomine circulus cœli superio-
 ris intelligatur esse monstratus: Terræ nomine tellus ipsa, suis quibusque, ut
 nunc est, finium spacijs inclusa: excepto quod nihil uiuentium germinum, ni-
 hil uiuentium produxerat animantum. Abyssi uocabulo infinita aquarum dif-
 fusio, omnem alluentium terram, in quarum medio postmodum firmamen-
 tum cœli esse factum commemoratur. Denique sanctus CLEMENS
 Apostolorum discipulus, & Romanæ ecclesiæ tertius post Petrum Episcopus,
 in sexto historiarum suarum libro ita scribit: In principio fecit deus cœlum
 & terram, terra autem erat inuisibilis & incomposita, & tenebræ erant super
 abyssum, & spiritus dei ferebatur super aquam: Qui spiritus dei iussu dei,
 quasi ipsa conditoris manus lucem separauit à tenebris, & post illud inuisibile
 cœlum istud uisibile produxit: ut superiora quidem habitacula faceret ange-
 lis, inferiora uero hominibus. Propter te ergo iussu dei aqua, quæ erat super fa-
 ciem terræ secessit, ut terra tibi produceret fructus. Consentit huic Ambro-
 sius Mediolanensis Antistes, in libro Hexameron secundo. Sed & Basilius
 Cæsareæ Cappadociæ Episcopus, qui in quarto eiusdẽ operis libro: Congre-
 gantur, inquit, aquæ, ut appareat arida. Velamentum subducitur, ut conspicua
 fieret quæ interim non uidebatur. Hieronymus quoque sacræ historiæ do-
 ctissimus interpret, in expositione prophetiæ sententiæ, qua dictum est: Qui
 dicebas in corde tuo: in cœlum ascendam, super sydera dei exaltabo solium meum:
 meministi cœli superioris, ita scribens: Vel anteq; de cœlo corrueret ista dicebat,
 uel postquam de cœlo corruit: Si adhuc in cœlo positus, quomodo dicit ascen-
 dam in cœlum? Sed quia legimus: cœlum cœli domino, cum esset in cœlo, id
 est firmamento, in cœlum, ubi solium domini est, cupiebat ascendere, non hu-
 militate, sed superbia. Sin autem postquam de cœlo corruit ista loquitur, uer-
 ba arrogantis debemus intelligere, qui nec præcipitatus quiescat, sed adhuc si-
 bi grandia repromittat: nõ ut inter astra, sed super astra dei sit. Quantum ergo
 nobis uestigia patrum sequentibus conijcere datur, cum diceret deus, fiat lux,
 mox tenebræ quæ abyssum texerant abierunt, & lux ab oriente medias inter
 undas emergens, cunctam terræ superficiem operuit latitudine sui fulgoris,
 boreales simul australesq; nec non & occiduas oras attingens: paulatimq; se
 completo diei unius spacio subducens, inferiora terræ girando subiit, atque
 aurora præcedente, diem secundum tertiumq; simili ordine compleuit: Hoc tan-
 tum à solari luce differens, quod caloris fotu carebat, & quia sydera nondum
 erant, priscis adhuc tenebris noctes illas relinquebat obscuras. Quod si cui ui-
 detur incredulum, meatus aquarum luminis esse capaces, uideat opera nauita-
 rum, qui olei aspergine perspicuum sibi profundum maris efficiunt, ut intelli-
 gat rerum

Cœlum.

Clementis li-
ber historiariũ

Naute olei
aspergine fro-
funda maris
rimantur.

Agat rerum cōditorem deum multo amplius sui oris afflatu quantamlibet aquarum profunditatem illustrare potuisse, maxime cum tenuiores tunc aquæ fuisse credantur, priusquam eas conditor in congregationem unam cogeret, ut apparere posset arida. Et diem quidem uulgarem Dominus sententia quam & supra posui definiuit, dicens: Nonne duodecim horæ sunt diei? Moyses autem *Dici ratio.* proprium ita descripsit: Et factum est, inquit, uespere & factum est mane dies unus. Quem Hebræi, & Chaldæi, & Persæ sequentes, iuxta primæ conditionis ordinem diei cursum à mane ad mane deducunt: umbrarū uidelicet tempus luci supponentes. At contra Aegyptij ab occasu ad occasum: Porrò Romani à medio noctis in medium: Umbri & Athenienses à meridie ad meridiem dies suos computare maluerunt. Diuina autem autoritas, quæ in Genesi dies à mane usque ad mane computandos esse decreuit, eadem in Euangelio totius diei tempus à uespere inchoari, & cōsummari sanxit in uesperam: Quia qui in exordio mundi prius lucem uocauit diem, deinde tenebras noctem, ipse in fine seculorum primo noctem gloriæ suæ resurrectionis illustrauit, & sic diē se discipulis ostendendo consecrauit: Quos etiam uespera procedente conuescendo, & sepalandum offerendo, spiritus quoque sancti gratiam tribuendo plenius suæ resurrectionis fide confirmauit. Et quia tunc post creatam lucē factum est uespere & mane dies unus, nunc autem uespera sabbati lucefcit in prima sabbati, ipsa mutatio temporis nos quoque à paradisi quondam lumine translatos in conuallem lachrimarum iam modo à peccatorum tenebris ad cœleste gaudium transferendos esse designat: Neque enim aliter quàm nocte diei præposita potest explicari, quod Dominus in exemplum Ionæ tres dies & tres noctes in corde terræ fuerit: ubi synechdochicōs si diei pasceus partem, qua sepultus est, cum præterita nocte, pro nocte ac die accipies, hoc est pro toto die, sabbati noctem, & diem integram, & noctem dominicam cum eodem die ilucescente, ac per hoc incipiente partem pro toto, habes profecto triduum, & tres noctes. Merito autem quæritur, quare populus Israël, qui diei ordinem iuxta Moyse traditionem à mane semper usque ad mane seruabat, festa *Festi dies à uespere incipiūt* tamen omnia sua, sicut & nos hodie facimus, uespere incipiens, uespere cōsummarit, legislatore dicente: A uespere usque in uesperam celebrabitis sabbata uestra.

VBI PRIMVS DIES SECVLI
SIT. CAP. VI.

Quo fanè in loco primus seculi dies sit, nonnulli quærentes, VIII Calendarum Aprilium: Alij XII Calendarum superscriptarum die magis adnotandum putarunt, uno utriusque, hoc est æquinoctij argumento nitentes, quasi rationi congruat, ut quia deus æquis in principio partibus lucem tenebrasque diuiserit, ibi præcipue tunc caput mundi, ubi nunc æquinoctiū fieri creditur: Bene quidem inquirentes, sed non plene quod dicerent præuidētes, multo utique peritius acturi, si tempus æquinoctij non primo diei quo lux, sed quarto quo luminaria sunt facta potius adsignarent: ibi nanque temporis initium statuūt, qui luminaribus conditis dixit, ut sint in signa, & tempora, & dies, & annos: Nam præcedens triduum, ut omnibus uisum est, absque ullis horarum dimensionibus

dimēſionibus, utpote necdum factis ſyderibus, æquali lance lumen tenebrasq̄
 pendebat: Et quarto demum mane ſol à medio procedens orientis, oris um-
 bratim ſuas per lineas currentibus, æquinoctium quod annuatim ſeruaretur
 inchoauit: poſitus uidelicet cum primo terris oriretur in eo cœli loco, quem
 Philoſophi quartam partem Arietis appellant, eundemq̄ peracto annuo cir-
 cuitu, poſt dies CCCLXV, & ſex horas repetiturus, cuius augmento qua-
 drantis efficitur, ut ipſe uernalis æquinoctij punctus modo mane, modo me-
 ridie, modo ueſpere, modo medio noctis occurrat. Luna è contrario ueſpere
 pleniffima: neque enim quid imperfectum creator æquiſſimus inſtituit, ſtel-
 lis unà fulgentibus, ac medio apparens orientis, quartam partem libræ, qua
 æquinoctium autumnale adſeuerant, tenuit, initiumq̄ paſchale ſuo conſecra-
 uit exortu: Neque enim alia ſeruandæ Paſchæ regula eſt, quàm ut æquinoctiū
 uernale plenilunio ſucceedente perficiatur: at ſi uel uno die plenitudo lunæ
 præceſſerit æquinoctium, iam non primi menſis, ſed ultimi luna putetur: Opor-
 tet enim, ut ſicut tunc primo ſol poteſtatem diei, deinde luna cum ſtellis pote-
 ſtatem noctis acceperit, ita & nunc ad inſinuandum noſtræ redemptionis gau-
 dium, primo dies noctem longitudine adæquet, ac deinde luna pleniffima eam
 luce perfundat, certi utique myſterij gratia: quia uidelicet ſol ille creatus omniū
 illuminator aſtrorum, æternam ueramq̄ lucem ſignificat, quæ illuminat o-
 mnem hominem uenientem in hunc mundum. Luna autem & ſtellæ, quæ nō
 proprio ut debent, ſed aduentitio, & à ſole mutuato lumine fulgent, ipſum ec-
 cleſiæ corpus, & quoſque uiritim ſanctos inſinuant: qui illuminari, non illumi-
 nare ualentes, cœleſtis gratiæ munus accipere ſciunt, dare neſciunt: Atqui in
 celebratione maximæ ſolennitatis Chriſtus eccleſiæ debuit anteponi, quæ non
 niſi per illum luceret. Nam ſi qui plenilunium paſchale ante æquinoctium fie-
 ri poſſe contenderit, oſtendat uel eccleſiam ſanctam priuſquam Saluator in car-
 ne ueniret, extiſſe perfectam: uel quemlibet fidelium ante prouentum gra-
 tiæ illius aliquid poſſe ſupernæ lucis habere: Neque enim ſine ratione paſcha-
 lis obſeruantia temporis, qua mundi ſalutem & figurari & uenire decebat, ita
 diuinitus eſt procurata, ut neque prima die qua lux facta eſt: neque ſecunda,
 qua firmamentum: neque tertia, qua arida apparuit: neque mox quarta in-
 choante, qua ſol æquinoctialis tanquam ſponſus è thalamo proceſſit, ſed ad
 ueſperam tandem oriente luna ſortiretur exordium. Expectata eſt enim hora,
 quæ illuminationem eccleſiæ olim in Chriſto uenturam designaret: Vt ſicut in
 myſterio ſacrificij cœleſtis nec uinum ſolum, nec aquam ſolam offerre licet:
 ne uidelicet ipſa oblatio uel deo tantum, uel homini tantum conueniat: ſed
 ſanguinem, qui torculari crucis expreſſus eſt, noſtræ fragilitatis aqua tempe-
 ramus: Granum quoque frumenti, paſſionis mola contritum, aqua miſcemus,
 ut iuxta quod Apoſtolus ait, adhærentes Domino, unus cum eo ſpiritus effi-
 ci ualeamus. Ita etiam in eiufdem ſacrificij tempore obſeruando, nec ſolis tan-
 tummodo curſum quæritemus, quaſi dominum quidem credentes, ſed ultra
 noſtri curam ſublimatum, iuxta eos qui dicunt: nubes latibulum eius: nec no-
 ſtra conſiderat, & circa cardines cœli perambulat. Nec itē lunæ ſolius plenū ca-
 ptemus exortū, quaſi iuxta Pelagianos abſq̄ gratia ſuperna beati eſſe queamus:
 uerū iuxta eum qui dixit: Deus meus miſericordia eius præueniet me. In noſtra
 Paſchæ celebratione æquinoctialem ſolis exortum, cuncta uidelicet tenebrarū
 offendicula

*Obſeruandæ
paſchæ ratio.*

*Sol Chriſtus,
Luna eccleſia.*

*Paſchæ exor-
dium.*

A offendicula deuincens, plenilunio nostræ deuotionis euestigio sequente, dedicemus. Hanc Mosaicæ Paschæ rationem die propriæ resurrectionis perferat, qui non uenit soluere legem, sed adimplere. De quibus singulis suo loco consequentius, prout Dominus dederit, exponemus: Nunc admonere contenti, XII Calendarum Aprilium die occursum æquinoctij, & ante triduum hoc est, XV Calendarum earundem, primum seculi diem esse notandum: cuius ad indicium primitus ibi reor antiquos initium Zodiaci circuli uoluisse præfigere: Neque enim illa die uel Romanorū, uel Græcorum, uel certe Ægyptiorum mensis annusue, cuius hoc causa fieret, oritur: sed nec ab hijs gentibus, quamuis se Græci iactitent, uerum ab antiquioribus Chaldæorum astrologia cœpit, à quibus Abraham patriarcha, ut Iosephus testatur, edoctus, *Abrahæ astrologiæ peritus.* ut deum cœli syderumque conuersione cognouit, ipsam mox disciplinam ueracius intellectam Ægyptiorum genti aduexit, cum apud eos exularet. Nam & in libro beati Iob, qui non longe post Abraham extitit, mazaroth, id est signa horoscopi legimus. Igitur iuxta Zodiaci quidem diuisionem XV Calendarum Aprilium die, quando facta est lux, sol Arietis signum ingreditur. Iuxta uero primæ suæ conditionis ordinem XII Calendas superscripti initium sui circuitus, & omnium simul temporum caput attollit, iuxta quod ANATHOLIVS Laodicæ Antistes de æquinoctio scribens euidenter adstruit: In qua, inquit, die inuenitur sol non solum conscendisse primam partem, uerum etiam quadrantem in ea die iam habere, id est, in prima ex XII partibus. Hæc autem particula prima ex duodecim uernale est æquinoctium, & ipsa est initium mensium, & caput circuli, & absolutio cursus stellarum, quæ plañeta, id est, uagæ dicuntur, ac finis duodecimæ particule, & totius circuli terminus. Vbi & uerissime intellexit, & elegantissime promisit, non nisi in æquinoctio uernali, quantum ad naturam, caput esse Signiferi, & ibi XII signa, quæ ab illo particule nuncupantur, initium ibi habere & terminum, ibi quadrantem, quem bissextum dicimus, ibi saltum lunæ incipere ac finire, ibi annum magnum, hoc est, planetarum cursum exordium finemque sortiri.

DE NOCTE. CAP. VII.

NOX dicta, quod noceat aspectibus uel negocijs humanis: siue quod in ea fures latronesque nocendi alijs occasionem nanciscantur. Est autem nox solis absentia terrarum umbra conditi, donec ab occasu redeat ad exortum, iuxta quod naturæ eius & Poëta describens, inquit: *Nox à nocte cendo.* Ruit oceano nox,

Inuoluens umbra magna terramque, polumque.

Et Solomon sacris literis expressit: Qui pascitur inter lilia donec aspiret dies, & inclinentur umbræ. Eleganti utique sensu decessionem noctis inclinationem appellans umbrarum: Nam quoniam pro conditionibus plagarum, quibus solis cursus intenditur, & splendor eius à nobis obiectio terrenæ molis excludit, in umbratio illa, quæ noctis natura est, ita erigitur, ut ad sydera usque uideatur extendi, merito contraria uicissitudine, id est lucis exortu umbras inclinari, noctem uidelicet deprimi pellicque signauit: quæ uidelicet umbram noctis ad aëris usque & ætheris confinium Philosophi dicunt exaltari, & acuminatis instar pyramidum tenebris lunam, quæ infima planetarum currit, aliquando contingi, atque obscurari, nullumque aliud sydus taliter eclypsim, id est defectum sui lu-

C sui luminis pati, eò quod circa fines telluris solis splendor undique diffusus, ea libere quæ tellure procul absunt aspiciat. Ideoq; ætheris quæ ultra lunam sunt spacia, diurnæ lucis plena semper efficiat: uel suo uidelicet, uel syderum radiata fulgore. Et quæadmodum nocte cæca procul accensas faces intuens, circūposita quæq; loca eodem lumine perfundi nō dubitas, tametsi tenebris noctis obstantibus, non amplius quàm solas facum flammæ cernere præualeas, ita, in quiunt, purissimum illud & proximum cælo inane, diffusis ubique syderum flammis, semper lucidum fit: sed præpeditis aëre crassiore nostris obtutibus, sydera quidē ipsa luce radiantia apparent, uerū reddita ex eis illustratio non apparet. Lunam uero aiunt, cum infimas sui circuli absidas plena petierit, nonnunquam umbra memorata fuscari, donec paulatim centrum terræ transgressa, rursus à sole cernatur. Verum ne hoc omni plenilunio patiat, latitudinem ei Signiferi, quæ XII partium est, diuersamq; absidum altitudinem succurrere: Nam quia in umbra faciendâ tria simul concurrere necesse est, lucem, corpus, & obscuratū locū: & ubi lux corpori par est, ibi æqualis umbra iacitur: ubi lux corpore exilior, ibi umbra sine termino augetur: ubi lux corpore maior, ibi umbra paulatim rarefciendo deficit, argumentantur solem terræ esse maiore, quā uis ob immensam longinquitatem modicus uideatur: atq; ideo noctis umbram quia sensim decrescat, priusquam ad æthera pertingat deficere. Meminit huius

D umbræ ac noctis & beatus Ambrosius in sexto Hexameron libro ita dicens:
 „ An nō ille, id est Moyses, putauit dicendum, quantum de spacio aëris occupat
 „ umbra terræ, cum sol recedit à nobis, diemq; obducit, inferiora axis illuminās:
 „ & quemadmodum in regionem umbræ huius incidens lunæ globus eclipsum
 „ faciat: Est autem noctis umbra mortalibus ad requiem corporis data, ne ope-

Noctis usus, ris auida continuato labore deficeret ac periret humanitas: & ut animantibus quibusdam, quæ lucem solis ferre nequeunt: ipsis etiam bestijs, quæ præsentiam uerentur humanam, discursandi ubiq; ac uictum quaritandi copia suppeteret, iuxta quod in dei laudibus Psalmista decantat: Sol cognouit occasum suum, posuisti tenebras & facta est nox, in ipsa pertransibunt omnes bestię sylvarum, & cætera. Quam mira prouiso creatoris ita temperauit, ut ubi ob solis longinquitatem rigidior, ibi ad opera breuianda & fouenda sit membra prolixior: quia & hyeme quàm æstate uniuerso orbi longior: & in ipsa hyeme multo Scythijs quàm Afris est productior: Sicut etiam æstate multo longior in Scythia quàm in Africa dies flagrat. Nam si non tanto breuior quanto ardentior Libyæ dies ureret, totam nimirum iam dudum absumeret. Noctis sanè partes sunt

Crepusculum. VII: Crepusculum, uesperum, conticinium, intempustum, gallicinium, matutinum, diluculum. Crepusculum est dubia lux: Nam creperum dubium dicimus: hoc est, inter lucem & tenebras. Vesperum, apparente stella eiusdem nominis, de qua Poëta:

Ante diem clauso componet Vesper olympo.

Conticinium. Conticinium, quando omnia conticescunt, id est silent. Intempustum, media nox, quando omnibus sopore quietis nihil operandi tempus est. Gallicinium, quando galli cantum leuant. Matutinum inter abscessum tenebrarum & auroræ aduentum. Diluculum, quasi iam incipiens parua lux diei: hæc & Diluculum. Aurora, pertingens usque ad solis exortum.

A Hebdomada graece à septenario numero nomen accepit, humana quidem consuetudine septenis solum acta diebus, sed scripturae sacrae autoritate multis speciebus insignis, quae tamen cunctae, ni fallor, ad unum finem spectant: nos scilicet admonentes, post operum bonorum perfectionem in spiritus sancti gratia perpetuam sperare quietem. Prima ergo singularis illa hebdomada, & à qua caeterae formam capessunt, diuina est operatione sublimis: Quia Dominus sex diebus mundi ornatum complens, septima requieuit ab operibus suis. Vbi notandum, quod non ideo senarius numerus est perfectus, quia Dominus in eo mundi opera perfecit, sed sicut Augustinus ait: Ideo Dominus, qui omnia simul creare ualebat, in eo dignatus est operari, quia numerus est ille perfectus, ut etiam per hunc opera sua probaret esse perfecta, qui suis partibus primus implet, id est sexta & tertia, & dimidia, quae sunt unum, duo, & tria, & simul sex fiunt. Ad huius exemplum diuinæ hebdomadis secunda hominibus obseruantia mandatur, dicente Domino: Sex diebus operaberis, & facies omnia opera tua, septimo autem die sabbati domini deitui non facies omne opus: Sex enim diebus fecit deus coelum & terram, mare & omnia quae in eis sunt, & requieuit in die septimo. Quae à populo dei hebdomada ita computabatur antiquitus: prima sabbati, uel una sabbati, siue sabbatorum: secunda sabbati, tertia sabbati, quarta sabbati, quinta sabbati, sexta sabbati, septima sabbati, uel sabbatum: Non quod omnes sabbatorum, hoc est, requietionum dies esse potuerint, sed quod à requietionum die, quae suo nomine & cultu singularis excellebat, prima, uel secunda, uel tertia, uel caeterae suo quaeque censerent ex ordine. Verum Gentiles cum obseruatione à populo Israel hebdomadis addiscerent, mox hanc in laudem suorum deflexere deorum. Primam uidelicet diem Soli, secundam Lunae, tertiam Marti, quartam Mercurio, quintam Ioui, sextam Veneri, septimam Saturno dicantes: eisdem utique monstris suos dies, quibus & errantia sydera consecrantes, tametsi diuerso ordine putantes. Existimabant enim se habere à Sole spiritum, à Luna corpus, à Marte feruorem, à Mercurio sapientiam & uerbum, à Ioue temperantiam, à Venere uoluptatem, à Saturno tarditatem: Credo quia Sol in medio Planetarum positus totum mundum spiritus instar calefacere, & quasi uiuificare uideatur, Ecclesiaste attestante, qui de ipso loquens ait: Girans girando uadit spiritus, & in circulos suos reuertitur. Luna per humoris ministerium cunctis incrementum corporibus suggerit. Martis stella, utpote Soli proxima, colore simul & natura est feruens. Mercurius perpetuo circa Solem discurrendo, quasi inexhausta sapientiae luce radiari putabatur. Iupiter frigore Saturni & ardore Martis, hinc inde temperat. Venus luminis ueritate, quam ex solis uicinitate percipit suo cernentes allicit aspectu. Saturnus eo tardior caeteris Planetis, quo & superior incedit. Nam xxx annis Signiferum complet, inde Iupiter xii annis, tertius Mars ii annis, quartus Sol cccclxv diebus & quadrante, infra Solem Venus, quae & Lucifer & Vesper, cccxl viii diebus à Sole nunquam absistens partibus xlv longius. Proximam illi Mercurij sydus ix diebus, ocyore ambitu modo ante solis exortus, modo post occasus splendens, nunquam ab eo xxii partibus remotior. Nouissima luna xxvii diebus & viii horis Signiferum conficiens. Haec igitur erat stultitia Gentilium, falsa ratiocinatione subnixae, qui quasi iure primam diem Soli, quia maximam est luminare: secundam Lunae, quia secundum luminare est, se consecrare putabant,

Senarius numerus quare perfectus.

Vetus hebdomada computatio.

Dies à planetis quare apartari coeperint

C putabant, de inordinata alternatione tertiæ diei primam à sole stellam, quartæ primam à luna, quintæ secundam à sole, sextæ secundam à luna, septimæ tertiã à sole præponebant. Ferias uero haberi dierum primus Papa Syluester edocuit: cui deo soli uacanti nunquam militiam uel negociationem liceat exercere mundanam, dicente Psalmographo: Vacate & uidete quoniam ego sum deus. Itemq; Apostolus: Nemo militans deo implicat se negocijs secularibus. Et primum quidem diem, qua & lux in principio facta, & Christi est resurrectio celebrata, dominicum nuncupauit: quod illi nomen iam primis Ecclesiæ temporibus fuisse inditum, testatur Ioannes, qui dicit in Apocalypsi: Fui in spiritu in die dominico. Deinde secundam feriam, tertiam feriam, quartam, quintam & sextam de suo adnectens, sabbatum ex uetere scriptura retinuit: Nihil ueritus grammaticorum † ferulas, qui sicut Calendas, Nonas, & Idus, ita etiam ferias plurali tantum numero proferendas esse decernunt. Tertia species hebdomadis in celebratione Pentecostes agitur: VII uidelicet septimana nis dierũ & monade, hoc est, L diebus impleta. Qua die & Moyses ardentem conscendens in montem, legem de cœlo accepit, & Christus in linguis igneis spiritus sancti gratiam de cœlo misit. Quarta septimi mensis erat hebdomada, qui solennitatibus præclaris penè totus expendebatur. Inter quas præcipue dies propitiationis eminebat, qua sola per annũ Pontifex derelicto foris populo, sancta sanctorum intrabat, annuis antea fructibus, hoc est, frumenti, uini, & olei ex ordine collectis: Significans, Iesum Pontificẽ magnum impleta dispensatione carnis per proprium sanguinem cœlestis regni ianuas ingressurum, ut appareat nunc uultui dei pro nobis, qui foris adhuc positi præstolamur & diligimus aduentum eius. Vbi notandum, quia sicut quidam immundi per legem prima, tertia, & septima die iubebantur lustrari, sic & primus, tertius, ac septimus mensis suis quicq; ceremonijs extiterẽ solennes. Quinta hebdomada septimi anni, quo toto populus ab agricolandi opere legis imperio uacabat, dicente domino: Sex annis seres agrum tuum, septimo cessabis. Sexta, anni Iubilei, hoc est remissionis hebdomada est, quæ septem hebdomadibus annorũ, hoc est, XLIX annis textitur: qua expleta, hoc est, quinquagesimo demum anno incipiente, tubæ clarius resonabant, & ad omnes, iuxta legem, possessio reuertebatur antiq̃ua.

DE HEBDOMADIBVS LXX PROPHE-
TICIS. CAP. IX.

Septima species hebdomadis est, qua Propheta Daniel utitur, more quidẽ legis septenis annis singulas complectens hebdomadas, sed noua ratione ipsos annos abbrevians, duodenis uidelicet mensibus lunæ singulos determinans. Embolismos uero menses, qui de annuis XI Epactarũ diebus ad crescere solent, non lege patria tertio uel altero anno singulos adijciens, sed ubi ad duodecimum numerum augescendo peruenirent, pro integro anno pariter inferens. Hoc autem fecit nõ ueritatis cognitionẽ quærentibus inuidendo, sed prophetiæ more ipsum quærentium exercendo ingenium: malens utiq; suas margaritas à filijs clausas fructuoso sudore uestigari, quàm profusas à porcis fastidiosa despectione calcari. Verum ut hæc apertius elucescant, ipsa iam An-
Dan. 9. 22 geli ad Prophetam dicta uideamus: Septuaginta, inquit, hebdomades abbreviata

A uiatæ sunt super populum tuum, & super urbem sanctam tuam, ut cōsumetur
 ,, præuaricatio, & finem accipiat peccatum, & deleatur iniquitas, & adducatur
 ,, iustitia sempiterna, & impleatur uisio & prophetia, & ungatur sanctus sancto-
 rum. Nulli dubium quin hæc uerba Christi incarnationem designent, qui tu-
 lit peccata mundi, legem & Prophetas impleuit, unctus est oleo lætitiæ præ par-
 ticipibus suis, & quod hebdomades LXX per septenos annos distinctæ cccc
 & xc annos insinuent. Sed notandum quod easdem hebdomadas non simpli-
 citer adnotatas siue computatas, sed adbreuiatas asserit; occulte uidelicet lecto-
 ,, rem commonēs, ut breuiiores solito annos nouerit indicatos. Scito ergo, inquit,
 ,, & animaduerte ab exitu sermonis, ut iterum ædificetur Hierusalem, usque ad
 ,, Christum ducem hebdomades VII, & hebdomades LXII erunt, & rursus ædi-
 ,, ficabitur platea & muri in angustia temporis, Esdra narrāte, didicimus: quod
 Neemias cum esset pincerna regis Artaxerxis, xx anno regni eius, mense Ni-
 san impetrauerit ab eo restaurari muros Hierusalem, templo multo ante Cyro
 permittente constructo: Ipsum quoque opus ut dictum est, in angustia temporis
 perfecit, adeo scilicet à finitimis gentibus impugnatus, ut structores singuli
 gladio renes accincti una manu pugnasse, altera murum recuperasse narrētur.
 Ab hoc ergo tempore usque ad Christum ducem hebdomadas LXX computa-
 hoc est annos duodenorum mensium lunarium ccccxc, qui sunt anni so-
 lares cccclxxv. Siquidem Persæ à præfato xx anno regis Artaxerxis,
 usque ad mortem Darij regnauerunt annis cxvi: Ex hinc Macedones usque ad
 interitum Cleopatæ annis ccc: Inde Romani usque ad xvii Tiberij Cæsā-
B ris annum, monarchiam tenuerunt annis lix, qui sunt simul, ut diximus, an-
 ni cccclxxv. Et continentur circulis decennouenalibus xxv, decies no-
 uies em uiceni & quini fiūt cccclxxv. Et quia singulis circulis embolismi
 septem ad crescunt, multiplica xxv per vii, fiunt clxxv, qui sunt embo-
 lismi menses cccclxxv annorum. Si ergo uis scire quot annos lunares fa-
 cere possint, partire clxxv per xii, duodecies deni & quaterni clxviii,
 xiiii ergo annos faciūt, & remanent menses vii, hos iunge ad superscriptos
 cccclxxv, fiūt simul cccclxxix: adde & menses superfluos vii, par-
 temque xviii anni imperij Tiberij, quo dominus passus est, et inuenies à tem-
 pore præfinito ad eius usque passionem lxx hebdomadas adbreuiatas, hoc
 est annos lunares ccccxc. Ad eius uero baptismum, quando unctus est san-
 ctus sanctorum, descendente super eum spiritu sancto sicut columba, non solū
 hebdomades vii, & lxii fuisse completas, sed & partem iam septuagesi-
 ,, mæ hebdomadis inchoatam. Et post hebdomadas, inquit, lxii occidetur
 ,, Christus, & nō erit eius populus qui eum negaturus est. Nō statim post lxii
 hebdomadas, sed in fine septuagesimæ hebdomadis occisus est Christus, quā
 ideo, quantum conijcere possumus, segregauit à cæteris, quia de hac erat plura
 relaturus: Nam & Christus in illa crucifixus, & à populo perfidonō modo in
 passione, uerum continuo ex quo à Ioanne prædicari cœpit negatus est. Quod
 ,, autem sequitur: Et ciuitatem & sanctuarium dissipabit populus cum duce uen-
 ,, turo, & finis eius uastitas, & post finem belli statuta desolatio: non ad lxx
 hebdomadas pertinet; prædictum enim fuerat, quod ipsæ hebdomadas ad Chri-
 sti usque ducatum pertingerēt, sed scriptura prædicto aduentu & passione ipsius,
 quid etiam post hanc populo qui eum recipere nollet esset euenturum osten-
 dit. Ducem enim uenturum Titum dicit, qui xl anno dominicæ passionis
 d it acum

C ita cum populo Romano & ciuitatem & sanctuarium dissipauit, ut non remaneret lapis super lapidem. Verum hijs per anticipationem prelibatis, mox ad exponendum hebdomadae, quam omiserat, rediit euentum: Cōfirmavit autem patrum multas hebdomadas una. Hoc est, in ipsa nouissima, in qua uel Ioannes Baptistista, uel Dominus & Apostoli praedicando multos ad fidem cōuerterunt: Et in dimidio hebdomadis deficiet hostia, & sacrificium. Dimidium hebdomadis huius xv annus Tiberij Cæsaris erat, quando inchoato Christi baptismate hostiarum purificatio fidelibus paulatim uilescere cœpit. Item quod sequitur: & in templo erit abominatio desolationis, & usq; ad consummationem & finem perseverabit desolatio: ad sequentia tempora respicit, cuius prophetiae ueritatem & historia ueterum, & nostrorum hodie temporum testatur euentus. Totum ideo Prophetæ testimonium ponentes, quantum facultas suppetebat exposuimus, quia hoc & à plerisque lectoribus ignorari, & speciale genus hebdomadae flagitare cognouimus. Fallunt autem qui putant Hebræos annis talibus usos, alioqui tota ueteris instrumenti series uacillat, nec ullius ætas tanta, quanta scripta est debet intelligi, sed ad lunæ cursum stringi. Et Græcos quidem ueteres legimus cccliiii diebus, annū ad lunæ cursum cōputantes, octauo semper anno xc dies qui nascantur, si quadrans cum xi diebus Epactarum octies cōponatur pariter intercalasse, in tres uidelicet menses tricenarū dierū distributos. Iudæos autem nunq; sed altero uel tertio anno mense lunæ tertiuēdecimū quem embolismum uocitamus, inserere solitos, sicut notissima xiiii lunæ paschalis aperte ratio probat. Sciendum sanè quod Africanus hebdomadarū cursum, quem nos in xvii uel xviii Tiberij Cæsaris annū, quo Dominū passum credimus, iuxta Chronicam Eusebij perduximus, ab eodem quo nos incipiens exordio, xv eiusdem Imperatoris anno, quo eum passum credit, putat esse completum, ponens annos regni Persarum cxv: Macedonum ccc: Romanorum lx. Sed diligens lector quod magis sequendū putauerit, eligat.

DE HEBDOMADA ÆTATVM SE

CVLI. CAP. X.

O ctava species hebdomadis uniformis, & sola sine circuitu reuolutionis extans, ad figuram per omnia primæ hebdomadis labentibus huius seculi cōficiat ætatibus: Prima em̄ die facta est lux, & prima ætate homo in paradisi amœnitate locat. Diuisa luce à tenebris factū est uesperū, et separatis dei filijs à semine nequā, nō longe post natis Gigātibus corrupta est omnis terra, donec Creator poenitēs se hominem fecisse, mundū diluuiū perdere disponeret. Secunda die firmamentum in medio libratur aquarum: Secunda ætate arca in medio fertur aquarum, hinc fonte abyssi supportata, illinc cœli cataraçtis compluta, quæ habuit uesperam, quando filij Adam pedes ab Oriente mouentes, qui in construenda superbia turre conuenerant, linguarum diuisione multati, & ab inuicem sunt dispersi. Tertia die aquis in congregationem unam coactis apparuit arida, syluis herbisque decora: & tertia ætate firmatis in cultu demonum nationibus, Abraham patriarcha cognationem patriamq; deserens, sanctorum semine fœcū datur. Aduenit & uespera, quando gens hebræa malis coacta prementibus, contra dei uoluntatem regem sibi petit, qui mox ordinatus primo domini sacerdotes Prophetasq; trucidat, postmodum ipse cum tota gente gladio perijt Allophilorum. Quarto die cœlum luminaribus ornatur: quarta ætate gens

Dimidium
hebdomadis.

Anni Hebræo
rum ad lunæ
cursum exi-
guntur.

A regens illa cœlesti fide inclita, regno Dauid & Solomonis gloriosa, templi etiam sanctissimi altitudine totum nobilitata in orbem, sed accepit & uesperam quando crebrescentibus peccatis regnum illud à Chaldæis dissipatum, templū dirutum, & tota gens est Babyloniam translata. Quinta die pisces auesq; aquis educit, hī patrijs manent undis, illæ aëra terramq; peruolant: quinta ætate multiplicatus in Chaldæa populus Israël, pars cœlestium desideriorum pennis fulta Hierosolymā petunt, pars uolatu destituta uirtutum inter Babylonix fluentia resident. Succellit & uespera, quando imminente iam Saluatoris aduētū gens Iudæa propter scelerum magnitudinem Romanis tributaria facta, insuper & alienigenis est regibus pressa. Sexta die terra suis animantibus implet, & homo primus ad imaginem dei creatur, moxq; ex eius latere dormientis sumpta costa foemina fabricatur: sexta ætate præconantibus Prophetis filius dei in carne, qui hominem ad imaginē dei recrearet apparuit, qui obdormiēs in cruce sanguinē & aquam de latere, unde sibi ecclesiam consecraret emanauit. Huius ætatis uespera cæteris obscurior in Antichristi est persecutione uentura. Septima die consummatū operibus suis deus requieuit, eamq; significans sabbatum nuncupari præcepit, quæ uesperam habuisse non legitur. Septima ætate iustorum animæ post optimos huius uitæ labores in alia uita perpetuò requiescunt, quæ nulla unquam tristitia maculabitur, sed maiori insuper resurrectionis gloria cumulabitur. Hæc ætas hominibus tunc cœpit, quando primus martyr Abel, corpore quidem tumulum, spiritu autem sabbatum perpetuæ quietis intrauit. Perficiet autē, quando receptis sancti corporibus in terra sua duplicia possidebūt, lætitia sempiterna erit eis, & ipsa est Octaua, pro qua VI Psalmus inscribitur. Credo quia ei in sex huius seculi ætatibus pro septima uel octaua illius seculi est ætate supplicandum, in qua quia iusti gaudia, sed reprobī sunt supplicia percepturi, Psalmus hic ingenti pauore incipit, currit, finitur: Domine ne in ira tua arguas me, &c.

DE MENSIBVS CAP. XI.

Menses dicti à mensura, qua quisque eorum mensuratur. Sed melius à luna, quæ græco sermone *μήνη* uocatur: nam & apud eos menses uocantur *μήνη*. Sed & apud Hebræos Hieronymo teste, luna, quam *לְוַיָּהוָה* nomen mensibus nomē dedit: Vnde & Iesus filius Syrach, qui utiq; Hebraice scripsit, de luna loquens ait: Mensis secundum nomen est eius. Antiqui menses suos non à solis, sed à lunæ cursu computare solebant: unde quoties in scriptura sacra, siue in lege, seu ante legem quota die mensis quid factum dictumue sit indicatur, non aliud quàm lunæ ætas significatur, à qua semper Hebræi, quibus credita sunt eloquia dei, antiquo patrum more menses obseruare non cessant. Primum mensem nouorum, qui Paschæ ceremonijs sacratus est, Nisan appellantes, qui propter multiuagum lunæ discursum, nunc in Martium mensem, nunc incidit in Aprilem, nunc aliquot dies Maij mensis occupat. Sed rectius Aprili deputat: quia semper in ipso uel incipit, uel desinit, uel totus includit, ea duntaxat regula, cuius & supra meminimus, obseruata, ut quæ xv post equinoctium luna extiterit, primum sequentis anni mensem faciat: quæ uero antea, nouissimum præcedentis, sicq; per ordinem. Secundus eorum mēsis Iar Maio: tertius Siuan Iunio: quartus Thamul Iulio: quintus Augusto: sextus Elul Septēbri: septimus Theseri Octobri, quem propter collectionem frugū, d 2 & celebrat.

*Menses.**Hieronymus in Amos Propheta.*

C & celeberrimas in ipso festiuitates nouū annum appellāt. Octauus Maresuar̄, Nouembri. Nonus Casleu, Decembri. Decimus Tebeth, Ianuario. Vndecimus Sabbath, Februario. Duodecimus Adar, Martio simili ratione comparāt: Quos uidelicet menses propter lunæ circulum, qui $xxix$ semis diebus constat, tricenis undetricenisq̄ diebus alternantes, secūdo demum uel tertio anno exacto, mensem superfluum, qui ex annuis xi Epactarū diebus confici solet, intercalant. Vnde nonnullo moueor scrupulo, quomodo maiores nostri diem, qua lex data est, quæ est tertia mensis tertij, quinquagesimā ab agni occisione cōputēt, ponentes uidelicet primi mēsis residuos dies numero x & vii , quia tredecim priores fuerant ante Pascha transacti, secūdi xxx , tertij iii , qui fiunt simul dies L , cum constet duos menses lunares non Lx , sed Lix diebus terminari. Ideoq̄ si paschalis mensis xxx diebus cōputatus, $xvii$ sui cursus dies post Pascha retinuerit, secūdū iam mensem non xxx , sed $xxix$ diebus debere concludi, ac per hoc in summa temporis memorati nō

Synechdoche. plus quàm $xxxix$ dies inueniri: Nisi forte putandum est synechdochicōs, quæ est regula sanctæ scripturæ frequētissima, à parte totum cōputari. Verum hæc utcunq̄ acta, uel computata fuerint, claret tamen Hebræos ad lunæ cursum suos menses obseruare consueisse. Nec aliter in Genesi recte sentiendum, ubi Noë cum suis $xvii$ die secūdi mensis arcam ingressus, & $xxvii$ eiusdem mensis die post diluuium egressus asseritur, quam annum solis integrum, hoc est $cccLxv$ dierum esse descriptum: quia uidelicet luna, quæ præsentī anno, uerbī gratiā, per Nonas Maias septimadecima existit,

D anno sequēte uicesimaseptima pridie Non. Maias occurret. Notandū sanē, qd̄ nimirū falluntur, qui mensem definiendū, uel ab antiquis definitum autumāt, quam diu luna Zodiacum circulum peragat, quæ nimirum, sicut diligētior inquisitio naturarū edocuit, Zodiacum quidem $xxvii$ diebus, & $viii$ horis, sui uero cursus ordinem $xxix$ diebus, & xii horis, salua sui saltus ratione conficit. Ideoq̄ rectius ita definiendū, quod mēsis lunæ sit luminis lunaris circuitus, ac redintegratio de noua ad nouā. Solaris autē mensis digressio sit solis per duodecimā partem Zodiaci, id est, signiferi circuli, quæ xxx diebus, & decē semis horis implet, uiginti uidelicet duabus horis ac dimidia, lunari mēse productior, è quibus xi Epactarum dies & quadrans annuatim subcrescere solent: duodecies enim uiceni & bini $ccLxiiii$ faciunt, quas esse horas xi dierū hinc facile patet, quia undecies uiceni & quaterni eandē summam conficiunt. Porrò duodecies semis sex faciūt, quæ annuæ sunt horæ quadrantis: siquidē luna xii suos menses xi diebus, ut dictum est, & quadrante breuiōres totidem solis mensibus agens, in iisdem peragendis tredecies Zodiaci ambitum lustrat. Sed in utroq̄ mense cōputando, consuetudo, uel autoritas, uel certe cōpendium calculandī naturæ præualuit: nam non solum lunæ mēses, quod calculandī necessitas cogit, tricenis undetricenisq̄ diebus ordināt, sed & lunam superfluā, quæ iuxta naturæ rationē in fine anni debuerat intercalari, pleriq̄ ubilibet intercalant, & quod est grauius, tantū inter se calculatores dissident, ut uno nōnunq̄ eodemq̄ die hic quariadecimam, ille quintadecimā, alius sextadecimā adseuerent lunā esse putandam, nec nō & solis annuos mē

Aegyptij menses ad solis cursum exegerūt. ses dissimillima regula diuerso quæq̄ gens ordine metit. Deniq̄ Aegyptij, qui primi propter ocycorem lunæ discursum, ne uidelicet error calculandī eius uelocitate gigneretur, ad solis cursum, cuius motus tardior facilius poterat comprehendī,

Aprehendi, suos menses putare cœperūt, sumpto ab autumnī tēpore primordio, tricenīs hos produntur includere diebus, quorū primus mensis Thoth, IIII Cal. Septembriū; secundus Phaosi, IIII Cal. Octob. tertius Athur, V Cal. Nouēb. quartus Chocac, V Cal. Decēbriū: quintus Tybi, VI Cal. Ianuariarū; sextus Mechir, VII Cal. Februariarū; septimus Phamenoth, V Cal. Martiarum; octauus Pharmuthi, VI Cal. Aprilium: nonus Bacho, VI Cal. Maiarū; decimus Pauni, VII Cal. Iuniarū: undecimus Epiphi, VII Calendarum Iuliarū; duodecimus Mefor, VIII Cal. Augustarum die sumit exordium: quem decimo Cal. Septembres die terminantes, residuos quinque dies *ἑρα, ἴμνας*, uel intercalares, siue additos uocant, quibus etiam quarto anno diem sextum, qui ex quadrantibus confici solet adnectunt. Vnde fit ut eorum anni primi ab bissexto tertio Cal. Septemb. ceteri uero IIII Cal. earundē die fortiantur initium: ipsi autem bissextilis anni IIII, ceteri V, Cal. memoratarum die terminētur. Porro dissonātia, quā bissextilibus annis à tempore intercalati ab eis quadrantis dicimus oriri, non ante nostræ tempus intercalationis, quæ fit sexto Cal. die Martiarum in computo lunæ, uel earundem festiuitate diuerum potest cum nostri anni curriculo recipere concordiam, sed idem dies festus eadem luna, uerbi gratia, septima, quæ apud nos secunda sabbati, apud illos tertia sabbati computantur, & cetera in hunc modum.

DE MENSIBVS ROMANORVM. CAP. XII.

BWare autem Romani tam diuersæ longitudinis habeant menses, hæc, ut in disputatione Hori, & Prætextati legimus, causa extitit: Romulus cū ingenio acri quidē sed agresti, statum proprii ordinaret imperij, initium mensis ex illo sumebat die, quo nouā lunā contigisset uideri: quæ uero nō continuo euenit, ut eo die semper appareat, sed modo tardius, modo celerius ex certis causis uideri solet, cōtingit ut cum tardius apparuit, præcedēti mensi plures dies, aut cū celerius pauciores darentur, & singulis quibusq; mensibus perpetuā numeri legem primus casus adduxit, sic factum est, ut alij xxx & i, alij [†]xxx fortirentur dies. Primum mensē Marti, cuius se filium credi uoluit, dicauit, eō quod hoc mense cōstet Iunonem Martem peperisse in Phrygia, quē mensē anni primum aliquando fuisse, uel ex hoc maxime probatur, quod ex eo septimus, octauus, nonus & decimus inditū antiquitus à numero nomē usq; hodie seruant. Secundū mensē nominauit Aprilem, quasi aperilem, eō quod in illo remotis nubibus, pruinis, ac tēpestatibus hybernīs, cœlū, terra, & mare nautis, agricolis & horoscopis aperiat: arbores quoq; & herbæ in germen, sed & animalia quæq; in prolem se aperire incipiant. Maium tertium, quartū Iuniū posuit, in honorem uidelicet maiorū ac iuniorum, in quos diuisit populum, ut altera pars armis, altera cōsilio rempublicā tueretur. Contendūt alij Maiam Mercurij matrem, Maio nomen dedisse: hinc maxime probantes, quia hoc mense mercatores omnes Maiæ pariter Mercurioq; sacrificabant. Iunius mēsis aut ex parte populi, ut diximus, nominatur, aut ut Cincius arbitrabatur, Iunonius apud Latinos ante uocatus est: Et hæc appellatio mensi apud maiores diu permansit, sed post detritis quibusdam literis ex Iunonio Iunius dictus est; nam & ædes Iunoni Monetæ Calendis Iunijs dedicatæ sunt. Iulius mēsis nomē Quintilis, quod à numero sumpserat, etiā post prapósitos Martio duos mēses seruauit, sed postea in honorē Iulij Cæsaris Dictatoris legē ferēte Marco Antonio

Ex Macrobio.

† xxxix

Martius.

Aprilis.

Maius.

Iunius.

Iuno Moneta

Iulius.

C Marci filio Cōsule, Iulius uocatus est, quod hoc mense ad **IIII** Idus **Quinti-**
Augustus. tiles Iulius procreatus sit, Augustus mensis Sextilis antea uocabatur, donec ho-
 nor Augusto daretur ex senatusconsulto, eò quod ipse die primo huius mensis
 Antonium & Cleopatram superauerit, & imperium populi Romani firmaue-
 rit. **September.** September mensis, **October**, **Neuember** & **December** principalem sui re-
 tinent appellationē, significantes nomine quoti sunt à uerno mense, id est Mar-
 tio, uel quod imbres in eis immineant. Hæc Romuli fuit annua ordinata dimē-
 sio, qui annum **X** mensium, dierum uero **CCC & IIII** habendum esse con-
 stituit, Mēsesq; ita disposuit, ut **IIII** ex hijs, Martius, Maius, Quintilis, Octo-
 ber tricenos singuli, sex uero reliqui tricenos haberent dies, qui hodie quinta-
 nas habent nonas, cæteri septimanas, Septimanas autem habentibus, ab Idibus
 reuertebantur Calendæ ad diem septimū decimū: uerū habētibus quintanas,
 ad octauū decimū remeabat initium Calendarum: Sed cum hic numerus neq;
 solis cursui, neq; rationibus lunæ conueniret, nōnunquam usuueniebat, ut fri-
 gus anni æstiuus mensibus, & contrā calor hyemalibus proueniret, Quod ubi
 contigisset, tantum dierum sine ullo mensis nomine patiebātur absumi, quan-
 tum ad id anni tempus adduceret, quo cœli habitus instanti mensi aptus inue-
 niretur. Sed secutus Numa ita dies addit, ut in **CCCL & IIII** dies, quibus **XII**
 lunæ cursus confici credidit, annus extenderetur, atq; hijs **L** diebus à se additis,
 adiecit alios **VI** retractos illis **VI** mensibus, qui **XXX** habebant dies, id
 est, de singulis singulos, factosq; **L & VI** dies, in duos novos menses parira-
 tione diuisit, ac de duobus priorem Ianuarium nuncupauit, primumq; anni es-
 se uoluit, tanquam bicipitis dei mensē, respicientem ac prospicientem trans-
 acti anni finem, futuriq; principia. Quidam autem Ianuarium nuncupatū
 ex eo, quod limes & ianua sit anni: Secundum dicitur Februario, id est, Pluto-
 ni, qui lustrationū potens credebatur: lustrariq; eo mense ciuitatē necesse erat,
 quo statuit, ut iura dijs manibus soluerentur. Sed hanc lustrandi consuetudinē
 bene mutauit Christiana religio, cum in mense eodē diem sanctæ Mariæ plebs
 uniuersa cum sacerdotibus ac ministris, hymnis modulata uocis per ecclesias,
 perq; congrua urbis loca procedit, datosq; à Pontifice cuncti cereos in mani-
 bus gestant ardentes, & auge scēte bona cōsuetudine, id ipsum in cæteris quoq;
 eiusdem beatæ matris, & perpetuæ uirginis festiuitatibus agere didicit, nō utiq;
 in lustrationē terrestris imperij quinquennem, sed in perennem regni cœlestis
 memoriā: quando iuxta parabolam uirginum prudentiū, omnes electi lucen-
 tibus bonorū actuum lampadibus, obuiā sponso a regi suo ueniētes, mox cū
 eo ad nuptias supernæ ciuitatis intrabunt. Paulo post Numa in honorē imparis
 numeri unum adiecit diem, quē Ianuario dedit, ut tam in anno, q̄ in mensibus
 singulis, præter unum Februariū impar numerus seruaretur, quasi inferis & di-
 minutio, & par numerus cōueniret. Cum ergo Romani ex hac distributione
 Pompilij ad lunæ cursum, sicut Græci, annum propriū computarent, necessa-
 riō & intercalarem mensē instituerunt more Græcorum: Nam & Græci cum
 animaduertērēt temere se **CCCLIIII** diebus ordinauisse annū, quoniā appare-
 ret de solis cursu, q̄ **CCCLXV** diebus & quadrante Zodiacū conficit, deesse
 anno suo **XI** dies & quadrantem, intercalares statuta ratione commentati
 sunt, ita ut octauo quoq; anno **XC** dies, ex quibus tres menses tricenorum di-
 erū cōputauerunt, intercalaret. Hunc ergo ordinē Romanis quoq; imitari pla-
 cuit, sed frustra: quippe fugit eos diem unum, sicut supra admonuimus, additū
 à se ad

Ianuarius
unde.

D
Februarius.

CEREO =
RVMIN
ecclesia origo
lustrationibus
debetur.

Intercalandi
mos à Græcis
institutus.

A à se ad græcum numerum in honorem imparis numeri ea re per octennium conuenire numerus atq; ordo nō poterat, sed qui ex inde sit error genitus, qualiterq; eidē sit succursum, in præfata Hori et Prætextati disputatiōe, unde & ista decerpimus, q̄ scire uult inueniet. Tandē Caius Iulius Cæsar imitatus Aegyptios, ad numerum solis annum, sicut hodie seruat̄ instituit, X uidelicet dies obseruationi ueteri superadiiciens, ut annum CCCLXV dies, quibus ipse Zodiacum lustrat, efficerent. Et ne quadrans deesset, statuit ut quarto quoque anno sacerdotes, qui curabant, mensibus ac diebus unum intercalarent diem, eo scilicet mense ac loco, quo etiam apud ueteres mensis intercalabatur, id est, ante quinque ultimos mensis Februarij dies, idq; bissextum censuit nominandū: Omni enim intercalationi mensis Februarius deputatus est, quoniam is ultimus anni erat, quod etiam ipsum ex Græcorū imitatione faciebant: nam illi ultimo anni sui mensi superfluos interferebant dies. Verum una re à Græcis differēbant, nam illi confecto ultimo mense, Romani non confecto Februario, sed post uicesimū & tertium diem eius intercalabant, Terminalibus scilicet iam peractis, deinde reliquos Februarij mensis dies, qui erant V post intercalationem subiungebant, credo ueteri religionis suæ more, ut Februariū omnimodo Martius sequeretur.

Februarius deputatus in intercalationi.

DE CALENDIS, NONIS, ET IDIBVS.

BVS. CAP. XIII.

B P Rificis temporibus Pontifici Minori hæc prouidētia delegabatur, ut nona Luna primū obseruaret aspectum, uisumq; Regi sacrificulo nūtiaret: Itaq; sacrificio à Rege & Minore Pontifice celebrato, idem Pontifex calata, id est, uocata in Capitolium plebe, iuxta Curiam Calabram, quæ casæ Romuli proxima est, quot numero dies à Cal: ad Nonas superessent pronuntiabat, & quintanas quidem dicto quinquies uerbo καλῶ, septimanas repetito septies prædicabat: Verbum autem καλῶ Græcum est, id est uoco, & hunc diem qui ex hijs diebus, qui calarentur primus esset, placuit Calēdas uocari, & hinc ipsi Curia ad quam uocabantur, Calabræ nomen datum est, & Classi, quod omnis in eam uocaretur populus: Ideo autem Minor Pontifex numerum dierū qui ad Nonas superessent calando prodebat, quod post nouam lunam oportebat Nonarum die populares, qui in agris essent, confluere in urbem, accepturos causas feriarum à Rege sacrorum, sciturosq; quid esset eo mense faciendū. Vnde quidam hinc Nonas existimāt dictas, quasi nouæ initium obseruationis, uel quod ab eo die semper ad idus IX dies putarentur. Porro Idus uocari placuit diem, qui diuidit mensem: Iduare enim Hetrusca lingua diuidere est: unde uidua, quasi ualde idua, id est, ualde diuisa; aut uidua, id est, à uiro diuisa. Nonnullis placet Idus dictas uocabulo græco, à specie, quæ apud illos ἰδύς uocatur, scæ originis, quod ea die plenam speciem luna demonstrat. Notandum autem quod in scriptura sacra Calendas cum legimus, nihil aliud quàm nouæ ortum lunæ intelligere debemus, iuxta illud Numerorum: In Calendis autem, id est, in mensium exordijs offeretis holocausta Domino. Quia nimis Hebræi, ut supra dictum est, non alia mensium exordia, quàm Neomenias, id est, nouilunias norunt.

Minoris Pontificis officium

Calendæ. Calabra curia. Classis.

Nonæ.

Idus. uidua hetrusca originis.

Calendæ in scripturis.

Sed & Græci & Aegyptij, de quibus supra diximus, nullam in suis mensibus Calendarū, Nonarum, Iduum distinctionem obseruāt: uerum ab incipiente cuiusq; mensis exordio usq; ad terminum eius, crescente simpliciter, & inerrabiliter dierum concurrentium ordine computando perueniunt: Siquidē Græci, nam de Aegyptiorum anno & mensibus supra disseruimus, mutatis ex tempore & correctis prædictarum intercalationum ambagibus, cunctis fixum in XII mensibus anni uertentis ordinauere circulum, quorum pleriq; à Calēdis Decembribus suum inchoantes annum, eodem quo Romani menses suos dierū numero perstringūt: nil quidē de Romanorum, ut præfati sumus, Calendaris, Nonis, uel Idibus curantes, sed à primo usq; ad extremū diem augefcente paulatim numero, singulū quencq; mēsem cōputantes: Vocatur autem apud eos ipse December, *λαφροβολιῶν*: Ianuarius, *ινχιῶν*: Februarius, *θεργιλιῶν*: Martius, *δισριε*: Aprilis, *ξαντιῶν*: Maius, *ἀστειμῖσιος*: Iunius, *δισριε*: Iulius, *πᾶνιμος*: Augustus, *λῶσι*: September, *γορδισιῶν*: October, *καρβεβριταῖος*: Nouember, *δισριε*: Quo illos ordine annum obseruare, uel menses, & nuper transmissus ad nos de Roma Computus eorū, annales ostendit, & Canones, qui dicuntur Apostolorū idē antiquioribus literis edocuere, ubi XII dies mensis *καρβεβριταῖου*, IIII Iduū Octob. esse memoratur: quo utiq; colligit, utrūq; mēsem pariter incipe, qui uterq; diē XII habere pbat eūdē. Quibus etiā liber sancti patris

Anatholius. Anatholij, quē de Pascha cōposuit, astipulat, ubi scriptū est: Est ergo in primo anno initium primi mensis, quod est X & IX annorum circuli principij, secundum Aegyptios quidem mensis Phamenothe XXVI die, secundū Macedones Distri mensis XXII: secundū Romanos uero XI Cal. April. Hic eū uicesimā secundā diem Distri mensis æque uicesimam secundam Martij fore commendans, indicat manifeste, quia simul uterq; mensis initium sumit. Et ne quis dicat, quod Anatholius in hac sententia non scripserit XI Calendas, sed VIII Calendas Apriles, conuincet hoc non ita esse mensis Aegyptiorum Phamenothe, cuius uicesima sexta dies, non VIII Calendarum, sed XI Calendarum Aprilium dies est: utriusque autem, id est, & qui VIII Cal. & qui XI Cal. Apriles, in Anatholio legūt, XXVI diē Aegyptij mensis in eadem sententia habent adnotatam, quæ absque ulla dubietate in XI Calendas Apriles deuenire probatur, iuxta quod superius eorū annalē describentes signauimus.

DE SIGNIS XII MENSIVM. CAP. XV.

Singuli autē menses sua signa, in quibus solē recipiāt, habent: Aprilis, Arietis: Maius, Tauri: Iunius, Geminorū: Iulius, Cæcri: Augustus, Leonis: September, Virginis: October, Libræ: Nouember, Scorpionis: December, Sagittarij: Ianuarius, Capricorni: Februarius, Aquarij: Martius, Piscium, sicut quidam ueterum etiam uersibus explicauit heroicis.

Respicit Apriles Aries Phrixæ Calendas.

Maius Agenorei miratur cornua Tauri.

Iunius æquatos cœlo uidet ire Laconas.

Solstitio ardentis Cancrī fert Iulius astrum.

Augustum mensem Leo feruidus igne perurit.

Sydere Virgo tuo Bachum September opimat.

Æquat & October sementis tempore Libram.

Scorpius hybernū præceps iubet ire Nouembrem.

Terminat

A Terminat Arcitenens medio sua signa Decembri.

Principium Iani sancit tropicus Capricornus.

Mense Numæ in medio solidi stat sydus Aquarij.

Procedunt duplices in Martia tempora Pisces.

Qui quod de uno Decembri specialiter dixit, de cæteris utique generaliter intelligendum signauit: quia uidelicet singula quæque signorum medio suo mense terminentur, à medio priore sumant exortum. De quorū positione strictim nescientes cū instruemns, obsecro scientibus oneri non sit. Vndiq; gyrū cœli rotundissimum per lineam Zodiaci circuli, quasi per zonam quandam amplissimæ sphaeræ circumdatam, distincti ordines gemmarum XII sese inuicem contingentium obsident: tantæ sunt magnitudinis, ut non minore quàm duarum spacio horarum, uel oriri, uel occidere, uel de loco possint moueri: Singulis tricenæ partes ob tricenos dies, quibus à sole lustrantur adscribuntur, decem semis horæ quæ plus sunt, quia plenam partem XXIII horarum non reddunt, simul computari negliguntur, attamen & ipsæ duodecies circumactæ, ubi dies quinque & quadrantem consummauerint, iam quātum ad tricenas partes addiderint patebit, completusque solis annus non CCC solum & LX diebus, sed additis V diebus, & quadrante perficietur. Primum igitur Arietis signū in illa cœli parte, quam in medio Martij mensis sol tenet, oriri incipit, consummatur in illa, qua in medio Aprilis ipse circumfertur, ideoq; in octaua sua parte iuxta quosdam, sed uerius iuxta Aegyptios, qui calculationis præ omnibus gnari sunt, in quarta sua parte locum æquinoctij uernalis ostendit. Secundum **B** Tauri ab illa cœlestis circuli parte, qua in medio Aprilis sol circumfertur, ortus initium faciens, complet in ea, quam ipse in Maij medio seruat. Tertium Geminorum à parte Signiferi, quam sol in medio Maij. Quartum Cancrī, ab ea quæ in medio lustrat Iunij, facit principium ortus, & ideo iuxta quosdam in octaua sua parte recipit solstitium. Iuxta uero sollicitiorem indaginem aliquot partibus prius inde deflexo ad inferiora situ Zodiaci, id est, signiferi circuli, quintum Leonis signum à parte qua sol in medio Iulij, sextum Virginis, ab ea qua in medio Augusti, septimum Libræ, ab ea qua in medio Septembri circumagitur, inchoat oriri. Quapropter & in octaua sua parte iuxta uulgarem opinionem, sed iuxta enucleatiorem sententiā aliquanto prius locum autumnali præbet æquinoctio, hinc uergente ad brumalem zonam Signifero, octauum Scorpionis signum à parte, quam in medio Octobri, nonum Sagittarij, ab ea quam in medio Nouembri, decimum Capricorni, ab ea quam in medio Decembri sol inhabitat, caput attollit, et ppter ea, ut uulgo credit, in octaua sua parte, ut uero Aegyptus mater artium docet, aliquot partibus antea brumali solstitio dedicat mationem. Dein reuerso ad altiora signiferi cursu circuli, undecimum Aquarij sydus à parte solari mediantis Ianuarij, duodecimū Piscium ab eadem parte Februarij uerticem erigens, finitur in medio Martij, ubi Aries subsequens ortus sui pandit initium: siquidem omnia signa, et si non formæ figura, regionum tamen suarum coniunctione, & computandi sibi ratione coherent, de quibus Poëta;

Idcirco certis dimensum partibus orbem,

Per duodena regit mundi sol aureus astra.

Signifer aut lacteū circulū in Sagittario recipit, et Geminis. Multa hinc dici poterāt, sed hæc melius à conloquēte, q̄ à scribente fiunt, Sanè quia de planetarū quarum

Aegyptus artium mater.

C Quorum per signiferum circulum meatus est, ordine & tempore supra memorauimus. Tantum nunc dicamus, quia sol actis LXV diebus, & VI horis, luna XXVIII diebus, & VIII horis Zodiaci ambitū lustrant: singula uero signa sol tricenis diebus, & denis horis ac semisse: Luna autem binis diebus & senis horis, ac besse unius horæ perlabitur. Si autē quæris besse quid significet, & in principijs huius opusculi de calculis diximus, & nūc breuiter repetimus: Tanto minus est besse ab integra hora, quanto VIII à XII, XX à XXX, X à XV: tertia enim parte subtracta, quoties duæ solum remanent, ipsæ duæ partes besse, ipsa tertia triens nūcupatur. Errant ergo qui lunam tricenis diebus tantum spacij cœlestis, quantum CCLX solem percurrere dicunt, cum manifesta ueritas prodat, quod & supra perstrinximus, lunam XXVII diebus & tertia diei parte tantum conficere cursum, quantum CCLXV diebus, & quarta diei parte constat conficere solem, & quantum spacij in uno suo mense lunam, tantum in tredecim suis solis explere circuitum.

DE LVNAE CURSU PER SIGNA.

CAP. XVI.

L Vna quotidie IIII punctis, siue crescens à sole longius abit, seu decre-
Punctus. scens soli uicinior quàm pridie fuerat redditur: singula autem signa X punctos habent, id est, duas horas, sicut & superius admonuimus, V puncti horam faciunt. Et ideo si uis scire in quo signo luna est, sume lunam quam uolueris, ut
D puta quintam, multiplica per IIII, fiunt XX: partire per decem bis deni uies, duobus ergo signis quinta luna semper à sole distat. Item sume octauam lunam, multiplica per IIII, fiunt XXXII, partire per decem, ter deni tries, & remanent II: tribus ergo signis & duobus punctis, octaua luna semper à sole dirimitur. Duos autem punctos VI partes intellige, id est, quantum sol in Zodiaco VI diebus conficit itineris: punctus siquidem habet tres partes, quia signum quodque X punctos, XXX autem habet partes. Item sume nonam decimam lunam, multiplica per IIII, fiunt LXXVII: partire per decem, septies deni septais, & remanent VI: septem ergo signis & hora una, quod est dimidium signi ac puncto, id est tribus partibus, nonadecima semper in itinere quo coeperat à sole digressa est. Et ne suspicio tibi forte argumenti fallentis incidat, quære ad diametrum cœli, quod quintamdecimam lunam tenere nemo est qui dubitet, multiplica XV per IIII, fiunt LX: partire per decem, sexies deni sexais: sex enim signis XII luna semper, id est, dimidio sphaeræ cœlestis à sole discernitur, siue ante, seu retro respexeris. Denique orbem lunæ quoties plenissimus est, contra solem cernis oppositum, humilem uidelicet sole sublimi, & sublimem humili: quia nimirum cum sole æstiuum tenente circulum plena est, ipsa te net brumalem cum sole deuexo in brumalem plena est, ipsam solstitiali scandere circulo nox longissima prodit: At cum iste equinoctium in plenilunio, tum illa alterum seruat, & quot partibus sol equinoctium, uel solstitium, quod nuperrime lustrauerat transijt, totidem partibus luna plena, uel equinoctium, uel solstitium, quod contra est, patet esse transgressa.

LVNAE DE

A DE LUNAE DISCURSV SI QVI SIGNA
IGNORANT. CAP. XVII.

Quod si quis signorum nescius, lunares tamen cursus agnoscendi cupidus est, nouerit & ipse solem quotidie partem unā Zodiaci sui comple-
re: neq; enim aliud partes Zodiaci, quā quotidianos solis in cœlo debemus
sentire, progressus: lunā uero quotidie XIII partes eiusdē Zodiaci cōficere, id
est, punctos IIII, & unā partem: Et quia illa XIII partes complēte sol unā
complet, inde fieri, ut sicut supra docuimus, non plus quotidiano progressu à
sole, quā quaternis punctis, hoc est, duodenis partibus elongetur. Ponat er-
go lunam ubilibet computare uoluerit, utpote in Cal. Ianuarias primam: hæc
ubi prima noctem diemq; transegerit, illum cœli locum tenet, quem sol XIII
mensis eiusdem die completo. Vbi secunda est, multiplica II per IIII, fiunt
VIII. Item ut de punctis ad partes peruenias, multiplica VIII per III, fi-
unt XXIII. Illam ergo cœli partem tenet luna II, in IIII Nonas Ianua-
rias, quam sol XXIII ab hinc die cōfecto. Vbi tertia est, multiplica III per
IIII, fiunt XII, partire per decem decies assē decus, & remanēt duo puncti,
id est, VI partes: illam ergo cœli partem tenet luna III, quam sol mense to-
to & diebus VI post tertium Nonas Ianuarias exactis, id est, VI post tertium No-
nas Februarias die consummato. Vbi quarta est, multiplica hæc per IIII, fi-
unt XVI, partire per decem decies assē decus, & remanēt VI puncti, id est,
partes X & VIII: Illam igitur cœli partem tenet luna quarta, quam sol mē-
se expleto ac X & VIII diebus post Pridie Nonas Ianuarias. Vbi quinta
est, multiplica V per IIII, fiunt XX, partire per decē bis deni uies: duobus
ergo mensibus expletis adueniet sol partem cœli, quam luna quinta tenet, id
est, die Nonarum Martiarum. Vbi octaua est VI Idus Ianuarias, multiplica
VIII per IIII, fiunt XXXII, partire per decem ter deni trīs, & remanēt
duo puncti, id est, VI partes cœli, illam partem cœli tenet luna VIII, in VI
Iduum Ianuariatum die: quam sol aditurus est post tres ab hinc menses, & die-
es VI, id est, VI die post VI Idus Apriles. Vbi XIX est XIII Calendas
Februarias, multiplica per IIII, fiunt LXXVI, partire per decem septies
deni septais, & remanent VI, multiplica hæc per III, fiunt X & VIII. Il-
lam partem cœli circūuolat luna XIX in XIII Cal. Februarias, quam sol
post VII ab hinc menses ac dies X & VIII, id est, XVIII die post XIII
Cal. Septēb. quæ est VIII Iduū Septēb. dies. Et ne scrupulus tibi forte argu-
menti fallētis incidat, proba ad diametrum anni, quod XV tenere lunam rarus
qui nesciat, multiplica XV per IIII, fiunt LX: partire per decē sexies deni
sexais: VI em̄ mensibus exactis, id est, medio circuitus anni cōfecto itinere,
sol ingrediet partē cœli, qua luna XV circūfertur. Et quia tūc XV Ian. dies
est, nimirū illā partē sol XV die Iulij mensis adibit. Et ut ad summū ueniamus,
sume XXX lunū, quæ tunc fit in Cal. Feb. multiplica per IIII, fiunt CXX,
partire per decē duodecies deni centuies, illa cœli parte luna XXX currit, quæ
XII mēsis exactis, id est, toto anni circulo trāfacto est sol obtēturus: Ipsa est
em̄ pars eadē in qua & nūc cōuersatus lunā suo recipet in coitu. Quæ ut manife-
stiora cuilibet etiā tardioris ingenij reddant, per singulas lunæ ætates quantum
ea distet à sole distinctius adnotare curauimus. Prima ergo luna ubi suā pfece-
ritatē, elōgatur à sole spacio dierū XII; secūda spacio dierū XXIII; tertia
spacio

C spacio mēsis unius, & dierū VI: quarta spacio mēsis unius, & dierum XVII: quinta spacio mensū II: sexta spacio mensū II, & dierū XII: septima spacio mēsum II, & dierū XXIII: octaua spacio mensium III, & dierum VI: nona spacio mensium III, & dierum XVIII: decima spacio mensium III: undecima spacio mensium IIII, & dierum XII: duodecima spacio mensū IIII, & dierum XXIII: tredecima spacio mensium V, & dierum VI: quartadecima spacio mensium V, & dierum XVIII: quindecima spacio mēsum VI: decimasexta spacio mensium VI, & dierum XII: decimasep-
 ma spacio mensium VI, & dierum XXIII: decimaoctaua spacio mensium VII, & dierum VI: decimanona spacio mensium VII, & dierum XVIII: uigesima spacio mensium VIII: uigesimaprīma spacio mensū VIII, & dierū XII: uigesimasecunda spacio mensū VIII, & dierum XXIII: uigesima-
 tertia spacio mensium IX, & dierum VI: uigesimaquarta spacio mensium IX, & dierum XVIII: uigesimaquinta spacio mensium X: uigesima se-
 xta spacio mensium X, & dierum XII: uigesimaseptima spacio men-
 sium X, & dierum XXIII: uigesimaoctaua spacio mensium XI, & di-
 erum VI: uigesimanona spacio mensium XI, & dierum XVIII: tricesi-
 ma spacio mensium XII.

DE EODEM SI QVI COMPVTARE NON
 DIDICERINT. CAP. XVIII.

Siquis uero etiam calculādi minus idoneus, lunaris tamen circuitus existit
 curiosus, & huic ad capacitatem ingenioli sui commodamus argumentū,
D quo id quod quærit inueniat: siquidē totam annalis circuitus seriem, quæ XII
 mensibus continetur, alphabetis disiunximus, ita duntaxat, ut primus & secun-
 dus ordo uicenos & septenos dies, tertius autem uno amplius complectatur: il-
 lo uidelicet qui de tertio repetitis VIII horis superfluis accrescit. Et ut diebus
 quos signare uolebamus literæ sufficerent, non singulis has diebus, sed alternis
 apposuimus, atq; ideo nō ultra o literam alphabetum tangere opus erat. Præ-
 posuimus eidem operi paginam regularem, quæ X & IX alphabeta huius
 modi à diuersis literis inchoantia, totidem annorum circuli decennouenalis ca-
 peret, simul & mensium singulorum signorumq; uocabula XII, quæ hoc or-
 dine disposita est, iuxta numerum dierum, quibus luna Zodiacum peruolat,
 XXVII líneas habet in longitudine: nominibus signorum ante, nominibus ue-
 ro mensium retro adnotatas, ut qui signorum imperitus est, ex mensium tamē
 notitia possit inuenire quod quærit: X uero & IX habet in latitudine líneas,
 quæ ordinem decennoualis circuli supra adnotato annorum numero præmon-
 stret. Cum igitur anno quolibet diem quemlibet quo in signo, uel cuius men-
 sis in partibus lunam habeat, scire uolueris, aperto codice nota literam, quæ ei-
 dem sit præposita diei, & recurrens ad regularem paginam, in qua literarum est
 distincta congeries, eodēq; statim anno ex titulo frontis inuenito, illā quā qua-
 rebas literam eiusdem diei inuenies, atq; ante ac retro inspiciens, quod signum
 quem uis mensem è regione habeat adnotabis. Ponamus aliquod quod ad cæte-
 ra, lector, cōualescat exemplū: Quæris, ubi sit luna, uerbi gratia: In Cal. Apri-
 lis anno VI circuli decennouenalis: aperi codice, quare diem Calendarum
 memoratarum, inuenies e literam præscriptam, recurre ad paginam regulare,
 uidebis annum VI, perspecto eius alphabeto e literā reperiēs, circumfer ocu-
 los ad

A los ad latera, hinc geminorum extrema, illinc Iunij mensis initia deprehendes esse notata. Et siue eruditus, siue simplex es lector, palam te quod cupiebas inuestigasse lætaberis. Insuper & toto illo anno quibuscumq; diebus e litera uideris adscriptam, siue crescentem, seu decrecentem, in iisdem cœli partibus lunam noueris esse conuersatam: Non enim hoc argumento in detrimento ancremēto suæ lucis in aduerso, an in coitu solis sit posita luna requiris, sed & si hoc scire desideras, aderit argumentū uetusta Ægyptiorū obseruatione traditū.

QVOTA SIT LVNA IN CALENDAS
QVASQVE. CAP. XIX.

Primo decennouenalis circuli anno, in quo nullæ sunt Epactæ, in Calendas Ianuarias IX est luna, in Calendas Februarias X, in Calendas Martias IX, in Calendas Apriles X, in Calendas Maias XI, In Calendas Iunias XII, in Calendas Iulias XIII, in Calendas Augustas XIII, in Calendas Septembres XVI, in Calendas Octobres XVI, in Calendas Nouembres XVIII, in Calendas Decembres XVIII. Hos tibi numeros pro regularibus singulorum mensium sume, quibus annuas addens Epactas, luna quota sit per Calendas qualq; sine errore reperies. Si enim uis scire quota sit luna in Calendas Ianuarias anno secundo circuli decennouenalis, tene IX regulares, adde Epactas XI, fiunt XX, uicesima est luna. Si uis scire quota est luna in Calendas Iunias anno tertio, tene regulares X, adde Epactas anni illius XXI, fiunt XXXI, tolle XXX remanet I, quarta est luna in Calendas memoratas. Quod si quis obiecerit uel huius, uel præcedentis argumenti alicubi ordinem uacillare, doceat ipse in huiusmodi quæstionibus indagandis ueracius & compendiosius argumentum, & nos libenter gratanterq; accipiemus. Hoc autem præcedens quod commemorauimus argumentum, & nonnullis ad transcribendum iam dedimus, & in principijs huius nostri opusculi præfigendum esse censemus. Porro præsens argumentum quod de luna Calendarum quærenda posuimus, hoc tantum loco commemorasse & docuisse sufficiat: Nam cognita quota sit in Calendas luna, facile etiam cæteris cuiusq; mensis diebus qua sit ætate cantato ipso mense, & concurrentibus digitis apparebit. Sunt autem anni tres circuli decennouenalis, in quibus idem argumentum stabilitatē sui tenoris conseruare nequeat: octauus uidelicet, undecimus, & nonusdecimus, cui causam nutandī uaria facit ac dispersa per annum embolismorum insertio. Si quidem anno octauo luna Calendarum Maiarum iuxta rationem quidem argumenti XXVIII computatur, sed propter embolismum, qui in Martio mense inseritur, XXVII probatur existere. Item in Calendas Iulias iuxta argumentum XXX fieri potuit luna, sed propter adiectionem diei, quem superfluitas embolismi attulerat, sit XXIX. Item anno X, quia luna embolismi pridie Nonas Decembres accenditur, facit lunam in Calendas Martias uigesimā esse & octauā: cum hanc ratio argumenti XXI tunc existere doceat. Itē anno XIX quia luna embolismi tertio die Nonarum Martiarum incipit, cogit lunā in Calendas Maias XVIII computari, cum XXI secundum argumenti calculationem canatur: quo etiam anno ratio saltus lunaris, de quo in sequentibus dicemus, fidem eiusdem argumenti impugnat: Si enim ipsum argumentū iuxta Ægyptios à Septembri mense, ubi principium est anni eorum, inchoaueris, necesse est ut luna Iulij mensis eo anno XXI dies ut nunquam aliās habeat, uno uidelicet ratione saltus amisso, & ob id luna Calendarum Augustarum tertia

*Eam partem
quæ ad nos
temporum in=
iuria imperfe=
cta peruenit
calci libri ad=
icimus.*

e rum tertia

Cum tertia reddatur, quæ iuxta argumenti regulam secunda computabatur. Si uero, iuxta hoc quod nos supra docuimus, à Ianuario principium argumēti sumere mauis, eodem ordine luna in Calendas Decembres VII incurrit, quæ iuxta argumentum sexta fieri debuisse putabatur: quia nimirum luna Nouembris mensis unam amittit diem, & pro XXX consuetis XXIX solum diebus cogitur esse contenta. Quæ profecto omnia melius colloquēdo, quam scribendo docentur. Non autem transitorie commemorandum, quod hoc argumentum à Septembri quidam incipiunt, ponentes eidem Septembri regulares V, Octobri V, Nouembri VII, Decembri VII, & cætera ut supra nos posuimus: Quod ob autoritatem Aegyptiorum rationabiliter prorsus agunt, ut à quibus origo computandi sumpta est, horum quoque in computando anni principium imitentur. Verum alijs aptius multo & expeditius uidetur, ut computatio omnis, quantum non necessitas rationis obsistat, à principio anni sui etiam apud Romanos incipiat, & usque ad terminum anni rato atque intermerato ordine procedat.

Q V A E S I T F E R I A I N C A L E N D I S .
C A P . X X .

Simile autem huic tradunt argumentum ad inueniendam diem Calendarum promptissimum, ita duntaxat, ut alijs utens regularibus, quod in hoc per Epactas facis, in illo facies per concurrentes septem dies. Habet ergo regulares Ianuarius III, Februarius V, Martius V, Aprilis I, Maius III, Iunius VI, Iulius I, Augustus IIII, September VII, October II, **N**ouember V, December VII: Qui uidelicet regulares hoc specialiter indicant, quota sit feria per Calendas, eo anno quo septem concurrentes adscripti sunt dies: cæteris uero annis addes concurrentes quotquot in presenti fuerint adnotati ad regulares mensium singulorum, & ita diem Calendarum sine errore semper inuenies: Hoc tantum memor esto, ut cum imminente anno bissextili unus concurrentium intermittendus est dies, eo tamen numero quem intermissurus es, in Ianuario Februarioque utaris: ac in Calendis primū Martijs per illum qui circulo continetur solis computare incipias. Cum ergo diem Calendarum, uerbi gratia, Ianuariarum querere uis, dicis Ianuarius II, adde concurrentes septimanæ dies, qui fuerunt anno quo computas, utpote III, fiunt V, quinta feria intrant Calendæ Ianuariæ. Item anno qui sex habet concurrentes, sume V regulares mensis Martij, adde concurrentes VI, fiunt XI, tolle V, II remanent IIII, quarta feria sunt Calendæ Martiæ.

A R G V M E N T U M D E Q V A L I B E T L U N A
V E L F E R I A : C A P . X X I .

Est etiam uetus argumentum, non modo de Calendarum, uerum & de quorumlibet inter Calendas dierum luna uel feria dinoscenda repertum, aliquanto quidem grauius ad discendum, sed maiorum tamen nobis autoritate contraditum, atque ideo minoribus nostra æque solertia tradendum. Si ergo uis scire, hoc uel illo die quota sit luna, computa dies à principio mensis Ianuarij usque in diem de quo inquiris: & cum scieris, adde ætatem lunæ quæ fuit in Calendis Ianuarijs, partire omnia per LIX, & si amplius XXX remanserint, tolle XXX, & quod superest ipsa est luna diei quam queris. Item si uis scire

- A scire hoc uel illo die quota sit feria, computa dies à Calendis Ianuarijs usque in diem de quo inquiris: & cum noueris, adde feriam quæ fuit die Calendarum Ianuariarum: & si bissextilis annus est, etiam bissexti diem postquam transierit augmentare memento: partire omnia per septem, & quod remanet diem tibi septimanæ quæ sit ubicunque quaris ostendet. Quod ita solum sine labore currit argumentum, si numerum mensium singulorum per Calendas, Nonas & Idus memoriter decantare consuescas. Ianuarius in Calendas I, in Nonas V, in Idus XIII. Februarius in Calendas XXXII, in Nonas XXXVI, in Idus XLIII. Martius in Calendas LX, in Nonas LXVI, in Idus LXXIII. Aprilis in Calendas XCI, in Nonas XCV, in Idus CIII. Maius in Calendas CXXI, in Nonas CXXVII, in Idus CXXXV. Iunius in Calendas CLII, in Nonas CLVI, in Idus CLXIII. Iulius in Calendas CLXXXII, in Nonas CLXXXVIII, in Idus CXCVI. Augustus in Calendas CCXIII, in Nonas CCXVII, in Idus CCXXV. September in Calendas CCXLIII, in Nonas CCXLVIII, in Idus CCLVI. October in Calendas CCLXXIII, in Nonas CCLXXX, in Idus CCLXXXVIII. Nouember in Calendas CCCV, in Nonas CCCIII, in Idus CCCXVII. December in Calendas CCCXXXV, in Nonas CCCXXXIX, in Idus CCCXLVII. Si ergo scire uis, uerbi gratia, anno quo per Calendas Ianuarias nona est luna, quota sit luna in Calendas Maias, dicito, Maias in Calendas CXXI, tolle Calendas remanent CXX, adde IX, fiunt CXXIX: partire per LIX, quinquagies nouies bini cendecus octos: tolle CXVIII, remanent XI: undecima est luna in Calendas Maias. Si uis scire quota est luna in XV Calendas Iunias, dicito, Iunius in Calendas CLII, tolle XV Calendas Iulias, remanent CXXXVII, adde IX, fiunt CXLVI: partire per LIX quinquagies nouies bini cendecus octos, tolle CXVIII, remanent XXVIII, uicesima octaua est luna in XV Calendas Iunias. Si uis scire quota est luna VII Idus Decembres, dicito, December in Idus CCCXLVII, tolle VII Idus, remanent CCCXL, adde IX, fiunt CCCXLIX: partire per LIX, quinquagies nouies quini CCXCV, tolle CCXV, remanent LIII, tolle XXX, remanent XXIII, uicesima quarta est luna die memorato. Iuat huiusce argumenti usum, si calculator ultima quinquagesimæ nonæ partis diligentius memoriæ commendat: quinquagies nouies seni CCCLIII, quinquagies nouies quini CCXCV, quinquagies nouies quaterni CCXXXVI, quinquagies nouies terni CLXXVII, quinquagies nouies bini CXVIII, quinquagies nouies assis LIX. Eodem ordine diem septimanæ quocunque uolueris tempore adiuncto Calendarum Iuniarum die requiris. Si enim uis scire, uerbi gratia, anno quo Calendarum Ianuariæ quinta feria celebrantur, octauo Calendarum Octobrium die quota feria sit dicito: October in Calendas CCLXXIII, tolle VIII Calendas Octobres, remanent CCLXVI, adde quintam feriam quæ fuit in Calendis Ianuarijs, fiunt CCLXXI: partire per VII, septies triceni ducenti decus, septies octoni quinquagies sexis, remanent V, quinta est feria octauo Calendas Octobres.

QUod si adeo quis deses uel hebes est, ut absque omni labore computandi lunæ cursum scire uoluerit, innitatur alphabetis quæ in annali uidet libello iuxta cursum distincta lunarem, ubi duos lunæ circuitus, id est, quinquagenos & nouenos dies terna tenent alphabeta: & quamcunq; literam luna in hac ætate semel habet, eandem per totum annum simili modo notatam in eadem semper ætate habere non desinit: nisi forte, quod tamen raro accidit, embolismorum hæc ratio immutet: Verbi gratia, anno tertio cycli decennouenalis, luna quæ XXX dies habitura est, semper ab a nudo incipit, secunda est in b, tertia in c, similiter nudis, id est, nullo puncto adnotatis: & sic ex ordine suâ litera quæque seruat ætatem lunæ. Item luna, quæ undetriginta dies habitura est, ab l subnotato incipiēs, secunda semper in m, tertia in n, simili figura notatis: Et sic ex ordine recurrens luna suam cuique literæ restituit ætatem. Discernendi enim gratia primum de ternis alphabetum nudis utrinq; literis, secundum subnotatis, tertium supernotatis determinandum prouidit antiquitas.

Q V O T H O R I S L V N A L V C E A T.
C A P. XXIII.

TRadunt quoque argumentum ueteres, quo luna cuiuscunque ætatis quot horis luceat exploretur: Quia enim prima luna, inquit, IIII punctos lucet, adicitur hic numerus à secunda luna quotidie usque ad plenilunium, detrahiturq; dehinc paribus spatijs in diminutionem. Et ideo si nosse uis luna secunda quot horas luceat, multiplica per IIII duo, fiunt VIII: partire per v, quia quinque puncti horam faciunt, quinquies asse quinquis, & remanent III: horam ergo & tres punctos lucet luna secunda. Item multiplica III per IIII, fiunt XII: partire per v, quinquies binis decus, & remanent duo: duas horas, & totidem punctos tertia luna lucet. Item ubi ad decimam lunam perueneris, multiplica per IIII, fiunt XL: partire per quintam partem, quinquies octoni quadrais: octo horas lucet decima luna. Et ne argumentum dubium fore arbitreris, tene xv, inquit, & ubi pernox luna candet exquire, multiplica per IIII, fiunt LX: partire per v, quinquies duodeni sexais XII horas, id est noctem integram decima quinta luna perlustrat. Item si nosse uis sextam decimam, & septimam decimam, & cæteras deinceps, quot horis luceat luna recole, per singulas quanto minus sint à xxx, & inde computandi crepidinem strue. Verbi gratia: Si nosse uis uicesima quinta quam diu luceat luna, dicito: quanto minus à xxx patebit, quia v multiplica per IIII, quater quini uies: partire per v, quinquies quaterni uies, quatuor ergo horis splendet uicesima quinta, quomodo & quinta luna. Et quidem hoc argumentum tempore æquinoctiali legitima fixum statione perlabitur: uerum longissimis in bruma noctibus, uel item æstate breuissimis, quarum alias XII horarum spacium longe transcendere, alias nequaquam ad hoc pertingere posse constat: qua ratione lunam XII horas lucere credamus: nisi forte putamus non æquinoctiales horas intelligendas, sed

A das, sed singulas quasque noctes pro sua mensura longitudinis, aut breuitatis in XII particulas, quas horas uocitemus & qua distributione findendas.

QUANDO VEL QVARE LVNA VEL PRONA,
VEL SUPINA, VEL VIDEATUR
ERECTA. CAP. XXIII.

Sunt qui auras explorare conati, dicant lunam nouam quoties supino cornu utroq; uideatur, tempestuosum mensem: quoties erecto uno, serene portedere. Quod longe aliter esse naturalis ratio prodit. Quid enim: nunquid credibile est lunæ statum, qui fixus in æthere permanet, pro subiacentium mutatione flabrorum, uel nubium posse aliorsum quam fuerat conuerti, & eam quasi futuræ metu tempestatis aliquanto altius cornu, quam naturæ ordo poscebat attollere? Maxime cum non omnibus in terris idem fluctuantium possit existere flatus aurarum: lunæ autem status idem, eademq; sit pro uariante solis digressu conuersio. Dicunt enim eam, sicut & beatus **AVGVSTINVS** in expositione Psalmi decimi docet, non habere lumen proprium, sed à sole illustrari. Sed quando cum illo est, eam partem ad nos habere, qua non illustratur, & ideo nihil in ea lucis uideri: cum autem incipit ab illo recedere, illustrari ab ea etiam parte, quam habet ad terram, & necessariò incipere à cornibus,

Bus, donec fiat quindecima contra solem: Tunc enim sole occidente oritur, ut quisquis occidentem solem obseruauerit, cum eum cœperit non uidere, conuersus ad orientem lunam surgere uideat, atque inde ex alia parte, cum ei cœperit propinquare, illam partem ad nos conuertere, qua non illustratur, donec ad cornua redeat, atque inde omnino non appareat: Quia tunc illa pars quæ illustratur, sursum est ad cœlum, ad terram autem illa, quam radiare sol non potest. Cum ergo die crescente sol à meridianis plagis ad boreales paulatim partes ascenderit, necesse est luna, quæ eo tempore nata est, ocyori transitu solem ad borealia signa præcurrat: Atque ideo cum noua post occasum solis uidetur, quæ ad septentrionem solaris occasus occasura est, nimirum non iuxta, sed supra solem sita est, quo inferiora eius illustrante, & equalia penè cornua protendere, & instar nauis supina ire uidetur. At reuerso post solstitium æstiuum ad inferiora & australia cursu solis, luna quoque illis nata mensibus, ad inferiora cursum tendat necesse est: Vnde fit, ut quæ ad australem partem solis, qui occiderat occasura est, absque ulla dubietate cum primo post occasum solis apparet, non iam supra illum, sed iuxta illum ad meridiem posita uidetur. Atque ideo aquilonalia eius latera sole aspectante cernitur erecta progredi: semper enim luna auersis à sole cornibus, rotundam sui partem pandit ad illum, cuius rationis ordine agitur, ut quo dies longior, eò sit noua luna excelsior: & quò breuior atque ad meridiem decliuior est dies, eò deiectione noua luna cernatur. Et inde uulgi creuit opinio, lunam cum supina & celsior incedit, turbines tempestatū; cum uero erecta, & in austros deiectione, tranquillitatem designare;

C gnare, quia is nimirum status est anni uertentis, ut sex mensibus, quibus de-
 crescit dies, multo clementior sit aeris motus, quam reliquis sex. Eadem ratio
 est etiam lunae decrescens, quare matutino in exortu nunc erecta, nunc supi-
 na appareat, eadem cur interdum saepe prona procedat: nimirum solis eam radijs
 superiore ex loco tangentibus. Non ergo lunae conuersio, quae naturalis est &
 fixa, potest futuri mensis portendere statum. Sed qui curiosi sunt, huiusmodi
 rerum coloris, uel eius, uel solis, uel caeli ipsius, aut stellarum, siue nubium mu-
 tatione, uel alijs quibuslibet indicijs saepe statum aeris, qui sit futurus explo-
 rant. Denique lunam quartam, si pura fuerit, neque obtusis cornibus, dare reli-
 quis diebus usque ad exactum mensem indicium serenitatis existimant, & cae-
 tera talia.

Q V A R A T I O N E L V N A C V M S I T S I T V
 I N F E R I O R , S V P E R I O R S O L E A L I
 Q V O T I E S V I D E A T V R .
 C A P . X X V .

Terra quantum
 distet a sole &
 luna.

D N Ec mirari opus est, cum lunam per australia signa currentem, multo in-
 ferius ac uicinius terrae quam solem, cum isdem moratur in partibus, cir-
 cuire uiderimus: quia uidelicet multo inferius non solum Soli, sed & Veneri, ac
 Mercurio, quae infimae stellarum sunt, luna in confinio aeris huius turbulenti,
 & puri decurrit aetheris. Denique multi Philosophorum solem abesse a luna
 undeiginti partes, quantas lunam ipsam a terra prodiderunt, P Y T H A G O
 R A S uero uir sagacis animi, a terra ad lunam C X X V I milia stadiorum esse col-
 legit, ad solem ab ea duplum, inde ad duodecim signa triplicatum. Sed merito
 querere ac mirari sollicitus quisque potest, quare luna in solstitiali circulo de-
 currens, tanto altior aestiuo sole currere, quanto breuiores uideat facere umbras.
 Vnde paucis intimandum est, quod hunc lunae progressum ultra solem in utra-
 que caeli plaga, & australi uidelicet & septentrionali, Signiferi gignat latitudo.
 Porro in australi ipsa quoque luna eiusdem deiectione iuuat: siquidem Signifer idem
 C C C quidem L X V partibus & quadrante per caeli ambitum longus, sed
 X I I est partibus latus: Harum duas tantum medias sol, luna omnes peruagari
 consuevit: quae cum australes illius deuenit in locos, aliquanto humilior hyber-
 no sole apparet, non solum quia uicinius est terrae, sed etiam quia quinque
 ferè partibus aliquoties, siue etiam sex solaris cursus terminos in meridiem
 transijt, & quanto amplius interiora austris penetrat, tanto deiectione nostris, qui
 eam ab aquilone speculamur paret obtutibus. Ac cum solstitiali graditur in cir-
 culo, aliquanto saepe elatior sole uidetur aestiuo: quia cum propinquior sit terrae
 quam sol, quinque etiam, uel sex partibus aliquando solis terminos ad aquilo-
 nem transcendit, & idcirco nostris obtutibus, qui in terra positi utrunque sy-
 dus de

A dus de inferioribus aspectamus, tanto eminentior cœli culmina petere uide-
tur, quanto magis boreales sese recipit in partes. Quod hoc probabitur exem-
plo: In trabis noctu in aliquam domum prægrandem, certe ecclesiam longitu-
dine, latitudine, & altitudine præstantem, & innumera lucernarum ardentium
copia, pro illius cuius natalis est martyris honore repletam: inter quas duæ ma-
ximæ ac mirandæ operis pharis suis quæque suspensæ ad laquearia catenis, sed
quæ tibi ex hijs intranti uicinior, ipsa quoque est subiacenti pauimento uicini-
or, tanta autem uastitas domus, tanta est longe distantium celsitudo pharorū,
ut magis nocturno uisu lucem comasq; flammaram, quàm ipsa ignium ua-
leas uasa dinoscere: nimirum ubi pharis adpropinquare incipiens, recto intu-
itu oculos ad pharos, & per pharos ad contrapositionem laqueariorū uel parietis lo-
ca sustuleris, illa tibi altior, quæ uicinior est pharus apparebit: & quāto accesseris,
tanto tibi quæ submersior est uidebitur esse suspensior, donec perspecta cer-
tius ueritate, cuncta ut sunt posita cognoscas. Ita ergo & nos infra duo ma-
gna cœli luminaria siti, quia utrunque habemus ad meridiem, quo hoc quod
inferius est in septentrionem se subrigendo magis magisq; nobis adpropiat,
eò nobis oculos ad illa & per illa dirigentibus, ad cœlum uidetur esse illo sub-
limius, quo deiectius incedere manifesta ratione patebit.

DE MAGNITUDE, VEL DEFECTU
SOLIS ET LUNAE.

B

CAP. XXVI.

DE magnitudine, uel defectu solis, siue lunæ Plinius Secundus in opere
pulcherrimo Naturalis historiarum ita describit: Manifestum est solem in-
teruentu lunæ occultari, lunæq; terræ obiectu, ac uices reddi, eosdē solis radios
luna interpositu suo auferente terræ, terræq; lunæ. Hac subeunte repentinas ob-
ducit tenebras, rursūmq; illius umbra sydus hebetari: Neque enim aliud esse no-
ctem, quàm terræ umbram. Stati autem, atque non menstrui sunt utriq; defe-
ctus, propter obliquitatē Signiferi, lunæq; multiuagos, ut dictū est, flexus, non
semper in scrupulis partium congruente syderum motu. Hæc ratio mortales a-
nimos subducit in cœlum, ac uelut inde contemplantibus, trium maximarum
rerum naturæ partium magnitudinem detegit: Non posset quippe totus sol a-
dimi terris intercedente luna, si terra maior esset quàm luna. Certior ex utroq;
uastitas solis aperitur, non sit ut neesse amplitudinem eius oculorum argu-
mentis, atque coniecturâ animi scrutari immensum esse, qui arborum in
limitibus porrectarum in quodlibet passuum milia umbras paribus iaciat
interuallis, tãquam toto spacio medius. Et paulo post: Certum est, inquit, solis
defectū, non nisi nouissima, primæque fieri luna, quod uocant coitū, lunæ autem
nō nisi plena semperq; citrà quàm proximè fuerit: Omnibus autem annis fieri
e 4 utriusque

Coitus lunæ.

C utriusque syderis defectus, statutis diebus horisque sub terra; nec tamen cum
 superne fiant ubique cerni, aliquando propter nebulam, saepius globo terrae
 obstante conuexitatibus mundi intra ducetos annos HIPPARCHI sa-
 gacitate compertum est. Sed ne gentilis tantum uiri dictis uideamur consum-
 mare capitulum, etiam ecclesiae doctores quid de hoc senserint quæramus.
 Beatus HIERONYMVS interpretans Euangelij sententiam, qua di-
 ctum est in Domini passione tenebras factas super terram: Qui scripserunt,
 inquit, contra Euangelia, suspicantur deliquium solis, quod ueris æstatisque
 temporibus accidere solet, discipulos Christi ob imperitiam super resurrecti-
 one Domini interpretatos, cum defectus solis nunquam nisi ortu lunæ fieri
 soleat: Nulli autem dubium est, Paschæ tempore lunam fuisse plenissimam.

D E E F F E C T I U A L V N A E P O T E N
 T I A . C A P . XXVII.

DE effectiua lunæ potentia beatus antistes AMBROSIVS in li-
 bro quarto Hexameron ita commemorat: Similia de lunæ ratione con-
 ueniunt, quæ de consorte eius ac fratre memorauimus: Siquidem in id se induit mi-
 nisterium in quod & frater, ut illuminet tenebras, foueat semina, augeat fructus.
 Habet etiam pleraque à fratre distincta, ut quem tota die calor humorem ter-
 ræ siccauerit, eundem exiguae noctis tempore ros reponat: Nam & ipsa luna
 larga roris adferitur. Denique cum serenior nox est, & luna pernox, tunc largi-
 or ros fertur arua perfundere, & plerique sub aëre quiescentes, quo magis sub
 lumine fuissent lunæ, eò plus humoris se capite collegisse senserunt. Vnde
 Can. 5. & in Canticis dicit Christus ad ecclesiam: Quoniam caput meum repletum
 est rore, & crines mei guttis noctis. Tum deinde minuitur & augetur, ut
 minor sit cum resurgit noua, & cum sit imminuta cumuletur. In quo gran-
 de mysterium est: Nam & defectui eius compatiuntur elementa, & pro-
 cessu eius quæ fuerint exinanita cumulantur, ut animantium cerebra mariti-
 morum humida: Siquidem pleniores Ostreae reperiri ferantur, multaque alia,
 cum globus lunaris adolescit. De arborum quoque internis idem allegant,
 qui hoc usu proprio compererunt. Hac beati Ambrosij uerba etiam archi-
 tectorum omnium ars, & quotidianus usus adfirmat, qui obseruandum præ-
 cipue docent, ut à quintadecima luna usque ad uicesimam & secundam arbo-
 res præcidantur, ex quibus uel liburnæ texendæ, uel publica quæque sunt ope-
 ra faciendæ: Hijs enim octo diebus cæsa materies immunis seruatur à carie,
 reliquis autem diebus præcisa, etiam in eodem anno, interna uermium labe
 exesa in puluerem uertitur. Qui hoc quoque obseruant, ut post solstiti-
 um æstiuum, id est post mensem Iulium, & Augustum, usque ad Calen-
 das Ianuarias materias cædant: Hijs nanque mensibus arescente humore,
 Plin. lib. 37. cap. 10. sicciora, & ideo fortiora sunt ligna. Sed & lapis Selenites in Perside potentia
 lunaris

A lunaris effectum mirifice demonstrat, qui lunæ continens imaginem, fulgore candido niueoque translucet, atque iuxta cursum astri ipsius uel augeri diebus singulis perhibetur, uel minui. Hijs consentanea Basiliius Cæsareæ Cappadociæ reuerendissimus Antistes in sexto Hexameron libro scribit, dicens: Opinor autem quod & animalibus creandis, cæterisque omnibus quæ terra producit non parua confertur ex lunæ mutatione formatio: modo autem laxiora eorum corpora uidentur & uacua, cum senescit: modo integra & repleta, cum crescit: quoniam humorem quendam cum calore permixtum interius hijs latenter infundit: Quod ita esse demonstrant hij, qui sub die dormientes lucente luna, postquam surrexerint inueniunt capita sua largissimo rore madentia. Sed & recentes carnes si sub luna iacuerint, fluida mox putredine corrumpuntur. Idemque significat pecorinum cerebrum, uel etiam uiscera marinarum animalium, quæ sunt humectiora, nec non arborum medullæ. Et paulo post: Sed æris motus iisdem ipsis commutationibus continetur, sicut lunæ nouitas attestatur, quæ ex longa plerunque serenitate subito nubium glomerationes & perturbationes exuscitat. Euriporum quoque meatus reflius *Euripus.* hoc indicat, uel etiam reciprocatio Syrtium, quæ uicinæ habentur oceano, quas pro lunæ schematibus concitari locorum accolæ prodiderunt: Euripi etiam in utraque parte soliti sunt propria leniter fluentia conuertere reliquo omni tempore, cum uero luna nascitur, nullo modo possunt quiescere, sed uehementi feruore semper exastuant, donec luna rursus appareat, sedationem commotis turbinibus allatura.

B DE CONCORDIA MARIS ET LV
N AE. CAP. XXVIII.

Maxime autem præ omnibus admiranda tanta oceani cum lunæ cursu societas, qui ad omnem eius ortum, omnemque occasum ipse quoque emissio sui feruoris, quod Græci *πύμα* uocant, impetu litora late contegat, eodemque reuocato detegat, ac dulces fluminum occurfus salis abunde comiscet at simul & accumulæ undis: Nec mora prætereunte luna recedens & ipse, natiuæ has dulcedini mensuræque relinquat, tanquam lunæ quibusdam aspirationibus inuitus protrahatur, & iterum eiusdem ui cessante in mensuram propriam refundatur: Sicut enim luna, iuxta quod & supra docuimus, IIII punctorum spacio quotidie tardius oriri, tardius occidere quam pridie orta est uel occiderat solet, ita etiam maris æstus uterque, siue diurnus sit, siue nocturnus, seu matutinus, siue uespertinus eiusdem penè temporis interuallo tardius quotidie uenire, tardius redire non desinit. Punctus autem quinta pars horæ est, *Punctus.* que enim puncti horam faciunt. Vnde fit, ut quia luna in duobus suis mensibus, id est, diebus LIX, quinquagies & septies terræ orbem circuit, æstus oceani per tempus idem geminato hoc numero, id est, CXIII uicibus exundet ad superiora, & tot æque uicibus suum relabatur in alueum: quia luna in XXIX diebus uicibus octies terræ ambitum lustrat: & in XII horis, quæ ad naturalis usque mensis plenitudinem supersunt, dimidium terræ circuit orbem: ut quæ, uerbi gratia, præterito mense super terram meridie, nunc media nocte sub terra solem accendenda consequatur, per tantundem temporis geminatis æstus sui uicibus, quinquagies septies *Maria alta tumescunt,*
Obicibus

C Obicibus ruptis, rursusq; in seipsa residunt.

Quia luna in dimidio mēsis spacio, hoc est, in XV noctibus ac diebus quater decies terrā circumlabitur, in super & dimidiū terrā semel. Vnde fit ut orientem plena uespereteneat, quæ pridem noua uespere occidentem tenuerat. Mare per id temporis uicies nouies adfluit simul & reneat: & sicut luna per dies XV, ut diximus, naturali cursu sui tarditate de occidente in orientem uespertina refunditur: & quæ matutina hodie orientem tenebat, post dies XV matutina in occidente uidebitur, ita etiam æstus oceanī nunc uespertinus post dies XV fit matutinus, ac contrā matutinus, quotidiano detractus impedimētouespertinus adsurgit. Et quoniam luna per annum, id est menses XII, suos qui sunt dies CCCLIII, duodecim uicibus minus, hoc est, trecentis quadragies & bis terræ ambit orbē, æstus oceanī tempore eodem DCLXXXIII uicibus & ipse terras adluit ac refilit. Imitatur autem lunæ cursum mare non solum comuni accessu & recessu, sed etiam quodam sui status profectu defectuq; perenni, ita ut non tardior solum quàm pridie, uerum etiam maior minorue quoti-

Malina.
Ledones.

die redeat æstus, & crescentes quidem Malinas, decrecentes autem placuit appellare Ledones: qui alternante per septenos octonosue dies successu, mensim inter se quenque quadriformi suæ mutationis uarietate dispersiunt. Sæpe quidem æqua uterque sorte septenis diebus ac dimidio cursum consummantes: sæpe uel uentis impellentibus, aut repellentibus, uel alia qualibet accedente siue naturali uicogente tardius citiusue uenientes, aut minus ampliusue solito feruentes, ita ut aliquoties ordine turbato Malina plures sibi æstus hoc mense, pauciores uindicet in alio: unde uterque motus nunc uespertino nasci, nunc matutino consueuit in æstu. Et si quidem æstu uespertino uel nouilunio, uel plenilunio instante Malinam nasci contigerit, idem æstus quotidie per VII Malinæ dies subsequentes fit maior & uiolentior æstu matutino. Similiter matutino si fuerit Malina orta sub æstu, matutinus iam maiori per dies contegit æquore terras. Porro uespertinus finibus quos matutinus æstus cœperat contentus, ulterius cursum extendere negligit: quamuis quibusdam in mensibus uterque æstus in dissimili per omnia cremento proficit. Quanto autem plus æstus maior littora terrasq; contexerit, & fluuios ac freta compleuerit, tanto latius recedens eadem littora maris exhaurire atque enudare consueuit. Vnde uideat qui potest, an uerum sit quod Philippo teste ferunt quidam atque confirmant, illam immensam maris oceanī effusionem per omnium regionum ac patriarum fluuios ituram, uno puncto temporis fieri: Scimus enim nos qui diuersum Britannici maris littus incolimus, quod ubi hoc æquor æstare cœperit, ipsa hora aliud incipiat ab æstu deferuere: Et hinc uidetur quibusdam, quia recedens aliunde aliorsum unda recurat, iterumq; relictis quos adierat sinibus, priores festina repetat. Ideoque se ad tempus maior Malina hijs littoribus abiens amplius abducat, ut alibi adueniens amplius exundare sufficiat: quod ex lunæ cursu potest facillime deprehendi. Verbi gratia: hoc mare, posita circa brumalem solis ortum, uel solstitialē eius occalum luna, cuiuscunq; ætatis, siue super terram, seu sub terra sit, æstum solet attollere: at posita circa brumalem solis ac cubitum, uel solstitialē eius exortum, reflectere. Porro alijs in partibus ab ea cœli plaga recessum maris luna, qua hic signat accessum: non solum autem sed & in uno eodemq; littore quo ad Boream mei habitant, multo me citius æstum maris omnem: qui uero ad Austrum, multo serius accipere pariter & refundere

Bede patria.

A fundere solent, seruante quibusq; in regionibus luna semper regulam, societas ad mare quamcunq; semel acceperit, erga Malinam quinq; ferè ante nouam siue plenam lunam diebus, Ledonem totidem ante diuiduam sapius incipere comperimus, & circa æquinoctia duo maiores solito æstus adfurgere, inanes uero bruma, & magis solstitio, semperq; luna in Aquilonia, & à terris longius recedente mitiores, quàm cum in Austro digressa propiore nisu uim suam exercet, æstus adfluere naturalis ratio cogit. Per denos autem & nouenos annos iuxta lunaris circuli ordinem, etiam maris cursus ad principia motus, & paria incrementa recurrit.

DE AEQVINOCTIIS ET SOLSTITIIS.
CAP. XXIX.

DE æquinoctijs, quod octauo Calendarum Aprilium, & octauo Calendarum Octobrium; & de solstitijs, quod octauo Calendarum Iuliarum, & octauo Calendarum Ianuariarum die sint notanda, multorum late & sapientium seculi, & Christianorum sententia claret. Deniq; Plinius Secundus, idem *Plinius.* orator & philosophus, in libro secundo Naturalis historiae: Sol autem, inquit, ipse quatuor differentias habet, bis æquata nocte diei: uere & autumnino in centrum incidens terræ, octauis in partibus Arietis ac Libræ, bis permutatis spatijs in auctum diei bruma octaua in parte Capricorni: noctis uero solstitio totidem in partibus Cancræ. Inæqualitatis causa obliquitas Signiferi est, cum pars æqua mundi super subterq; terras omnibus fiat momētis. Sed quæ recta in exortu suo confurgunt signa, longiore tractu tenent lucem: Quæ uero obliqua, ocyore transeunt spacio. Sed & Hippocrates *Hippocrates.* ἀρχιαντας Antigono regi scribens, per anni spacium qualiter ad præcauendas imbecillitates se obseruare deberet, ita dicit: Itaque exordium incipiamus à solstitio, id est VIII Calendas Ianuarias, ex qua die humor corporibus crescit usque ad æquinoctium uernum, quæ sunt dies XC: Hoc tempus auget hominis phlegma, ex quo frequenter nascitur hominibus catarrus, & distillatio uuæ, & punctio laterum, caligo, & tinnitus aurium, & odorari nihil possunt. Tali igitur tempore utere calidis & laferatis, & optimis cibus, piper habentibus & sinape: Raro laua, caput uero sine intermissione purga: uino indulge, Veneri non parcas dies XLV proxime. Sequentes autem sunt ex suprascripto die usque ad æquinoctium uernum dies XC, ex suprascripto die XII Calendas Aprilis usque ad VIII Idus Maias sunt dies XLV: Hijs diebus augentur hominibus humores dulces, id est sanguis: Vtere bene olentibus cibus & acerrimis. Item ex die octauo Idus Maias usq; in diē octauū Calendas Iulias XLV: Hijs diebus crescit bilis amara, id est cholera rubea: Vtere cibus dulcibus, uino indulge, Veneri parce, ieiunia minime exequere. Item incipit tempus æstiuum ex die octauo Calendas Iulias, ipso momento incrementa fellis rubei amittuntur, & cholera nigra ad crescit, quod esse constat usq; ad æquinoctium autumnæ, id est, usq; ad tempora frigoris: Vtere cibus dulcibus [†]cunctis, & bene olentibus, & frigidioribus, & qui uentrem molliant per dies XC. Ab æquinoctio autem autumnæ, quod est ex die VIII Calendarū Octobriū usq; in diem octauum Calendarum Ianuariarum, definit nigri fellis amaritudo, & humoris crassitudo augetur: Vtere cibus calidis & acerrimis omnibus, & abstine Venere, & minus lauabis. Ex die suprascripto usque in occasum uergiliarum, hoc est in diem sextum Idus Februarias sunt

[†]condiis.

C sunt dies XLVI in occasum Pleiadum: De hac hora hominibus sanguis ad-
 crescit: Conuenit ergo comedere latissimos cibos, & indulgere uino & Veneri:
 dies sunt hij hiberni XLVII. Hæc quidem Gentiles, quibus non dissimi-
 lia de tempore etiam per plures ecclesiarum tradidere magistri, dicentes: VIII Ca-
 lendas Aprilis in æquinoctio uerno Dominum conceptum & passum, eundem
 in solstitio brumali VIII Calendas Ianuarias natum. Item beatum præcurso-
 rem & baptistam Domini VIII Calendas Octobres in æquinoctio autumna-
 li conceptum, & in æstiuo solstitio VIII Calendas Iulias natum: addita insu-
 per expositione, quod autorem lucis æternæ cum cremento lucis temporariæ cõ-
 cipi simul & nasci deceret. Pœnitentiæ uero præconem, quem oportebat mi-
 nui, cum inchoata minoratione lucis generari pariter & concipi. Verum quia
 sicut in ratione paschali didicimus æquinoctiũ uernale duodecimo Calendarũ
 Aprilium die cunctorum Orientalium sententijs, & maxime Aegyptiorũ, quos
 calculandi esse peritissimos constat, specialiter adnotatum, cæteros quoque tres
 temporum articulos putamus aliquanto plus quàm uulgaria scripta continent
 esse notandos. Vt enim de æquinoctio uerno, quod caput esse memoratarum
 quatuor mutationum annalium mundi origo docet, breuiter loquamur, re-
 gula tenet ecclesiasticæ obseruationis, à Nicæno confirmata Concilio, ut Pas-
 schæ dies ab XI Calendas Apriles usq; in VII Calendas Maias inquiretur.
 Item catholicæ institutionis regula præcipit, ut ante uernalis æquinoctij trans-
 gressum Pascha non celebretur. Qui igitur VIII Calendarum Aprilium die
 putat æquinoctium, necesse est idem aut ante æquinoctium Pascha celebrari li-
 citum dicat, aut ante septimum Calendarum Aprilium diẽ Pascha celebrari li-
 citum neget. Ipsum quoq; Pascha, quod Dominus pridie quàm pateretur cum
 discipulis fecit, aut IX Calendarum Aprilium die non fuisse, aut ante æqui-
 noctium fuisse confirmet: non enim nostritantum temporis, sed etiam legalis
 & Mosæica decernit institutio, non ante transcensum huius æquinoctij diem fe-
 sti paschalis esse celebrandum, sicut attestante Anatholio euidenter docet Phi-
 lo & Iosephus, sicut eorum antiquiores AGATHOBOLVS, & ab eo eru-
 ditus ARISTOBOLVS ex Paneade, qui unus ex illis LXX Seniori-
 bus fuit, qui missi fuerunt à Pontificibus ad Ptolemæũ regem, Hebræorum li-
 bros interpretari in græcum sermonem: quiq; multa ex traditionibus Mosi pro-
 ponenti Regi percunctantiq; responderunt. Ipsi ergo cum quæstiones Exodi
 exponerent, dixerunt Pascha non prius esse immolandum, quàm æquinoctium
 uernale transiret. Vnde nos necesse est ob conseruandam ueritatis regulam, di-
 camus aperte, & Pascha ante æquinoctiũ tenebrasq; deuictas non immolandũ,
 & hoc æquinoctium duodecimo Calendarum Aprilium diei ueraciter adscri-
 bendum, sicut non solum autoritate paterna, sed & horologica consideratione
 docemur: Sed & cætera tria temporum huiusmodi cõfinia simili ratione aliquot
 diebus ante octauum Calendarum sequentium esse notanda.

*Aegyptij arith-
 metica peri-
 tissimi.*

*Agathobolus.
 Aristobolus.*

DE DISPARI LONGITVDINE DIERV M ET
 VARIO STATV VMBRARVM.
 CAP. XXX.

Equidem æquinoctialis dies omni mundo æqualis & una est: uerum sol-
 stitialis & cæteri omnes diuersæ longitudinis pro ratione climatum dispa-
 rium sunt & umbrarum: quod & libri uel Christianorum, uel Gentilium indu-
 stria

A stria editi, & testes idonei, qui de utrisq; partibus, & borealibus scilicet & meri-
 dianis aduenere, luce clarius pandunt. Deniq; beatus Ambrosius in libro quar-
 to Hexameron de temporibus & discursu solis disputans, ait inter cetera: Medio
 quoq; die minor umbra, q̄; uel in principio est diei, uel fine, & hoc apud nos in
 parte occidentis. Ceterum sunt qui per duos totius anni dies sine umbra fue-
 rint in partibus meridianis, eò quod solem habentes super uerticē suū, undique
 per circuitum illuminētur, unde & ἀνοίσι dicuntur græce. Pleriq; etiā ferunt sic è
 regione ex alto ferri solem, ut per angustia puteorum aquam, quæ in profundo
 est, uiderint refulgere: Esse autem dicuntur in meridiano, qui ἀμφοτέρωι uocant̄,
 eò quod umbram ex utroq; latere transmittāt. Et paulo post: Sunt enim in hoc
 quem nos incolimus orbe terrarum, circa meridiem positi, qui in australem pla-
 gam uideantur umbram transmittere: hoc autem fieri dicitur summo æstu, cū
 in Aquilonē sol dirigitur. Cui paria scribit Basilius, & ipse in expositione Ge-
 neseos. Sed & Plinius secularibus literis, sed non contemnendis, hæc ipsa latius
 exequens ita scribit: Vasaque horoscopi non eadem sunt usui in trecentis sta-
 diis, aut ut longissime in quingentis, mutantibus semet umbris solis: Itaq; umbili-
 ci, quem gnomonē appellant, umbra in Aegypto meridiano tempore æquino-
 ctij die, paulo plus q̄; dimidiam gnomonis mensuram efficit. In urbe Roma no-
 na pars gnomonis deest umbræ. In oppido Ancona superest quinta tricesima:
 In parte Italiae, quæ Venetia appellatur, issem horis umbra gnomoni par fit.
 Simili modo in Syene, qd est super Alexandria v milibus stadiorū solstitij die
 medio nullam umbrā iaci, puteumq; eius experimenti gratia factum, totum in-
 luminari. Ex quo apparere tum solem illi loco supra uerticem esse: quod & in
 India supra flumen Hypasim fieri tempore eodem Onesicritus scripsit: Con-
B statq; in Berenice urbe Troglodytarū, unde stadiis IIII DCCCXX in eadē
 Ptolemaide oppido, quod in margine rubri maris ad primos elephantorum ue-
 natus conditum est, hoc idem ante solstitium quadragenis quinque diebus, to-
 tidemq; postea fieri, & post eos XC dies in meridiem umbras iaci. Rursus in
 Meroë insula quæ caput est gentis Aethiopum, v milibus stadiorū à Syene, in
 anne Nilo habitat, bis anno absumi umbras, sole duodeuicesimā Tauri par-
 tē, & quartam decimam Leonis obtinente. In India gente Oretum, mons est
 Malæus nomine, iuxta quem umbræ æstate in austrum, hyeme ad septentrionē
 iaciuntur, XV tantum noctibus ibi apparet Septentrio. In India Patalis cele-
 berrimo portu sol de xter oritur, umbræ in meridiem cadunt: Septentrionem ibi
 Alexandro morante adnotatum, prima tantum parte noctis aspici. Onesic-
 ritus dux eius scripsit, quibus in locis †Indiae umbræ non sint, septentrionē nō
 conspici, & ea loca appellari Ascia, nec horas dinumerari ibi. Et tota Troglody-
 tice, umbras bis XLV diebus in anno Eratosthenes in contrariū cadere prodit.
 Sic fit, ut uario lucis incremento in Meroë longissimus dies XII horas æ-
 quinoctiales, & VIII partes unius horæ colligat. Alexandria uero XIII
 horas: in Italia XV: in Britannia XVII, ubi æstate lucidæ noctes haud du-
 bie repro mittunt id quod cogit ratio credi, solstitij diebus accedente sole pro-
 pius uerticem mundi, angusto lucis ambitu subiecta terræ cōtinuos dies haberi
 senis mēsis, noctesq; è diuerso ad brumā remoto. Quod fieri in insula Thy-
 le Pythias Massiliensis scribit, VI dierum nauigatione in septentrionē à Britā-
 nia distante. Hæc de longitudine dispari solstitialiū dierum Plinius intexendo,
 etiā brumalium dierum, quæ sit in partibus longitudo subintelligendum reli-
 quit,

† In die

f

quit,

Cquit. Sed & noctis utroque tempore quæ sit mensura, æque clarum reddidit, quia necesse est cuiuscunque sint longitudinis dies simul & nox **XXIIII** horarum spacium compleant. Sed notandum quod de Thyle aliter scripsit **So-**
Thyle. **linus:** Thyle, inquit, ultima, in qua æstiuo solstitio, sole de cancri sydere faciente transitum, nox nulla: brumali solstitio perinde nullus dies. Quod Plinius quoque in libro septimo non prætermisit. Ultima, inquit, omnium quæ memorantur Thyle, in qua solstitio nullas esse noctes indicauimus, Cancrî signū sole transeunte, nullo: quæ contra per brumam dies; Hoc quidam senis mensibus fieri arbitrantur.

CAUSA INÆQUALITATIS DIERVM
EORVNDĒM. CAP. XXXI.

CAUSA autem inæqualitatis eorundem dierum terræ rotunditas est: neque enim frustra & in scripturæ diuinæ, & in communium literarum paginis orbicularis orbis terræ uocatur: Est enim reuera orbis idem in medio totius mundi positus, non in latitudinis solum gyro, quasi instar scuti rotundus, sed instar potius pilæ undique uersum æquali rotunditate persimilis: Neque autem in tantæ mole magnitudinis, quamuis enormē montium ualliumque distantiam, quæ quantum in pila ludicra unum digitum, tantum addere uel demere crediderim. Talis ergo schematis terra mortalibus ad inhabitandum data, solis circuitus semper in hoc mundo lucentis certa ratione constitutionis dei, alibi diem exhibet, alibi noctem relinquit. Et quia sicut Ecclesiastes ait: Oritur sol, & occidit, & in locum suum reuertitur, ibique renascens gyrat per meridiem, & flectitur ad aquilonem, necesse est circūiens orientalibus quibusque prius quàm occidentalibus sub eadem linea positis mane meridiem uesperam adducat, eiusdem tamē longitudinis dies utrisque toto anno, sicut & noctes faciat. Item necesse est omnibus sub aquilonis & austri plaga contra inuicem in eadem linea positis, per totū anni uertentis circuitum, uno eodemque temporis puncto

Sol medium cœli conscendat igneus orbem.

Nec tamen eodem utrisque puncto uel hora oriatur, aut occidat, sed cum plagam austri circumiens hyberno tempore peruehitur, eos qui meridianum terræ latus inhabitant, ante oriens adit, sed serius dimittit occidens, quàm nos, qui ad septentrionem positi, globo terrarum obstante, tardius eius ortum, sed citius sortimur occasum: At contra idem in æstiuo degens circulo, multo nobis qui sub eodem habitamus ante ortus apparet: multo diutius uidetur occasurus, quàm eis qui in meridiano terræ sinu conuersati, & prius illum eiusdem terræ obiectu cernere uetantur, & post ocyus amittere coguntur. Ideoque illi breuiiores nobis dies æstate, longiores habent in hyeme, quod non de solari gyro tantummodo, sed de stellarum quoque omnium, sub diuersis poli plagis currentium potest situ cognosci: eadem quippe facit terræ rotunditas, ut nonnulla etiam clarissima australis sydera climatis nobis nunquam pareant, contra nostra septentrionalia illis non parua ex parte celentur. Denique ipsos Septentriones, qui nobis supra uerticem ascendunt, neque occidunt unquam, non cernit Troglodytice, & confinis Aegyptus. Porro ipsorum sydus per maximum

Septentrio.

Aximum, & dei quondam nomine cultum: non solum nos Britannii, sed nec Italia quidem potest uidere Canopum: non quia lux stellarum longinquiorebus paulatim minorando subtrahitur & deficit, sed quia terræ moles opposita spacium præcludit aspectandi. Quæ cuncta de monte quolibet pergrandi undiq; circumhabitato ualent facillime probari.

Canopus.

QVIBVS IN LOCIS PARES SINT VM-
BRAE VEL DIES. CAP. XXXII.

ET quia supra distantiam dierum solstitialium inter eos, qui ad meridiem & septentrionem ab inuicem sunt remoti, **PLINII** Secundi dictis ostendimus, uidetur oportunitum & eadem nunc latius, & consonantiam quoque dierum inter eos, qui in quacunque mundi parte sub eadē ab oriente in occidentem ducente linea commorantur, eiusdem declarare sermonibus. Igitur in sexto Naturalis historię libro de hijs scribens: Plura sunt, inquit, segmenta mundi, quæ nostri circulos appellauerunt, Græci παραλλήλους: Principium habet Indię pars uersa ad austrum, patet usque Arabiam, & rubri maris accolas, continentur Gedrosi, Carmani, Persæ, Elymaei, Parthyanæ, Aria, Sussiane, Mesopotamia, Seleucia, cognominata Babylonia, Arabia ad petras usque, Syriacæ, Pelusium Aegypti: inferiorq; ora quæ uocatur Alexandria, Africæ maritima, Cyrenaica oppida omnia, Tapsus, Hadrumetum, Clupea, Carthago, Utica, utraq; Hippo. Numidia, Mauritania utraque, Atlantiacum mare, columnæ **B** Herculis. In hoc cœli circumplexu æquinoctij die media umbilicus, quæ gnomonem uocant, VII pedes longus, umbram non amplius IIII pedes longam reddit. Noctes uero diesq; longissima spatia XVIII horas æquinoctiales habent, breuissima e contrario. X: Sequens circulus incipit ab India uergente ad occasum, uadit per medios Parthos, Persæpolin, citima Persidis, Arabiam, citeriorem Iudæam, Libani montis accolas. Amplectitur Babylonem, Idumæam, Samariam, Hierosolymam, Acalonem, Ioppen, Cæsaream, Phœnicen, Ptolemaidem, Sydonem, Tyrum, Berytum, Botrin, Tripolin, Byblum, Antiochiam, Laodiceam, Seleuciam, Ciliciæ maritima, Cyprum, austrinam Cretam, Lilibæum in Sicilia, septentrionale Africæ & Numidiæ. Umbilicus æquinoctio XXXV pedum, umbram XXIIII pedes longam facit. Dies autē noxq; maxima XVIII horarum æquinoctialium est, accedente bis quinta parte unius horæ. Tertius circulus ab Indis Imao proximis oritur. Tendit per Caspias portas Mediæ proximas, Cataoniam, Cappadociam, Taurum, Amanum, Issum, Cilicias portas, Solos, Tarsum, Cyprum, Pifidiam, Pamphiliæ Siden, Lycaoniam, Lyciæ Patarum, Xanthum, Caunum, Rhodum, Coum, Halicarnasum, Gnidum, Dorida, Chium, Delum, Cycladas medias, Gythium, Maleam, Argos, Laconiam, Elin, Olympiam, Messeniam Peloponnesi, Syracusas, Catinam, Siciliam mediam, Sardinia austrina, Cartegiam, Gades. Gnomonis cunctæ umbram LXVII unciarum faciunt. Longissimus dies est æquinoctialium horarum XVIII, atque dimidia cum tricesima unius horæ. Quarto subiacent circulo, quæ sunt ab altero la-

Plinius libro
6. Cap. 34.

C tere Imai. Cappadocia austrina, Galatia, Mysia, Sardis, Smyrna, Sipylus, Tmolus mons Lydia, Caria, Ionia, Trallis, Colophon, Ephesus, Miletus, Chios, Samos, Icarium mare, Cyclades septentrionales, Athenae, Megara, Corinthus, Sycion, Achaia, Patrae, Isthmus, Epirus, septentrionalia Sicilia, Narbonensis Gallia exortua, Hispania maritima à Carthagine noua, & inde ad occasum gnomoni XXI pedum, respondent umbrae XVIII pedum. Longissimus dies habet æquinoctiales horas XIII, & tertias duas unius horae. Quinto continentur segmento ab introitu Caspii maris, Bactria, Iberia, Armenia, Mysia, Phrygia, Hellepontus, Troas, Tenedos, Abydos, Scepsis, Ilium, Ida mons, Cyzicum, Lampfacum, Sinope, Amisum, Heraclea in Ponto, Paphlagonia, Lemnus, Imbrus, Thassus, Cassandria, Thessalia, Macedonia, Larissa, Amphipolis, Thessalonice, Pella, Edesus, Beroea, Pharsalia, Carystus, Euboica, Boeotum, Chalcis, Delphi, Acarnania, Aetolia, Apollonia, Brundisium, Tarentum, Thurij, Locri, Rhegium, Lucani, Neapolis, Puteoli, Thuscum mare, Corsica, Baleares, Hispania media, Gnomoni VII pedes, umbrae VI. Magnitudo diei summa, horarum æquinoctialium XV. Sexta comprehensio, qua continetur urbs Roma, amplectitur Caspias gentes, Caucasum, septentrionalia Armenia, Apolloniam supra Rhyndacum, Nicomediam, Nicæam, Chalcedonem, Byzantium, Lysimachiam, Cherronesum, Melanensinum, Abderam, Samothraciam, Maroneam, Oenum, Bessicam, Thraciam, Mediam, Paoniam, Illyrios, Dyrrachiũ, Canusium, Apuliae extrema, Campaniam, Hetruriam, Pisas, Lunam, Lucam, Genuam, Liguriam, Autipolinam, Massiliam, Narbonem, Tarraconem, Hispaniam, Tarraconensem mediam, & inde per Lusitaniam. Gnomoni pedes IX, umbrae VIII. Longissima diei spacia, horarum æquinoctialium XV, addita nona parte unius horae, aut ut Nigidio placuit quinta. Septima diuisio ab altera Caspii maris ora incipit, ^{† uaditq;} uadit super Callatim, Bosphorum, Borysthenem, Tomos, Thraciae auersa, Triballos, Illyrici reliqua, Adriaticum mare, Aquileiam, Altinum, Venetiam, Vicentiam, Patauium, Veronam, Cremonam, Rauennam, Anconam, Picenum, Marfos, Pelignos, Sabinos, Umbriam, Ariminum, Bononiam, Placentiam, Mediolanum, omniaq; ab Apennino, transq; alpes, Galliam Aquitaniam, Viennam, Pirenæum, Celtiberiam. Umbilico XXXV pedum, umbrae XXXVI: Ut tamen in partem Venetiae exæquetur umbra gnomoni, amplissima dies horarum æquinoctialium XV, & quintarum partium horarum trium. Hactenus antiquorum exacta celebrauimus. Sequentium diligentissimi quod superest terrarum tribus assignauere segmentis. A Tanai per Maotin lacum, & Sarmatas usque Borysthenem, atque ita per Dacos partemq; Germaniae, Gallias oceanii litora amplexi, quod esset horarum XVI. Alterum per Hyperboreos & Britanniam, horarum XVII. Postremum Scythicum à Riphæis iugis in Thylen, in quo dies continuarentur, ut diximus, noctesq; per uices. Iidem & ante principia quae fecimus, posuere circulos duos. Primum per insulam Meroen, & Ptolemaiden, in rubro mari ad elephantorum uenatus conditam, ubi longissimus dies XXI horarum esset, dimidia hora amplior. Secundum per Syenen Aegyptiae euntem

A tem, qui esset horarum XIII. Hæc de Plinij Secundi scriptis excerpta, hunc in nostris opusculis habeant locum.

DE QVINQVE CIRCVLIS MVNDI, ET SVB
TERRANEO SYDERVM MEATV.

C A P. XXXIII.

SANÈ quoniam de temporibus loquentes, necesse habuimus aliquoties æquinoctialis, uel solstitialis, uel brumalis meminisse circuli, uel zonæ, & de hijs paulo latius dicendum putauimus: Solent enim Philosophi inæqualitates temporum, uel cursum solis annuorū hijs distinguere uocabulis, ut æquinoctialem uocent zonam, uel circulū, illam cœli regionē, qua sol circa æquinoctia: solstialem, qua circa solstitium; brumalem, qua in hyeme mundum conſueuit ambire. Circuli autem, uel zonæ uocantur ex eo, quod circuitu solis efficiuntur, è quibus æquinoctialis, quæ media est zona, æquali ſpacio terras ſuper ſubtusq; circumſectitur: at ſolſtialis tam parum ſpacijs ſub terris, quàm brumalis agit ſuper terras. Itemq; brumalis, qui ſuper terras anguſtus eſt, tantam habet amplitudinem circuitus ſub terra, quantam ſolſtialis ſupra terram: quia nimirum ſol in æquinoctio tantum ſpacijs noctu ſub terris, quantum interdiu ſuper terras exigit, tanto utique diſcrimine ſub Boreas partes occultus, quanto uiſus iter ſuum deſlectens ad auctros. Porro in bruma tantum ſub terræ inferiora longe lateq; circumfertur, quantum in ſolſticio ſupra terræ edita, longo latoq; circumlabitur flexu: Similiter æſtiuo, id eſt, ſolſtiali decurrens in circulo, tam breuem ſub aquilonia terræ loca noctu facit digreſſum, quàm ſuper meridiana eius loca diebus hybernis breuem facit aſcenſum: Sicut enim quælibet anni uertentis nox illam habet longitudinem, quam ante VI meſes habuit, & poſt VI meſes habitura eſt dies: ita omni nocte ſol tantum agit iter ſub terra, quantum ante VI meſes egit, & poſt VI meſes acturus eſt ſuper terram: Tantum nunc noctu ad aquilonem, quantum tunc interdiu gyrans ad meridiem. Sed & ſtellæ omnes expleto VI meſium curriculo, illam cœli plagam interdiu, quam noctu antea luſtrando circumueſunt, eadem replicato totidem meſium tempore repetentes, ſolitis noctu tranſigunt excubijs, tanto latiore quæque ſub terris, quanto anguſtiorē ſupra: itemq; tanto breuiore ſubtus, quanto productiore ſupra terras curſum peragentes. Vnde fit, ut in anno ſolari, Arcturus, Orion, & Canis, ſed & lacteus circulus, cæteraq; militia cœli una uice plus terræ orbem, quàm ſol ipſe circumueat. Extra hos ſanè circulos ſolis tres, duos utrobique circulos, ſeptentrionalē ponunt & australianē: quorum ſeptentrionalis ſemper noſtris uiſibus apparens, non ſolis, ſed Arcturi, & quæ circa eum ſunt ſtellarum ambitu conſicitur: & quia uicinitate caret ſolis, frigidus eſſe non ceſſat. Cui ſimilis eſt australianis, & ipſe ob longinquitatem ſolis gelidus, obq; terræ obiectum nobis ſemper abſconſus: De quo utroque in dei laude dicitur: Qui facit Arcturum & Orionem, & Hyadas, & interiora auctri. Et alibi: Qui extendit aquilonem ſuper uacuum. Meminit horum & Poëta:

Quinq; tenent cœlum zonæ, quarum una coruſco

f 3

Semper

Circuli quare.

1

C Semper sole rubens, & torrida semper ab igni.
 Ipsa est ægnoctialis, quã quæ semper sol aut præsens, aut hinc uel inde uicinus illustrat, nimirũ subiecta terrarũ exusta flammis et cremata, cominus uapore torrēt
 Quam circum extremæ dextra læuaq; trahuntur
 Ceruleæ glaciēs concretæ, atque imbribus atris.
 Septentrionalē dicit & australē, quibus subiecta omnia ob solis, molliorumq; syderum absentiam, infesta rigore, & gelu premuntur æterno, teste ipso mari congelato, quod ab insula Thyle diei unius nauigatione distat ad Boream.
 Has inter mediãq; duæ mortalibus ægris
 Munere conce ssa Diuim.

Antipodes. Solstitialē & brumalem significat, quæ uicina utrinque feruentis & gelidarum sunt uel temperatæ: ideoq; ambas dicunt habitabiles, id est, habitationi habiles, & nec frigoris immanitate, nec caloris mortalium à se repellentes accessum: quamuis unam solummodo probare possunt habitatam: Neque enim uel Antipodarum ullatenus est fabulis accommodandus assensus, uel alius quis refert Historicus uidisse, uel audisse, uel legisse se, qui meridianas inter partes solem transferunt hybernum, ita ut eo post tergum relicto, transgressis Aethiopum feruoribus, temperatas ultra eos hinc calore, illinc rigore, atque habitabiles mortalium repererint sedes. Denique solertissimus naturalium inquisitor **PLINIUS**, qui non negat terram etsi sit figuræ pinæ nucis, nihilominus undique incolæ, uide quid de hijs scribens zonis dicat: Circa, inquit, duæ tantum inter exustam & rigentes temperantur, exq; ipsæ inter se non peruiæ propter incendium syderis. **D** Facillimum sanè harum zonarum dant exemplum, qui gelidissimo hyemis rigore ad focum oblongo schemate factum sese caleficient, ubi ignis ipse, quasi mediã zona & proxima, quæque illi profus intangibilia sunt ob ardorem: quæ uero sunt longius à flammis hinc uel inde remota, communi frigore torpent. Porro quæ inter hæc utrinque temperata sunt, & ad calefaciendum accommodata, siue ex una, siue ex utraq; ignis parte stare uoluerint, qui hunc sibi algidæ noctis in tenebris sub diuo ad lucem focumq; pararunt, qui si circumire ignis in modum solis possent, quinque nimirum circulos redderet; quia uero stat, lineas quinque facit, unam in medio feruidam, duas circum gelidas, totidem inter has temperatas.

DE QUATVOR TEMPORIBVS, ELEMEN
 TIS, HV MORIBVS. CAP. XXXIIII.

Tempora unde. **T** Empora sunt anni quatuor, quibus sol per diuersa cœli spacia discurrēdo subiectum temperat orbem; diuina utique procurante sapientia, ut nō semper eisdem commoratus in locis, feruoris ariditate mūdānum depopuletur ornatum, sed paulatim per diuersa commigrans, terrenis fructibus nascendis maturandisq; temperamenta custodiat. A quo temperamento uidetur temporibus inditū nomen, uel certe quia quadã suæ similitudine qualitatis ad inuicem contemperata uoluūtur, tempora recte uocantur: Hyems enī, utpote longius soleremoto, frigida est, & humida: Ver, illo super terras redeunte, humidum & calidum: Aestas, illo superferuente, calida & sicca: Autumnus, illo ad inferiora decedente, siccus & frigidus; sicq; fit, ut amplexantibus singulis medio moderamine quæ circa se sunt, orbis instar ad inuicem cuncta concludantur, quibus quæ qualitibus disparibus quidem per se, sed alterutra ad inuicem societate

A etate connexis, ipsa quoque mundi elementa constat esse distincta. Terra namque sicca & frigida: aqua frigida & humida: aer humidus & calidus: ignis est calidus & siccus: ideoque hæc autumno, illa hyemi, iste ueri, ille comparatur æstati. Sed & homo ipse, qui à sapientibus microcosmos, id est, minor mundus appellatur, iisdem per omnia qualitatibus habet temperatum corpus, imitantibus nimirum singulis eius, quibus constat humoribus, modum temporum quibus maxime pollet: sanguis siquidem qui uere crescit, humidus & calidus: Cholera rubea, quæ æstate, calida & sicca: Cholera nigra, quæ autumno, sicca & frigida: Phlegmata, quæ hyeme, frigida sunt & humida. Et quidem sanguis in infantibus maxime uiget, in adolescentibus cholera rubea, melancholia in transgressioribus, id est, fel cum fece nigri sanguinis admixtū, phlegmata dominantur in senibus. Item sanguis eos, in quibus maxime pollet, facit hilares, lætos, misericordes, multum ridentes & loquentes. Cholera uero rubea, facit macilentos, multum tamen comedentes, ueloces, audaces, iracundos, agiles: Nigra bilis, stabiles, graues, compositos moribus, dolososque facit: Phlegmata, tardos, somnolentos, obliuiosos generant. Horum autem principia temporum diuersè ponunt diuersi. **ISIDORVS** nanque Hispaniensis Episcopus, hyemem IX Calen. Decemb. Ver VIII Calen. Mart. Aestatem IX Calendas Iunias, Autumnum X Calendas Septembres habere dixit exortum. Græci autem & Romani, quorum in huiusmodi disciplinis potius, quam Hispanorum autoritas sequi consueuit, Hyemem VII Id. Nouemb. Ver VII Id. Febr. Aestatem VII Id. Maij. Autumnum VII Id. Augusti. inchoare decernunt, hyemis uidelicet & æstatis initia, uespertino uel matutino

Sanguis.

Cholera.

Atrabilis.

Phlegma.

- B** Vergiliarum ortu occasuque signantes. Item ueris & autumnus, cum Pleiades media ferè die uel nocte oriuntur & occidunt, ponentes ingressum. Denique & in libris Cosmographorum authenticis ac nobilissimis, ita eadem tempora ad lineam distincta reperimus, adnotato etiam ortu Vergiliarum VII Id. Maij: occasu quoque eorundem VII Id. Nouemb. Et Plinius Secundus in libro secundo naturalis historiae, eodem modo distinguenda iudicauit. Sed & homo ecclesiae sanctus Anatholius in opere suo Paschali, cum de æquinoctijs & solstitijs, deque horarum ac momentorum incrementis subtilissime disputasset, ita disputatione suam simul & ipsum libellum terminauit: Hoc autem non ignores, quod ipsa
- » quatuor, quæ prædiximus temporum confinia, licet mensium sequentium Calendis approximentur, unum quodque tamē medium temporum, id est, uerni & æstatis, autumnus & hyemis teneat, & non exinde temporum principia inchoentur, unde mensium Calendæ inchoantur, sed ita unum quodque tempus inchoandum est, ut à prima die ueris tempus æquinoctium diuidat, & æstatis IX Cal. Iul. & autumni VIII Cal. Octob. & hyemis VIII Calen. Ian. similiter diuidat. Vbi autem dei populus in lege temporum faceret initia, testatur scriptura, quæ præcipit dicens: Obserua mensē nouorum, frugum, & uerni primū temporis, & facies Phase domino deo tuo. Quæ secuti esse Aegyptij uidentur, ex eo quod eruditissimus eorum Antistes **PTOTERIVS** ait: Illud etiā oportet attendere, quod erent nimum, qui primi mensis initium lunaris cursus à XXV die mensis Phamenoth, qui est XII Cal. xandrinus. April. omnino esse constituunt, eò quod tunc initium uerni temporis, ab hijs qui hoc inuenire uoluerunt, cum omni diligentia præfixum esse uideatur. Vocatur uer, autem uer, quod in eo cuncta ueruent, hoc est, uirescant, Aestas ab æstu, qui

Anatholij

opus pas

schale.

Proterius Ale

xandrinus.

Vocatur uer.

Aestas.

C in ea maturandis fructibus datur. Autumnus, de autumatione fructuum, qui in eo colliguntur. Porro hyems à doctoribus frigus interpretatur, & sterilitas. Et hæc quidem nostris partibus temporum uocabula congruunt. Verum *India.* Indos, ubi alia cœli facies, alij sunt ortus syderum, binas æstates in anno, binas habere perhibent messes, mediâ inter illos hyeme Etesiarum flatu, nostra uero brumali lenes ibi auras, & mare nauigabile narrant. Sed & *Aegyptus.* Aegyptus nostra hyeme mediâ, maxime campos herbis floreatos, & syluas fertur habere pomis onustas.

D E A N N I S N A T U R A L I B V S.

C A P. XXXV.

Annus. **A** Nnus uel ab innouando cuncta quæ naturali ordine transierant, uel à circuitu temporis nomen accepit, quia ueteres am pro circum ponere solebant, ut **C A T O** dicit in *Originibus Oratorum*, am terminum, id est, circum terminum: & ambire dicitur, pro circumire: Est autem annus lunaris, est & solaris, est & errantium discretus stellarum, est & omnium Planetarum unus, quem Magnum specialiter nuncupant. Sed lunaris annus quadrifarie accipitur: primus est nanque, cum luna **XXVII** diebus, & **VIII** horis Zodiacum percurrrens, ad id signum ex quo egressa est reuertitur. Secundus duobus diebus, et quatuor horis prolixior, qui consueute Mensis adpellatur, cum solem, à quo noua digressa est, **XXIX** diebus & **XII** horis exactis iam defectare petit. Tertius, qui **XII** mensibus huiusmodi, id est, diebus **CCCLIII** expletur, & uocatur Communis, eò quod duo sæpissime tales pariter currant. *Annus communis.* Quartus qui *ἑμβόλιμος* græce dicitur, id est supra augmentum, & habet **XIII** menses, id est, dies **CCCLXXXIII**, qui uterque apud Hebræos à principio mensis paschalis incipit, ibidemq; finitur. Apud Romanos uero ab incipiente luna mensis Ianuarij sumit initium, ibiq; terminatur. *Annus solaris.* Item solis est annus, cū ad eadem loca syderum redijt, peractis **CCCLXV** diebus & **VI** horis, id est, quadrâte totius diei, quæ pars quater ducta cogit interponi diem unum, quod Romani bissextum uocant, ut ad eundem circuitum redeatur. Quartus solaris gyri annus bissextilis est, cæteris tribus uno die prolixior, quo confecto sol ad cuncta signorum loca eisdem dierum noctiumq; quibus ante quadriennium reuertitur horis. *Annus planetarum.* Annus errantium stellarum est, quo illarum quæque Zodiaci ambitum perlustrat, de quo supra diximus. Annus magnus est, cum omnia simul errantia sydera ad sua quæque loca, quæ simul habuere, recurrunt: De quo **IOSEPHVS** in primo *Antiquitatum* libro, cum longauitatem primorum hominum describeret, ita meminit: Nullus autem ad uitam modernam, & annorum breuitatem, quibus nunc uiuimus, uitam comparans antiquorum, putet falsa quæ de illis sunt dicta, & eò quod nunc uita tanto non ducatur tempore, credat neque illos ad uitæ illius longitudinem peruenisse. Illi nanque cum essent religiosi, & ab ipso deo facti: cumq; eis pabula oportu- niora ad maius tempus existerent preparata, tantorum annorum curriculis rite uiuebant: deinde propter uirtutes & gloriosas utilitates, quas iugiter perscrutabantur, id est, Astrologiam, & Geometricâ, deus eis amplius uiuendi spacia condonauit,

A condonauit, quæ nunc haud edificere potuissent, nisi sexcentis uiuerent annis: per tot enim annorum curricula magnus annus impletur. Annum autem ciuilem, id est, solarem, Hebræi ab æquinoctio uerno, à solstitio Græci, Aegyptij ab autumnno, à bruma incipiunt Romani.

DE DISPARIBVS ANTIQVORVM
ANNIS. CAP. XXXVI.

HAec de annis sint dicta naturalibus, cæterum antiquos diuersarum gentium populos diuerse in obseruatione annali à uero deuiasse etiam beatus AVGVSTINVS edocet: qui cum in duodecimo de Ciuitate dei libro contra eos ageret, qui etiam sanctam scripturam putabant aliter primis seculi temporibus annos computasse, id est, tantæ breuitatis, ut unus annus noster decem illos habuisse credatur, dicentes: Cum audierit quisque, uel legerit non gentos annos quæ uixisse, debet intelligere nonaginta: decem quippe illi anni unus est noster: & decem nostri, centum illi fuerint: Dicit inter alia: Ut autem aliter annum tunc fuisse computatū non sit incredibile, adijciunt quod apud plerosque Scriptores historiæ reperitur, Aegyptios habuisse annum IIII mensium, Acarnanas VI mensium, Lauinios XIIII mensium. PLINIUS Secundus cum commemorasset relatum fuisse in literas, quendam uixisse CLII, alium decem amplius, alios ducentorum annorum habuisse uitam, alios trecentorum annorum, quosdam ad quingentos, alios ad sexcentos, nonnullos ad octingentos etiam peruenisse, hæc omnia incertitia temporum accidisse arbitratus est: Alij quippe, inquit, æstate determinabant annum, & alterum hyeme: alij quadripartitis temporibus, sicut Arcades inquit, quorum anni trimestres fuerunt. Adiecit etiam aliquando Aegyptios, quorum paruos annos quaternorum mensium fuisse supra diximus, lunæ sine limitasse annū. Itaque apud eos, inquit, & singula milia annorum uixisse produntur.

*Annalis ratio
uarie habita.*

DE RATIONE BISSEXTI.
CAP. XXXVII.

DE ratione bissexti non noua nunc cudere, sed quæ in Epistola roganti amico quōdam dixi, etiam hijs inferere opusculis placuit, ubi post præfationem congruam ita subieci: Sicut, inquam, saltum lunæ quem dicunt, locus & hora citior incensionis eius per X & IX annos efficit: ita è contrario bissextū nō alia causa, quàm tarditas solaris cursus generat. Sunt enim nōnulli qui facilitate computandi absque labore comprehendant, quanta bissexti crescentis particula per singulos annos, uel menses, uel etiam septimanas, & dies incessanter adimpleatur: Nec tamen dicere nouerint, qualiter eadem particula crescat, uel quæ sit causa, quæ uel ratio clementi ipsius, quid uel nascetur erroris infesti, si non ipse dies bissexti suo iuxta morem necessarium intercaletur in ordine. Bissexus igitur ex quadrantis ratione per quadrienniū conficitur: Quadrantem nanque solent appellare quartam partem cuiuslibet

C uslibet rei, uerbi gratia, pecuniæ, temporis, loci: & ideo quarta pars diei, qui **XXIIII** horis cum sua nocte completur, id est, horæ **VI**, quadrans consue te uocatur. Quadrantis autem huiusce per quadriennium in diem integrum col ligendi, & in loco suo intercalandi hæc est ratio, quia sol annum cœli ambi tum, id est, **XII** signa circuli Zodiaci notissima, non in **CCCLXV** diebus, sed superadditis **VI** horis adimplere cognoscitur: unde fit, ut si uerbi gratia, nunc æquinoctialem cœli locum mane oriens intrauerit, in hunc anno sequen te meridie, tertio uespere, quarto media nocte, quinto rursus in exortu diei, ut pote completo diei totius circuitu recurat, sicq; necessariò diem superfluum admoneat ubilibet interponendum, anniq; quarti plenitudini esse copulandũ. Quem Aegyptij anno suo solenniter expleto, id est, **IIII** Calendarum Se ptembrium, Romani autem **VI** Calendarum Martiarum die, unde & bisse xtum uocant, intercalare consuerunt. Quod si quis calculatorum facere ne gligens **CCC** solum ac **LXV** diebus omnes se annos agere debere putauerit, magnum sibi mox inueniet annui circuitus occurrisse dispendium, ita ut post aliquot annorum uertetium curricula, æstiuus mensibus uernum tempus, uernis brumale, brumalibus autumnale, autumnalibus æstiuum se offendisse peruersus computator horrescat. Si cui sanè quæ de Signifero & cœli ambitu paucis diximus, forte habentur incognita, huic uulgari, & fortassis compendi osiori, ac manifestiori ratione satisfacere curauimus, ut qui cœli signis inten dere puerili in schola non didicit, saltem horologij lineis in terra, quæ necessa ria quærit apprehendat. Et hic ergo sciat, solem morulis suis & tarditate quoti diana quadrantis huius annui disponente opere Creatoris esse ministrum, quem diligentior inquisitio declarat, non ad eandem horologij lineam per **CCCLXV** dies post se plene reduci, sed si, uerbi gratia, præsentis anno in æqui noctio uernali, quod iuxta Aegyptios, qui calculatorum palmam tenent, **XII** Calendarum Aprilium die solet uenire, à medio orientis surrexerit, eadem die post annum aliquanto inferius oriri, & tertio, quarto, quintoq; anno eadem di minutione in tantum naturali sui cursus augere temperantia, ut nisi dies bisse xtilis antea iuxta morem intercaletur, iam **XI** Calendarum Aprilium die fa cturus æquinoctium à medio surgat orientis, eandem nihilominus tarditatis suæ constantiam in cæteris quoque per totum annum seruaturus ex orbitibus si mul & occasibus.

DE MENSURA CREMENTI BISSE
XTILIS. CAP. XXXVIII.

S Ed & de mensura crementi bissextilis nete nostra lateat sententia, dici mus quadrantem eius diei, id est, **VI** horas per annum ad crescere, ho ram autem per duos menses, dimidium uero horæ per unum mensem, solis di co naturalem. Porro quartam partem horæ, id est, punctum per medium men sis, quia solem nouimus Zodiacũ circum, id est, **XII** signa horoscopi per **CCCLXV** dies, & **VI** horas ambire. Singula autem signa eiusdem Zodia ci per **XXX** dies, & **X** horas, ac semissem naturali cursu peragere: dimidium uero

A uero signi cuiusque per XV dies V horas & quadrantem unus horæ percurrere: Nec omnino putamus eorum suscipiendam esse sententiam, qui quasi nocti nihil tribuentes, tres tantum horas per annum bissexto ad crescere confirmant. Quod si ita esset, non ante annorum VIII circuitum dies, qui creuerat totus compleretur: diem nanque totum, id est, cum sua nocte XXIII habere horas, etiã uulgus ignobile nouit. Qui dum totus per quadriennium non negetur impleri, qua ratione quarta pars eius per singulos IIII annorum negetur impleri: Verum si quis nostram in hoc spernendam putat assertionem, legat beati AVRELII AVGVSTINI quartum de sancta trinitate libellum, ubi de senarij numeri, in quo mundus factus est, perfectione differens, etiam huius quadrantis mentionem facere, imò & eum certi mysterij gratia per omnipotentem conditoris sapiëntiam prouisum factumq; docere non omisit. Vnum enim, inquit, & duo & tria, sex fiunt, qui numerus propterea perfectus dicitur, quia partibus suis completur: Habet enim eas tres, sextã tertiam & dimidiam, nec ulla pars alia, quæ dici possit quota sit iuuenit in eo: Sexta ergo eius unum est, tertia duo, dimidia tria. Vna autẽ & duo & tria consummant eundem senarium, cuius perfectionem nobis scriptura sancta commendat in eo maxime, quod deus VI diebus fecit opera sua, & sexto die factus est homo ad imaginẽ dei, & sexta ætate generis humani, filius dei uenit, & factus est filius hominis, ut nos reformaret ad imaginem dei. Annus etiam unus, si XII menses integri considerentur, quos tricenarij dies complent, talem quippe mensem ueteres obseruauerunt, quem circuitus lunaris ostendit, senario numero pollet: Quod enim ualent sex in primo ordine numerorum, qui constat ex unis ut perueniatur ad X, hoc ualent LX in secundo ordine, qui constat ex denis, ut perueniatur ad centum: Sexagenarius ergo numerus dierum, sexta pars anni est. Et paulo post: Proinde, inquit, per senarium primi uersus multiplicatur, tanquam senarius secundi uersus, & fiunt sexies sexageni tricenarij & sexaginta dies, qui sunt integri XII menses: Sed quoniam sicut mensem circuitus lunæ ostendit hominibus, sic annus circuitu solis animaduersus est: restant autem V dies, & quadrans diei, ut sol impleat cursum suum, annumq; concludat: quatuor enim quadrantes faciunt unam diem, quem necesse est intercalare ex cursu quadriennio, quod bissextum uocant, ne temporum ordo turbetur. Etiam ipsos V dies & quadrantem si consideremus senarius numerus in eis plurimum ualet: primo, quia sicut fieri solet, ut à parte totum computetur, non sunt iam dies V, sed potius sex, ut quadrans ille accipiatur pro die. Inde quia in ipsis V diebus sexta pars mensis est, ipse autem quadrans VI horas habet: totus enim dies, id est, cum sua nocte XXIII horæ sunt, quarum pars quarta, qui est quadrans diei, VI horæ inueniuntur, ita in anni cursu senarius numerus plurimum ualet. Hæc de tanti autoris excerptis dictis libuit, ut de natura bissexti mex pusillitatis sensum relegens, non solum hunc per senas horas annuatim crescere, sed & multiplicem eiusdem senarij numeri perfectionem, qua & annus ipse constat ex ore doctissimi Tractatoris intelligas,

QVARE

BEDAE ANGLORAXONIS
C QVARE SEXTO CALENDAS MARTIAS IN-
TERCALETVR. CAP. XXXIX.

O hoc autem bissexti diem in mense Februario placuit intercalare Romanis, quia hic breuior ceteris, & extremus anni mensis erat. Verum ideo nondum expleto eo, quemadmodum Aegyptij & Graeci de cursu totius anni sui curriculo facere uolebant, ne omnino discissa lege sua ueteri, initium Martij mensis a Februarij fine seiungerent: ideo non ante sextum Calendarum Martiarum diem, quia deum Terminum colentes, Terminalia sacra, quae uicesimo tertio mensis eiusdem die semel instituerant, in alium diem mutare prorsus non audebant: Sed hijs rite celebratis, sic tandem necessario aliquandiu per plures, crescente autem per aetates seculi peritia, unum quadrantis interponebant die. Heu misere desipientes, qui nescientes eum, cuius regni non erit finis, qui dixit: Ego sum principium, quod & loquor uobis, Terminum diuino cultu honorandum, & ei sacra ac sacrificia credebant agenda. Sed multo miserius dementes, qui habentes promissionem regni caelestis, hijs potius, quae termino sunt obnoxia adherere perituri, quam ad aeterna uolunt properare, sine fine uicturi.

QVOD ET LVNA QVADRANTEM HA-
BEAT. CAP. XL.

Inter haec autem meminisse debet calculator, ut lunam mensis Februarij ceteris annis **XXVIII** dierum, anno autem bissextili computet **XXX**, siue illam ante intercalatum quadrantem, seu postmodum terminari contingat. Cuius adiectio diei efficit lunarem tunc annum, si communis sit, **CCCLV**, si embolismus, **CCCLXXXV** diebus compleri: Palam nanque apparet quadrantem, de quo sermo est, non ad solis tantummodo, sed & ad lunae cursum aequae pertinere: quia si lunae quoque quadrantem accommodare negaueris, sed bissextili anno eiusdem quantitatis mensem lunarem Februario, cuius & antea solebas aptaueris, fit profecto ut & quartadecima luna paschalis eiusdem anni, pridie quam debuerat adueniat: Ideoque paschalis ratio uacillet, & totus mox anni cursus titubet, statusque ille semper inuiolabilis circuli decennouenalis magis magisque turbatus euertatur. Quare oportet, ut sicut dictante quadrantis ratione, quarto anno, quem bissextilem dicimus, in una eademque sexta Calendarum Martiarum linea, uerbi gratia, tertiam quartamque solemus ponere feriam, ita etiam tunc ibidem lunam, uerbi gratia, tertiam simul ac quartam computare meminerimus. Hac semper industria peruigiles, ut cum lunam mensis Februarij tunc uno die plus quam solebat habere fecerimus, in diebus tamen Calendarum Martiarum, excepto solum undecimo circuli decennouenalis anno, ipsam quam & ante consueuerat luna seruet aetatem: Nam & ideo maxime lunae quadrantem dandum monemus, ne maior solito in Calendas Martias existendo, ratum paschalis obseruantiae cursum recto a tramite deflectat: Quibus autem quantitatis temporum particulis idem lunae quadrans ad crescat, maiore quaesitu indiget: namque cum ipso quadrante etiam crebra embolismorum interruptio, & saluus quoque ratio, ne tota discursus lunaris mensura ad purum dinosci queat, obstitit.

DE SALTU

DE quo tamen saltu uerisimile apparet, quod eum citior quam uulgo putatur lunaris insensionis locus & hora procreet: Nam quomodo fieri posset, ut per annos denos & nouenos unum necesse esset solito dierum lunæ numero auferri, si non hoc uelocitas aliqua lunaris gyri paulatim toto circuli decennouenalis tempore procuraret: Quo modo econtra tarditate cursus solaris agi probatum est, ut unus per quadriennium eius cursui dies augeatur. Huius autem uelocitatis, & ut ita dicam, anticipationis, tametsi ordo non facile patet, mensura nequaquam latet: Constat enim quia diminutio illa, atque ablatio diei unius, quæ quoquo modo agitur, per denos & nouenos annos tota conficitur, hora per annos singulos, & uno puncto, & nonadecima parte unius puncti augetur. Dies namque $xxiiii$ habet horas, è quibus cum xix totidem annis circuli decennouenalis distribueris, remanent v : hos per $iiii$ multiplicata, quia uidelicet hora quatuor punctis constat, fiunt xx : da singulos annis singulis, & remanet unus: hunc diuide per xi , & uidebis quod ad saltum lunæ complendum, ut diximus, annuatim, hora & punctus, & nonadecima pars puncti unius adcrefcit. Non ergo unis iisdemque uel articulis temporum, uel cœli climatibus lunæ celebratur ascensio, sed semper aliquanto citius quam præcedenti mense prouenerat, ut sit unde unus anno nonodecimo transiliatur dies. Diuersis autem locis circuli decennouenalis, diuersi quique calculatores hunc eundem lunæ saltum interponendum, id est mensem lunarem, qui cæteris annis tricenos dies habere consueuerat, undetriginta dierum esse faciendum putauerunt:

B & ratio quidem naturalis in promptu est, cuncta huiusmodi crementa, uel detrimenta solis & lunæ in partibus æquinoctiorum, ubi primo creata sunt, initium finemque sortiri: solis quidem in uerni, lunæ uero in autumnalis loco æquinoctij. Denique ANATHOLIVS, qui uerissime in æquinoctio uerno initium mensium, & caput circuli totius, terminumque decernit, non ipse hanc in capite uel fine sui circuli decennouenalis, sed decimo quarto eius anno, qui est ultimus ogdoadis, mutationem lunæ posuit, faciens illam ascendere in æquinoctio de octaua in uicesimam. At contra VICTORIUS tertio ante finem ogdoadis anno, hanc interferendam censuit lunam Calendarum Ianuariarum, de quarta in sextamdecimam conuertens. Porro Aegyptij, in quorum sententiam catholica nunc consentit ecclesia, eandem mutationem primo anno circuli decennouenalis adfigunt, facientes epactas lunæ annuas, quarum locus est in xi Calendas Aprilis, de octaua decima in nullam facere saltum. Ideoque annum eundem, si non bissextus adsit, diebus trecentis quinquaginta tribus consummantes, quod etiam Dionysius in epistola tangere uidetur, cum ait: A decima quinta luna paschalis festi, anni, uerbi gratia, præcedentis, usque ad decimam quartam sequentis, si communis annus est $cccliiii$ dies habebit: si embolismus, $ccclxxxiiii$. Quod si unus dies, plus minusue contigerit, cuius error est: excepto uidelicet anno primo sæpe dicti decennouenalis cycli, quæ à decima quarta luna paschæ ultimi, id est nonidecimi anni usque ad quartamdecimam lunam eiusdem primi numerare curamus. Propter quod idem ultimus Epactas, id est adiectiones lunares $xviii$ tunc retinet: Primo anno non xi , ut in cæteris annis fieri solet, sed xii dies accommodat. Et quia xxx dierum sine uoluuntur, nulla epacta in principio ipsius cycli ponitur. Secundus autem annus epactas xi suscipit. Et ideo sicut diximus, à quintadecima luna paschæ primi cycli, usque ad finem eius in

Initium mensium in æquinoctio uerno.

Communibus & embolismis annis præfixos dies nos inuenire non dubium est. Huiusmodi ergo cogit diuersitas, sex solū primos circuli decennouenalis annos æquali nobiscum ætate lunā putare Victoriū. Nam deinceps inserta mutatione saltus, una semper die maiorem nobis eam usq; dum etiam nos finito eam circulo toto inferimus habere non cessat; qui profecto saltus non alibi aptius quàm XII Calendarū Aprilium die uidetur anno reddendus, propter originem uidelicet quā præfati sumus conditionis siderum, ut luna mensis Martij, quæ eo fit die uicesima nona, dehinc uertatur in nouā. Sed sunt qui hoc nobis in luna Nouembris mensis agendū magis autument: quatenus huiusmodi impedimentis cum præcedentis anni sine absolutis, nouū de cætero annū libero possint computu ingredi, iuxta exemplum uidelicet Aegyptiorum, qui hoc in penultimo anni sui mense, qui est noster Iulius facere perhibentur. Sed siue hic, siue illic, siue alibi feceris, necesse est ibidem ni fallor tres pariter menses undetricenorum computare dierum.

QVARE LVNA ALIQVOTIES MAIOR QVAM
COMPUTATUR APPAREAT. CAP. XLII.

Notandum sanè, quod huius ratio saltus lunaris, longa sui facit exundantia crementi lunam aliquoties maiorē quàm putatur uideri, adeo ut etiam die tricesima uespere ascendente illam non gracilem in cælo apparere contingat, & quanto circuli decennouenalis terminus amplius instat, tanto hoc crebrius patitur, causa existēte perspicua, quod saltus ille, de quo loquimur iam, maxime tūc sit ex parte perfectus. Sed in naturalis assertionis ueritatis, quæ & Nicæno Concilio probata firmatur, hæc est specialiter regula tenenda, ut lunæ ætatem non iuxta quosdam à meridiana uel dimidia post meridiē, sed à uespertina potius hora mutare nouerimus; quia nimirū luna quæ uespere primū mundo exorta est, uespertinis ex eo semper horis necesse est aliā aliamq; sumat ætatē, singulas quasq; uicenis & quaternis explicans horis, sicut è cōtrario sol qui mane primo ortus est teste Genesis scriptura, à mane usq; ad mane diem compleuit unum. Quid enim rationis est, lunæ mutationem meridianis computari ab horis, cum nec imposta tūc in cælo, nec sit regessa super terrā, sed nec ulla legis solennia meridianis uel pomeridianis, sed omnia uespertinis incipiāt simul & cōsummanē in horis. Nisi forte quia Adam peccans ad auram post meridiem increpatus à Domino, & de paradisi gaudijs est pulsus, ad rememorationē cœlestis uitæ, quā seculi huius erumina mutauimus, mutatio lunaris, quæ cremētis detrimentisq; perennibus labores nostros imitatur, in ea specialiter qua exulare cœpimus debuit hora notari; ut ex ipsa lunaris hora mutationis quotidie uersiculi illius admoneremur: quia stultus ut luna mutatur: nam sapiens cum sole permanebit, suspiraremusq; ad illam ardentius uitam pace æterna beatissimā, quādo erit lux lunæ sicut lux solis, & lux solis septemplex sicut lux VII dierū. Verum quia sicut scriptū est, à luna signum diei festi, & quo modo prima lunæ lux à uespera mundum inradiauit, ita omnis dies festus in lege à uespera initiari, in uesperam perfici debere præcipitur, congruentius ætas lunaris à uespertina hora quàm aliunde noua computabitur: eandemq; ætatem quam uespere inchoat, sequentem usq; seruabit ad uesperam. Et siquidem eam paulo ante uesperā accendi à sole contigerit, mox sole occidente primā cōputari & esse necesse est; quia uidelicet illam tēporis horā, qua primū terris fulgere cœpit adiit. Sin autē post occubitum solis accendat, nō tamen prima priusquam

A priusquā uesperā uiderit, sed tricesimā potius oportet aestimare, etiamsi **XXIII** horas post occasum solis accensa suppleuerit, illā tamen quā occidente sole habuerat, ne primā cōditionis ordo turbet, usq; ad aliū eius occasum retinere debet aetatem. Nec mirum lunā cum tot horas noua trāsegerit manifestam in cœlo monstrari, cum aliquoties etiā sexta uel septima post accensionem appareat hora. Sæpe nanque euenit, maxime posita ea in Ariete, una eademq; die illa mane simul et uespere cerni, motu uidelicet accensionis circa meridiem factō. Quod si qui grauius huic insistens quæstioni, dixerit se nouam lunam eo anno quo saltus inferendus est, hoc est, ultimo circuli decennouenalis biduo priusquā prima caneretur multis cum testibus uidisse, id est, quarto Nonarū Aprilium die, cum eiusdem anni **XIIII** luna paschalis in circulo memorato **XV** Calendarum Maiarum sit adnotata, ideoq; non nisi pridie Nonas Apriles esse prima ualeat, rationemq; à nobis huius causæ exegerit, hic nostra pusillitas, ne sui fragilitate deficiat, ad paternā, imò diuinā autoritatis auxilium concurrat. Paternæ etenim autoritatis subsidio fulcimur, dum Nicænæ Synodi scita sectamur, quæ quatuor decimas festi paschalis lunas tam firma stabilitate præfixit, ut decennouenalis eorum circuitus nusquā uacillare, nunquam fallere possit. In quo uidelicet circuitu, lunam paschalem anni de quo agitur **II** Nonas Aprilis fieri primā nulli calculantiū in dubio est. Ideoq; hanc aliter definire nulli fidelium fas est. Quid enim? nunquid credendū est quia illam quā nos **IIII** Nonas Aprilis nouam uidimus lunā, nemo uiderit de illis **CCCXVIII** Pontificibus, qui in Nicæno Concilio residebant? Nemo de minorum cœtu graduum, qui illorum consilijs aderant et statutis? Et non potius intelligendum, quia cum lunam anni illius paschalem à pridie Nonas Aprilis incipere signabāt, aliud maius periculū per hoc declinauerint, ne uidelicet si aliter decernerent, indissolubilis ille cōmuniū annorum & embolismorum status solueretur, quem inuiolabiliter obseruandum diuinæ legis autoritate Hebræis tradentibus agnouerant. Sed & specialibus diuinæ autoritatis indicijs obseruantiam lunarem quā tenemus defendimus. Legimus nanq; scribente beato Cyrillo Alexandriæ Episcopo, quia **BACHOMI** *Bachomij litera de Pascha.* **V**s monachus insignis apostolicæ gratiæ, fundatorq; Aegypti cœnobiōrum ediderit ad monasteria quæ regebat literas, quas angelo dictante perceperat, ut non errorem incurrerent in solennitatis paschalis ratione, scirentq; lunam primi mensis in anno cōmuni & embolismo. Legimus eodē referente Cyrillo, quia si non scripsisset Synodus Nicæna cyclum lunarem primi mensis, sufficeret cyclus lapidis Silenitis in Perside ad exemplum rationis paschalis, cuius candor interior cum luna primi mensis crescit & decrescit. Legimus item scribente sancto Paschasino Lylibæo Antistite ad beatissimum Papam Leonem, quia tempore Zosimi Papæ cum esset ultimus circuli decennouenalis annus, & declinarent quidam decimo Calendarum Maiarum die Pascha tenere, celebrantes octauo die Calendarum Aprilium, id est, pro embolismo cōmunem tenentes annum, quæ esset paschalis obseruantix ueritas multiplici miraculo supernæ uirtutis claruerit. Quædā, inquit, uilissima possessio Melthinas appellatur, in montibus arduis ac syluis densissimis constituta, illic per parua atque uili opere constructa ecclesia est, in cuius baptisterio nocte sacrosancta paschali baptizandi, hora [†] cum nullus canalis, nulla sit fistula, nec aqua omnino uicina, fons ex sese repletur, paucisq; qui fuerint consecratis, cum deductorium nullum habeat, ut uenerit aqua ex sese discedit. Tunc ergo sub sanctæ memoriæ Papa Zosimo usque ad lucem

g 2 aqua

Melthinas.
† In Paschasi
mo qui penes
nos est uetustis
simu legitur:
nullus locus
canali.

C aqua non ueniente, non consecrati qui baptizandi fuerant recesserunt. Illa uero nocte quæ lucebat in diem dominicam decimo die Calendarum Maiarum, fons sacer hora competentî repletus est, euidenti ergo miraculo claruit, occidentium partium fuisse errorem. Liqueat itaq; quia uetus hæc de hac ætate lunari quæstio est, etiam olim beati Papæ Leonis industria diligenter exquisita, ipsa est quæ longam inter orientis & occidentis ecclesias grauemq; controuersiam fecit. Hæc & Hilarum Papā post tot Nicæni Concilij tempora nouum petere, & Victorium paschalē nouum condere persuasit. In huius certamine præfatus Prosper. Papa Leo adnitente Prospero uiro doctissimo ac disertissimo uincere sedulus, instans tandem unanimitate eorum qui Nicænx Synodî decretis inuincibiliter adhærebant, laudabiliter uinci gaudebat. Vnde mihi meisq; in eadem quæstione nil melius agendum, nil dicendum reperio, quàm quod illum fecisse compertio, qui nobis in tantū scientia, merito, autoritate præcellit, certam uidelicet patrum reuerendissimorū sententiā in eis quæ nobis dubia sunt & incerta sectari. Neq; enim putandum est, nos uel acutius antiquis diuersitatem lunaris discursus deprehendere, uel salubrius posse dinoscere, quæ in eadē diuersitate potissimum sit uia sequenda.

DE CIRCVLO DECENNOVENALI. CAP. XLIII.

Eusebius inuentor circuloꝝ decennouenaliū. **D**ecennouenalis circuli ordinē primus Eusebius Cæsariæ Palæstinæ Episcopus, ob quartas decimas lunas festi paschalis, ipsumq; diem Paschæ inueniendum composuit, eò quod luna cuiuslibet ætatis post tantū temporis ad eundem redeat anni solaris diem: non quod Aegyptus, uel cætera per orientem

Theophili liber Paschalis. **D**Christi ecclesia uerum eatenus lunæ cursum, uel diem nescierit rite inuenire paschalē, sed quia ea quæ ipsis tēporibus annuatim cum labore inuestigata, & per orbem mandata sæpius in quæstionē uenire solebāt, facilius præfixa semel regula circulari semper obseruari, & sine scrupulo ambigendi poterēt edisci. Deniq; fertur antiquitus Alexandrinæ ecclesiæ delegatū, ut officiose operam curamq; inuestigationi computi paschalis impēderet, quatenus Pontifici apostolicæ sedis adnuntians, per eam diem Paschæ solennem cæteros ecclesiarum principes agnoscere faceret. Vnde beatissimus Papa Leo Martianū principem postulans, ut Alexādrino Antistiti delegaret, quatenus Paschale sancti Theophili, in quo **VIII** Calendarū Maiarum die Pascha uidetur adfixum, diligenti perscrutaretur examine, arbitratus ab eo non recte memoratū diem fuisse conscriptū, inter alia hæc dicit: Studuerunt quidem sancti patres occasionē huius erroris auferre,

Alexandrini Episcopi officium. omnem hanc curam Alexandrino Antistiti delegantes, quoniam apud Aegyptios huius supputationis antiquitus tradita uidebat esse peritia, per quē quotannis dies prædictæ solennitatis sedi apostolicæ indicaretur, cuius scriptis ad longinquiores ecclesias indicium generale percurreret. Verum ut huiusmodi labor aliquando quiesceret, composuit memoratus uir circulum nūc longe lateq; notissimū, quo decimas quartas lunas primî mensis ex ordine cōprehēdendo, diem Paschæ, qui mox sequenti dominica futurus erat, facillime cuiuslibet inueniendū relinqueret. Cuius circuli **PROTERIVS** Alexandrinæ urbis Antistes, ad inquisitionē sancti Papæ Leonis luculentissimā reddens rationē, talis rescripti ab eo meruit tenor prædicari: Lætificauerunt me literæ Dilectionis tuæ, quas frater & coëpiscopus noster **NECTARIVS** pio adportauit officio. Oportebat enim ut ab Alexandrinæ ecclesiæ Præsule talia scripta ad sedem apostolicā mitterētur, quæ osten-

A quæ ostenderent magisterio beatissimi Petri Apostoli hoc ab initio per beatum *Aegyptij lau*
 Marcū eius discipulū didicisse Aegyptios, quod constat credidisse Romanos. *serunt multa*
ex Marco.

DE EMBOLISMIS ET COMMVNIBVS

ANNIS. CAP. XLIIII.

Duiditur autem circulus idem in embolismos, annosq; cōmunes, quos He *Anni com-*
 bræorū quoq; priscorū autoritate constat obseruatos: cōmunes quidem *munes.*
 annos, id est, CCCLIIII dierum XII, embolismus autem, id est, CCCLX *Embolismi.*
 XXIIII dierū, continens VII. Primus namq; & secundus cōmunes, tertius
 est embolismus: quartus & quintus cōmunes, sextus embolismus: septimus cō
 munis, octauus embolismus: nonus & decimus cōmunes, undecimus embolif
 mus, duodecimus & tertiusdecimus cōmunes, quartusdecimus embolismus:
 quintusdecimus & sextusdecimus cōmunes, septimusdecimus embolismus:
 octauusdecimus cōmunis, nonusdecimus embolismus. Qui utriq; sicut & su
 pra dictū est, ab exordio primī mensis, quē Hebraei Nisan uocant, hoc est, ab ac
 censione lunæ paschalis initium sumunt, cuius exordiū mensis hac regula debet
 obseruari, ut nunquā lunæ paschæ XIII uernum præcedat æquinocitiū, sed
 uel in ipso æquinocitio, hoc est, XII Calendarū Aprilii die, uel eo transgresso
 legitima procedat. Vnde fit, ut ab octauo Iduū Martiarū, usq; in Nonarū Aprī
 lium diem lunaris anni sint quaerenda primordia. Ipsa autē luna decimaquarta,
 cum primū XII Calendas Aprilis cum nouissime XIII Calendas Maias,
 occurrendo diem festi paschalis ab XI Calendas Aprilis, usq; in VII Calen
 das Maias faciat inquirendū. Embolismorū autem sicut Dionysius ait, ista ratio
 probatur existere, quod annorū cōmunium uideretur damna supplere, quatenus
 ad solare tēpus lunaris exæquetur excursio. Quāuis enim solis annuū cyclū per
 singulos menses luna circumeat, tamen eius perfectionē XII suis mensibus
 implere non præualet. Deniq; in annis cōmunibus ad rationem solaris anni XI
 dies lunæ deesse cernuntur: In embolismis uero X & IX diebus eundem
 annū uideretur solarem luna transcendere. Et Hebraei quidē, qui solos lunares in *Hebraei luna-*
 lege nouerant & obseruabāt menses, iuxta naturalē lunæ cursum tricenis, unde *res tantū men-*
 tricenisq; diebus cōmunium annorū menses duodenos explicabāt, & tertio uel *ses obseruant.*
 secundo ubi decebat anno, tertiusdecimū in fine anni mensem XXX dierū ad
 ponebant embolismū. Porō Romani qui dispares habēt menses, non unoquo
 libet in loco embolismos computando interponere uoluerunt, sed potius ubili
 bet medijs anni tēporibus uacuū congruumq; inter Calendas locum inuenire
 potuissent. Primā igitur embolismorū lunam IIII Nonas Decembris, secun
 dam IIII Nonas Septembris, tertiam pridie Nonas Martias, quartā pridie No
 nas Decembris, quintam IIII Nonas Nouembris, sextam IIII Nonas Au
 gusti, septimā III Nonas Martias nasci dixerunt, solertissime quantū potuerūt
 curātes, ut cuiuscunq; ætatis luna in Calēdas occurrisset, ipsa eiusdē mensis luna
 diceret esse putanda. Quod tamen non usquequaq; ualuerunt obtinere propter
 præfixū paschalis lunæ cursum, cuius cum extrema nōnunq; in Calendas Maias
 incurrant, & secundū quoq; uel etiam tertium post Calendas diem teneant, nō
 tantū Maij mensis, sed potius Aprilis lunæ sicut semper esse dicenda est.

DE OGDOADE ET HENDECADE. CAP. XLV.

Est & alia præfati circuli diuisio, qua in ogdoadem & hendecadem, id est, in
 VIII & in XI distinguūt annos, eò quod octauo & undecimo anno luna
 paschalis supremas suæ natiuitatis metas subeat, & utrunq; eorū in solito embo
 g 3 lismis

C liffimis more unus cōmunis præcedat annus; uel certe q̄a antiquis uisum est VIII annos solares totidem lunaribus annis dierū numero æquari, quod ab eruditori bus æuo sequente doctoribus expertū est, nisi annis XI adiectis, nequaquā fieri posse, ad indicium utriusq̄ obseruationis ogdoadibus est & hendecadibus tota lunæ digesta cōuersio. Nam & Græci quondā, quos & antiquissimi Romanorum perhibentur imitari, cum ad lunæ cursum adhuc annos cōputarent, VIII annis cōmunibus pari ratione confectis, embolismos triū mensium pariter intercalabant: Si enim octies undecim, & quartā partem uolueris supputare, XC dies, hoc est tres mēses efficiēs. Verum etiā nunc sunt qui solis octo annos totidem annis lunaribus, itēq̄ solis XI totidē putant annis lunaribus dierū æqualitate cōponi. Vbi primo dicendū, q̄ absq̄ ulla cōtradictione est: Si octoni anni utriusq̄ sideris aliquādo longitudine concordant, semper idem facere habebūt, neq̄ ullum undenorū annorū æqualitas locū inueniet. Si autē uel semel XI anni amborū simul incipiunt, simulq̄ terminātur, semper ipsum facturi sunt, nec erit quando octonorū concordia redire possit annorū. Deinde numerus ipse pulsandus, uidendumq̄: quia octo anni solares habent dies, exceptis bissextis, $\overline{\text{II DCCCCXX}}$: octies enim trecenteni sexageni & quini, faciūt $\overline{\text{II DCCCCXX}}$. At lunares anni totidē uide quot habeāt dies, octies trecenteni quinquageni & quaterni, faciunt $\overline{\text{II DCCCCXXXII}}$, adde XC trium mensium embolismorū dies, fiunt $\overline{\text{II DCCCCXXXII}}$. Sed duo qui minus habētur in ogdoade solari duorū bissextorū sperant adiectione supplenda. Videamus & hendecadē utriusq̄ sideris, si forte ibi sol bissextile quærat auxiliū: Vtrunq̄ enim tempus necesse est una regula cōplectatur, undecies trecenteni sexageni & quini, fiunt $\overline{\text{III XV}}$. Item undecies trecenteni quinquageni & quaterni, fiunt $\overline{\text{III DCCCCXIII}}$.

D Adde embolismorū mēsium dies CXX, fiunt $\overline{\text{III XIII}}$. Tolle unū saltus diem, remanēt $\overline{\text{III XIII}}$. Vide igitur si hic opus habeat hendecas solis subsidio bissextili, ut additis uidelicet duobus uel tribus diebus, lunare compensare sufficiat hendecadem. Non utiq̄ eget quadrātili iuuamine ad æquiparandam lunæ hendecadem, quam duobus insuper diebus exuperare probatur, sed suis potius quibus superabundat diebus, quod minus est in ogdoade solis adimplet: Liquidoq̄ patet in horū cōcordatione temporū nihil præiudicari bissextis, sed quotquot in circulo decēnouenali incurrerint, omnes utroq̄ sideri, iuxta quod supra docuimus, æqualiter esse proficuos. Denique ut rei ipsius euisceremus interna, primo anno circuli decēnouenalis nullæ sunt epactæ, quia in XI Calendas Aprilis lunæ finitus est cursus. Item nono eiusdem circuli anno, id est, post dies $\overline{\text{II DCCCCXXXII}}$ nono Calendarum Aprilium die trigesima est luna, quod etiā epactarum, quæ tunc XXVIII sunt, ordo manifeste testatur. Quid ergo opus erit ad completionem lunaris ogdoadis duos solaris cursus superadijcere dies, id est, decimum & nonū Calendarum Aprilium, si hoc duo bissextiles poterant perficere dies: Non ergo duos dies, qui in ogdoade solis à lunari ogdoade minus sunt, duorum intercalatione bissextorum, sed duorum magis qui in hendecade eius à lunari plus sunt adiectione suppleuntur. Nec nocet quod saltum lunæ, quem quidam in ogdoadis initio ponunt, in hendecade ponendum memorauimus. Vbicunq̄ enim interposueris, eodem proposita quæstio sine soluetur, & habet circulus decēnouenalis menses solares CCXXVIII, lunares CCXXXV dies, exceptis bissextis $\overline{\text{VI DCCCCXXXV}}$: decies nouies enim duodeni CCXXVIII, adde VII, fiunt CCXXXV. Itē decies nouies trecenteni sexageni & quini $\overline{\text{VI DCCCCXXXV}}$: Decies nouies trecenteni

teni

A teni quinquageni & quaterni $\overline{\text{VIDCCXXVI}}$, adde embolismos VII mensium dies CCX , fiunt $\overline{\text{VIDCCCCXXXVI}}$, subtrahe unum saltus lunaris diem, & uno eodemq; dierum numero solis & lunæ cursum decennouenalem cyclum includere probabis. Item ogdoas solis habet menses XCVI , lunæ autem XCIX ; hendecas uero solis habet CXXXII , lunæ autem CXX XVI . De numero dierum supra dictum est.

DE ANNIS DOMINICAE INCARNATIONIS. CAP. XLVI.

Primo decennouenalis circuli uersu temporū ordo præfigitur, quem Græci calculatores à Diocleciani principis annis obseruauere. Sed **DIONYSIUS** Diocletianus. uenerabilis abbas Romanæ urbis, et utriusq; linguæ, græcæ uidelicet ac latinæ nō ignobili præditus scientiâ, paschales scribēs circulos, noluit eis, sicut ipse testatur, memoriâ impij & persecutoris innectere, sed magis elegit ab incarnatione dñi nostri Iesu Christi annorū tempora prænotare, quatenus exordiū spei nostræ notius nobis existeret, & causa reparationis humanæ, id est, passio redemptoris nostri euidentius eluceret. Qui in primo suo circulo quingentesimum tricesimum secundū dominicæ incarnationis annū in capite ponēdo, manifeste docuit secundum sui circuli annū ipsum esse, quo eiusdē sacrosanctæ incarnationis mysteriū cœpit. Quia enim lunaris circulus decennouenalis est, solaris autē XX & VIII conficitur annis, multiplicatis per se inuicem ambobus, summa DXXX & II colligitur annorum. Qua tandem replicata, totus solaris lunarisq; recursus ordo in se sua per uestigia reuoluitur, eundemq; decennouenalis lunarisq; cycli annū, easdem epactas lunæ, solis quoq; dies cōcurrentes, eandē quartamdecimā lunā, eundē dominicæ Paschæ diē ac lunā ipsius ex ordine restituens. Quod etiā Victorius, quāuis alterius institutionis paschalem cōdens, descripto tot annorū circulo manifeste probauit. Quia ergo secundo anno circuli quē primū Dionysius scripsit, quingentesimus tricesimus tertius ab incarnatione Dñi cōpletus est annus, ipse est nimirū iuxta concursus siderū ille, in quo incarnari dignatus est: quia hic secundus annus decennouenalis octauusdecimus est cycli lunaris, XI habēs epactas, V concurrētes septimanæ dies, lunā paschæ decimā quartā VIII Calendas Apriles, omnia tunc fuere similima, & si esset qui tunc Pascha more nūc ecclesijs usitato diē dominica faceret, ipsa nimirū dies quo modo hic adnotatum est VI Calendas Apriles ueniret, ac lunā haberet decimā sextā. Deniq; Dionysius ipse nobis quodāmodo tacite quæ Dñs in paschalibus, quæ scripsit argumētis ostendit, ubi ad inueniendū quotus sit annus circuli decennouenalis, sumere annos Domini, & priusq; hos per X & IX partiamur unū præcipit adijcere, significans illo incarnato unum circuli decennouenalis annum iam fuisse completum. Item ad sciendū quotus sit annus cycli lunaris, sumere monet annos Domini, & subtrahere semper duo, ac sic per X & IX partiri, ut uidelicet duobus qui reliqui tunc eran, tannis sublati, ceteros calculatos per nonam decimā partem diuidens, quod reliquū foret teneret. Porro ad inuestigandum quot sint epactæ lunares, annos Domini rite sumere, diuidere, multiplicare. Itē diuidere, sed nullo dempto uel addito iubet: quia nimirum secundo decennouenalis cycli anno, incipientes epactæ ad inueniendū suum statū, addi quid uel demi de annis Dñi qui secū inchoauerant minime poscebant. Item si uelimus scire adiectiones solis, id est, concurrentes septimanæ dies, sumere annos Domini iubet, & addita quarta parte, IIII insuper regulares semper adijcere docet, ac sic tandē per VII

C partiri: quia nimirū v erant concurrentes anno quo natus est Dominus, & ut cōputandi fixa series procurrere posset, necesse habebat computator IIII quæ præcesserunt annectere. Hijs igitur ita se habētibus, annum passionis dominicæ diligenter inquirere nec ignota quærendi uia est, si non computus errat alicubi: Habet enim, ni fallor, ecclesiæ fides, Dominū in carne paulo plus q̄p XXXIII annis usq; ad suæ tēpora passionis uixisse, quia uidelicet XXX annorum fuerat baptizatus, sicut Euangelista Lucas testatur, & tres semis annos post baptisma prædicauerit, sicut Ioannes in Euangelio suo non solum commemorato reuoluentis Paschæ tempore perdocet, sed & idem in Apocalypsi sua. Daniel quoq;

*Cereis antiqui
tus annos do-
minicæ natiui-
tatis in scalpe-
bant.* in suis uisionibus prophetice designat. Sancta siquidem Romana & Apostolica ecclesia hanc se fidem tenere & ipsis testatur indiculis, quæ suis in cereis annuatim scribere solet, ubi tempus dominicæ passionis in memoriā populis reuocans, numerum annorum triginta semper & tribus annis minorē quā ab eius incarnatione Dionysius ponat, adnotat. Deniq; anno ab eius incarnatione iuxta Dionysium septingentesimo primo, Indictione quartadecima, fratres nostri qui tunc fuere Romæ, hoc modo se in natali Domini in cereis sanctæ Mariæ scriptum uidisse, & inde descripsisse referebant: A passione domini nostri Iesu Christi anni sunt DCLXVIII. Quomodo igit, ut supra memorauimus, DXXXII annis circulus paschalis circumagitur: Hijs adde XXXIII, uel potius XXXIIII, ut illum ipsum quo passus est Dominus attingere possis annum, fiunt DLXVI. Ipse est ergo annus dominicæ passionis & resurrectionis à mortuis. Quia sicut quingentesimus tricesimus tertius primo, ita quingentesimus sexagesimus sextus tricesimo quarto per uniuersos solis & lunæ concordat discursus. Et ideo circulus beati Dionysij apertissime quingentesimū sexagesimū sextum ab incarnatione Domini contingens annū, quartadecimā lunā in eo IX Calendarū Aprilium quinta feria reperies, & diē Paschæ dominicū VI Calendarū Aprilium luna decima septima. Age deo gratias, quia quod quærebas, sicut ipse promisit, te inuenire donauit. Nam quod Dominus XV luna feria sexta crucem ascenderit, & una sabbatorū, id est die dñica resurrexerit à mortuis, nulli licet dubitare catholico, ne Legi, quæ per agnū paschalē decima quarta die primi mensis ad uesperā immolari præcipit, pariter & Euangelio, quod Dominū eadē uespera tentum à Iudæis, & mane sexta feria crucifixū ac sepultū, prima sabbati resurrexisse perhibet, uideatur incredulus. Quod autē VIII Calendarū Aprilium crucifixus, VI Calendarū earundem diē resurrexerit, multorū late

D Doctorū ecclesiasticorū constat sentētia uulgatū. Quāuis **T H E O P H I L V S** *Theophilus
Cæsariensis.* Cæsariensis, antiquus uidelicet uicinusq; apostolicorū temporū Doctor, in epistola synodica, quā aduersus eos qui decima quarta luna cum Iudæis Pascha celebrabant, unā cum cæteris Palæstinæ Episcopis scripsit, ita dicit: Et impiū nō est, ut passio dominica tanti sacramenti mysteriū foras limitē excludatur: Passus namq; Dominus ab XI Calendas Apriles, qua nocte à Iudæis est traditus, & ab VIII Calendas Apriles resurrexit. Quomodo tres dies foras terminū excludentur: Constitutūq; est in illa synodo, ut ab XI Calendas Apriles usq; in XI Calendas Maias Pascha debeat obseruari. Et in eodē libro superius scriptū est: Nā Galli quacūq; die VIII Cal. Aprilis fuisset, quādo Christi resurrectio fuisse debebat, Pascha semper celebrabāt. Sin uero annū qualē quærebas, in loco quē putabas inuenire non poteris, uel Chronographorū incuriæ, uel tuæ potius tarditatis culpā adscribe, tantū diligentissime cauēs, ne Chronicorū scripta defendendo intemerabile legis uel Euāgelij testimoniū uidearis impugnare, dicēdo dñm saluatorē uel XV, uel XVI imperij Tiberij Cæsaris, uel XXXIX, aut XXX suæ
atatis

Aetatis anno sacrosanctum crucis subisse mysterium, cum Euangelia manifeste significant, xv anno Tiberij Praecursorē Domini praedicare coepisse, ipsumq; mox inter alios baptizasse Iesum, incipientē iam fieri quasi xxx annorū.

DE INDICTIONIBVS. CAP. XLVII.

Secundus ordo circuli decennouenalis complectitur Indictiones xv, annorum circuitu in sua semper uestigia reduces, quas antiqua Romanorū industria comperimus ad cauendum errorem, quide temporibus forte oboriri poterat institutas: Dum enim, uerbi gratia, quilibet Imperator medio anni tempore uita uel regno decederet, poterat euenire ut eundem annum unus historicus eiusdem regis adscriberet temporibus, eò quod eius partem regnaret: alter uero historicus eundem successori illius potius attribulandum putaret, eò quod & hic partem aequae eius haberet in regno. Verum ne per huiusmodi dissonantiam error temporibus inoleceret, statuerunt Indictiones, quibus uterque scriptor, imò etiam uulgus omne, temporum cursum facillime seruaret, quas pro facilitate quoq; calculandi quindecim esse uoluerūt, ut planissimo numero, & ad multiplicandum promptissimo compendiosius transacti temporis status in memoriam possit reduci. Quidam autem putant, quia quondam in republica post censum quinto anno peractum Vrbis Roma lustrabatur, ad indicium ternae lustrationis & census Indictiones esse conditas. Incipiunt autem Indictiones ab VIII Calendas Octobris, ibidemq; terminantur.

xv Indictiones.

Lustratio quinto quoq; anno.

ARGVMENTVM INVENIENDI QVOTA SIT
INDICTIO. CAP. XLVIII.

Hoc autem argumento quota sit anno quocunq; computare uolueris Indictio reperies: sume annos ab incarnatione Domini quotquot fuerint in praesenti: uerbi gratia, dccxxv, adde semper tria, quia quarta Indictione secundum Dionysium natus est Dominus, fiunt dccxxviii: haec partire per xv, quindecies quadragenis, sexcentis, quindecies octoni ceniues, remanent octo: octaua est Indictio, Si uero nihil remanserit, decima quinta est.

DE EPACTIS LVNARIBVS. CAP. XLIX.

Tertia praefati circuli linea continet epactas lunares, quae ad cursum solis annuatim undenis diebus accrescere solent, inde epactae graeco uocabulo, id est adiectiones dictae, quod per annos singulos xi dierum, ut diximus, accumuluntur augmento. Vel certe quia ad inueniendas quotae sint lunae Calendarum, xi per totum adijciuntur annum, ut supra docuimus: epactae iure, id est adiectiones uocantur, & quidem per totum anni uertentis orbem suos quaeque dies habet adiectiones lunares xi. Nam, uerbi gratia, si hodie cum scribo quinta est luna, isto ipso die post annum decima sexta erit luna, post duos annos uigesima septima: post tres, octaua: nec eadem huc quae nunc est priusquam xxix annorum peracto circulo redit. Sed proprie quae in circulo decennouenali annotatae sunt epactae, lunae quota sit in xi Calendas Apriles, ubi paschalis est festi principium signant: hanc praefixam sui cursus regulam semper obseruantes, ut quoties minorem xvi numerum habent, paschalem lunam praferant: quoties autem maiorem, insequentem lunam Pascha quaerendum praemonstrent: quia nimirum lunae paschalis plenitudo non aequinoctium praere, sed sicut in principio creaturarum ordinatum est, sequi potius debet, quando primum

Epactae unde dicantur.

primum

C quando primum ortus est sol in inchoatione diei uernum tenens æquinoctium: Deinde orta est luna in inchoatione noctis autumnalis æquinoctij tenens ipsa particulam. Vnde multum errare constat eos, qui lunæ paschalis initium à tertio Nonarum Martiarum die quærendum definiunt: quia uidelicet ibi nata luna ante tempus æquinoctij plenilunium ostendit. Ideoq; solennitati paschali inabilis est, in qua, sicut diximus, primo solem primitiæ creationis statum, ac deinde lunam necesse est conscendere, ut & hic per æquinoctij transgressum longitudinem noctis superet, & illa per plenilunium totam eius quantulacunque est longitudinem illustret. Quod ad Christi & ecclesiæ sacramentū respicere nemo est ferè qui ambigat: de quo & in primordijs huiusce opusculi aliqua perstrinximus, & nunc paucis replicemus: Quia sicut luna & stellæ non à seipsis, ut perhibent, sed à sole habent ut luceant, sic & ecclesia, sanctiq; omnes non suæ merito uirtutis, sed gratia largitoris habeant bonum quo uiuunt. Et sicut non nostri uigore arbitrij fortitudinem nostram, sed illo nos suscipiente, illius misericordia præueniente custodimus, nec sufficientes sumus cogitare aliquid à nobis, quasi ex nobis, sed sufficientia nostra ex deo est, ita etiam in tempore quo nostræ redemptionis insignia celebramus, solaris perfectio splendoris quæ illuminat, lunarem quæ illuminatur antecedere debet.

QVOMODO ERRENT QUIDAM IN PRIMO
MENSIS INITIO. CAP. L.

Sed error eorum qui aliter sapiunt, uide an ipsis saltem qui huiusmodi cōdunt leges iniquas, & scribentes iniustitiam scribunt, fatis hac ueritate uideatur esse suffultus. **D** Victorius qui illorum circulos scripsit, dicit in prologo eiusdem operis inter alia sic: Latini nanque à III Nonarum Martiarum usq; in IIII Nonas Aprilis, diebus scilicet XXIX obseruandum maxime censuerunt, ut quocunq; eorum die luna fuerit nata efficiat primi mensis initium, cuius luna decima quarta si feria sexta prouenerit, subsequens dominicus, id est luna decima sexta festiuitati paschali sine ambiguo deputetur. Sin autem die sabbati plenilunium esse contigerit, & consequenti dominico luna decima quinta reperiri, eadem hebdomada transmissa, in alterum diem dominicum, id est lunam uigesimam secundam transferri debere Pascha dixerunt: ne minus eiusdem dominici peragendo mysterio destinarent quàm sextamdecimam, nec amplius quàm uigesimam secundam lunam aliquando recipiunt, eligentes potius in lunam uigesimam secundam diem festi paschalis extendi, quàm dominicam ante lunam quartamdecimam ullatenus inchoari. Quartasdecimas porrò lunas mensis eiusdem à XV Calendarum Aprilium, usque in XVI Calendas Maias adferunt esse seruandas. Item in fine eiusdem prologi: Cum uero contigerit, inquit, lunam uicesimam septimam sabbato, uel maxime die Calendarum Ianuariarum prouenire absque biffexto, nouerit Sanctitas uestra, quod Pascha XIII Calendas Apriles secundum Latinos haud unquam celebrandum, etiamsi luna conueniat, penitus inuenitur: Aut VIII Calendas Maias secundum Aegyptios, quod aliquoties obseruandū est, reperiri non posse. Videamus ergo Latinos suos quomodo cōmendat Victorius: Dicit eos maxime censuisse à III Nonas Martias natā lunā efficere primi mensis initium, & decima sexta luna die dominico Pascha celebrandum. Et iterū dicit, nunq; XIII Calendas Apriles, etiamsi luna cōueniat, Pascha celebrandū secundū Latinos, sed magis secun

Agis secundum Aegyptios VIII Calendas Maias. Constat autem lunam III Nonas Martias natam, XIII Calendas Apriles esse sextamdecimam. Obsecro te sancte frater VICTORI, si III Nonas Martias nata luna facit primi mensis initium, quid rationis est, ut non in eo Pascha celebremus, sed potius alium differamus in mensem? cum lex toties imperet, ut omnes qui possint in primo mense Pascha faciant. Soli autem qui in uia fuerint & immundi secundo hoc mense celebrent. Quid est, rogo, quod addis, absque bissexto? An forte quia quando Calendae Ianuariae sabbato sunt, tertiadecima Calendarum Aprilium dies in dominicum occurrit, si bissextilis annus non est? Si autem bissextus intercesserit, eadem dies secunda feria prouenit, docere uis cum secunda feria fuerit XIII Calendas Aprilis in luna decima sexta, sequenti dominica VI Calendas Aprilis luna uigesima secunda Pascha rite celebrari? Cum uero eadem dies XIII Calendas Aprilis lunam decimam sextam dominica die habuerit, non posse in ea Pascha celebrari: quia necdum aequinoctium transierit? Sed nec in sequenti dominica, quia luna superadulta, hoc est uicesima tertia illam incidat in diem, atque hac cogente necessitate in secundi tempora mensis Paschae differenda solennia? Mirus calculandi praceptor, qui principaliter doceas, lunam III Nonas Martias natam efficere primi mensis initium. Et rursum ratione ipsa superatus compelleris fateri, nisi interueniente bissexto nullatenus lunam hac die natam, sed potius eam quae post XXX dies fuerit accensa, paschalibus festis congruam. Si uero adfuerit bissextus, tunc effici lunam sequentis anni primam, quae absque illo fieri poterat extrema transacti. Et quid est quod ais: etiamsi luna conueniat, XIII Calendas Aprilis nunquam Pascha celebrandum penitus inueniri? Quomodo enim potest luna conuenire paschalibus solennijs, ubi nunquam paschalia sunt celebranda solennia? Et si nunquam XIII Calendarum Aprilium Pascha celebrandum, etiamsi sextadecima prouenerit, errant profecto Latini, qui lunam paschalem a III Nonas Martias inchoare decernunt: in qua XVI uel XVII, eod quod aequinoctium non transierint, non licet Pascha fieri. Et merito illorum contempta obseruatione, cum Aegyptijs potius eo anno in VIII Calendas Maij Pascha differendum suades: Si autem magis obseruandum quod Aegyptij docent autumas, quare non illorum per omnia scientiam sectaris? Verum quia hoc facere non uis, sed inter utrosque medius incedens, magis Latinorum quos uituperas, quam Aegyptiorum quos praefers, calculum tuis legendum sequendumque contradis, nos Aegyptiam calculandi disciplinam, quae & tuo iudicio, & uniuersalis ecclesiae consensu uerior apparet, omnibus sequendam nouimus, initium uidelicet primi mensis ab VIII Iduum Martiarum usque in Nonarum Aprilium diem. Quartas decimas uero lunas Paschae, a XII Calendarum Aprilium usque in XIII Calendas Maias. Porro diem Paschae dominicum ab XI Calendarum Aprilium usque in VII Calendarum Maiarum: & hoc in luna decima quinta usque ad uigesimam primam esse quaerendum. Verum ne nos amatores Victorij temere illum aggressos esse lacerent, legant librum doctissimi & sanctissimi uiri, VICTORIS uidelicet Capuani Episcopi de Pascha, quod XV Calendas Maias putabatur celebrari debere, Indictione decima tertia[†] decies: praeterea Basilij, & quantae prudentibus, & catholicis ecclesiae Doctoribus aestimatus sit suus magister inuenient, cuius principium libri est: Cum paschalis ueneranda solennitas, quanquam die potissimum proueniret per anni praesentis Indictionem tertiamdecimam a nobis sollicitae quaereretur, & iuxta patrum uenerabilium

[†] Sic legebat
tur in exemplari: nouies per
Basilij.

lium

C hium constituta VIII Calendarū Maiarū diceremus resurrectionem Domini proculdubio celebrandam. Aliquibus minime rationabilis uisa est nostra responsio, eò quod VICTORIVS quidā in circulo Paschali quē edidit aliter diē dominicæ resurrectionis adfixerit, licet & hunc designauerit quem nos celebrandum pariter profitemur & in processu operis. Sed nunc, inquam, ordo expetit, ut cyclorum quos Victorius edidit patefaciam euidenter errores, dum nescit legitimum diem definire Paschalem, ut cum in præteritis ostensus hoc modo fuerit deliquisse, in præsentibus ac futuris & autoritate careat, & occasionē prauæ persuasionis amittat.

Victorij
error.

ARGVMENTVM QVOT SINT EPACTÆ
LVNARES. CAP. LI.

S I autem uis cognoscere per annos singulos quot sint epactæ, sume annos Domini quot fuerint, utputa in præsentī octaua Indictione DCCXXV, hos partire per XIX: decies nouies triceni, DLXX, decies nouies octoni, cenquinquais dipondius, remanent III, hos item multiplica per XI, fiunt XXXIII, tolle XXX remanent tres: Tres sunt epactæ, id est, adiectiones lunares.

DE EPACTIS SOLIS. CAP. LII.

Q Varto decennouenalis circuli tramite designantur epactæ solis, id est, concurrentes septimanæ dies unius semper ternos per annos, duorum autem per annum bissextilem usque ad septimum numerū adiectione crescentes, quarū circulus habet annos quater septenos, id est, XXVIII, quia nimirum non ante potest consummari, quàm bissextus qui quarto redire solet anno cunctos septimanæ dies contingat, dominicam uidelicet, sextam feriam, quartā feriam, secundam feriam, sabbatum, quintam feriam, tertiam feriam: hoc etenim illos ordine percurrit. Cumq; suas quæq; anni dies habeat concurrentes, hæ quæ in circulo adfixæ concurrentes sunt, specialiter quæ sit nono Calendarū Aprilū feria designant, uidelicet ut propius festiuitatis Paschalis exordio posita, facillime diem epactarum, uel decimæ quartæ lunæ quota sit feria pandant, ac per hoc ad Paschalis inuentionem diē dominici planum faciant iter. Contingit autem eadem concurrentium annua dies, quod calculatorem meminisse iuuat, etiam II Calendas Aprilis, VII Idus Aprilis, XVIII Calendarū Maiarū, & XI Calendarū earundem. Cuius circuli talis est cursus, ut quecunq; bissextili anno sunt concurrētes, ipsæ & ante quinquennium fuerint, & post VI annos futuræ sint: Quæ primo post bissextū anno sunt, eadem & ante annos XI transferint, & post VI redeant: Quæ secundo post bissextū, eadem & ante VI annos ierint, & post XI remeēt: Quæ tertio post bissextum, ipsæ & ante VI annos præterierint, & post V reuertantur. Et huius ordo discretionis cunctos annorum uertentium complectitur dies. Notandum sanè quod huius gyri solaris, qui XXVIII annis peragitur, causa facit decennouenales circulos XXVIII debere compleri, priusquam idem per omnia paschalis obseruantix cursus in seipsum redeat, ut omnis nimirum huius circuli annus caput circuli decennouenalis instituat. Itemq; annus quisque circuli decennouenalis huius caput adsequatur, ac per hoc tota paschalis obseruantix series non minus quingentis triginta duobus annis explicetur.

ARGVMENTVM

A ARGVMENTVM QVOT SINT EPACTAE
SOLIS, ET QVANDO BISSEXTI
ANNVS. CAP. LIII.

QVoniam uero cōmunis atque indiscretus epactarū, id est adiectionū solis, cum bissexto cursus est, amborum pariter qui sit status argumento condiscere. Si ergo uis scire quādo bissextus dies sit, sume annos Domini DCCXXV, partire hos per IIII, & si nil remanserit bissextus est: si uero unū, aut duo, uel tria remanēt, primus, aut secundus, aut tertius est annus à bissexto, ut puta quater centeni, CCCC, quater octogeni, CCCXX, quater asse quarta, remanet unum, quia primus est annus à bissexto. Si uis nosse adiectiones solis, id est, concurrentes septimanæ dies, sume annos ab incarnatione Domini quot fuerint, ut puta DCCXXV per indictionem octauam, & annorū qui fuerint quartā partem semper adijce, id est, nunc CLXXXI, qui fiunt simul DCCCCVI, hijs adde IIII, fiunt DCCCCX. Hos partire per VII, septies centeni DCC, septies triceni CCX, et non remanet aliquid, quia VII sunt epactæ solis, id est, concurrentes septimanæ dies.

DE REDITV ET COMPVTV ARTICVLARI
VTRARVNQVE EPACTARVM.
CAP. LIIII.

Verum quia facillime diem Paschæ, uel cæteros temporū recursus comprehendit, qui solis & lunæ circulum memoriter tenet, excepto eo quod eisdem circulos per X & IX, & per XXVIII multiplicandos partiendosq; nouit, omnis calculator meminisse debet, easdem concurrentes solis tricesimo ab hinc anno quas & proximo secuturas, easdē sexagesimo quas & quarto, easdē nonagesimo quas & sexto, easdē centesimo uigesimo quas & octauo, easdem centesimoquinquagesimo quas & decimo: & cæteras in hunc modū esse redituras. Quocunq; enim numero annorū transacto concurrentes scire desideras, eundem numerū uide quoties habeat XXX, & tricesima parte geminata concordia uertentiū cognoscis annorū. Verbi gratia, trecenti decies habent XXX, & propterea eadem cōcurrentes trecentesimo anno quæ uicesimo sunt futura, si quid residui fuerit & hoc adijcias. Eodem modo etiā in præterita tempora concurrentiū ordo respicit. Item quia circulus lunaris decennouenalis est præsentis anni, epactæ uicesimo anno redeunt, sequentis ab hinc quadragesimo tertij, sexagesimo quarti, octuagesimo quinti, centesimo sexti, centesimo uigesimo septimi, centesimo quadragesimo octauo, cetero sexagesimo noni, cetero octuagesimo decimi, ducentesimo &c. Similiter quod & de Luna decimaquarta Paschæ, cæterisq; quæ decennouenali circulo includunt æque sentiendū est, poterit diligens calculator hoc modo etiā prolixiores sibi temporū sequentiū annotare recursus, quibus semper meminerit etiam præteriti xui congruere statū. Memoratu autem dignū uidetur, quia quidā ob cōpendiū calculandi utriusq; ordinem circuli, & solaris uidelicet & lunaris transferunt in articulos: nam quia manus humana articulos habet adiunctis unguibus X & IX, singulis hijs singulos aptantes annos, lunare cursum in laua manu, intrinsecus à radice pollicis incipiunt, & in ungue minimi digiti intrinsecus eundē consummant. Itemq; manus binæ articulos, exceptis unguibus, habent XXVIII, hijs singulos annos sin-

h gulis

C gulis aptant, inchoantes à minimo laeva digito, & in dextera pollice cōplentes, non ut in lunari cyclo singulos ex ordine digitos expediētes ad numerū, sed ob rationem quadrantis per quaternos transuerſim digitos quadrienniū omne ſignantes, ita ut minimorū bis terni articuli digitorū totidem biſſextiles contineāt annos. Item proximorū à minimis bis terni articuli digitorū proximos à bis ternis biſſextis annos totidem explicent, ſecundi ſimiliter ſecundos, & terij digiti tertios totidē annos æqua ratione cōplectantur. Porro ſeptimus biſſextilis cum tribus ſe ſequentibus annis bis binos ſibi pollicum uindictet articulos. Hæc ſiue alia quiſq; ſibi calculator ordinare uoluerit, modo nihileminus circulū utriuſq; ſideris libēter capient manus. Sed innumera huiuſcæ diſciplinæ, ſicut et cæterarū artiuū, melius uiuæ uocis alloquū quàm ſtili ſignantis tradunt officio.

DE CYCLO LVNARI. CAP. LV.

*Romanorū
cycly.* **Q**uinta circuli decennouenalis regione lunaris cycly includitur, à quarto eas incipiens, & tertio cōpletur in anno, qui proprie Romanorū eſt, & ad mentem Ianuariū pertinens; nam ſicut annus quiſq; decennouenalis circuli propter legem Hebræorū obſervationem à paſchali menſe inchoat, ibidemq; finitur: ita & hic Romanorū inſtitutione à luna Ianuarij menſis inchoat, atq; ibi deſinit, ſicut ille, ſic & iſte, primū, & ſecundū cōmunes annos tertū habet emboliſmum, quartū & quintū cōmunes, ſextū emboliſmū, ſeptimū cōmunem, octauū emboliſmū. Hendecas quoq; cycly lunaris inſtar decennouenalis circuli VII annos cōmunes, & IIII habet emboliſmos. Et habent cōmunes anni menſes lunares XII, id eſt, dies CCCLIIII. Emboliſmi autē menſes XIII, dies uidelicet CCCLXXXIIII, præter unū duntaxat ſeptimumdecimū cycly huius annū, qui eſt decennouenalis primus, in quo unus dies ratione ſaltus lunaris incipitur. Quod ut maniſteſtius fiat, ſingulorū ex ordine curſum uideamus annorum, & quod Dionyſius in menſe paſchali, nos in Ianuario facere curemus: Anno lunari primo, decennouenali quarto, à Calendis Ianuarijs uſque in XII Calendas Ianuarias, quia cōmunis eſt, fiunt dies CCCLIIII: Anno lunari II, decennouenali V, à XII Cal. Ian. uſq; V Idus Decemb. quia cōmunis eſt, fiunt dies CCCLIIII: Anno lunari III, decennouenali VI, à IIII Idus Decemb. uſq; in V Cal. Ian. quia emboliſmus eſt, fiunt dies CCCLXXXIIII: Anno lunari IIII, decennouenali VII, à IIII Cal. Ian. uſq; in XVI Cal. Ian. quia cōmunis eſt, fiunt dies CCCLIIII: Anno lunari V, decennouenali VIII, à XV Calen. Ian. uſq; in VIII Idus Decembris, quia cōmunis eſt, fiunt dies CCCLIIII: Anno lunari VI, decennouenali IX, à VII Idus Decemb. uſq; in VIII Cal. Ian. quia emboliſmus eſt, fiunt dies CCCLXXXIIII: Anno lunari IX, decennouenali X, à VII Calen. Ian. uſq; in XIX Cal. Ian. quia cōmunis eſt, fiūt dies CCCLIIII: Anno lunari VIII, decennouenali XI, CCXVIII Cal. Ian. uſq; in IIII Nonas Ian. quia emboliſmus eſt, fiūt dies CCCLXXXIIII: Anno lunari IX, decennouenali XII, à III Nonas Ian. uſq; in XI Cal. Ian. quia cōmunis, fiūt dies CCCLIIII: Anno lunari X, decennouenali XIII, à X Cal. Ian. uſq; in III Idus Decemb. quia cōmunis eſt, fiūt dies CCCLIIII: Anno lunari XI, decennouenali XIII, à II Idus Decemb. uſq; in III Cal. Ian. quia emboliſmus eſt, fiunt dies CCCLXXXIIII: Anno lunari XII, decennouenali XV, à II Cal. Ian. uſq; in XIII Cal. Ian. quia cōmunis eſt, fiunt dies CCCLIIII: Anno lunari XIII, decennouenali

A XVI, à XIII Cal. Ian. usq; in VI Idus Decemb. quia cōmunis est, fiunt dies CCCLIII: Anno lunari XIII, decennouenali XVII, à V Idus Decemb. usq; in VI Cal. Ian. quia embolismus est, fiunt dies CCCLXXXIII: Anno lunari XV, decennouenali XVIII, à V Cal. Ian. usq; in XVII Cal. Ian. quia cōmunis est, fiunt dies CCCLIII: Anno lunari XVI, decennouenali XIX à XVI Cal. Ian. usq; in Nonas Decemb. quia cōmunis est, fiunt dies CCCLIII: Anno lunari XVII, decennouenali I, à Nonis Decembris usq; in X Cal. Ian. quia embolismus est, fiunt dies CCCLXXXIII: Anno lunari XVIII, decennouenali II, à IX Cal. Ian. usq; in II Idus Decemb. quia cōmunis est, fiunt dies CCCLIII: Anno lunari XIX, decennouenali III, ab Idibus Decemb. usq; in II Calen. Ian. quia embolismus, fiunt dies CCCLXXXIII. Idcirco autē septimidecimi lunaris anni cōputus ab ipso quo prior explicitus est annus die incipit, & non à se sequente ut ceterorū, ne ppter saltū lunæ, quē dicunt, unus eidem anno dies deesse uideat. Quod ipsum Dionysius decennouenalem cyclum huiusmodi ordine percurrens edocuit, ab eodem die quo ultimi conclusit anni metas primi inchoando principium.

ARGVMENTVM DE EO, QVOTA SIT LVNA IN
CALENDIS IANVARIIS. CAP. LVI.

POtest qui uult à cyclo lunari facere argumentū, ad inueniendum quota sit Luna Calendarū Ianuariarū. Sume em̄ cyclum lunæ quēlibet, utputa quintū, multiplica per XI, fiunt LV, adde unū semper regularem, fiunt LVI, partire per XXX, remanent XXVI, uicesima sexta est luna in Calen. Ian. anno quinto cycli lunaris. Item sume octo, multiplica per XI, fiunt LXXXVIII, adde unum regularem & partire per XXX, remanent XXIX, uicesima nona est luna in Calendas suprascriptas anno cycli lunaris octauo. Tantū memor esto, septimodecimo, octauodecimo, & nonodecimo cycli memorati anno non unū, ut in reliqs, sed duos adijcere regulares, et lunā Cal. Ian. sine errore reperies.

ARGVMENTVM QVOTVS SIT ANNVS CY-
CLI LVNARIS, VEL DECENNOVE-
NALIS. CAP. LVII.

IPse autem cyclus lunæ si uis nosse quotū agat annum, sume annos Domini, utputa DCCXXV, & subtrahe semper duo, remanēt DCCXXIII, hos partire per X & IX, remanet unū, primus annus est cycli lunaris. Quoties autem nihil remanet, nonusdecimus est. Et quia decennouenalis circulus cōmunem cum lunari uiam quāuis ocyor currit, si uis scire et eius quotus sit annus, sume annos Domini, utputa DCCXXV, & unum semper adijce, fiunt DCCXXVI, hos partire per X & IX, remanent IIII, quartus est annus cycli decennouenalis. Quod si nihil remanserit, ultimus est.

DE XIII LVNA PASCHAE. CAP. LVIII.

Sextus saepe dicti circuli locus, amplectitur lunas XIII primi mensis, quæ paschalis dominicæ diem singulis annis absque omni ambiguitate demonstrant: nam quæ post XIII lunā dominica dies occurrit, ipsa est paschalis dominicæ resurrectionis dies. Quæ quidē decimaquarta luna primū in æquinoctio, id est, duodecimo Calendarū Aprilii, ultimo uicesimo nono ab hinc die, id est, XIII Calendarū Maiarū suum uespere processum terris ostendit, quibus termi

h 2 nis pei

C nis per annos denos & nouenos legali tempore paschalis obseruantia discursus constat esse comprehensos : & si fieri posset, ut eadem omnibus annis sabbati die luna decima quarta contigisset, nil nostrae paschalis obseruantiae tempus à legali discreparet: Nā & ipsi iuxta legis edicta semper decima quarta luna primi mensis ad uesperā immolantes, & comedentes agni immaculati carnē, sanguinemq; illius ad repellendū exterminatorem nostris postibus aspergentes, id est, baptis-
mi & paschaliū celebrantes solennia missarū, spiritalem superaremus Aegyptū, atq; illucescente mane in luna decima quinta eiusdē mensis primū azymorū diē intraremus, septemq; dies eiusdem celebratis legitimis à mane quinti decimi diei usq; in uesperū uicesimi primi mensis ipsius, id est, à dominico Paschae usq; in dominicū octauarum Paschae debita cum ueneratione cōpleremus. Sed quoniam lunae dies eadem diuersas septimanā deuoluit in ferias, inde fit, ut qui propter resurrectionē nostri redemptoris in dominicū diem Paschae initium reserua-
re docemur, aliquoties nostra festiuitas septimo post legalīū azymorū exordi-
um die sumat ingressum: non tamen unquā contingat, ut non nostra solennitas paschalis aliquem legalīū paschae dierum, saepe autē omnes intra se cōplectatur. At cōtrahi qui dominicū Paschae diem à decima sexta luna, usq; ad uigesimā se-
cundā celebrandū aestimant, duplici miseria laborant, quia & legitimū Paschae
principiū nunquā habent, & crebro euenit, ut nullum dierū, qui in lege praescri-
pti sunt, in sua paschali obseruatione consequantur: dum & uesperam quartide-
cimi diei, quo Pascha initiari statutum est, & mane quintidecimi, quo septima
azymorū dierū solennitas inchoari praecipitur, à sua prorsus festiuitate repudiant.
Atq; insuper in huius poenam peccati uicesimū secundum diem, qui in tota pa-
schali institutione per Moysen nec semel appellatus inuenitur, frequēter in sui
Paschae principiū sanciri praecipiunt. Sunt qui in alterā partem à uia ueritatis, sed
non minore labantur errore, cum scriptura praecipiat uia regia gradiendum, &
neq; ad dexteram, neq; ad sinistram ab ea diuertendū. Qui à decima quarta luna
usq; uigesimā dominicū Paschae obseruandū decernendo, praecipiant sapius
initiū Paschae legalis, dum quod ipsa in decima quarta luna fieri statuit, illi in de-
cimā tertiā cōuertunt: & quod de uigesima statuit, sanctam eam & celeberrimā
consecrans, quasi haec ad Pascha minime pertineat, funditus contemnat. Quos
inter alios fidei & actionis catholicae defensores, etiam beatus THEOPHILVS

Theophilus
ad Theodo-
sum maiorē

Alexandrinae Antistes ecclesiae manifesta ratione deuincit, scribens Imperatori
THEODOSIO maiori: Sed quia accidere, inquit, interdū solet, ut occasione de-
cimae quartae lunae mensis primi nonnulli in errorem cadant, si decima quarta ipsa
» luna in dominicū diem ueniat: quo facto, necesse est iam ieiunium solui sabbati
» die, quādo decima tertia luna uenire monstratur, et incipimus legi contraria face-
» re. Conuenit itaq; diligēter aduertere, ut quoties decima quarta luna in domi-
nicū incurrit diem, in sequentem septimanā paschalem diem potius differamus,
duplici hoc modo: Primū quidē, ne decima tertia luna inuenta in sabbati die sol-
uamus ieiunium, quod consequens non est, quod nec ipsa lex praecipit, maxime
cum & lumen ipsius lunae imperfectum adhuc in proprio globo esse uideatur.
Deinde, ne dominica die luna decima quarta cōstituta ieiunare cogamur, inde-
centem rem illicitamq; facientes: hoc enim Manichaeorum sectae consuetudo pos-
sedit: Quoniā igitur nec decima quarta luna ueniente in dominicū diem ieiuna-
re debemus, neq; consequens est, ut si in sabbati die decima tertia eueniat solua-
mus ieiunium, necessario asserimus hoc in septimanā sequentem deberi differri,
sicuti

A sicuti paulo superius comprehendí: non tamen ex hac dilatione præuaricatione aliqua circa paschalem calculum perpetrata: quæadmodum enim decimus numerus cõplectitur nonum, sic & quoties decima quarta luna in dominicũ incurrit diem, eò quod in eo ieiunare non liceat, in proximam septimanã differri necesse est diem Paschæ: nulla enim ex hoc imminutio fieri Paschæ uidetur, quia ipsi sequentes dies cõplectuntur & reliquos.

ARGVMENTVM INVENIENDI EAM. CAP. LIX.

Oportet autẽ calculatorem quencq; peritum decimas quartas lunas primi mensis, sicut et epactas lunæ annuas retinere memoriter. Sed et si quis has quoq; argumẽto inuenire desiderat, uideat quot sint epactæ lunares anni cuiuscunq; cõputare uoluerit, & si quidem XIII aut XV sunt, XI Calendarum Aprilium uel XII Calendarũ earundem die decimã quartã lunam uenire cognoscat: quia nimirum XI Calendarũ suprascriptarũ, sicut sæpe dictum est, proprius est omnium locus epactarũ. Sin autem pauciores sunt epactæ, dimittat eas crescere per dies usq; dum quartũ decimũ impleant numerũ, & ibi semper lunam Paschæ decimã quartam habere non dubitet. Porrò plures quindenario numero si habuerit epactas, & has usq; ad tricesimũ numerũ, id est, ipsius terminum mensis per dies crescere sinat, & sic à noua luna inchoans, atq; usq; ad decimam quartã ex ordine percurrens, diem uotis paschalibus aptum rite reperiet. Sed & hoc notandũ, quia decima quarta luna si cõmunis est annus XI diebus prius: si uero embolismus, XIX tardius quàm præcedente anno transferat semper redire consueuit, excepto uno duntaxat primo circuli decennouenalis anno, in quo propter rationem saltus lunaris XII diebus anno unum cursum præcurrere solet.

DE DIE DOMINICO PASCHAE. CAP. LX.

Septimo decennouenalis circuli titulo dies Paschæ dominicus cõprehenditur, qui de dominica nostri Saluatoris resurrectione à mortuis exordiũ cœpit: Nam cum in ueteri testamẽto tribus argumentorũ indicij paschale tempus sit obseruari præceptũ, uidelicet ut post æquinoctium, ut mense primo, ut tertiæ eius septimana, id est, à uespera decimæ quartæ lunæ, quod est initiũ decimæ quintæ, usq; in uesperum, id est, terminũ uigesimæ primæ celebretur, quarta in eiusdẽ obseruatione regula est nobis à tempore dominicæ resurrectionis imposita, ut cum æquinoctio transceso lunam primi mensis decimã quartã uespere ortum facere uiderimus, non statim ad faciendum Pascha profiliamus, sed dominicũ diem quo ipse Pascha, id est, transitũ de morte ad uitam, de corruptione ad incorruptionem, de pœna ad gloriam resurgendo facere dignatus est, expectantes, in ipso tandem congrua Paschæ solennia celebremus. Quod si quis obiecerit, non æquinoctij memoriã, sed tantũ primi mensis & tertiæ in eo septimanæ posuisse legiferum. Sciat, quia etsi æquinoctium nominatim non exprimit, in hoc tamen ipso quod à plenilunio primi mensis Pascha faciendũ præcipit, æquinoctiũ transensum plenaria ratione depromit: quoniam absq; ulla dubietate constat, eam quæ prima transito æquinoctio plenũ suũ globũ ostenderit, primi mensis existere lunam. Quoties ergo diem dominicũ mox aduentante decima quinta luna habemus, nil nostrũ tempus paschale à legali dissonat, quãuis alijs sacramentorũ generibus eiusdem Paschæ solennia colimus. Quoties uero secundo, uel tertio, uel quarto, uel quinto, uel sexto, uel septimo ab hinc die idem dominicus occur-

h 3 rerit,

Cerit, ne sic quidē legem aut Prophetas soluimus, sed euangelicæ potius gratiæ
Theophilus. sacramentis adimplemus: quia enim & Saluator noster, sicut Theophilus cuius
 supra memini, uenerabilis Alexandriæ Episcopus scribit, decima quarta quidē
 est traditus luna, hoc est, quinta post sabbatum: decima quinta autē crucifixus
 die tertia resurrexit, hoc est, decima septima luna, quæ tunc in dominica die ui-
 detur inuenta, sicuti & ex Euangeliorū obseruatione comperimus. Habemus
 ergo solatium quo recte facere Pascha possimus, etiam si dilatio fuerit consecu-
 ta propter incurrentem necessitatē, ut si decima quarta primi mensis in sabbato
 euenerit luna, aut si in alijs ante sabbatū diebus septimanæ sequentis acciderit,
 sine dubitatione Pascha celebremus. Si uero in dominicum inciderit, omni mo-
 do in septimanā sequentem, ut sæpius dictum est, differamus, propter eas quas
 præfati sumus causas. Hijs ergo demonstratis atque patefactis, hoc etiam consi-
 derandū est, quod & lex frequenter causa necessitatis eos qui constrictione tem-
 poris quadam non potuerunt in primo mense Pascha celebrare, secundo idem
 facere præcipit: melius enim est in necessitate positos superiora quàm inferiora
 sectari: quoniam inferiora à superioribus continentur, superiora autem ab infe-
 riori numero nō includuntur. Illud iterū quod iam posuimus declarantes, quod
 decimus numerus nonum intra se contineat, nonus autē decimū continere non
 possit. Quod si lex ad secundū mensem transire nos præcipit, si nō possimus san-
 ctum Pascha primo mense celebrare propter quasdam necessitates, nō intelligo
 cur non si decima quarta in dominicū diem incurrerit luna, in septimanā sequen-
 tem rationabiliter dilationem Paschæ facere debeamus, manente & primo men-
D se & decima quinta luna in qua Saluator crucifixus est, manente etiam & septi-
 ma decima quando post triduum resurrexit. Vbi autē primum dominicus resur-
 rectionis Christi dies fuerit, uarie refertur: & quidem, ut supra memorauimus,
 quidam VIII Calendarum Aprilium, sed alij VI, nonnulli V Calendarū
 earundem die fuisse adseuerant. Vbi notandū, quia si octaua Calendarū memo-
 ratarū, ut antiquiores scripserunt, resurrectionis Domini facta est, quintus profecto
 circuli decennouenalis tunc agebat annus, habens concurrentes VII, & lunā
 decimā quartā, sicut semper XI Calendarū Aprilium. Si autem VI Calendarū
 Aprilium Dominus resurrexit, tertiusdecimus circuli præfati annus extitit, V ha-
 bens concurrentes, & lunam decimā quartā, ut semper VIII Calendarū Apri-
† IX lium. Porro si V Calendarū superscriptarū resurrectionis celebrata est Christi, se-
 cundus circuli decennouenalis existens annus concurrentes habebat IIII, &
 lunam decimā quartā: sicut semper VIII Calendarū Aprilium, quæ cunctæ de-
 cimæ septimæ lunæ, in qua die dominica prima sacrosanctæ resurrectionis sunt
 acta mysteria, cursu panduntur, indubio tantū diligentissime cauendū, ne hanc
 decima sexta luna, ut quidā patratam confirmando, non solū ineuitabile nostræ
 calculationis dispendiū, sed & grauissimū catholicæ fidei incurramus periculū.

DE LVNA IPSIVS DIEI. CAP. LXI.

VLtima sæpe memorati circuli meta panduntur lunæ dominici Paschæ pro-
 pter uariantem eiusdem dominici occursum septem dierū ambitu inclusa,
 id est, à XV usq; ad XXI, qui pro certo dies creberrima legis sunt adnotati-
 one præfixi, dicēte Domino: Primo mense XIII die mēsis comedetis azyma,
 usq; ad diem XXI eiusdem mensis ad uesperā: VII diebus fermentatū non
 inuenietur in domibus uestris. Cuius primi mensis septemq; eius dierū azymo-
 rum nunc regula talis est, ut quæ post æquinoctium decima quinta luna oc-
 currerit

A ccurrerit, primi mensis intelligatur, & hæc quencunq; VII dierum usque ad uicesimum primum dominicum acceperit, paschalis festi gaudijs aptum porrigat. Quod ideo toties repeto, quia fuere quidam qui dominicum Paschæ diem, uerbi gratia, à VII Calendarum Aprilium die luna uicesima notantes, dicerent; et quid peccare nos uetuerit VII Calendas Apriles Pascha celebrari: omnibus æque confitentibus tunc æquinoctium esse transcensum, nullus negauerit lunam uicesimam dominico paschali aptam: Quibus respondendum, quia & VII Calendas Apriles, ubi luna congruerit, & luna uicesima, ubi dies oportunus arriiserit, dominicum Pascha rite actiabitur. Sed quia luna, quæ VII Calendas Apriles die XX est, plenilunium ante æquinoctium habuit, non licet luna existente uicesima VII Calendas Apriles dominicum Paschæ diem celebrari. Quæ uero in æquinoctio, uel post æquinoctium plena est, mox ubi dominicus aderit dies, pascha legitimum dabit. Idem error, eadem est responsio, cum memorati calculatores XI Calendas Apriles, luna decima sexta: X Calendas Apriles, luna decima septima: IX Calendas Apriles, luna decima octaua: VIII Calendas Apriles, luna decima nona: VI Calendas Apriles, luna uicesima prima: V Calendas Apriles, luna uicesima secunda Pascha faciendum decernunt. Quod eo sapius anno faciunt, cum in Calendas Ianuarias XXV habuerint lunam. Cum uero hanc ibi uicesimam septimam habuerint, tunc longius à ueritate deuiant: quia nimirum primo mensis deputant lunam, quæ III Nonas Martias nata, triduo ferè ante æquinoctium plena existere monstratur. Et quia decima quinta, decima sexta, & decima septima diem Paschæ dominicum facere non ualet, eò quod has ætates XIII, XIII, & XII Calendas Aprilium die tenuerit, profecto nec reliquas suas ætates quamuis æquinoctium sequentes, eiusdem dominicæ resurrectionis conuenientes potest habere solennijs.

QUID INTER PASCHA ET AZYMA DISTET
CAP. LXII.

ET quoniam de Paschæ obseruatione aliquanta perstrinximus, etiam hoc intimare placuit, quod iuxta legis scripturam alia Paschæ, alia solennitas est azymorum: Vna quippe dies Paschæ, id est transitus, est quartadecima uidelicet primi mensis, in quo uesperascente agnus immolari iussus est: & mox sequenti nocte transiit Dominus Aegyptiorum primogenita percutiens, & signatas agni sanguine domus filiorum Israël liberans: sequentes uero dies VII, id est à XV usque ad XXI mensis eiusdem, azymorum proprie uocantur: scriptum namque est in Exodo, ubi agnus immolari XIII die primi mensis ad uesperam mandatur: Et comedetis festinantes: est enim Pascha, id est transitus Domini. Et: Transibo per terram Aegypti nocte illa, percutiamque omne primogenitum in terra Aegypti. Et paulo post: Et cum dixerint uobis filij uestri: Quæ est ista religio? dicitis: Victimam transitus Domini est, quando transiit super domos filiorum Israël in Aegypto, percutiens Aegyptios & domus nostras liberans. Item in Leuitico: Mense primo, inquit, XIII die mensis ad uesperam phase Domini est, & XV die mensis huius solennitas est azymorum Domini: VII diebus azyma comedetis, dies primus erit uobis celeberrimus sanctusque. Omne opus seruale non facietis in eo, sed offeretis sacrificium in igne Domino VII diebus. Et ne nos quispiam uerba legis aliter quam ueritas habet intellexisse autumet, uideat doctissimus legalium literarum & Sacerdos quid de hijs sentiat. IOSEPHVS scribit in libro Antiquitatum in hunc

Pasche dies.

Azymorum dies.

h 4 modum;

C modū: Decima quarta luna primi mensis agnus immolañ, decima quinta autē succedit festiuitas azymorum, quæ VII diebus celebratur. Secunda uero azymorum die, quæ est sextadecima, frugum primitias quas metunt offerunt. Quem legalium morem sacrorū etiam nunc ecclesiæ consuetudo non ignobiliter imitatur, unam uidelicet noctem transitus dominici, id est resurrectionis eius à mortuis, † quā pius triumphando fideles saluare dignatus est, principaliter obseruās, in cuius exortum sanguis ipsius, uidelicet agni immaculati, populum eius fonte regenerationis ablutum mundat ab omni peccato. Ac deinde alios septē dies in memoriā eiusdem dominicæ resurrectionis congrua festiuitate subiungens. Verum quia ipsa quoq; dies Paschæ à fermento castigari præcipitur, hanc Euan-gelij scriptura aliquando primā azymorū cognominat: Et primo, inquiring, die azymorū quando pascha immolabant dicunt ei discipuli: Quo uis eamus & pa-remus tibi ut manduces Pascha? Item die XV mensis primi, à qua VII dies azymorū inchoant, propter uicinā Paschæ nomine uocat illius cum dicit: Et ipsi non introierunt in pratoriū, ut non contaminarentur, sed manducarent Pa-scha; non quia legi contraria est euāgelica scriptura, sed quia sacramentū quod decebat hac nobis societate uocabulorū uiuacius inculcari curauit. Salua enim subtiliore discussione, possumus intelligere quod mystica Paschæ solennia sin-guli nostrū in die baptismatis egerint: spiritalem uidelicet exterminatorem si-gno pretiosi sanguinis euadendo, spiritales transcundo tenebras, toto autē uitæ proficientes tempore, quod deinceps in hac peregrinatione gerimus, septē dies azymorum celebremus: quibus sicut Apostolus edocet, non in fermento mali-tiæ & nequitia, sed in azymis synceritatis & ueritatis epulari debemus. Et quia nos in baptismo, ut de potestate Saranæ in partem fortis sanctorū transire queamus, synceritatē ac ueritatem necesse est tenere, itemq; toto nostræ peregrina-tionis tempore, quod septenario dierum numero uoluitur, quotidiano profectu ad meliora trāsire præcipimur, quasi & in Pascha azymis uesci, & in diebus azy-morum Pascha spiritualiter agere cognoscimur.

T Y P I C A P A S C H A E I N T E R P R E T A -
T I O . C A P . L X I I I .

NAm sicut tota paschalium obseruantia ceremoniarū, ita etiā tempus quo agi præcepta est totū mysterio sacro redolet. In primis nanq; æquinoctiū transgredi in dominicæ Paschæ celebratione iuxta legis decreta curamus, ut ui-delicet solennitas, in qua mediātor dei & hominum destructa potestate tenebra-rum mundo lucis iter aperuit, etiam temporis ordine foris quid intus habeat ostendat. Et quæ nobis aternæ beatitudinis lumen promittit, tunc maxime cele-bretur, cum solis lumen annuo proficiens incremento, primam sumit de noctis umbra uictoriā: Deinde mensē primum anni, qui & Nouorum uocatur, in quo Pascha celebremus attendimus. Ipse autem est mensis, in quo mundus iste formatus, & homo est primus in paradisi sede locatus: Quia per huius myste-ria solennitatis primam nos stolam recepturos, primum supernæ beatitudinis regnum, à quo in longinquam regionem discessimus, nos repetituros esse spe-ramus. De cuius gloria regni beatus Apostolus Petrus: Coelos autem novos, inquit, & terram nouam, & promissa ipsius expectamus, in quibus iustitia ha-bitat. Sed & Ioannes in Apocalypsi sua: Et dixit qui sedebat in throno: Ecce noua facio omnia. Deinde etiam tertiam mensis eiusdem septimanam in Pa-scha obseruamus, quod resurrectionis dominicæ gaudijs aptissime congruit: Quia

A Quia & eadem sacrosancta eius resurrectio tertia die facta est, & tertiotempore seculi, id est cum gratiæ cœlestis aduentu tota eius in carne dispensatio, quæ per resurrectionis consummata est gloriam, mûdo apparuit. Prima seculi nanque tempora lege naturali per Patres, media lege literali per Prophetas, extrema charismate spiritali per seipsum ueniens illustrare dignatus est. Sed & ipsa tunc lunæ conuersio pulcherrimū nobis sacramenti cœlestis spectaculum præbet: namq; luna, quæ rotundi facta schematis, à sole lumen, ut supra diximus accipit, ideoq; semper ex dimidio orbe, quem ad solem habet, lucida est: ex altero autem dimidio semper obscura, à prima usq; ad xv lucis clementum ad terras, defectum uero habet ad cœlos. A xv autem usque ad nouissimam clementum eiusdem suæ lucis à terrenis auersum, paulatim ad cœlestia reuertitur: Quæ nimirum eius conuersio recte paschalis gaudij mysteria signat, quibus omnem mentis nostræ gloriam à uisibilibus auertere delicijs, caducisq; fauoribus, atq; ad solam cœlestis gratiæ lucē suspendere contemplando docemur: Velsi utranq; eius conuersionem in bonum delectat interpretari, possumus intelligere, q̄ crescens ad oculos humanos lumen lunæ uirtutum gratiæ, quibus apparens in carne Dominus mundo illuxit, insinuet, de quibus dicitur: Et Iesus proficiebat sapientia & ætate, & gratia apud deum & homines. Recrescēs uero ad cœlos, resurrectionis ascensionisq; illius gloriā designet, quæ in se quidem ipsa mox perfecta prouenit, sed in animo fidelium quibusdam lucis suæ profectibus usq; ad finem seculi crescere non desinit. Resurgens enim Dominus à mortuis primo singulis ac binis, ac deinde pluribus, modo septem, modo undecim, modo duodecim, modo plus quàm quingentis fratribus simul, ad ultimū discipulis omnibus apparuit: quibus uidentibus ascēsurus in cœlū præcepit eos suæ dispensationis esse testes in Hierusalem, & in omni Iudæa, & Samaria, & usq; ad ultimum terræ. Et bene luna cum nostros crescit ad oculos paulatim à sole recedit: cum uero ad cœlos, paribus ad eum spacijs redit. Hoc enim est quod ipse dixit: Exiui à patre & ueni in mundum, iterū relinquo mundum & uado ad patrē. Et quod de ipso psalmus: A summo cœlo egressio eius, & occursum eius usq; ad summum eius. Quia ergo luna eo suæ lucis incremento, quod exiens à sole ad nostros euoluitur obtutus, domini Saluatoris in carne, usq; ad tēpora passionis doctrinam uirtutesq; significat, eò autem quod ad solem rediens paulatim ad inuisibilem nobis cœli faciē recolligit, resurrectionis illius ac posterioris gloriæ miracula demonstrat, merito à decima quinta paschalis uoti gaudijs apta prædicatur. Hijs quidem paschalis temporis à legis obseruatione sumptis indicijs, hæredes noui testamenti etiam diem dominicā, quam scriptura unam siue primam sabbati cognominat, adnectimus: nec immerito, quæ & conditione primitiuæ lucis excellens, & triumpho dominicæ resurrectionis insignis, & nostra quoq; nobis resurrectione manet semper exoptabilis. Septem quoq; dies lunæ, id est, à xv usq; ad xxi, per quos eadem dominica naturali ordine discurret, uniuersitatē ecclesiæ, quæ per totū mundum paschalibus est redempta mysterijs, aperte denuntiant: Nam & septenario sæpe numero uniuersitatem designare scriptura consueuit. Vnde quod ait Propheta: septies in die laudem dixi tibi, nil melius intelligitur, quàm quod alibi ait: Semper laus eius in ore meo. Et specialiter totam catholicæ ecclesiæ perfectionem eo figurari Ioannes testatur, qui ad septem Asiæ scribens ecclesias, uniuersalis per orbem ecclesiæ mysteria patesfecit. Vnde & per omnia quæ singulis septem scribit hortamenta, hunc uersiculum intexere curauit: Qui habet aures audiat quid spiritus dicat ecclesijs: quod

Septenarius
numerus.

C quod unicuique dixerat hoc omnibus se dixisse palam probas ecclesijs. Nec minus etiam moralem nobis commendant paschalia tempora sensum, in nomine quidem Pascha, ut de uitijs ad uirtutes transitum quotidie faciamus spiritalem. *Pascha mysticum.* In mense autem nouorū, in quo adulti fructus aduentu suo pronuntiant ueterū *Mensis nouorum quid significet.* cessationem, ut exuentes ueterem hominē cum actibus eius, renouemur spiritu mentis nostrae, & induamus nouum hominē qui secundum deū creatus est, in iustitia & sanctitate, & ueritate. Et ut uegetati diuersarum uarietate uirtutū, earūq; folijs ueluti amoenae arboris adumbratione uelati, tanq; lata atq; fructiferae segetes pullulemus in plenilunio, ut perfectum splendorē fidei & sensus gerentes, a peccati tenebris segregemur, in reuersa eadē luce lunari ad caelos, quod a quindecima luna fieri incipit, ut quanto magni sumus humiliemur in omnibus, dicentes cum Apostolo singuli: Gratia autem dei sum id quod sum. Quae profecto gratia muneris superni, quae tertio tempore seculi manifestius effusa est, pulcherrima figurarū consequentia tertiae lunae hebdomade, lumen ipsius quod eatenus ad terras creuerat, ad caelestia iam crescere inchoat, pulchre hanc in pascha obseruare praecipimur, ut gratiae quam accipimus nunq; oblitī, per singulos gradus spiritualis transitus largitori illius obediēdo uicena rependere meminerimus: uel certe in crescente ad homines luna, uita nobis actiua, in reuersa uero ad caelos speculatiuae typus ostendit: Vel in hac nobis cōuersione dilectio proximi, in illa nostri signatur autoris: Aut huc cōuersus lucis eius profectus, ut bona foris operemur admonet, porro illuc, ut eadē bona opera solo supernae mercedis intuitu geramus: Huc, ut luceat lux nostra coram hominibus, & uideant bona nostra opera, illuc, ut glorificent patrē nostrū qui in caelis est. **D** *Vna sabbati.* In una sabbati, quae noui testamenti propria solennitas est, instruimur, ut spe futurae nostrae in Christo resurrectionis patienter in praesenti omnia aduersa pro Christo, & ipsam mortis toleremus iniuriā, audientes ab Apostolo: Quia si spiritus eius qui suscitauit Iesum a mortuis habitat in nobis, qui suscitauit Iesum a mortuis uiuificabit & mortalia corpora nostra, per inhabitantē spiritū eius in nobis. Cuius spiritus ga septiformis est gratia, potest eadem VII dierum lunariū numero, quo praefata una sabbati, id est dies dominica circumfertur intimata, non inconuenienter intelligi. Verum de mysterio temporis Paschae, si quis plenius scire uult, legat beati Aurelij Augustini ad Ianuariū epistolam de ratione paschali.

DE CIRCVLO MAGNO PASCHAE. CAP. LXIIII.

Magnus circulus Paschae. **C**irculus Paschae magnus est, qui multiplicato per inuicē solari ac lunari cyclo, DXXXII conficitur annis. Siue enim decies nouies uiceni & octoni, teu uicies & octies deni ac noueni multiplicentur, DXXXII numerū complent. Vnde fit, ut idē circulus magnus decennouenalis, lunae circulos XXVIII, Solis autē, qui uicenis octonisq; consummari solent annis, X & IX habeat circulos: bissextus decies nouies septenos, id est CXXXIII, menses solares, uicies octies, CCXXVIII, id est VICCCLXXXIIII. Menses autē lunares, uicies octies CCXXXV, id est VIDLXXX dies, exceptis bissextis, uicies octies VIDCCCCXXXV, id est CXCIIII CLXXX: appositis autē bissextis CXCIIII CCCXIII. Qui ubi memoratā ex ordine mensium dierumq; summam compleuerit, mox in seipsum reuolutus, cuncta quae ad solis uel lunae cursum pertinent, eodem quo praterierant semper tenore restaurat: tantū anni dominicae incarnationis suo certo tramite proficiūt in maius, & Indictiones quoquo ferantur in ordine, nil siderū cursum, atque ideo nihil paschalis calculi ordinem

A d' nem mouent. Quod ut apertius clarescat, placuit eundem plenario ordine cjr Nos in finem
 culū presentī opusculo praponeere, sumpto exordio à quingentesimo triceti mo reicimus cer
 secundo dominicæ incarnationis anno, ubi primū Dionysius circulum cœpit, & to consilio.
 perducto opere usq; ad millesimū sexagesimū tertium eiusdem sacrosanctæ in
 carnationis annū; quatenus legentes quicq; non solum presentē uel futurū pro
 spicere, sed & prateritū omnem paschalis statū temporis inerrabili possent
 intuitu respicere, atq; ad dilucidationē prisce lectionis annos o
 mnes, qui aliquando in quæstionē uenerant, quando uel
 quales fuerint euidentius agnoscant.

OBEDAE ANGLORVM

SAXONIS DE TEMPORVM RA TIONE, CAPVT LXV.

B **D**E sex huius mundi ætatibus, ac septima uel octaua quietis, utraq;
 cœlestis, & supra in cōparatione primæ hebdomadis, in qua mūdus
 ornatus est, aliquāta perstrinximus, & nunc in cōparatione æui u
 nius hominis, qui ^{μικρόκοσμος} græca a philosophis, hoc est minor mū
 dus solet nuncupari, de eisdē aliquāto latius exponemus. Prima est ergo mun
 di huius ætas, ab Adam usq; ad Noē, continens annos iuxta hebraicā ueritatē,
 I DCLVI: iuxta LXX Interpretes II CCXLII: generationes iuxta utrāq;
 editionē numero X, quæ uniuersali est deleta diluuiō: sicut primā cuiusq; homi
 nis obliuio demergere consueuit ætatē; Quotus enim quisq; est qui suam recor
 detur infantia. Secunda ætas à Noē usq; ad Abrahā generationes iuxta he
 braicā autoritatē complexa X, annos autē CCXCII. Porro iuxta LXX In
 terpretes annos I LXXII: generatiōes uero XI. Hæc quasi pueritia fuit gene
 ris populi dei, & ideo in lingua inuenta est, id est, hebræa. A pueritia nanc; in
 cipit homo nosse loqui post infantia, quæ hinc appellata est q; fari non potest.
 Tertia ab Abrahā usq; ad Dauid generationes iuxta utrāq; autoritatē XIII,
 annos uero DCCCCXLI cōplectens. Hæc uelut quædā adolescentia fuit po
 puli dei, à qua ætate q; incipit homo posse generare, propterea Matthæus Euan
 gelista generationū ex Abrahā sumpsit exordiū, qui etiam pater gentiū constitu
 tus est, quando mutatū nomen accepit. Quarta à Dauid usq; ad trāsmigra
 tionē Babylonis, annos habens iuxta hebraicam ueritatē CCCCLXIII: iuxta
 LXX translationē XII amplius: generationes iuxta utrosq; codices XVII.
 Quas tamen Euangelista Matthæus certi mysterij gratia XIII ponit. A qua
 uelut iuuenili ætate in populo dei regūtēpora cœperūt: Hæc nāq; in hominibus
 ætas apta gubernando solet existere regno. Quinta quasi senilis ætas, à trans
 migratione Babylonis usq; in aduentū domini Saluatoris in carnē, generatiōes
 & ipsa XIII. Porro annis DLXXXCX extēta, in qua ut graui senectute fessa
 malis crebrioribus plebs hebræa quassatur. Sexta, quæ nunc agitur ætas, nul
 la gene

Homo minor mundus.

Secunda ætas.

Tertia ætas.

Quarta ætas.

Quinta ætas.

Sexta ætas.

C la generationū uel temporū serie certa est, sed ut ætas decrepita ipsa totius seculi morte consummāda. Has ærumnosas, plenasq̄ laboribus mundi ætates quicq̄ felici morte uicerunt, septima iam sabbati perennis ætate suscepti, octauam beatæ resurrectionis ætatem, in qua semper cum Domino regnent, expectant.

DE CURSV AETATVM EARVNDEM.

C A P. L X V I.

Prima igitur ætate seculi nascentis, prima huius die, fecit deus lucem quā appellauit diem: Secunda firmamentum cœli in medio librauit aquarū, ipsis aquis ac terra, cum cœlo superiore, ac uirtutibus quæ in eo Conditorē laudarēt, ante horum sex dierum exordium creatis. Tertia die congregatis in suum locū aquis, quæ cuncta contexerant, aridam iussit apparere. Quarta sidera in firmamento cœli posuit, quæ nunc, quantū æquinoc̄tij coniectura colligimus, XII Calendarum Aprilium uocatur. Quinta natatilia & uolatilia creauit animātia. Sexta animalia terrestria, & ipsum hominem formauit Adam, de cuius latere dormientis matrem omnium uiuentiū produxit Euam, quæ nunc quantū mihi uidetur esse credibile, decima Calendarum Aprilium dies appellatur. Vnde merito creditur, si non uerior sententia uincit, quod beatus Theophilus cum ceteris, non solum Palæstina, sed & permultis aliarum regionum Episcopis de Palestina disputans scripsit, eodem X Calendarum Aprilium die Dominum fuisse crucifixum. Decebat enim una eademq̄ non solum hebdomadis, sed & mensis die, secundū Adam pro generis humani salute uiuifica morte sopitū, de productis è latere suo sacramentis cœlestibus sponsam sibi sanctificare ecclesiam: qua uidelicet die primum Adam, patrem uidelicet humani generis ipse creauerat, eiq̄ de latere costam tollens ædificauit mulierem, cuius adiutorio genus propagaret humanum.

Quoto die crucifixus sit Christus.

D
ANNO
MVNDI
CXXX.

Seth.
Abel.

CCXXXV.
† DCCVII
Enos.

CCCXXV.

CCCXC.

CCCCLX.

DCXXII.

Enoch quædam diuine scripserat.

Adam annorum CXXX genuit Seth, cui superuixit annis DCCC. Verū LXX Interpretes ante natum Seth posuere annos CCXXX, postea DCC. Seth interpretatur resurrectio, significans resurrectionē Christi à mortuis, cuius mortē illatā à Iudæis significat Abel, qui dicitur luctus, à fratre Cain occisus. Seth annorum CV genuit Enos, cui superuixit annis DCCCVII. Porro LXX ante natū Enos annos CCLV, postea posuere † DCCVI. Enos interpretatur homo, de quo benedicitur. Iste cœpit inuocare nomen Domini: Quia hominum est proprium, ut suæ fragilitatis memores inuocent Conditoris auxiliū, eorū duntaxat qui in fide Christi uiuentes filij resurrectionis esse lætant. Enos annorū XC genuit Cainan, cui superuixit annis DCCCXV. Sed LXX ante natum Cainan CXC annos, postea DCCXV posuere. Cainan annorum LXX genuit Malaleel, post cuius ortum uixit annis DCCCXL. LXX ante natū Malaleel CLXX, postea dixere DCCXL. Malaleel annorum LXV genuit Iareth, cui superuixit annis DCCCXXX. LXX ante natum Iareth CLXV, postea posuere DCCXXX. Iareth annorum CLXII genuit Enoch, cui superuixit annis DCCC. In hac generatione nusquam utriq̄ codices discrepant. Hunc Enoch nonnulla diuine scripserat. Iuda Apostolo attestante comperimus. Sed ut beatus Augustinus dicit: Non frustra nō sunt in eo canone scripturarum, qui seruabatur in templo Hebræi populi succedentiū diligentia sacerdotū, nisi quia ob antiquitatem suspectæ fidei iudicata sunt, nec utrum hæc essent quæ ille scripsisset poterat inueniri.

A ueniri. Vnde illa quæ sub eius nomine proferuntur, & continent illas de gigantibus fabulas, quod non habuerint homines patres, recte à prudentibus iudicantur non ipsius esse credenda.

Enoch annorum LXXV genuit Mathusalam, post cuius ortum ambulauit cum deo CCC annis LXX. Ante natum Mathusalam posuere CLXV annos, postea CC. Et bene in septima generatione Enoch, qui interpretatur dedicatio, tulit à mortalibus deus, quia ciuitas electorum in sex huius seculi pro deo laborans ætatibus, in septima sabbati futuri gloriam dedicationis expectat, atque reprobi sola presentis sunt felicitate contenti. Cain ciuitatem quæ statuit non in septima generatione, sed in primogenito Enoch filio consecrat.

Mathusalam annorum CLXXXVII genuit Lamech, cui superuixit annis DCCCLXXXIII, id est, usque ad diluuium. LXX ante natum Lamech CLXVII ponunt annos, postea DCCC & II. Qui numerus, ut lector facillime uidebit, iuxta Hebraicam ueritatem XX annis, iuxta ipsorum uero autoritatem XVIII annis diluuij tempora transit. De qua famosissima quæstione doctissimi patres, Hieronymus in libro quæstionum Hebraicarum, Augustinus in libro de Ciuitate dei quinto decimo plenissime disputant.

Lamech annorum CLXXXII genuit Noë, cui superuixit annis DXCVM. LXX ante natum Noë ponunt annos CLXXXVIII, & postea DLXV. In hac sola generatione summa uniuersitatis discrepat, quia XXVIII annis plus uixisse Lamech in Hebrais, quam in LXX translatorum codicibus inuenitur.

Noë anno DC uenit diluuium mense secundo, XVII die mensis. Sanè de differentia annorum inter Hebræam & LXX interpretum autoritatem, ne quis nos laceret nouas mouisse quæstiones, legat præfatorum patrum memorata opuscula, & intelliget hanc iam olim notissimam fuisse distantiam, cuius originem distantiam cum beatus Augustinus solertissime quæsisset, dixit in libro superscripto capitulo XIII inter alia sic: Credibilius ergo quis dixerit, cum primo de bibliotheca Ptolemæi describi ista cœperunt, tunc aliquid tale fieri potuisse in codice uno, sed primitus inde descripto, unde iam latius emanaret, ubi potuit quidem accidere etiam scriptoris error. Et hoc in illa quæstione de uita Mathusalæ non absurdum est suspicari. Et post aliquanta: Recte fieri, inquit, nullo modo dubitauerim, ut cum diuersum aliquid in utrisque codicibus inuenitur, quando quidem ad fidem rerum gestarum utrunque esse non potest, uerum ei linguæ potius creditur, unde est in aliam per interpretes facta translatio.

SECUNDA seculi ætate prima huius diei, quæ est uicesima septima mensis secundi, egressus est Noë de arca, in qua pauci, id est, VIII animæ saluæ factæ sunt per aquam. Quod commemorans in Epistola beatus Apostolus Petrus mirifice statim exponere curauit, cum subiunxit, quod & nos nunc similis formæ saluos fecit baptisma, non carnis depositio sordium, sed conscientiarum bonæ interrogatio in deum, per resurrectionem Iesu Christi qui est in dextera dei. In aqua diluuij baptismum, in arca & hijs quæ continebat, ecclesiam & fideles illius, in octonario animarum numero, mysterium dominicæ resurrectionis in cuius fide baptizamur, docens esse figuratum.

Sem C annorum genuit Arphaxad biennium post diluuium. Ab Arphaxad Chaldaos originem duxisse Hieronymus scribit. Superuixit autem Sem nato Arphaxad D annis, id est, usque ad quinquagesimum annum natiuitatis Iacob.

Arphaxad annorum XXXV genuit Sale. Hic LXX interpretes una generatione

C ratione plus quam Hebraica ueritas posuere, dicentes quod Arphaxad cum esset annorum CXXXV genuerit Cainan. Qui cum CXXX annorum fuerit, ipse genuerit Sale. Quorū translationem Euangelista Lucas hoc in loco uideatur esse secutus. Verum Chronographi Græcorū cum generationum seriem ad auctoritatem hebraicam castigassent, ablata una generatione Cainan, nectamen numerum annorum in generationibus, quas cum eis habuere cōmunes, ad eorum auctoritatem castigare curassent, propriam secuti auctoritatem dederūt huic ætati annorum summam minorem quidem LXX translatorum editione annis CXXX, sed hebraica ueritate annis DC & L maiorem, id est, annis DCCCC & XLII. Vixit autem Arphaxad post natum Sale annos CCC & † CCCC III: cui tamen LXX post natum Cainan scribunt annos † CCCXXX, & XXX. Cainan post natum Sale CCCCXXXVIII.

MDCCXX III. Sale annorū XXX genuit Heber, cui superuixit annis CCCCIII. LXX ante natum Heber posuere annos CXXX, postea CCCXXX. Ab hoc Heber Hebræorum nomen & genus oritur.

MDCCCLVII. Heber annorū XXXIII genuit Phalech, cui superuixit annis CCCXXX, LXX ante natū Phalech annos posuere CXXXIII, postea CCLX. Phalech interpretatur diuisio, cui propterea tale nomen imposuere parentes, quia

tempore natiuitatis ipsius terra per linguarū confusionem diuisa est. Cuius diuisiois Arnobius rhetor in expositione Psalmi CIIII ita meminit: Sem primogenito Noë pars facta est à Persida & Baetris usq; in Indiam longe & usq; Rhinocoruras. Quæ spatia terrarū habent linguas sermone barbarica XX & VII. In quibus linguis Gentes sunt patriarum CCCC & VI non diuersarum linguarū, sed ut dixi, diuersarum patriarum. Verbi gratia, cum una lingua Latina sit, sub una lingua diuersæ sunt patriæ Brutiorū, Lucanorū, Apulorū, Calabriaeorū, Picentum, Tuscorū. Et hijs atque huiusmodi similia si dicamus.

Cham uero secundus filius Noë à Rhinocoruris usq; Gadirā habēs linguas sermone Punico à parte Garamantum, latino à parte Boreæ, Barbarico à parte Meridiani Aethiopum & Aegyptiorū, ac barbaris interioribus uario sermone XX duabus linguis in patrijs CCCC & IIII. Iapheth autē tertius, à Media usq; ad Gadirā ad Boream. Habet autē Iapheth flumen Tigridem, qui diuidit Mediā & Babyloniam in patrijs ducentis, sermone uario, in linguis XX & III. Fiunt ergo omnes simul linguæ LXXII, patriæ autem generationum M, quæ in tripartito seculo hoc ordine sitæ sunt. Habet, ut diximus, Iapheth flumen Tigridem, qui diuidit Mediā & Babyloniam, Sem autem Euphraten, Cham uero Geon, qui uocatur Nilus.

MDCCCLX XXVII. Phalech annorum XXX genuit Reu, cui superuixit annis CCIX. LXX ante natum Reu CXXX annos ponunt, postea CCIX. Hijs temporibus primum templa constructa, & quidam principes Gentium tanquā dii sunt adorati.

MDCCCIX. alijs 1819. Reu annorum XXXII genuit Seruch, cui superuixit annis CCIX. LXX ante natum Seruch CXXXII annos ponunt, postea CCVII. Scytharum regnum dicitur exortum, ubi primus regnauit † Taurus.

† Taurus. Seruch annorum XXX genuit Nachor, cui superuixit annis CC. LXX ante natum Nachor ponunt annos CXXX, postea CC. Aegyptiorū imperium dicitur inchoare, primo eis regnante † Zoues.

† Zoues. Nachor annorū XXI genuit Thare, cui superuixit annis CXIX. LXX ante natum Thare ponunt annos LXXIX, postea CXXIX. Assyriorū Sicyoniorumq;

Arnobius aphe

A cyoniorumq; regnum nascitur: hijs primum Belo, illis Aegialo regnante.

Thare annorum LXX genuit Abraham, cui superuixit annis CXXXV. MDCCCXL
Haec tenus secunda seculi ætas protenditur, cuius tota serie recensita beatus Au- VIII.

- » gustinus in libro de Ciuitate dei XVI, capitulo decimo, hoc modo concludit:
» Fiunt itaque anni à diluuiò usque ad Abraham MLXXII secundum uulga-
» tam editionem, hoc est, interpretum LXX. In Hebræis autem codicibus longe
» pauciores annos perhibent inueniri, de quibus rationem aut nullam aut difficil-
» limam reddunt.

TERTIA mundi ætas à natiuitate cœpit Abraham Patriarchæ, qui LXXV $\bar{\text{I}}\text{XXIII}$.
annorū cum esset, relicta gente patria, ad imperiū dei uenit in terram Chanaan,
accipiens promissionem nascituri de suo semine Saluatoris, in quo benediceren-
tur omnes Gentes, simul & seipsum in gentem magnam esse futurum, quarum
una spiritalis, altera est promissio carnalis. Hijs temporibus Ninus & Semira-
mis Assyrijs regnant.

Abraham annorum LXXXVI genuit Ismaël, à quo Ismaëlita: genuit au $\bar{\text{I}}\text{XXXIII}$.
tem Ismaël XII duces, & uixit annos CXXXVII.

Idem Abraham annorum C genuit Isaac, qui primus & solus in tota testa- $\bar{\text{I}}\text{XLVIII}$.
menti ueteris serie legitur octaua die circumcissus. Quod non sine magno myste-
rio priuilegium est filio promissionis donatum.

Isaac annorū LX genuit Esau & Iacob Patriarchas Idumæ & Israëlita: $\bar{\text{I}}\text{CVIII}$.
gentis, post quorū ortum uixit annos CXX. Hijs temporibus primus apud
Argos regnauit Inachus annis L, cuius filia Io, quæ Aegyptij mutato nomi-
ne Isisem colunt.

B Iacob annorū CXXX descendit in Aegyptū in animabus LXX. Huius $\bar{\text{I}}\text{CCXXX}$
temporibus Memphis in Aegypto ab Ape Argiuorum rege condita. Sparta VIII.
quoq; à Sparto filio Phoronæ regis Argiuorum conditur.

- Habitatio filiorū Israël qua manserunt in Aegypto fuit CCCCXXX an- $\bar{\text{I}}\text{CCCCII}$.
norum, quibus expletis eadem die egressus est omnis exercitus Domini de ter-
ra Aegypti, ut scriptura testatur Exodi: quorū tamen summam annorum chro-
nographi à septuagesimo quinto anno natiuitatis Abraham, quando terram re-
promissionis intrauit computant, sequentes editionem LXX interpretū, quæ
» dicit: habitatio autem filiorum Israël qua habitauerunt in Aegypto & in terra
» Chanaan, ipsi & patres eorum, anni CCCCXXX. Quæ necessariò sequen-
dam & ipsa hebraica ueritas ostendit, quæ narrat Chaath filium Leui, quem na-
tum esse constat in terra Chanaan, uixisse annos CXXXIII, & filium eius
Amram patrē Mosis annos CXXXVII, & ipsum Mosen LXXX fuisse an-
norū tempore egressionis de Aegypto. Quia nimirū horum summā annorum
constat CCCC & XXX implere non posse. Annuit autem horū translationi &
Apostolus cum ait: Abraham dictæ sunt promissiones & semini eius, nō dicit, &
feminibus, quasi in multis, sed quasi in uno, & semini tuo qui est Christus. Hoc
autem dico testamentum confirmatū à deo, quæ post CCCC & XXX annos
facta est lex, non irritum facit ad euacuandas promissiones patrum.

Moses annis XL eductum ex Aegypto regit populum Israël in deserto, $\bar{\text{I}}\text{CCCCXC}$
quorū primo anno tabernaculum Domino construit, & VII mensibus opus III.
perficiens, mense primo anni secundi prima die mensis erexit. Huc usq; ut Euse-
bius cōmemorat, quinque libri Mosis continent gesta annorum $\bar{\text{I}}\text{IDCCXXX}$,
secundum LXX Seniorū interpretationem. Quot uero annos huius tempo-
ris hebraica

Cris hebraica ueritas contineat, Iosephus in primo cōtra Appionem grammaticū libro ita cōmemorat: Neq; igitur innumera apud nos habentur uolumina inter se inuicem discordantia, sed II tantum & XX sunt libri, qui omnium temporum seriem continent, qui & iuste creduntur diuinitus inspirati. Ex quibus quinque sunt Mosi, continentes leges uitæ, & successionis humanæ profapiam, usq; ad ipsius Mosi terminum pertendentes. Qui paulo minus ad tria milia annorum continentiam gerunt.

II DIX. Iosue annis XXVI regit populum Israël, ut Iosephus docet: nam scriptura sancta quot fuerint anni ducatus illius tacet. Quare uero Eusebius in Chronicis XXVII posuerit, infra dicemus. Primo autē sui ducatus anno, Iosue primo mense decima die mensis populum patefacto Iordanis alueo in terram repromissionis induxit, quo uidelicet anno, ut in Chronicis præfati Eusebij reperimus, principium erat quinquagesimi primi Iubilei secundum Hebræos, id est, IID anni erant ab initio mundi completi, singulis Iubilcorū ordinibus per quinquagenos annos deputatis. At uero hanc temporis huius esse summā nostra inquisitio nequaquā inuenire ualuit, constat enim quia MDCLVI ad diluuiū usq; fuere anni. Inde ad Abraham CCXCII, qui LXXV erat annorum quando promissionem dei accepit. Promissionis anni CCCCXXX, ducatus Mosi anni XL, qui profecto numerus non IID, sed VII minus, id est, IICCCCXCIII, ut prænotauimus, annos implet.

IIDLIX. Othoniel annis XL de tribu Iuda primus Israëlī Iudex Domino iubente constituitur. Huius temporibus primis filij Israël seruire Chusan Rasathaim regi Mesopotamiæ VIII annis.

IIDCXXX
IX.
D Aoth annis LXXX filius Gera, filij Gemini, qui utraque manu utebatur pro dextera, cuius in principijs seruiuit Israël Eglon regi Moab annis XVIII, donec eum ipse percussio Eglon liberauit. Hoc tempore Cyrene ciuitas condita est in Libya.

IIDCLXX
IX. Debbora annis XL prophetissa de tribu Ephraim, cum Barach de tribu Neptalim, cuius in initio ducatus oppressit filios Israël Iabin rex Chanaan XX annis, qui regnauit in Asor. Sed occiso ab Israël principe militiæ eius Sisara, humiliatus tandem ac deletus est. Hoc tempore Miletus condita.

IIDCCIX. Gedeon annis XL ex tribu Manasse. Sub quo seruiuit Israël Madianitis & Amalechitis VII annis, sed Gedeon pugnante liberatus est. Tyrus condita ante templum Hierosolymorum annis CCXL, ut scribit Iosephus.

IIDCCXXII Abimelech annis tribus, filius Gedeonis, qui regnabat in Sychem, Hercules Ilium uastat.

IIDCCXLII.
† XXXIII Thola annis † XXIII filius Phoa patruī Abimelech, uir de Issachar, qui habitabat in Sanir montis Ephraim. Bellum Laphitarum & Centaurorum, quos scribit Palephatus primo de incredibilibus libro nobiles fuisse equites Theffalorum. In Troia post Laomedontem regnauit Priamus.

IIDCCL
XVII. Iair annis XXII, ex tribu Manasse. Hercules agonem olympiacum constituit, à quo usque ad primam Olympiadem supputantur anni CCCCXXX.

lepte

A Iepte Galathites annis VI. Philistini & Ammonitæ deprimunt Israël, ¶ DCC
LXXIII.
ex quibus Ammonitæ debellatur ab Iepte, qui in libro Iudicum ab ætate Mosis
usque ad semetipsum ait supputari annos CCC.

Abefan de Bethleem annis VII. Agamemnon imperat Mycenis annis ¶ DCCL
XXX
XXXV, cuius anno XV Troia capitur. Agamemnon.

Achialon Zabulonites annis X. Hic cum annis decem suis in LXX ¶ DCCXC.
Interpretibus non habetur, pro quorū damno supplendo Eusebius Iosue filio
Nun, Samueli & Sauli, quorum annos scriptura non dicit, plures annos quàm
in Iosepho legebat adnotauit, quatenus ab egressu Israël ex Aegypto usque
ad ædificationem templi CCCLXXX annorum summam quam scriptura
prædicat haberet.

Labdon de tribu Ephraim annis VIII. Huius anno tertio Troia capta ¶ DCCXC
VIII.
est, completis à primo anno Cecropis, qui primus apud Atticam regnauit, an-
nis CCCLXXV. A quadagesimo autem & tertio regni Nini Assyriorum
regis annis DCCCXXVI. Mortuo Labdon seruiuit Israël Philistæis † XXV,
annis XL.

Samson de tribu Dan annis XX. Hactenus liber Iudicum tempora ¶ DCC
XVIII.
signat, habens annos CCXCIX, Iudices autem XII. Latinis, qui po-
stea Romani nuncupati sunt, post tertium annum captiuitatis Troiæ, siue ut Reges Latini.
quidam uolunt octauum, regnauit Aeneas annis tribus, post quē Ascanius
annis XXXVIII: Ante Aeneam Ianus, Saturnus, Picus, Faunus, Lati-
nus in Italia regnarunt annis circiter CL. Ascanius Aeneæ filius Albam
urbem condidit.

B Heli sacerdos annis XL. In Hebræorum libro XL anni inueni- ¶ DCCC
LVIII.
untur: In LXX autem interpretatione XX. Hectoris filij Ilium re-
ceperunt, expulsis Antenoris posteris, Heleno sibi subsidium ferente. Latinorū
tertius Syluius Aeneæ filius regnat annis XXIX, qui quod post mortem
patris editus, ruri fuerat educatus, & Syluij, & Posthumij no men accepit. A quo
omnes Albanorū reges Syluij uocati sunt. Reges Sicyonijs defecerunt, qui ab Reges Sicyo-
niorum.
Aegealeo usque ad Zeuxippum regnauerunt annis DCCCLXII. Post
quos sacerdotes carni constituti sunt.

Samuel annis XII, ut docet Iosephus. In scriptura enim sacra quàm ¶ DCCC
LXX.
diu præfuerit minime patet: Ab hoc tempora Prophetarum incipiunt. Latino-
rum quartus Aeneas Syluius regnauit annis XXXI.

Saul primus Hebræorum rex annis XX. Et huius quia in Canonica scri- ¶ DCCCXC,
ptura non habetur de antiquitatum Iosephi tempus regni notauimus. In Lace-
dæmone regnauit primus Euristheus annis XLII. Corinthi primus Ale- Corinthiorum
imperium.
this annis XXXV.

¶ V. A R T A mundi atas non solum cum inchoato Iudææ gentis impe-
rio, sed & cum innouata promissione, quæ patribus olim data est, imperij Chri-
stiani sumit exordium, iurante Domino Dauid ueritate, de fructu uentris eius
federe super sedem eius.

Dauid primus ex tribu Iuda rex annis XL. Latinorum Quintus Lati- ¶ DCCCC
XXX.
nus Syluius annis L. Ephesus condita ab Andronico. Carthago condita est, Ephesus.
i 3 ut quidam Carthago.

C ut quidam uolunt, à Charcedone Tyrio: ut uero alij, à Didone filia eius anno CXLIII post Troianum excidium.

II DCCC LXX. Solomon filius Dauid annis XL. Qui quarto regni sui anno mense secundo templum Domino adificare cepit in Hierusalem, collectis ab egressu Israël ex Aegypto annis CCCC LXXX, ut Regum quoque liber testimonio est: quod in figuram uniuersi temporis, quo in hoc seculo Christi adificatur ecclesia, quæ in futuro perficitur, septem annis perfecit, & septimo octauæ anni mense dedicauit. Latinorum sextus Alba Syluius, Syluij Aenæ filius regnauit annis XXXIX. Regina Saba uenit audire sapientiam Solomonis.

II DCCC LXXXIII. Roboam filius Solomonis annis XVII. Hieroboam de tribu Ephraim, separauit decem tribus à domo Dauid & à Domino, in figuram Hæreticorum, qui suos sequaces † à Christi ecclesia segregant. Huius quinto anno Sefac rex Aegypti ueniens Hierosolymam templum spoliauit. Latinorū septimus Aegyptus Syluius, Albæ superioris regis filius regnat annis XXIII. Samus condita, & Smirna in urbis modum ampliata.

II DCCCXC. Abiam filius Roboam annis III. Hic pugnantem contra se Hieroboam superauit, occisis de exercitu eius milibus quingentis, eò quod sperasset in Domino.

III XXXI. Afa filius Abiam annis XLI. Ab hoc conductus Benedab rex Syriæ Damasci contra Israël, percussit omnem terram Neptalim. Latinorum octauus Capys Syluius Aegypti superioris regis filius regnat annis XXVIII. Afa

D 3. Reg. 16. idola destruit, templum mundat, egredientem contra se Zara Aethiopem cum suo sternit exercitu. Ambri rex Israël emit montes Samarix à Somer duobus talentis argenti, & adificat eam. Achiel de Bethel Hiericho instaurat.

III LVI. Iosaphat filius Afa annis XXV. Helias Thesbites tres semis annos pluuiam cõtinuit propter peccata Achab & populi Israël, & inter cætera magnalia Helisæum filium Sophath, qui erat de Abel in aula pro se unxit prophetam. Latinorum Nonus † Carpentus Syluius superioris regis Capys filius regnauit annis XIII. Post quem filius eius Tiberinus Syluius annis VIII, à quo & fluuius appellatus est Tiberis, qui prius Albula dicebatur. Post quem Agrippa Syluius filius eius annis XL. Iosaphat fecit rectum corã Domino.

III LXIII. Ioram filius Iosaphat annis VIII. Helias curru igneo rapitur quasi usque in cœlum, & Helisæus hæres prophetix derelictus primo miraculo aquas Hiericho sanat. In diebus Ioram recessit Edom, ne esset sub Iuda, & constituit sibi regem. Ambulauit autem Ioram in uis domus Achab, filia quippe Achab uxor erat eius.

III LXV. Azarias filius Ioram anno uno. Ionadab filius Rechab clarus habetur. Azariam cum filio suo Ioas & nepote Amasia ob enormitatem scelerum, & quia nec patrem filiumque quispiam eorum bonum habebat, Euangelista Matthæus à domini Saluatoris genealogia secludit.

III LXXI. Athalia mater Azariæ annis VI, quæ uidens interfectum ab Hieu rege Israël filium suum Azariam, interfecit omnem stirpem regiam domus Ioram, præter solum Ioas filium Azariæ, quæ Iosabeth soror Azariæ uxor Ioadæ Pontificis

A tificis furata est de medio filiorum regis, cum interficerentur. In LXX interpretibus VII annis regnasse Athalia narratur.

Ioas filius Azariae annis XL. Iste bono principio, & sine usus pessimo, in principijs sui regni templum innouat, in extremis inter cetera facinorosa Zachariam quoque filium Ioadae, tutoris quondam ac regnificatoris sui, inter templum & altare lapidari praecipit: Quem ob meritorum gratiam Dominus in Euangelio filium Barachiae, id est, benedicti Domini cognominat. Latinorum XII Aemulus Syluius Agrippae superioris regis filius regnavit annis XXIX, qui praesidium Albanorum inter montes, ubi nunc Roma est posuit. Huius filius fuit Iulius, proauus Iulij Proculi, qui cum Romulo Romam commigrans fundauit Iuliam gentem.

Amasias filius Ioas annis XXIX. Helisaeus Propheta defunctus sepelitur in Samaria. Azahel rex Syriae afflixit Israel. Latinorum XIII Auatinius Syluius Aemuli superioris regis maior filius regnavit annis XXVII, atque in eo monte qui nunc pars urbis est mortuus & sepultus, aeternum loco uocabulum dedit.

Azarias qui & Ozias, filius Amasiae annis LII. Assyriorum XXXIII Thonosconcoleros, qui uocatur graece Sardanapalus, Tharsum atque Anchialem condidit, & in praelio uictus ab Arbace Medo semet incendio concremauit. Usque ad id tempus reges fuisse Assyriorum historia refert, & fiunt simul anni MCCCXVII. Omnes autem anni Assyriorum a primo anno Nini supputantur MCCCXL. Latinorum XIII Procas Syluius Auentini superioris regis filius regnavit annis XXIII. Post quem XV Amulius Syluius annis XLIII. Arbaces Medus Assyriorum imperio destructo regnum in Medos transtulit, ubi primus ipse regnavit annis XXVIII. Macedonum regnum inchoat, primum habens regem Caranum annis XXVIII. Lacedaemoniorum reges deficiunt, Lydorum incipiunt.

Ioatham filius Oziae annis XVI. Olympias prima ab Eliensibus constituitur post annos Troianae captiuitatis CCCCXV. Remus & Romulus generantur Marte & Ilia. Ioathan inter cetera uirtutum bonarum opera portam domus Domini sublimissimam aedificauit, quae in Actibus Apostolorum Speciosa uocatur. Omnes siquidem portae templi in terra fuerunt, excepta Speciosa quae pendeat, quae ab Hebraeis porta uocabatur Ioathan.

Achaz filius Ioathan annis XVI. Ab hoc conductus Theglath Phalasar rex Assyriorum Rasin regem Syriae interfecit, & habitatores Damasci transtulit Cyrenen. Roma condita in monte Palatino XI Calendas Maij a geminis Remo & Romulo filijs Rheae Syluae, quae erat filia Numitoris fratris regis Amulij, uirgo uestalis sed constuprata. Consulibus ludis Sabinae raptae anno ab urbe condita tertio. Remus a stro pastorali a Fabio Romuli duce occisus est.

Ezechias filius Achaz annis XXIX. Huius anno VI Salmanassar rex Assyriorum capta Samaria transtulit Israel in Assyrios, cuius regnum a primo Hieroboam steterat annis CCCLX. Mortuo Romulo, qui XXXVIII regnavit annis,

- C per quinos dies Senatores rempublicam rexrunt, atque ita unus expletuse ft
 Numa Pom annus. Post quos Numa Pompilius annis **XLI**, qui Capitolium à fun-
 damentis ædificauit.
- III CCCVII.** Manasses filius Ezechia annis **LV**. Hic ob scelera sua catenatus, &
 compeditus in Babyloniam ducitur, sed ob pœnitentiam & preces restitui-
 tur in regnum. Romanorum tertius Tullus Hostilius regnauit annis
 Tullus Ho **XXXII**. Qui primus Regum Romanorum purpura & falcibus usus est,
 filius, & adiecto monte Cœlio urbem ampliauit.
- III CCCX.** Amon filius Manasse annis **II**. In Hebraica ueritate **II** annis:
 Histrus, in **LXX** legitur regnasse **XII**. Histrus ciuitas in Ponto condita. Amon
 à seruis suis interficitur.
- III CCCXLI.** Iosias filius Amon annis **XXXI**: Hic mundata Iudæa & Hierusalẽ,
 templo etiam innouato, post abiectas idololatriæ sordes Pascha Domino
 celeberrimum facit **XVIII** anno regni sui, & cum Nechaone Aegypti-
 orum rege congressus occiditur in campo Maggedo, quæ nunc Maximiano-
 Maximiano-
 polis. polis uocatur. Romanorum quartus Ancus Martius Numæ ex filia nepos,
 Ancus Mar-
 tius, regnauit annis **XXXII**. Qui Auentinum montem & Ianiculum Vrbi ad-
 didit, & supra mare sextodecimo ab urbe miliario Hostiam condidit. Post
 Tarq. Priscus, quem Tarquinius Priscus annis **XXXVII**. Qui Circum Romæ ædificauit,
 ueritatem Senatorum auxit, Romanos ludos instituit, muros & cloa-
 cas ædificauit, Capitolium extruxit. In Hebræo **XXXI** annis regnasse
 se Iosias legitur: In **LXX** Interpretibus **XXXII**. Sed & Eusebius inter
 regnum eius & Ioachim alium de suo adiecit annum, propter menses bis ter-
 D nos, quibus Ioachaz, uel Ioachim regnauerat. Verum quid ueritas habeat
 Hieremias pandit, qui se à decimo tertio anno Iosia usque ad annum quar-
 tū Ioachim **XXXIII** annis prophetasse perhibet, & Nabuchodonosor quarto
 anno Ioachim regnare cœpisse. Nonodecimo autem regni eius anno Hierosoly-
 mam fuisse destructam.
- III CCCLII.** Ioachim filius Iosia annis **XI**. Post Iosiam regnauit Ioachaz filius
 eius tribus mensibus: Quem Nechao uinctum ducens in Aegyptum, Ioachim
 constituit regem. Huius anno tertio Nabuchodonosor capta Hierusalem, &
 plurimis captiuatis, in quibus erant Daniel, Ananias, Azarias, & Misael,
 partem uasorum templi Babyloniam transfert. A quarto Ioachim anno scri-
 ptura Regum Nabuchodonosor computat, quia ex eo non solum Chaldaeis
 & Iudæis, sed & Assyrijs, Aegyptijs, Moabitjs, alijsq; innumeris gentibus inci-
 pit regnare. Ioachim qui & Iechonias filius Ioachim, mensibus tribus, & die-
 bus **X**. Hic circumdata à Chaldaeis Hierusalem exijt ad regem Babylonis &
 mater eius, & ductus est in Babylonem cum populo suo anno octauo regni Na-
 buchodonosor.
- III CCCLX** Sedechias qui & Mathias filius Iosia annis **XI**. Huius anno **XI**, Re-
 III. gis autem Babylonis **XIX** Iudæa captiuata in Babyloniam, & templum
 Domini incensum est, anno ex quo fundari cœpit **CCCCXXX**. Qui
 autem reliqui fuerant Iudæi transfugerunt in Aegyptum, quæ post annos **V**
 percussa à Chaldaeis in Babyloniam sunt & ipsi transfugerunt.
- † extremo. **Q**UINTA mundi ætas ab † exterminio cœpit regni Iudaici: Quod iu-
 xta

A xta prophetiam Hieremiæ LXX annis permanfit.

Anno XIII postquam percussa est ciuitas, qui est uicesimus quintus annus transmirationis regis Ioachim, cum quo & Ezechiel captiuatus est, ipse Ezechiel in uiffionibus dei adductus in terram Israël, uidit renouationem ciuitatis ac templi, ceremoniarumq; eius. Romanorum sextus Seruius regnauit annis XXXVIII, qui tres montes Urbis addidit, Quirinalem, Aequilinum, Viminalem. Fossas circum muros duxit. Censum Romanorum ciuium primus instituit.

Anno XXVI post euerfionem Hierosolymorum, qui est annus VII transmirationis regis Ioachim, subleuauit Euilmerodach rex Babylonis anno quo regnare cœperat caput Ioachim regis Iudæ de carcere, & posuit thronum eius super thronum regum qui erant cum eo in Babylone. Meminit huius temporis adhuc futuri propheta Hieremias ita scribens: Ecce ego mittam & adsumam uniuersas cognationes Aquilonis, ait Dominus, & ad Nabuchodonosor regem Babylonis seruum meum, & adducam eos super terram istam, & super habitatores eius, & super omnes nationes, quæ in circuitu illius sunt, & interficiam eos, & ponam eos in stuporem, & in sibilum, & in solitudines sempiternas, & seruient omnes gentes istæ regi Babylonis LXX annis. Cumq; impleti fuerint anni LXX, uisitabo super regem Babylonis, & super gentem illam, dicit Dominus, iniquitatem eorum, & super terram Chaldæorum, & ponam illam in solitudines sempiternas. Et alibi scribens ad transmirationem, quam transfuderat Nabuchodonosor de Hierusalem in Babylonem cum Iechonia rege: Cum cœperint, inquit, impleri in Babylone LXX anni, uisitabo uos, & suscitabo super uos uerbum meum bonum, & reducam uos ad locum istum, ait Dominus. Rursus eiusdem temporis iam præteriti uerba dierum ita recordantur: Si quis euaserat gladium, ductus in Babylonem seruiuit regi & filiis eius, donec imperaret rex Persarum, & compleretur sermo Domini ex ore Hieremiæ, & celebraret terra sabbata sua: Cunctis enim diebus desolationis egit sabbatū, usque dum cōplerentur LXX anni. Anno autē primo Cyri regis Persarum, ad complendum sermonem Domini quem locutus fuerat per os Hieremiæ, suscitauit Dominus spiritum Cyri regis Persarum, & cætera. Quibus uerbis ostenditur, quia uastata Chaldæi Iudæa non ut Assyrii in Samariam alios misere colonos, sed desertā reliqueret terram, donec ipsi post annos LXX in eam redire Iudæi. Consentit huius Iosephus in decimo Antiquitatum libro, scribens templum & Hierusalem, & omnem Iudæam LXX annis permanfisse desolatam: qui rursus enumerando reges Babylonis, si tamen ipse sic scripsit, & non codex fallit mendosus, ceterè annos ab euerfa Hierusalem usque ad euerfionem regni Chaldæorum facit colligi: Scribit enim, post Nabuchodonosor, qui teste scriptura sacra, XXV post euerfam Hierusalem uixit annis, Euilmerodach filium eius regnasse annis XVIII. Post quem Egafar filium eius XL, cui successisse [†] filiū eius Labofordiach mensibus IX. Hoc defuncto ad Balthasar, qui Naboan nuncupatur, transisse imperiū. Qui cum iam XVIII regnauerit annis captam, à Cyro Persarum, & Dario Medorum rege Babyloniā exequitur. Darius autem Astyagis filius, qui Babyloniōrum destruxit imperiū, cum Cyro cognato suo agebat

III CCC
LXXVII.

III CCCLX
XXIX.

Hierem. 25.

III CCC
LXXVII.

III CCC
LXXVII.

III CCC
LXXVII.

III CCC
LXXVII.

† fratrem

C agebat annum sexagesimum & secundum, cum Babylon fuisset inuasa, qui tamē alio nomine uocabatur à Græcis, quiq; Danielem prophetam sumens ad se in Mediā duxit, & omni eum honore celebrauit. Huius Darij Daniel ipse ita meminit: In anno primo Darij filij Asueri de semine Medorum, qui imperauit super regnum Chaldæorum. Ego Daniel intellexi in libris numerum annorū, de quo factus est sermo Domini ad Hieremiā prophetam, ut complerentur desolationis Hierusalē LXX anni. EUSEBIUS in temporum libro, XXX annos ab euerfione Hierusalem usque ad initium Cyri regis Persarum, Iulius autem Africanus LXX computat. Porro Hieronymus in expositione Prophetæ Danielis ita dicit: Tradunt Hebræi huiuscemodi fabulam usque ad septuagesimum annum, quo Hieremias captiuitatem populi Iudæorum dixerat esse soluendam. De quo & Zacharias in principio uoluminis sui loquitur: Irritam putans dei pollicitationem Balthasar, fallumq; promissum, uersus in gaudium fecit grande conuiuium, insultans quodammodo spei Iudæorum, & uasis templi dei. Sed statim ultio consecuta est.

III CCCC
XXIII. Persarum primus Cyrus regnauit annis XXX. Hic ut impleretur uerbū Domini ex ore Hieremiæ, primo sui regni anno laxata Hebræorum captiuitate, quinquaginta ferme hominum milia regredi fecit in Iudæam, restituens eis uas templi Domini aurea & argentea V CCCC. Qui congregati in Hierusalem mense septimo ædificauerunt altare, & à primo die mensis eiusdem cœperunt offerre holocaustum Domino. Anno autem secundo aduentus sui mense secundo templi fundamenta iecerunt, anno incensionis eius iuxta Africanum D LXXII, iuxta autem Chronica Eusebij XXXII. Sed impediētibus Samaritis, intermissum est opus usq; ad annum Darij secundum, qui etiam in regno Asueri & Artaxerxis scripserunt accusationem aduersum Iudæos. Et rescripsit Artaxerxes ne ædificaretur Hierusalem. Romanorum septimus Tarquinius regnauit annis XXXV, qui causa Tarquinij iunioris filij sui, qui Lucretiam corruerat, à regno expulsus est.

III CCCC
XXXI. Cambyfes Cyri filius annis VIII. Hic deuicta Aegypto cunctā eius religionem abominatus, ceremonias eius & templa deposuit. Babylonem in Aegypto ædificauit. Hunc aiunt ab Hebræis secundum Nabuchodonosor uocari, sub quo Iudith historia conscribitur.

III CCCC
XXXII. Fratres Magi mensibus VII. Iesus sacerdos magnus & princeps gentis, Zorobabel, Aggeus, Zacharias, & Malachias prophetæ clarescunt. Pythagoras physicus philosophus clarus habetur.

III CCCC
LXVIII. Darius annis XXXVI. Inter Dariū & Cambyfen regnasse duos fratres Magos in libris Chronicorū Eusebij reperimus. Verū Hieronymus in expositione Danielis scribit post Cambyfen Smerdem magnū regnasse, qui Pantapthen, inquit, filiā Cambyfis duxit uxore, qui cum à septē Magis fuisset occisus, & in locum eius Darius suscepisset imperium, eadem Pantapthes nupsit Dario, & ex ea Xerxen filium genuit. Secundo anno Darij septuagesimæ captiuitatis Hierusalem annus impletur, ut uult Eusebius, testem adhibens Zachariā prophetam, apud quem secundo Darij anno loquitur angelus: Domine exercitū usque quo tu non misereberis Hierusalem & urbium Iuda quibus iratus es: iste septuagesimus annus est. Item quarto Darij regis anno dicit idem Propheta: Cum ieiunaretis & plangeretis per hos LXX annos: Nunquid ieiunium ieiunastis mihi? Sexto Darij anno templi ædificatio cōpletur, die tertia mensis Adar, qui

A qui est quadragesimus sextus annus, ex quo eius sub Cyro fundamenta sunt iacta. Vnde in Euangelio dicunt Iudæi: Quadraginta & sex annis ædificatum est templum hoc. Cœperunt autem ædificare anno secundo Darij, mense sexto, die uicesima quarta; & anno sexto, ut dictum est, mense duodecimo, die tertia compleuerunt. Ex quo apparet opus templi & antea non parua ex parte peractū; Annos autē LXX à destructione illius usq; ad perfectā restaurandī licentiā esse computandos. Pulsis urbe regibus, qui imperauerunt annis CCXLIII, uix usque ad decimum quintum lapidem Roma tenebat imperiū. Romæ post exactos Reges primum Consules à Bruto esse cœperunt: Deinde Tribuni plebis ac Dictatores: Etrursum Consules rempublicam obtinuerunt per annos fermē CCCCLXIII, usque ad Iulium Cæsarem, qui primus singularē arripuit imperium Olympiade CLXXX† III.

Xerxes filius Darij annis XX. Hic Aegyptum quæ à Dario discesserat cepit, & aduersus Græciam pugnaturus, septingenta milia armatorum de regno, & trecenta de auxilijs, rostratas etiam naues mille ducentas, onerarias autem tria milia numero habuisse narratur. † Attamen uictus patriam refugit. Herodotus historiarum scriptor, Zeuxis pictor agnoscitur. Artabanus mensibus VII. Socrates nascitur.

Artaxerxes, qui & Longimanus, id est, μακρόχειρ, annis XI.

B Huius anno VII, primā die mensis primi Esdras sacerdos & Scriba legis dei ascendit de Babylone cum epistolis regis, & in prima mensis quinti uenit in Hierusalem cum uiris MDCC. Et inter alia strenue gesta castigauit filios transmigrationis ab uxoribus alienigenis. Eiusdem anno uicesimo Neemias pincerna de Susis castro adueniēs, murū Hierusalē LII diebus restituit, & ducatū genti XII annis præbuit. Huc usq; diuina scriptura temporū seriē continet. Quæ autē post hæc apud Iudæos sunt gesta, de libro Machabæorū & Iosephi atq; Africani scriptis exhibētur, qui deinceps uniuersam historiā usq; ad Romana tēpora profecuti sunt. Et quidē Africanus in quinta temporū uolumine huius tēporis ita meminit: Mansit itaq; imperfectū opus usq; ad Neemiā & uicesimum annū regis Artaxerxis, quo temporē regni Persarum c & xv anni fuerunt euoluti: Captiuitatis autē Hierusalem ceterimus octogesimus & quintus annus erat. Et tunc primū Artaxerxes iussit muros extrui Hierusalem, cui operi præfuit Neemias, & ædificata est platea, & muri circumdati. Et ex illo tempore si numerare uelis, LXX annorum hebdomadas usq; ad Christum poteris inuenire. Xerxes menses II. Post quem Sogdianus menses VII. Plato nascitur. Hippocrates medicus insignis habetur.

Darius cognomento Nothus annis XIX. Aegyptus recessit à Persis. Reuerſis de captiuitate Iudæis, non reges sed Pontifices præfuerunt usq; ad Aristobolū, qui cum dignitate Pontificis etiā regale sibi cœpit usurpare uocabulum.

Artaxerxes, qui cognominatus est Memnon, Darij & Parisatidis filius, annis XL. Sub hoc rege uidetur Hester historia cōpleta. Ipse quippe est qui ab Hebræis Asuerus, & à LXX Interpretibus Artaxerxes uocatur. Athenienses XXIII literis uti cœperunt, cum antea XVI tantum literas haberent. Carthaginensium bellum famosum. Galli Senones duce Brenno Romam inuasērunt, excepto Capitolio, & incensam VI mensibus uastauerunt. Tribuni militares pro Consulibus esse cœperunt. Aristoteles auditor est Platonis, octauū decimum ætatis annum gerens.

Artaxerxes

† IIII

III CCCC
LXXXVIII.

† EI

III CCCC
LXXXIX.
III DXXXIX

III DXL
VIII.

III DLXXX
VIII.

III DCXIII. Artaxerxes, qui & Ochus, annis XXVI. Iste Aegyptum suo iunxit impe-
 C rio, Nectanebo rege in Aethiopiā pulso, in quo Aegyptiorum regnum de-
 Demosthenes structum est. Demosthenes orator omnium rumore celebratur. Romani Gal-
 Plato. los superant. Plato moritur. Post quem Academiā Speusippus tenuit.

Speusippus. Arses Ochi filius annis IIII. Iudæorum Pontifex maximus Iaddus cla-
 III DCXVII. rus habetur, cuius frater Manasses templum in mōte Garizi construit. Speu-
 Xenocrates. sippus moritur: Cui succedit Xenocrates IIII Ochi anno. Alexander Phi-
 lippi & Olympiadis filius, uicesimum ætatis annum gerens Macedonibus re-
 gnare incipit.

IIIDCXXIII Darius Arsami filius annis VI. Alexander aduersum Illyrios & Thracas
 feliciter dimicans, subuersis Thebis in Persas arma corripuit, & apud Granicū
 flumen regijs ducibus oppressis, urbem Sardis capit. Idem capta Tyro Iudæam
 inuadit, à qua fauorabiliter exceptus deo uictimas immolat, & Pontificē tem-
 pli Iaddum honoribus plurimis prosequitur, Andromacho locorum custode di-
 missō. Septimo regni sui anno Alexandriam in Aegypto condidit. Nec mora
 Babylonem obtinuit, interfecto Dario, in quo Persarum regnum destructum
 est, quod steterat annis CCXXXI. Quo tempore etiam Latini à Romanis
 perdomiti sunt.

IIIDCXXVIII Alexander post mortem Darij annis V regnauit: nam antea VII. Ale-
 VIII. xander Hircanos & Mardos capit, reuertensq; in Hammone condidit Pare-
 tonium. Idem Indicum usque Oceanum uictorijs potius quàm bellis perue-
 nit, ac Babylonem reuersus, XXXII uita, regni autem sui XII anno uene-
 ni haustu periit. Post quem translato in multos imperio, Aegyptū Ptolemæus
 Lagi filius tenuit. Macedonas Philippus, qui & Arideus, frater Alexadri. Si-
 D riam & Babylonem, & omnia regna orientis Seleucus Nicanor. Asia regna-
 uit Antigonus, qui apud Daniele per quatuor hirci, qui Arietem cōtereret,
 Antigonus. cornua designantur.

IIIDCLXVI Aegypto primus regnauit Ptolemæus Lagi filius annis XL. Appius Clau-
 dius Cæcus Romæ clarus habetur, qui aquam Claudiā induxit, & uiam Ap-
 piam strauit. Ptolemæus Hierosolymis & Iudæa in ditionem suam dolo reda-
 ctis, plurimos captiuorum in Aegyptum transtulit. Iudæorum Pontifex maxi-
 mus Onias Iaddi filius clarus habetur. Tertio decimo Ptolemæi anno Syriæ &
 Babylonis, & superioribus locis regnare incipit Seleucus Nicanor, à quo tempo-
 re Machabæorum hebræa historia Græcorum supputat regnum, à quo & Ede-
 fenisua tempora computant. Seleucus Seleuciam, Laodiciam, Antiochiam,
 Apamiā, Edessam, † Beroëam & Pellam urbes condidit. Iudæorum Pontifex
 † Beroëa maximus religiosissimus ac piissimus Simon Oniæ filius clarus habetur. Post
 quem Eleazarus frater eius suscepit templi ministerium, filio eius Oniā paruo
 admodum derelicto. Seleucus in eas urbes quas extruxerat Iudæos transtert,
 ius eis ciuū, & municipalem ordinē cum Græcis æquali honore concedens.

IIIDCCVI. Ptolemæus Philadelphus annis XXXVIII. Soltratus Cnidius Pharū in
 Pharos. Alexandria construxit. Ptolemæus Iudæos qui in Aegypto erant liberos esse
 permisit, & Eleazaro Pontifici multa Hierosolymam & in templi donaria ua-
 sa transmittens, LXX Interpretes petit, qui scripturam sanctam in græcū uer-
 terent eloquium. Aratus agnoscitur. Iudæorum pontificatum post Eleazarū
 auunculus eius Manasses accepit. Tantæ autem potentæ fuisse narratur Ptole-

† enim mæus iste Philadelphus, ut Ptolemæum patrem uinceret, Narrant † autē histo-
 ria, ha-

A riaz habuisse eū peditū CC milia, equitū XX milia, curruū duo milia, elephan-
tos, quos primus adduxit ex Aethiopia, quadringentos, & cetera hīs similia.

Ptolemæus Evergetes frater superioris regis annis **XXVI**. Qui inde Euer- III DCC
XXXII.
getes ab Aegyptiis est uocatus, quia capta Syria & Cilicia, & propemodū uni-
uersa Asia, inter innumera argenti pondera ac uasa preciosa quæ cepit, etiam
deos eorum quos Cambyses capta Aegypto in Persas portauerat, retulit. Iu-
dæorum Pontifex Onias Simonis Iusti filius clarus habet, cuius item filius Si-
mon non minore gloria fulget, sub quo Iesus filius Sirach sapientiz librum
componens, quem uocant Panareton, etiam Simonis in eo fecit mentionem.

Ptolemæus Philopator filius Evergetis annis **XVII**. Antiochus rex III DCC L.
Syriæ uicto Philopatore Iudæam sibi sociat. Iudæorum Pontifex maximus
Onias filius Simonis insignis habetur, ad quem Lacedæmoniorum rex Arius
legatos mittit.

Ptolemeus Epiphanes filius Philopatoris annis **XXIII**. Secundus liber III DCC
LXXIII.
Machabæorum apud Iudæos huius temporis gesta continet. Onias sacerdos
adsumptis Iudæorum plurimis fugit in Aegyptum, & à Ptolemæo honorifice
susceptus accepit eam regionē quæ Heliopoleos uocabatur, & concedente rege
templum extruxit in Aegypto simile templi Iudæorum, quod permansit usque
ad imperiū Vespasiani annis **CCL**. Sub occasione igitur Oniæ Pontificis in-
finita examina Iudæorum in Aegyptum confugerunt, eo tempore & Cyreneo-
rum multitudine repleta est. Hæc autem uel Oniæ uel ceteris fuit causa Aegy-
ptum petendi, quia pugnantibus contra se magno Antiocho & ducibus Pto-
lemæi, posita in medio Iudæa in contraria studia incidebatur, alijs Antiocho, alijs
Ptolemæo fauentibus.

Ptolemæus Philometor annis **XXV**. Aristobolus natione Iudæus, Peri- III DCCCIX.
pateticus philosophus agnoscitur, qui ad Philometorem Ptolemæum explana-
tionum in Mosem cōmentarios scripsit. Antiochus Epiphanes, qui post Seleu-
cum cognomento Philopatorem annis **XI** regnauit in Syria, Iudæorū legem
impugnans, omniaq; sordibus idolorum complens, in templo Iouis olympij
simulacrum ponit. Sed & in Samaria super uerticem montis Garizi Iouis Pere-
grini delubrum adificat, ipsis Samaritanis ut id faceret precantibus: Verum Ma-
thathias sacerdos leges patrias uindicat, aduersus Antiochi ducis arma corri-
piens, quo mortuo ducatum Iudæorum suscepit filius eius Iuda Machabæus,
anno **CXLVI** regni Græcorum, uicesimo autem Ptolemæi, Olympiade **CLV**.
Qui mox Antiochi duces de Iudæa expellens, & templum ab ido-
lorum imaginibus emundans, patrias leges post triennium suis ciuibus reddi-
dit. Vnde post secessum Oniæ sacerdotis in Aegyptum, de quo supra diximus,
& mortem Alchimi, qui effugato Onia Pontificatum indignus inuadere ten-
tabat, omnium fauore Iudæorum Machabæo sacerdotium decernitur, quod
post mortem eius frater Ionathas sortitus, **XVIII** annos summa ministrauit
industria.

*Iupiter Pe-
regrinus.*

Ptolemæus Evergetes annis **XXIX**. Ionathas dux Iudæorum & Ponti- III DCCC
XXXIX.
fex cum Romanis & Spartiatis amicitias facit, quo à Triphone interfecto, in sa-
cerdotium frater Simon assumitur, anno regni Evergetis **VII**, quod **VIII**
annis strenuissime gerens filio Ioanni reliquit. Hic aduersus Hircanos bellum
gerens Hircani nomen accepit, & à Romanis ius amicitiz postulās, decreto Se-
natus inter amicos relatus est, Samariam, quæ nostro tempore Sebaste uocatur,
k obsidione

C obsidione captam solo coæquauit, quam postea Herodes instaurans Sebasten in honorem Augusti appellari uoluit.

III DCCCLV. Ptolemæus Physcon, qui & Soter, annis XVII. Cicero Arpini nascitur ma-
M. Cicero. tre Heluia, patre equestris ordinis ex regio Volscorum genere. Hyrcano in pon-
tificatum, quod ipse XXVI annis tenuit, Aristobolus annū unum succedit,
qui rex pariter & Pontifex primus apud Iudæos diadematis sumpsit insigne,
post CCCCLXXVIII annis Babylonix captiuitatis. Post quem regnauit
† Ianates alibi † Ionaëus, cognomento Alexander, annis XXVII, qui pontificatum quoq;
legitur, & administrans crudelissime ciuibus præfuit.

† Ianeu.
III DCCC LXV. Ptolemæus qui & Alexander annis X. Huius anno septimo Syria in Ro-
manam ditionem cessit, capto Philippo à Gabinio. Expulsus de regno Ptole-
mæus Physcon per matrem Cleopatram in Cyprum secedit.

III DCCC LXXIII. Ptolemæus, qui à matre fuerat eiectus annis VIII, regressus de fuga regnū
obtinuit, quia Alexandrum qui ante eum fuerat, ob interfectionē matris ciues
pepulerant. Sylla Athenienses uastat.

III DCCCIII, Ptolemæus Dionysius annis XXX. Ab huius anno quinto Alexandra
uxor Alexandri Pontificis post mortem eius regnauit Iudæis annis IX, ex
quo tempore Iudæos rerum confusio & uariæ clades oppresserunt. Post cuius
mortem Aristobolus & Hyrcanus filij eius contra se de imperio dimicantes, oc-
casionem præbuere Romanis ut Iudæam inuaderent. Itaque Pompeius Hiero-
solymam ueniens, capta urbe, & templo referato usque ad Sancta sanctorum
accedit, Aristobolum uinctum secum abducit, Pontificatum confirmat Hyrcano,
deinde Antipatrum Herodis Ascalonitæ filium Procuratorem Palæstinæ

Virgilius. D in pago qui Ander dicitur, hæud procul à Mantua, nascitur, Pompeio & Crasso
Consulibus, Pompeius captis Hierosolymis tributarios Iudæos facit. Virgilius
Cremonæ studijs erudit. Cæsar Germanos & Gallos capit, & Britannos quo-
que, quibus ante eum ne nomen quidem Romanorum cognitū fuerat, uictos
obsidibus acceptis stipendiarios fecit.

III DCCCXV. Cleopatra soror Ptolemæi annis XXII. Orto enim bello ciuili inter Cæsa-
rem & Pompeium, uictus Pompeius Alexandriam petit, ibiq; ab ipso à quo
sperabat auxilia Ptolemæo percussus interiit: mox Cæsari ubi Alexandriam uenit
ipse quoque Ptolemæus parere uoluit insidias, unde bello ei inlato, uictus in illo
perijt. Cæsar Alexandria potitus regnum Cleopatrx dedit, cum qua consuetu-
dinem stupri habuerat; cuius tertio regni anno ipse primus Romanorum singu-
lare obtinuit imperium, à quo Cæsares Romanorum principes appellati. Cleo-
patra regio comitatu urbem ingressa.

III DCCCXIX C A E S A R ob insolentiam morū coniuuantibus in eum LX uel amplius
† IIII Senatoribus equitibusq; Romanis in Curia confossus interiit, post annos
& menses VI quam regnare cœperat, Cassius Iudæa capta templū spoliat.

III DCCC LXVI. O C T A U I A N V S Cæsar Augustus Romanorū secundus, regnauit
annis LVI, & mensibus VI, A quo Augusti appellati reges Romanorum,
quorum XV uiuente Cleopatra, XL & unū postea uixit annos. Undecimo

Herodes. Augusti anno deficiente in Iudæa Pontificatuū principatu, Herodes nil ad eum
pertinens, utpote Antipatri Ascalonitæ & matris Cypridis Arabicæ filius, à Ro-
manis Iudæorum suscepit principatum, quod tenet annos XXXVI, qui ne
ignobilis forte & à Iudæorum semine argueretur extraneus, combussit libros
omnes,

A omnes, quibus nobilitas gentis Iudææ in templo seruabat adscripta, ut deficientibus probamentis, & ipse ad hanc pertinere putaretur. Insuper etiã ut suam sobolem regio illorũ generi cõmisceret, proiecta Dofide fœmina Hierosolymitana, quam priuatus acceperat uxorem, & nato ex eo filio Antipatro, sociat sibi Mariãnnem filiã Alexandri, neptem Aristoboli fratris Hyrcani, qui ante eum rex erat Iudæorum. Hæc quinque ei genuit filios, quorum duos Alexandrum & Aristobolum ipse necauit in Samaria: nec mora, post etiã matrem illorũ, quam nil charius nouerat, simili scelere peremit. E quibus Aristobolus Herodem ex Beronice susceperat filium, quem in Actibus Apostolorum ab angelo percussum legimus. Tertio inter Augustum & Antonium orto bello, quod Antonius, qui Asiam & Orientem tenebat, repudiata sorore Augusti, Cleopatram duxisset uxorem, Antonius & Cleopatra uicti, semet interficiunt. A quo tempore quidam primũ annum Augusti monarchiæ supputant. Hactenus qui uocabantur Lagidæ in Aegypto regnauerunt, annis CCXCV.

Anno Cæsaris Augusti XLII: à morte uero Cleopatæ & Antonij, quando & Aegyptus in prouinciam uersa est, anno XXVII, Olympiadis CXC LII.

III anno tertio: ab urbe autem condita anno DCCLII, id est, eo anno, quo compressis cunctarum per orbem terræ gentium motibus, firmissimam uerissimamque pacem ordinatione dei Cæsar composuit, I E S U S C H R I S T U S filius dei sextam mundi ætatem suo consecrauit aduentu, anno imperij Augusti XLVII. Herodes morbo intercutis aquæ, & scatentibus toto corpore uermibus miserabiliter & digne moritur, pro quo substitutus ab Augusto filius eius Archelaus regnauit annis IX, id est, usque ad ipsius Augusti

B finem. Tunc enim non ferentibus ultra, sed accusantibus apud Augustum ferocitatem eius Iudæis, in Viennam urbem Galliæ relegatur, & ad minuendam Iudæici regni potentiam, insolentiamque domandam, quatuor fratres eius pro eo sunt Tetrarchæ creati, Herodes, Antipater, Lysias & Philippus: quorum Philippus & Herodes, qui Antipas prius nuncupabatur, etiam uiuente Archelao Tetrarcha fuerant ordinati.

T I B E R I U S priuignus Augusti, hoc est, Liviæ uxoris eius filius ex superiore genitus coniuge, regnauit annis XXIII. Huius anno XII Pilius Iudææ procurator ab eodem dirigitur. Herodes Tetrarcha, qui Iudæorum principatum tenet annis XXIIII, in honorem Tiberij & matris eius Liviæ Tiberiadem condidit & Libiadem.

Anno XV imperij Tiberij Dominus post baptismum, quod prædicauit Ioannes, mundo regnum cœlorum adnuntiat, peractis à principio mundi secundum Hebræos annis, ut Eusebius in Chronicis suis signat, quatuor milibus, adnotando quod XVI Tiberij anno principiũ fuerit LXXXI Iubilei, secundum Hebræos. Quare autem nostra supputatio unde uiginti minus ponendos æstimauerit annos, facile qui superiora libelli huius legerit inueniet. Iuxta uero Chronica eadem quæ ipse Eusebius de utraque editione, ut sibi uidebatur composuit, anni sunt VCCXXVIII.

Anno XVIII imperij Tiberij Dominus sua passione mundum redemit, & prædicatur per Iudææ regiones Apostoli, Iacobum fratrem Domini Hierosolymis ordinant Episcopum, ordinant & septem Diaconos, & lapidato Stephano ecclesiæ per regiones Iudææ & Samariæ disperguntur. Agrippa cognomento Herodes filius Aristoboli filij Herodis regis, accusator Herodis Tetrarchæ Romam

C hæ Romam profectus à Tiberio in uincula conijcitur, ubi plurimos sibi adsciu-
uit ad amicitiam, & maxime Germanici filium Caium.

III DCCCC
XCIII. C A I U S cognomento Caligula, regnauit annos IIII, & menses X,
dies VIII. Hic Herodem Agrippam amicū suum uinculis liberatum regem
Iudææ facit, qui permanet in regno annis VII, id est, usque ad quartū Claudij
annum; quo ab angelo percusso successit in regnum filius eius Agrippa, & usq;
ad exterminium Iudæorum XXVI annis perseuerat. Herodes Tetrarcha &
ipse Caij amicitiam petens, cogente Herodiade Romam uenit, sed accusatus
ab Agrippa etiam Tetrarchiam perdidit, fugiensq; in Hispaniam cum Hero-
diade, moerore periit. Pilatus qui sententiam damnationis in Christum dixerat,
tantis irrogante Caio angoribus coartatus est, ut sua se manu peremerit. Caius
in deos se referens Iudæorum loca sancta sordibus idolorum prophanat, Mat-
thæus in Iudæa prædicans Euangelium scripsit.

III VII. C L A U D I U S annos XIII, menses VII, dies XXVIII. Petrus
Apostolus cum primus Antiochenam fundasset ecclesiam, Romā pergīt, ibiq;
XXV annis cathedram tenet Episcopalem, id est, usque ad ultimum Neronis
annum. Marcus Euangelium quod Romæ scripserat, Aegypto Petro mittente
prædicat. Quarto Claudij anno fames grauissima, cuius Lucas meminit facta
est. Eodem anno ipse Britanniam adiens, quā neque ante Iulium Cæsarem, neq;
post eum quisquam attingere ausus fuerat, sine ullo prælio ac sanguine intra
paucissimos dies plurimam Insulæ partem in ditionem recepit. Orcadas etiam
Insulas Romano adiecit imperio, ac sexto quā profectus erat mense Romam
rediit. Nono regni sui anno Iudæos tumultuantes Roma expulit, quod & Lu-
cas refert. Sequenti anno fames maxima Romam corripit.

D
III XXI. N E R O annos XIII, menses VII, dies XXVII. Huius secundo
anno Festus Iudææ procurator successit Felici, à quo Paulus Romam uinctus
mittitur, & biennium in libera manens custodia, post hæc ad prædicandum di-
mittitur, necdum Nerone in tanta erumpente scelera, quanta de eo narrant hi-
storia, Iacobus frater Domini cum XXX annis Hierosolymorū rexisset ec-
clesiam, septimo Neronis anno lapidatur à Iudæis, uindicantibus in illo quod
Paulum interficere nequiuertunt. Festo magistratui Iudææ succedit Albinus,
Albino Florus, cuius luxuriam & auaritiā, ceteraq; flagitia non ferentes Iudæi,
contra Romanos rebellauerunt, aduersum quos Vespasianus magister militiæ
transmissus, plurimas urbes Iudææ cepit. Primus Nero super omnia scelera sua
etiam Christianos persequitur, quorū eximios Romæ Petrum cruce, Paulum
occidit gladio. Hic iure militari nihil omnino ausus, Britanniam penè amisit;
nam duo sub eo nobilissima oppida illic capta atque euerfa sunt.

III XXX. V E S P A S I A N U S annos IX, menses XI, dies XXII. Hic
apud Iudæam Imperator ab exercitu appellatus, & bellum Tito filio cōmen-
dans Romam per Alexandriam proficiscitur: qui secundo anno Iudææ regnum
subuertit, templumq; solo strauit, post annos primæ ædificationis eius MLX
XXIX. Consummatū est hoc bellum annis IIII: duobus quidem Nerone
uiuente, & duobus alijs postea. Vespasianus inter alia magnorum operum in
priuata adhuc uita in Germaniam, ac deinde in Britanniam à Claudio missus,
tricies & bis cum hoste confligit; duas ualidissimas gentes, XX oppida, Insu-
lam Vectam Britannæ proximam imperio Romano adiecit. Colossus erigitur,
habens altitudinis pedes CVII.

T I T U S

Iudæorū re-
gnum sub-
uersum.

A TITVS annos II, menses II, uir omnium uirtutum genere mirabi III XXXII.
lis, adeo ut amor & delicta humani generis diceretur. Hic Amphitheatrum Ro
mæ adificat, & in dedicatione eius V ferarum milia occidit.

DOMITIANVS frater Titii iunior annos †XVI, menses V. Hic III XLVIII.
secundus post Neronem Christianos persequitur: sub quo Apostolus Ioannes † XV,
in Pathmū Insulam relegatus est. Et Flauia Domicilla Flauij Clementis Con- Flauia Domi-
sulis ex sorore neptis, in Insulam Pontianam ob fidei testimoniū exulatur. Qui cilla.
& ipsum Ioannem fertur in feruentis olei dolium misisse, sed Ioannem tam im-
munem redisse à pœnis, quàm à corruptione carnis manebat semper immunis.

NERVA annum I, menses IIII, dies VIII. Hic primo edicto suo III XLIX.
cunctos exules reuocauit, unde & Ioannes Apostolus hac generali indulgentia Ioannes
liberatus, Ephesum redijt. Et q̄a cōcussam se absente per Hæreticos uidit ecclesie Euangelista.
fidem, confestim hanc descripta in Euangelio suo uerbo dei æternitate stabilijuit.

TRAIANVS annos XIX, menses VI, dies XV. Ioannes Apo III LXVIII.
stolus sexagesimo octauo anno post passionem Domini, ætatis autē suæ nona-
gesimo octauo Epheso placita morte quieuit. Traiano aduersum Christianos
persecutionē mouente, Simeon qui & Simon filius Cleopha, Hierosolymorū Simeon,
Episcopus crucifigitur: & Ignatius Antiochiæ Episcopus Romam perductus, Ignatius.
bestijs traditur. Alexander quoq; Romanæ urbis Episcopus martyrio coronat, Alexander
& septimo ab urbe miliario uia Numentana ubi decollatus est sepelitur. Plinius Romanus
Secundus Nouocomensis orator & historicus insignis habetur, cuius plurima Episcopus.
ingenij opera extant. Pantheū Romæ quod Domitianus fecerat fulmine con- Plinius.
crematum: cui nomen inde datum est, quod omnium deorū sit ipsa domus ha- Pantheum.
bitaculum. Iudæi per diuersas terrarum partes seditionem mouentes digna cæde
sternuntur. Traianus Romani imperij, quod post Augustum defensum magis
fuerat quàm nobiliter ampliatum, fines longe lateq; diffudit.

ADRIANVS consobrinæ Traiani filius annos XXI. Hic per Qua III LXXX
dratum discipulum Apostolorū, & Aristidem Atheniensem, uirum fide sapien IX.
tiaq; plenū, & per Serenū Granium legatū, libris de Christiana religione cōpo- Quadratus.
sitis instructus, præcepit per epistolam Christianos sine obiectu criminum non Aristides.
damnari. Idem Iudæos secundo rebelles ultima cæde perdomuit, etiā introeundi
eis Hierosolymam licentia ablata, quā ipse in optimū statum murorum extru-
ctione reparauit, & Aeliā uocari de nomine suo præcepit. Idem eruditissimus
in utraq; lingua bibliothecā Athenis miri operis extruxit. Hierosolymæ primus Marcus pri-
ex gentibus constituit Episcopus Marcus, cessantibus hijs qui fuerat ex Iudæis, mus Episco.
qui sunt numero XV, et præfuerūt à passione Domini per annos ferè C & VII. Hierosolym.
ANTONINVS cognomento Pius, cum filijs suis Aurelio & Lucio an III CXII.

nos XXII, menses III. Iustinus philosophus librum pro Christiana reli- Iustinus phi-
gione cōpositum Antonino tradidit, benignumq; eum erga Christianos homi- losophus.
nes fecit. Qui nō longe post suscitante persecutionē Crescente Cynico pro Chri- Crescent
sto sanguinē fudit sub Pio Romæ Episcopo. Hermes scripsit librum qui dicitur Cynicus.
Pastoris, in quo præceptum angeli continet, ut Pascha die dominico celebrare Pastoris liber
tur. Polycarpus Romam ueniens, multos ab heretica labe castigauit, qui Valen Polycarpus.
tini & Cerdonis fuerant nuper doctrina corrupti.

M. ANTONINVS Verus cum fratre Lucio Aurelio Cōmodo annos III CXXXI
XVIII, mensem unū. Hij primum æquo iure imperiū administrauerunt, cum
usq; ad hoc tempus singuli Augusti fuerint; bellum deinde contra Parthos ad-

- C** mirabili uirtute & felicitate gesserunt. Persecutione orta in Asia Polycarpus & Pionius fecere martyrium; in Gallia quoque plurimi gloriose pro Christo sanguinem fudere. Nec multo post uindex scelerum lues multas late prouincias, Italiam maxime Romamque uastauit. Defuncto Commodo fratre, Antoninus Commodum filiū suum cōsortem regni facit. Antonino Imperatori Melito Asianus Sardensis Episcopus Apologeticum pro Christianis tradidit. Lucius Britanniae rex missa ad Eleutheriū Romae Episcopū epistola, ut Christianus efficiat impetrat:
- Melitos.** Apollinaris Asianus Hierapoli, & Dionysius Corinthi clari habent Episcopi.
- III CXLIII** **L. ANTONINVS COMMODVS** post mortē patris regnauit annos XIII. Hic aduersum Germanos bellum feliciter gessit, ceterum ipse peccata omnia luxuriae & obscenitati mancipatus nihil paternae uirtutis & pietatis simile gessit. Irenaeus Episcopus Lugdunensis insignis habetur. Commodus Imperator Colossi capite sublato suae imaginis caput ei iussit imponi.
- III CXLV.** **AE L I V S** Pertinax menses VI. Hic Iuliani iurisperiti scelere occiditur in palatio, quem mense septimo postquam coeperat imperare Seuerus apud pontem Miluium bello ciuili uictum interfecit. Victor decimus tertius Romae Episcopus datis late libellis constituit Pascha die dominico celebrari, sicut & praedecessor eius Eleutherius à XV luna primi mensis, usque in XXI: Cuius decretis fauens Theophilus Caesareae Palaestinae Episcopus, scripsit aduersus eos qui decima quarta luna cum Iudaeis Pascha celebrabant, cum ceteris qui in eodem Concilio aderant Episcopis Synodicam & ualde utilem epistolam.
- III CLXIII.** **D** **SEVERVS** Pertinax annos XVIII. Clemens Alexandriae ecclesiae presbyter, & Panthenus Stoicus philosophus in disputatione dogmatis nostri disertissimi habent. Narcissus Hierosolymorum Episcopus, & Theophilus Caesariensis, Polycarpus quoque & Bachylus Asiae prouinciae Episcopi insignes habentur. Persecutione in Christianos facta plurimi per diuersas prouincias, inter quos & Leonides pater Origenis martyrio coronati sunt. Clodio Albino, qui se in Gallia Caesarem fecerat, apud Lugdunum interfecto, Seuerus in Britannias bellum transfert, ubi ut receptas prouincias ab incurfione barbarica faceret securiores, magnam fossam firmissimumque uallum, crebris insuper turribus communitum per CXXXII milia passuum à mari usque ad mare duxit, & Eboraci obiit. Perpetua & Felicitas apud Carthaginē Africae in castris bestiis deputatae pro Christo Nonis Martijs.
- III CLXX.** **ANTONINVS** cognomento Caracalla Seueri filius annos VII. Alexander Episcopus Cappadociae, cum desiderio locorum sanctorum Hierosolymam uenisset, uiuente adhuc Narcisso eiusdem urbis Episcopo, per senilis aetatis uiro, & ipse ibi ordinatur Episcopus, Domino ut id fieri deberet per reuelationem monente. Tertullianus Afer Centurionis Proconsularis filius omnium ecclesiarum sermone celebratur.
- III CLXXI.** **MACRINVS** annum unum. Abgarus uir sanctus regnauit Edeffae, ut uult Africanus. Macrinus cum filio Diadumeno, cum quo imperium inuasit, apud Archilaidem militari tumultu occiditur.
- III CLXXV.** **M. AVRELIVS ANTONINVS** annos III. In Palaestina Nicopolis quae prius Emmaus uocabatur urbs condita est, legationis industriam pro eo suscipiente Iulio Africano scriptore temporum. Haec est Emmaus, quam Dominus post resurrectionem suo ingressu, sicut Lucas narrat, sanctificare dignatus est. Hippolytus Episcopus multorum conditor opusculorum, temporum canonem quem scripsit hucusque

A hucusq; perduxit: Qui etiã sedecennouenalẽ Paschæ circulũ reperĩs, Eusebio, qui super eodem Pascha decennouenalem circulũ cõposuit, occasionẽ dedit.

AURELIVS Alexander annis XIII. Hic in Mammeã matrem suã III^{CLXXXVIII}.
 unice pius fuit, & ob id omnibus amabilis. Urbanus Romæ Episcopus multos VIII.
 nobiliũ ad fidẽ Christi & martyriũ perduxit. Origenes Alexandria, imò toto Urbanus.
 orbe clarus habetur. Deniq; Mammeã mater Alexandri eum audire curauit, & Origenes.
 Antiochiam accitum summo honore habuit.

MAXIMINVS annis III. Hic aduersus ecclesiarũ sacerdotes & clerici III^{CXCI}.
 cos, id est doctores, persecutionẽ exercet, maxime propter Christianã Alexãdri
 cui successerat, & Mammeæ matris eius familiã: uel præcipue propter Origenẽ
 presbyterũ, Pontianus & Antheros Romanæ urbis Episcopi martyrio corona Pontianus.
 ti, & in cemeterio Calixti sunt sepulti. Antheros.

GORDIANVS annis VI. Iulius Africanus inter scriptores ecclesiasti III^{CXCVII}.
 cos nobilis habetur: qui in Chronicis quæ cõscripsit, refert se Alexandriam pro Iulius Afri-
 perare, Heraclia opinione celeberrima prouocatũ, quem & in diuinis, & in phi canus.
 losophicis studijs, atq; omni Græcorum doctrina instructissimũ fama loquere, Heraclias.
 tur. Origenes in Casarea Palaestina Theodorum cognomento Gregorium,
 & Athenodorum adolescentulos fratres Ponti, postea nobilissimos Episcopos Athenodorus
 diuina philosophia imbuit.

PHILIPPVS cum Philippo filio annis VII. Hic primus Imperato III^{CCHIII}.
 rum omniũ Christianus fuit, ac post tertium imperij eius annũ millesimus à con
 ditione Romæ annus expletus est, ita magnificis ludis augustissimus omnium
 præteritorũ, hic natalis annus à Christiano Imperatore celebratus est. Origenes Origenis
 B aduersus quendam Celsum Epicureũ philosophũ, qui contra nos libros conscri libri.
 pserat, octo uoluminibus respondit: qui ut breuiter dicã, tantũ scribendi sedulus
 fuit, ut Hieronymus quodam loco, v librorũ eius milia se legisse meminerit.

DECIVS anno I, mensibus III. Hic cum Philippus patrem & fi III^{CCV}.
 lium interfecisset, ob odiũ eorũ in Christianos persecutionẽ mouet, in qua Fa Fabianus.
 bianus in urbe Roma martyrio coronatus sedem sui Episcopatus Cornelio dere Cornelius.
 liquit, qui & ipse martyrio coronatus est. Alexander Hierosolymorũ Episcopus
 apud Casaream Palaestina & Antiochia Babylas interficiuntur. Hæc persecu
 tio, ut Dionysius Alexandria Episcopus refert, nõ ex præcepto Imperatoris su Dionysius Ale
 mpfit exordiũ, sed anno, inq; integro principalia præuenit edicta minister damo xandrinus.
 nõ, q dicebat in ciuitate nostra diuinus, supstitiosum cõtra nos exagitãs uulgus.

GALLVS cũ Volusiano filio annis II, mēibus III. Huius imperij Dio III^{CCHIII}.
 nyfius Alexandria Antistes ita meminit: At ne Gallus quidẽ malũ Decij aut ui
 dere potuit, aut cauere, sed in eundem lapidẽ offensionis impedit: cuius cum re
 gnũ floreret initio, & cuncta ei ex sententia cederẽt, sanctos uiros qui pro pace
 regni eius deo summo supplicabãt persecutus est, cũ qbus & prosperitatẽ suã fu
 gauit & pacẽ. Origenes LXX ætatis anno nõ ad integrũ impleto defunctus, & Origenes
 in urbe Tyri sepultus est. Cornelius Romæ Episcopus rogatus à quadã matro moritur.
 na Lucina, corpora Apostolorum de catacumbis leuauit noctu, & posuit Pauli
 quidem uia Hostiensi, ubi decollatus est: Petri autem iuxta locũ ubi crucifixus
 est, inter corpora sanctorum Episcoporum in templum Apollinis, in mōte † Au † aurco.
 relio, in Vaticano Palatij Neroniani, III Calendas Iulias.

VALERIVS cũ filio Galliæ anno xv. Hic in Christianos psecutione III^{CCXXII}.
 cõmotã statim à Sapore Perfarũ rege capitur, ibiq; luminibus orbatus seruitute
 miserabili cõsenescit. Vnde Gallienus tam claro dei iudicio territus pacẽ nostris
 reddidit,

- C** reddidit, sed ob meritum tamen uel propriae libidinis, uel paternae theomachiae innumera à Barbaris adfurgētibus Romani regni detrimēta sustinuit. Hac persecutione Cyprianus Carthaginensis Episcopus, cuius doctissima extant opuscula, martyrio coronatur: cuius uita & passionis uolumen egregiū reliquit Pontius Diaconus eius, qui usq; ad diem passionis eius cum ipso exilium sustinuit.
- Cyprianus.**
- Theodorus** Theodorus, cuius supra meminimus, cognomēto Gregorius, Neocesariae Pontii episcopus, magna uirtutū gloria claret. E quibus unum est, quod ut ecclesiae faciendae locus sufficeret, montem precibus mouit. **Stephanus & Xistus** Romae Episcopus martyrium passi.
- Gregorius Neocesarie.**
- III CC XXIII.** **CLAVDIUS** annis I, mensibus IX. Iste Gothos iam per annos XV Illyricum Macedoniamq; uastantes, superat: Ob quae in Curia clypeus ei aureus, & in Capitolio statua aurea collocata est. **Marcion** disertissimus Antiochenae presbyter ecclesiae, quippe qui in eadem urbe rhetoricā docuerat, aduersus Paulum de Samosata, qui Antiochiae Episcopus, dogmatizabat Christū cōmunis naturae hominē tantum fuisse, accipientibus notarijs disputauit, qui Dialogus usque hodie extat.
- Marcion.**
- Paulus Samosatensis.**
- III CC XXIX.** **AURELIANVS** annis V, mensibus VI. Hic cum aduersum nos persecutionem mouisset, fulmen ante eum magno pauore circumstantium ruit, ac nō multo post à militibus occisus est itinere medio quod inter Constantinopolim & Heracleā est stratae ueteris loco Cenofrurium appellatur. **Eutychianus** Romae Episcopus martyrio coronatus, in cemeterio Calixti sepelitur, qui & ipse CCCXIII martyres manu sua sepeliuit.
- Eutychianus Romanus Episcopus.**
- III CC XXX.** **TACITVS** mensis VI: Quo apud Pontū occiso obtinuit Florianus imperiū diebus LXXXVIII, & sic apud Tarsum interficitur. **Anatholius** natio de Alexandrinus, Laodiciae Syriae Episcopus, Philosophorū disciplinis eruditus, plurimo sermone celebratur: cuius ingenij magnitudo de libro quod super Pascha composuit, & de decē libris arithmeticae institutionis potest apertissime cognosci. Infana Manichaeorū haeresis hijs temporibus oritur.
- Anatholius.**
- Manichei.**
- III CC XXXVI.** **PROBUS** annis VI, mensibus IIII. Hic Gallias iam dudum à Barbaris occupatas, per multa & grauiā praelia deletis, tandem hostibus ad perfectum liberauit, secūdo huius anno, ut in Chronicis Eusebij legimus, iuxta Antioche nos CCCXXV annos fuit: iuxta Tyrios CCCCII: iuxta Laodiceos † CCC IIII: iuxta Edeffenos DLXXXVIII: iuxta Aescalonitas CCCLXXX: secundum Hebraeos initium LXXXVI Iubilei, quod significat annos IIII CCL. **Archelaus** Mesopotamiae Episcopus, librum disputationis suae quam habuit aduersus Manichaeum exeuntem de Perside, Syro sermone cōposuit, qui translatus à Graecis habetur à multis.
- Archelaus.**
- III CC XXXVIII.** **CARVS** cum filijs Carino & Numeriano annis II. Caius Romae ecclesiae fulget Episcopus, qui à Diocletiano martyriū passus est. **Phierius** presbyter Alexandriae sub Theone Episcopo florentissime populos docuit, & tantā sermonis diuersorūq; tractatuū, qui usq; hodie extant, inuenit elegantiam, ut Origenes iunior uocaretur: Vir mirae parsimoniae, & uoluntariae paupertatis appetitor, qui post persecutionem omni tempore uita Romae uersatus est.
- Phierius iunior Origenes.**
- III CCLVII.** **DIOCLETIANVS** cū Herculio Maximiano annis XX. Carausius sumpta purpura Britānias occupauit. Narseus rex Persarū Orienti bellū intulit. Quinquegentiani Africa uastauerūt. Aegyptū Achilles obtinuit: ob qd Constantius & Galerius Maximinus Caesares assumuntur in regnū. Cōstantius prius gnā Herculij Theodorā accepit, ex qua postea VI liberos Constantini fratris habuit.

A habuit Galerius filiã Diocletiani Valeriã. Post x annos per Asclepiodotum Præfectum prætorio Britannia receptã. XIX anno Diocletiani ipse in oriente Maximianus, Herculius in occidẽte uastari ecclesias, affligi, interficiq; Christianos præcipiunt. Secundo autem persecutionis anno Diocletianus Nicomedia, Maximianus Mediolani purpurã deposuerunt. Attamen cœpta semel persecutio usq; ad septimũ Constantini annũ feruere non cessat. Constantius XVI imperij anno, summæ mansuetudinis & ciuilitatis uir, in Britannia diẽ obiit Eboraci. Hæc persecutio tam crudelis & crebra flagrabat, ut intra unum mensem XVII milia martyrum pro Christo passa inueniantur: Nam & oceani limbum transgressa, Albanũ, Aaron, & Iulium Britannia, cum alijs pluribus uiris ac feminis felici cruore damnauit. Passus est hac Pamphilus presbyter, Eusebij Cæsariensis Episcopi necessarius, cuius uitam ipse tribus libris comprehendit.

Tertio anno persecutionis, quo & Constantius obiit, Maximinus & Seuerus à Galerio Maximiano Cæsares facti, è quibus Maximinus maleficia & stupra sua Christianorũ persecutionibus accumulauit. Passus est ea tempestate Petrus Alexandria Episcopus, cũ pluribus Aegypti Episcopis. Lucianus quoq; uir moribus, & continẽtia, & eruditione præcipuus, Antiochenus presbyter, passus est, & Timotheus Romæ x Calendas Iulias.

B CONSTANTINVS Constantij ex concubina Helena filius, in Britannia creatus Imperator regnauit annis XXXI, & mensibus x. Anno persecutionis quarto Maxentius Herculij Maximiani filius Romæ Augustus appellatur. Licinius Constantia sororis Constantini uir, Carnuntum Imperator creatur. Constantinus de persecutore Christianus efficitur. In Nicæno Concilio fides catholica exponitur, anno post Alexandrum DCXXXVI die mensis secundum Græcos Desij nonodecimo, quod est x Calendarum Iuliarum, Consulatu Paulini & Iuliani VV CC. Constantinus fecit Romæ, ubi baptizatus est, basilicam beati Ioannis Baptistæ, quæ appellata est Constantiniana. Item basilicã beato Petro in templo Apollinis; nec non & beato Paulo corpus utriusq; are Cyprio circumdans quinque pedes grosso. Item basilicam in palatio Sororiano, quæ cognominatur Hierusalem, ubi de ligno crucis Domini posuit. Item basilicam sanctæ martyris Agnæ, ex rogatu filia sua; Et baptisterium in eodem loco, ubi & baptizata est soror eius Constantia cũ filia Augusta. Item basilicam beato Laurentio martyri, uia Tiburtina in agro Verano. Item basilicã uia Labicana inter duas lauros beato Petro & Marcellino martyribus: Et Mausoleũ, ubi matrẽ suam posuit in sarcophago purpureo. Item basilicã in ciuitate Hostia iuxta portã urbis Romæ, beatorũ Apostolorum Petri & Pauli, & Ioannis Baptistæ. Item basilicam in ciuitate Albanensi sancti Ioannis Baptistæ. Item basilicam in urbe Neapoli. Idem Constantinus Depranam Bithynia ciuitatem in honorẽ martyris Luciani ibi conditi instaurã, ex uocabulo matris suæ Helenopolim nuncupauit. Idem urbem nominis sui statuens in Thracia sedem Romani imperij, & totius caput orientis esse uoluit. Idem statuit citra ullam hominẽ eadem Paganorum templa claudĩ.

CONSTANTINVS cum Constantino & Constante fratribus, annos XXIII, menses v, dies XIII. Iacobus Nisibenus Episcopus agnoscitur, ad cuius preces sæpe urbs discrimine liberata est. Impietas Ariana Constantij regis fulta præsidio, exilijs, carceribus, & uarijs afflictionum modis primũ Athanasium, deinde omnes non suæ partis Episcopos persecuta est. Maximinus Treuitorũ Episcopus clarus habetur, à quo Athanasius Alexandria Episcopus cũ à Constan-

- C à Constantio quaereretur ad pœnam, honorifice susceptus est. Antonius monachus CV ætatis anno in eremo moritur. Reliquiæ Apostoli Timothei Constantinopolim inuectæ. Constantio Romam ingresso, ossa Andræ Apostoli & Lucæ Euangelistæ à Constantinopolitanis miro fauore suscepta. Hilarius Pictaviensis Episcopus, qui pulsus ab Arianis in Phrygia exulauerat, cum apud Constantinopolim librū pro se Constantio porrexisset, ad Gallias redijt.
- III CCCXV. IULIANVS annis II, mensibus VIII. Iulianus ad idolorum cultū conuersus Christianos persequitur. Pagani apud Sebaften Palæstinæ urbem sepulchrum Ioannis Baptistæ inuadunt, ossa dispergunt, eadem rursus collecta & cremata latius dispergunt: Sed dei prouidentia adfuerit quidam ex Hierosolymis monachi, qui mixti colligentibus, quæcūq; ipsi poterant ablata ad patrem suum Philippum pertulere. Ille confestim hæc, supra se enim ducebat tantū thesaurum proprijs seruare uigilijs, ad Pontificem maximum tunc Athanasium, per Iulianum Diaconum suum mittit. Quæ ille suscepta paucis arbitris, sub cauato sacrarij pariete inclusa, prophetico spiritu profutura generationi posteræ conseruauit: Cuius præagium sub Theodosio principe per Theophilum eiusdem urbis Episcopum cõpletur, qui destructo Serapis sepulchro, sancti Ioannis ibidem consecrauit ecclesiam.
- III CCC XVI. IOVINIANVS mensibus VIII. Synodus Antiochiæ à Melitio & suis facta, in qua *ομοουσίω τῷ πατρί* reiecto, mediū inter hæc *ομοούσιον* Macedonum dogma uindicauerunt. Iouinianus lapsu Constãtij prædecessoris admonitus, honorificis & officiosissimis literis Athanasium requirit, ab ipso formam fidei & ecclesiarū disponendarum suscepit modum. Sed eius pia lataq; principia mors immatura corrupit.
- III CCC XXVII. VALENTINIANVS cum fratre Valente annis XI. Apollinaris Laodicensis Episcopus multimoda nostræ religionis scripta cõponit, qui postea à fide deuians hæresim sui nominis instituit. Damasus Romæ Episcopus fecit basilicam iuxta theatrum sancto Laurentio, & aliam in Catacumbas, ubi iacuerunt corpora sancta Apostolorum Petri & Pauli. In quo loco platomā ipsam ubi iacuerunt corpora sancta uersibus adornauit. Valens ab Eudoxio Ariariorum Episcopo baptizatus nostros persequitur. Gratianus Valentiniani filius tertio eius anno Ambianis Imperator factus est. Constantinopoli Apostolorum martyrium dedicatur. Post Auxentij seram mortē Mediolani Ambrosio Episcopo constituto, omnis ad fidem rectam Italia conuertitur. Hilarius Episcopus Pictaui moritur.
- III CCC XXXI. VALENS, cum Gratiano & Valentiniano, Valentiniani fratris sui filijs, annis IIII. Valens lege data, ut monachi militarent, nolentes fustibus iussit interfici. Gens Hunorum diu inaccessibleis reclusa mōtibus, repentina rabie percita, exarsit in Gothos, eosq; sparsim conturbatos ab antiquis sedibus expulit. Gothi transito Danubio, fugientes à Valente sine armorum depositione suscepti, mox per auaritiam Maximi ducis fame ad rebellandum coacti sunt, uictosq; Valentis exercitu per Thraciam sese miscentes simul omnia cædibus, incendijs, rapinisq; fuderunt.
- III CCC XXXVII. GRATIANVS cum fratre Valentiniano annis VI. Theodosius à Gratiano Imperator creatus, maximas illas Scythicas gentes, hoc est, Alanos, Hunos & Gothos magnis multisq; prælijs uincit: cuius concordiam non ferentes Ariani, post XL annos ecclesias quas uī tenuere, reliquerūt. Synodus CL Patrum congregatur urbe Augusta aduersus Macedoniū sub Damaso Romæ Episcopo.

A scopo. Theodosius Arcadium filium suum consortem facit imperij, à secundo Gratiani anno ipso sexies & Theodosio C O S S. Theophilus Paschalē *Theophilus.* computum scribit. Maximus, uir quidē strenuus & probus, atq; Augusto dignus, nisi contra Sacramenti fidem per tyrannidem emerisset in Britannia, inuitus propemodum ab exercitu Imperator creatus, in Gallia transit, ibiq; Gratianum Augustum dolis circumuentū apud Lugdunum occidit, fratremq; eius Valentinianum Italia expulit: qui tamen iustissimā cum matre eius Iustina poenam luit exilij, quia & ipsum Ariana polluit hæresis, & eminentissimam catholicae fidei arcem Ambrosium perfida obsidione uexauit, nec prius quam prolatris beatorum Geruasij & Protasij martyrum deo reuelante reliquijs incorruptis, nefanda coepta deseruit.

THEODOSIUS, qui Gratiano uiuente VI annis iam orientem regebat, post mortem eius regnat annis XI ipse & Valentinianus, quem Italia expulsum benigne susceperat. Maximum tyrannum tertio ab Aquileia lapide interficiunt: Qui quoniam Britanniam omni penē armata iuuetute copijsq; militaribus spoliauerat, quæ tyrannidis eius uestigia secuta in Gallias, nunquā ultra domum rediere. Videntes transmarinæ gentes sæuissimæ Scotorum à Circo, Pictorum ab Aquilone destitutam milite ac defensore insulam, adueniunt, & uastatam direptamq; eam multos per annos opprimunt. Hieronymus *Hieronymi Catalogus.* sacrae interpretis historiae librum, quem de illustribus ecclesiae uiris scribit, usque ad decimum quartum totius imperij Theodosij annum perduxit.

B ARCADIVS filius Theodosij cum fratre Honorio annis XIII. *III CCC XLVII.* Corpora sanctorū † Ambasij & Michæ prophetarum diuina reuelatione produntur. Gothi Italiam, Vandali atq; Alani Gallias aggrediuntur. Innocentius Romæ Episcopus dedicauit basilicam Geruasij & Protasij martyrum beatissimorum, ex deuotione testamenti cuiusdam illustris foeminae Vestinae. Pelagius Brito dei gratiam impugnat.

HONORIVS cum Theodosio minore, fratris sui filio, annis XV. *III CCC LXXVI.* Halaricus rex Gothorum Romam inuasit, partemq; eius cremauit incendio, IX Calendas Septembres, anno conditionis eius millesimo centesimo sexagesimo quarto, ac † sexto die quam ingressus fuerat, deprædata urbe egressus est, *Lucianus.* Lucianus presbyter, cui reuelauit deus septimo Honorij principis anno, locum sepulchri & reliquiarum beati protomartyris Stephani, & Gamalielis ac Nicodemi, qui in Euangelio & in Actibus Apostolorū leguntur. Scripsit ipsam reuelationē *† sic tertio* græco sermone ad omnium ecclesiarum personam. Quam reuelationem Auitus *Auitus.* presbyter, homo Hispanus genere, in latinum uertit eloquiū, & adiecit a epistola sua per Orosium presbyterum occidētalibus dedit. Qui etiam Orosius ad loca sancta perueniens, quod eum Augustinus ad Hieronymum pro discēda animæ ratione miserat, reliquias beati Stephani accepit, & patriam reuersus primus intulit occidenti. Britanni Scotorum Pictorumq; infestationem non ferentes Romam mittunt, & sui subiectione promissa contra hostem auxilia flagitant, quibus statim missa legio magnam barbarorum multitudinem sternit, ceteros Britannia finibus pellit, ac domum reuersura præcepit socijs *† ob* arcendos hostes murum trans insulam inter duo maria statuere, qui absque artifice magistro magis cespite quàm lapide factus nil operantibus profuit. Nam mox ut discessere Romani, aduectus nauibus prior hostis, quasi maturationem segetem obuia quæque sibi cadit, calcat, deuorat. Iterum petiti auxilia *Romani*

C Romani aduolant, & casum hostem trans maria fugant, cōiunctisq; sibi Britan
 nis murum nō terra ut ante † puluereū, sed saxo solidum inter ciuitates quæ ibi
 † puluere dem ob metum hostium fuerant factæ, à mari usque ad mare collocant. Sed &
 in littore meridiano maris, quia & inde hostis timebatur, turres per interualla ad
 prospectum maris statuunt, sic ualedicunt socijs tanquam ultra non reuersuri.

Bonifacius Romæ Episcopus fecit oratoriū in cemiterio sanctæ Felicitatis, &
 ornauit sepulchrum eius, & sancti Syluanij. Hieronymus presbyter obiit XII
 Honorij anno, pridie Calendas Octobres, anno ætatis suæ XCI.

III CCCII. THEODOSIUS minor Arcadij filius annis XXVI. Valentinianus
 iunior Constantij filius Rauennæ Imperator creatur. Placidia mater eius Augu
 sta nuncupatur. Effera gens Vandalorum, Alanorum, & Gothorum ab Hi
 spanis ad Africam transiens omnia ferro, flamma, rapinis, simul & Ariana im
 pietate foedauit. Sed beatus Augustinus Hipponensis Episcopus, & omnium
 doctor eximius ecclesiarum, ne ciuitatis suæ ruina uideret, tertio obsidionis eius
 mense migravit ad Dominum v Calendas Septembres, cum uixisset annis
 LXXVI: in clericatu autem uel episcopatu annos fermè XL compleisset,
 quo tempore Vandali capta Carthagine Siciliam quoq; deleuerunt. Cuius ca
 ptiuitatis Paschasinus Lilybitanus Antistes in epistola, quam de ratione pascha
 li Papæ Leoni scripsit, meminit. Ad Scotos in Christum credentes ordinatus à
 Papa Celestino Palladius primus Episcopus mittitur, anno Theodosij VIII.
 Recedente à Britannia Romano exercitu, cognita Scoti & Picti reditus denega
 tione, redeunt ipsi, & totam ab Aquilone insulam pro indigenis muro tenus ca
 pessunt. Nec mora, cæsis, captis, fugatis custodibus muri, & ipso interrupto etiā
 intra illum crudelis prædo grassatur. Mittitur epistola lachrymis ærumnisq; re
 ferta ad Romanæ potestatis uirū, Accium † ter Cōsulem, uicesimo tertio Theo
 dosij principis anno, petens auxiliū, nec impetrat. Interea fames dira ac famo
 sissima profugos infestat: qua coacti quidā hostibus dedere manus. Alij de mon
 tibus, speluncis ac saltibus strenue repugnabant, ac strages hostibus dabāt. Re
 uertuntur Scoti domum, post non multum tempus reuersuri. Picti extremam
 insulæ partem tum primum & deinceps inhabitaturi detinent: Famem præfatam
 magna frugum opulentia, opulentiam luxuria & negligentia, negligentia lues
 acerrima, & acrior mox hostium nouorum, id est Anglorum, plaga secuta est:
 quos illi unanimo consilio cum rege suo Vertigerno quasi defensores patriæ ad
 se inuitandos elegerūt: sed exceptos mox impugnatores atq; expugnatores sen
 serunt. Xistus Romæ Episcopus fecit basilicam sanctæ Mariæ matris Domi
 ni, quæ ab antiquis Liberi cognominabatur. Eudoxia uxor Theodosij princi
 pis ab Hierosolymis remeauit, beatissimi Stephani primi martyris reliquias, quæ
 in basilica sancti Laurentij positæ uenerantur, secum deferens. Bletla & Attila
 fratres, multarumq; gentium reges Illyricum Thraciamq; depopulati sunt.

D
 † Intercōsule
 III CCCIX. MARTIANVS & VALENTINIANVS annis VII. Gens An
 glorum siue Saxonum Britannia tribus longis nauibus aduehitur, quibus dum
 iter prosperatū domi fama referret, mittitur exercitus fortior, qui † iunctus prio
 ribus, primo hostes quos petebat abegit, deinde in socios arma uertēs totā pro
 pe insulam ab orientali eius plaga usque ad occidentalem igni uel ense subegit,
 conficta occasione, quod pro se militantibus Britones minus sufficienter stipen
 dia darent. Ioannes Baptista caput suum duobus monachis orientalibus, qui
 ob orationē uenerant Hierosolymā, iuxta Herodis quōdam regis habitaculum
 reuelat,

A reuelat, quod deinceps Emisam Phœniciaꝝ urbem perlatū, & digno honore cultum est. Hæresis Pelagiana Britannorū turbat fidē, qui à Gallicanis Episcopis auxilium quærentes, Germanū Altiodorensis ecclesiæ Episcopum, & Lupum Trecafenum æque Apostolicæ gratiæ Antistitem fidei defensores accipiūt: confirmant Antistites fidem uerbo ueritatis simul & miraculorū signis. Sed & bellum Saxonū Pictorumq; aduersus Britones eo tempore iunctis uiribus susceptum diuina uirtute retundunt: Cum Germanus ipse dux belli factus, nō tubæ clangore, sed clamore alleluiaꝝ totius exercitus uoce ad sydera leuato, hostes in fugā uertit immanes: qui deinceps ad Rauennā perueniens, & summa reuerentia à Valentiniano & Placida susceptus migravit ad Christū: Corpus honorifico agmine comitantibus uirtutū operibus Altiodorū defertur. Aëtius Patricius magna occidentalis reipublicæ salus, & regi quondā Attilæ terror, à Valentiniano occiditur, cum quo Hesperii cecidit regnū, neq; hæctenus ualuit releuari.

Germanus
Episcopus.
Lupus.

LEO annos XVII. Hic pro Tomo Chalcedonēse per uniuersum orbē singulis orthodoxorū Episcopis singulas consonantesq; misit epistolas, quid de eodem Tomo sentirent rescribi sibi postulans. Quorum adeo consonantia de uera Christi incarnatione suscepit omniū rescripta, ac si uno tempore unoq; dictante fuissent uniuersa conscripta. Theodoretus Episcopus ciuitatis, quæ à Cyro Persarum rege condita Cyriæ nomen habuit, scribit de uera incarnatione domini Saluatoris aduersus Eutychen & Dioscorū Alexandria Episcopū, qui humanam in Christo carnem negant. Scripsit & historiam ecclesiasticam à fine librorum Eusebij usq; ad suum tempus, id est, usq; ad imperium Leonis huius, sub quo & mortuus est. Victorius iubente Papa Hilario scripsit paschalem circulum DXXXII annorum.

III CCCC
XXVI.

Theodoretus
Ecclesiasticam
historiam scribit.

ZENON annos XVII. Corpus Barnabæ Apostoli, & Euāgelii Matthei eius stylo scriptū ipso reuelante reperitur, †Odoacer rex Gothorū Romam obtinuit, quā ex eo tempore diutius eorum reges tenuere. Mortuo Theodorico Triarij filio alius Theodoricus cognomento Valamer Gothorum suscepit regnum, qui utranq; Macedonia Thessaliamq; depopulatus est, & plurima regniæ ciuitatis loca igne succendens, Italiam quoq; infestus occupauit. Honoricus rex Vandalorum Arianus in Africa exulatis diffugatisq; plusquam CCCXXIIII Episcopis catholicis ecclesias eorū clausit, plebē uarijs affecit supplicijs, & quidem innumeris, manus abscindens linguas præcidit, nec tamen loquelā catholicæ confessionis eripere potuit. Britones duce Ambrosio Aureliano uiro modesto, qui solus forte Romanæ gentis Saxonum cædi superfuerat, occisis in eadem parentibus purpura indutis, uictricem eorum gentem prouocantes ad prælium, uincunt, & ex eo tempore nunc hij, nunc illi palmam habuere, donec aduena potentior tota per longum potiretur Insula.

III CCCC
XL.

†Odoacer legit
Cassiodorus
Senator.

Ambrosius
Aurelianus.

ANASTASIUS annos XXVIII. Thrasamundus Vandalorum rex catholicas ecclesias clausit, & CCCXX Episcopos exilio Sardiniam misit. Symmachus Papa inter multa ecclesiarum opera, quæ uel à fundamentis creauit, uel prisca renouauit, ad beatum Petrum, & beatum Paulum, & beatum Laurentiū pauperibus habitacula construxit, & omni anno per Africam uel Sardiniam Episcopis qui in exilio erant pecunias & uestes ministrabat. Anastasius, quia hæresi fauens Eutychetis catholicos insecutus est, diuino fulmine periit.

III CCCC
LXIX.

Symmachus.

IUSTINVS senior annos IX, Ioannes Romana ecclesiæ Pontifex Constantinopolim ueniens, ad portam quæ uocatur Aurea populorū turbis ei
I
occurrentibus

III CCCC
LXXVIII.

C occurrentibus in conspectu omnium roganti caeco lumen reddidit, qui dum rediens Rauennam uenisset, Theodoricus eum cum comitibus carceris afflictione peremit, inuidia ductus, quia catholicae pietatis defensor Iustinus eum honorifice suscepisset, quo anno, id est, Consulatu Probi iunioris & Symmachū Patritium Rauennae occiderat, & ipse anno sequente ibidem subita morte periit, succedente in regnum Athalarico nepote eius. Heldericus Vandalorum rex, Episcopos ab exilio reuerti & ecclesias instaurare praecipit, post annos **LXXIII** haereticae prophanationis. Benedictus Abbas uirtutum gloria claruit, quas beatus Papa Gregorius in libro dialogorum scripsit.

IIIIDCVII. **IUSTINIANVS** Iustini ex sorore nepos, annos **XXXIX**. Bilizarius Patritius à Iustiniano in Africam missus, Vandalorum gentem deleuit. Carthago quoque anno excessionis suae **XCVII** recepta est, pulsus deuictisque Vandalis & Gelimerō rege eorum capto Constantinopolim missus. Corpus sancti Antonij monachi diuina reuelatione repertū Alexandriam defertur, & in ecclesia beati Baptistae Ioannis humatur. Dionysius paschales scribit circulos, incipiens ab anno dominicae incarnationis **DXXXII**, qui est annus Diocletiani **CCXLVIII**, post Consulatum Lampadij & Orestis, quo anno Codex Iustinianus orbi promulgatus est. Victor quoque Capuanus Episcopus librum de Pascha scribens, Victorij arguit errores.

IIIIDXXX. **IUSTINVS** minor annos **XI**. Narsis Patritius Totilam Gothorum regē in Italia superauit & occidit, qui deinde per inuidiam Romanorum, pro quibus multa contra Gothos laborauerat, accusatus apud Iustinum & coniugem eius Sophiā, quod seruitio premeret Italiam, secessit Neapolim Campaniae & scripsit genti Langobardorum, ut uenirent & possiderent Italiam. Ioannes Romanae ecclesiae Pontifex ecclesiam Apostolorum Philippi & Iacobi, quam praecessor eius Pelagius ceperat, fecit & dedicauit.

IIIIDXXXIII. **TIBERIVS** Constantinus annos **VII**. Gregorius tunc Apocripiarius, in Constantinopoli, post Romanus Episcopus, libros expositionis in Iob condidit, & Eutychium eiusdem urbis Episcopum in fide nostrae resurrectionis errasse Tiberio praesente conuicit: Ita ut ipse Augustinus librum eius quem de resurrectione scripsit, suis quoque catholicis allegationibus destruens, deliberaret flammis cremari debuisse: Docebat enim idem Eutychius corpus nostrum in illa resurrectionis gloria impalpabile, & uentis aereque subtilius esse futurum, contra illud dominicum: Palpate & uidete, quia spiritus carnem & ossa non habet, sicut me uidetis habere. Gens Langobardorum comitante fame & mortalitate omnem inuadit Italiam, ipsamque Romanam uastatrix obsidet urbem, quibus tempore illo rex praerat Albuinus.

IIIIDLIII. **MAURICIVS** annos **XXI**. Hirminigildus Leuigildi Gothorum regis filius, ob fidei catholicae confessionem inexpugnabilem, à patre ariano regno priuatus, in folis & in carcerem ac uincula proiectus, ad extremum nocte sancta dominicae resurrectionis securi in capite percussus, regnum caeleste pro terreno rex & martyr intrauit. Cuius frater Richardus mox ut regnum post patrem accipit, omnem Gothorum cui praerat gentem instante Leandro Hispalitano Episcopo, qui & Hirminigildum docuerat, catholicam conuertit ad fidem. Gregorius Romanae ecclesiae Pontifex & doctor eximius, anno Mauricij imperij decimo tertio, Indictione decima tertia, Synodum Episcoporum **XXIIII** ad corpus beati Apostoli Petri congregans, de necessarijs ecclesiae decernit. Idem missis Britanniam

*Symmachus
patritius occi-
sus.
Athalaricus.
Heldericus.*

*Codex Iusti-
niani.*

† que

*Eutychij here-
sis de resurre-
ctione.*

† in folis est

*Leander
Hispalensis.
Gregorius
Pontifex.*

A Britanniam Melito, Augustino, & Ioanne, & alijs pluribus cum eis monachis timentibus deum, ad Christum Anglos conuertit. Et quidem Edilbertus mox ^{Edilbertus rex Anglorum.} ad Christi gratiam conuersus cum gente Canthuariorū, cui præerat, proximisq; prouincijs, etiam Episcopum doctoremq; suum Augustinum, sed & ceteros sacros Antistites Episcopali sede donabat. Porro gentes Anglorum ab aquilone Vmbri fluminis sub regibus Aelle & Aedilfrido sitæ nec dum uerbum uitæ audierant. Gregorius XVIII anno Mauricij, indictione IIII scribens Augustino, Londoniæ quoq; & Eboraci Episcopis, accepto à sede apostolica palio, Metropolitanos esse debere decernit.

PHOCAS annos VIII. Huius secundo anno, Indictione VIII, Gregorius Papa migravit ad Dominū. Hic rogante Papa Bonifacio statuit sedem Romanæ & Apostolicæ ecclesiæ caput esse omnium ecclesiarum, quia ecclesia Constantinopolitana primam se omnium ecclesiarū scribebat. Idem alio Papa Bonifacio petente, iussit in ueteri Fano quod Pantheum uocabatur, ablati idolo Iolatriæ sordibus ecclesiam beatæ semper uirginis Mariæ & omnium martyrum fieri: ut ubi quondam omnium non deorum, sed dæmoniorū cultus agebatur, ibi deinceps omnium fieret memoria sanctorum. Perfa aduersus rempublicam grauissima bella gerentes, multas Romanorum prouincias & ipsam Hierosolymam auferunt, & destruentes ecclesias, sancta & quæq; prophanantes, inter ornamenta locorum uel sanctorum uel cōmunium quæ abstulere, etiam uexillum dominicæ crucis abducunt. ^{† quoq;}

HERACLIVS annos XXX. Anastasius Perfa monachus nobile pro Christo martyrium patitur, qui natus in Perside magicas à patre puer artes disciebat, sed ubi à captiuis Christianis Christi nomen acceperat, in eum mox animo toto conuersus relicta Perside, Chalcedoniam Hierapolimq; Christū querens, ac deinde Hierosolymam petit, ubi accepta baptismatis gratia, quarto ab eadem urbe miliario monasteriū Abbatis Anastasij intrauit, ubi ^{† VIII annos} regulariter uiuens, dum Cæsaream Palæstinae orationis gratia uenisset, captus à Persis, & multa diu uerbera inter carceres & uincula Marzabana iudice perpeffus est: tandem mittitur Persidem ad regem eorū Chosronem, à quo tertio per interualla temporis uerberatus, ad extremū una suspensus manu per tres horas diei, sic decollatus cum alijs LXX martyrium compleuit. Mox tunica eius indutus quidam dæmoniacus, curatus est. Interea superueniens cum exercitu Heraclius princeps, superatis Persis, Christianos qui erant captiua rediit gaudentes. Reliquiæ beati martyris Anastasij primo monasteriū suum, deinde Romanam aduectæ, uenerantur in monasterio beati Pauli Apostoli, quod dicitur ad aquas Saluias. Anno Heraclij regni XVI, Indictione XV. Aeduinus excellentissimus rex Anglorum in Britannia transumbranae gentis ad aquilonem, prædicante Paulino Episcopo, quæ miserat de Cantia uenerabilis Archiepiscopus Iustus, uerbum salutis cum sua gente suscepit, anno regni sui XI. Auentus autem Anglorum in Britanniam plus minus an: CLXXX, eiq; Paulino sedem Episcopatus Eboraci [†] donauit, cui profecto rei in auspitiū uenturæ fidei & regni cœlestis, potestas quoq; terreni creuerat regni, ita ut uniuersos Britannia fines, quod nemo Anglorum ante eum, qua uel ipsorum uel Britonum gentes habitabant sub ditione acciperet. Eo tempore exortū apud Scotos in obseruatione Paschæ errorem quartadecimanorū Honorius Papa per epistolam redarguit, sed & Ioannes qui successor eius Seuerino successit, cum adhuc esset ^{† tradidit}

C electus in Pontificatum, pro eodem Pascha eis simul & pro Pelagiana haeresi, quæ apud eos reuiuifcebat, scripsit.

III D XC III. H E R A C L O N A S cum matre sua Martina annis II. Cyrus Alexandria, Sergius & Pyrrhus regis urbis Episcopi, Acephalorum haeresim instaurantes, unam operationem in Christo diuinitatis & humanitatis, unam uoluntatem dogmatizant. E quibus Pyrrhus hijs temporibus, id est sub Theodoro Papa Romam ueniens ex Africa, ficta, ut post apparuit, pœnitentiâ obtulit eidem Papæ, præfente cuncto clero & populo, libellum cum sua subscriptione, in quo condemnarentur omnia quæ à se uel à decessoribus suis scripta uel acta sunt aduersus catholicam fidem. Vnde & benigne susceptus est ab eo quasi regis Pontifex ciuitatis. Sed quia reuersus domum repetijt & errorem domesticum, memoratus Papa Theodorus aduocatis cunctis sacerdotibus & clero in ecclesiam beati Petri Apostolorum principis, condemnauit eum sub uinculo anathematis.

III D XC IIII. C O N S T A N T I N U S filius Heraclij mensibus VI. Pyrrhi successor Paulus non tantum uesana doctrina, sicut decessores eius, sed & aperta persecutione catholicos cruciat, Apocrisiarios sanctæ ecclesiæ Romanæ, qui ad eius correctionem missi fuerant, partim carceribus, partim exilijs, partim uerberibus afficiens: Sed & altare eorum in domo Placidia sacratum inuenerabili oraculo subuertens diripuit, prohibens eos ibidem missas celebrare. Vnde & ipse sicut præcessores illius ab apostolica sede iusta depositionis ultione damnatus est.

III D C XX. C O N S T A T I N U S filius Constantini annis XXVIII. Hic deceptus à Paulo, sicut Heraclius auus eius à Sergio eiusdem regis ciuitatis Episcopo, exposuit typum aduersus catholicam fidem, nec unam nec duas uoluntates aut operationes in Christo definiens esse confitendas, quasi nihil uelle uel operari credendus sit Christus. Vnde Martinus Papa congregata Romæ Synodus CV Episcoporum, damnauit sub anathemate præfatos Cyrum, Sergium, Pyrrhum & Paulum hæreticos. Et post hæc missus ab Imperatore Theodoro Hexarchus, tulit Martinum Papam de ecclesia Constantiniana, perduxitque Constantinopolim, qui post hæc relegatus Cersonam ibidem uitam finiuit, multis in eodem loco uirtutum signis usque hodie refulgens. Facta est autem Synodus præfata anno nono imperij Constantini, mense Octobri, Indictione octaua. Constantinus princeps Vitaliano Papa nuper ordinato, misit beato Petro Apostolo Euangelia aurea gemmis albis mire magnitudinis in circuitu ornata, ipse post aliquot annos, id est, per Indictionem sextam ueniens Romam, obtulit super altare ipsius pallium auro textile, toto exercitu cum cereis ecclesiam intrante. Sequente anno facta est eclypsis solis quam nostra ætas meminit, quasi decima hora diei, v Nonas Maias. Theodorus Archiepiscopus, & Hadrianus Abbas, uir æque doctissimus, à Vitaliano missi Britanniam plurimas ecclesias Anglorum doctrinæ ecclesiasticæ fruge fecundauerunt. Constantinus post plurimas & inauditas deprædationes prouincijs factas occisus in balneo periit, Indictione XII. Nec longo post tempore etiam Vitalianus Papa cœlestia regna petijt.

III D C XX XVII. C O N S T A N T I N U S filius Constantini superioris regis annis XVII. Saraceni Siciliam inuadunt, & præda nimia secum ablata, mox Alexandriam redeunt. Agatho Papa exrogatu Constantini Heraclij & Tiberij principum pijssimorum

A pijsſimorum, miſit in regiam urbem legatos ſuos, in quibus erat Ioannes Romanæ eccleſiæ tunc Diaconus, non longe poſt Epifcopus, pro adunatione facienda ſanctarum dei eccleſiarum. Qui benigniſſime ſuſcepti à reuerendiſſimo fidei catholicæ defenſore Constantino, iuſſi ſunt remiſſis diſputationibus philoſophicis pacifico colloquio de fide uera perquirere, datis eis de bibliotheca Conſtantinopolitana cunctis antiquorum patrum quos petebant libellis. Ad fuerunt autem & Epifcopi CL, præſidente Georgio Patriarcha regis urbis, & Antiochiæ Macario. Et conuicti ſunt, qui unam uoluntatem & operationem aſtruebant in Chriſto falſaſſe patrum catholicorum dicta per plurima, Finito autem conflictu Georgius correctus eſt, Macarius uero cum ſuis ſequacibus, ſimul & præceſſoribus Cyro, Sergio, Honorio, Pyrrho, Paulo & Petro anathematizatus, & in locum eius Theophanius Abbas de Sicilia Antiochiæ Epifcopus factus. Tantaq; gratia legatos catholicæ pacis comitata eſt, ut Ioannes Portuenſis Epifcopus, qui erat unus ex ipſis, dominica octauarum Paſchæ miſſas publice in eccleſia ſanctæ Sophiæ coram Principe & Patriarcha latine celebraret. Hæc eſt ſexta Synodus uniuerſalis Conſtantinopoli celebrata, & græco ſermone conſcripta, temporibus Papæ Agathonis, exequente ac reſidente pijsſimo principe Constantino intra palatium ſuum, ſimulq; legatis apoſtolicæ ſedis & Epifcopis CL reſidentibus. *Sexta Synodus.*

Prima enim uniuerſalis Synodus in Nicæa congregata eſt contra Arium, CCCXVIII patrum, temporibus Iulij Papæ ſub Constantino principe. *Prima Synodus.*

Secunda in Conſtantinopoli CL patrum, contra Macedonium & Eudoxium, temporibus Damiani Papæ & Gratiani principis, quando Neſtarius eidem urbi eſt ordinatus Epifcopus. Tertia in Epheso CC patrum, contra Neſtorium Auguſtæ urbis Epifcopum, ſub Theodoſio magno principe & Papa Celeftino. *Secunda Synodus.*

Quarta in Chalcedone, patrum DCXXX, ſub Leone Papa, temporibus Martiani principis, contra Eutychem nefandiſſimorum præſulem monachorum. *Quarta Synodus.*

Quinta item Conſtantinopoli, temporibus Vigilij Papæ, ſub Iuſtiniano principe, contra Theodorum & omnes hæreticos. Sexta hæc de qua in præſenti diximus. Sancta perpetua uirgo Chriſti Edilthruda filia Annæ regis Anglorum, & primo alteri uiro permagnifico, & poſt Ecfrido regi coniunx data, poſtquam duodecim annos thorum incorrupta ſeruauit maritalem, poſt reginam ſumpto uelamine ſacro uirgo ſanctimonialis efficitur. Nec mora etiam uirginum mater & nutrix pia ſanctarum, accepto in conſtruendum monaſterium loco, quem † Aeilge uocant, cuius merita uiuacia teſtatur etiam mortua caro, quæ poſt XVII annos ſepulturæ cum ueste qua inuoluta eſt incorrupta reperitur. *Quinta Synodus.*

IUSTINIANVS minor filius Conſtantini annos X. Hic conſtituit pacem cum Saracenis decennio terra mariq; . Sed & prouincia Africa ſubiugata eſt Romano imperio, quæ fuerat tenta à Saracenis, ipſa quoque Carthagine ab eis capta & deſtructa. Hic beatæ memoriæ Pontificem Romanæ eccleſiæ Sergium, quia erraticæ ſuæ Synodo, quam Conſtantinopoli fecerat, fauere & ſubſcribere noluiſſet, miſſo & Zacharia Protospatario ſuo iuſſit Conſtantinopolim deportari. Sed præuenit militia Rauennatæ urbis, uicinariūq; partium iuſſa principis nefanda, & eundem Zachariam contumelijs & iniurijs ab urbe Roma repulit. Idem Papa Sergius ordinauit uenerabilem

III DCXL
VII.

Zacharias
Protospa-
rius principis.

C rabilem uirum Vuilibordum cognomine Clementem Fresonū genti Episcopo-
pum, in qua usque hodie pro æterna patria peregrinus, est enim de Britannia
gentis Anglorum, innumera cotidie diabolo detrimenta & Christianæ fidei
facit augmenta. Iustinianus ob culpam perfidiæ regni gloria priuatus exul
in Pontum secedit.

IIIIDCL. L E O annos III. Papa Sergius in sacrario beati Petri Apostoli capsam
argenteam, quæ in angulo obscurissimo diutissime iacuerat, & in ea crucem
diuersis ac preciosis lapidibus adornatam, Domino reuelante reperit, de qua
tractis IIII Petallis, quibus gemmæ inclusæ erant miræ magnitudinis, por-
tionem ligni salutiferi dominicæ crucis interius repositam inspexit, quæ ex tem-
pore illo annis omnibus in Basilica Saluatoris, quæ appellatur Constantinia-
na, die exaltationis eius ab omni osculatur atque adoratur populo. Reueren-
dissimus ecclesiæ Lindisfarnensis in Britannia, ex anachorita Antistes Cuth-
bertus. bertus, totam ab infantia usque ad senium uitam miraculorum signis inelytam
duxit: Cuius dum XI annos maneret corpus humatum incorruptum, post
hæc quasi eadem hora defuncti simul cum ueste qua tegebatur inuentum est,
sicut in libro de eius uita ac uirtutibus, & prosa nuper & hexametris uersibus
scripto, ante aliquot annos ipsi signauimus.

IIIIDCLVII. T I B E R I V S annos VII. Synodus Aquileiæ facta ob imperitiam fi-
dei, quintum uniuersale Concilium suscipere diffidit, donec salutaribus beati
Synodus
Aquileiæ. Papæ Sergij monitis instructa, & ipsa huic cum cæteris Christi ecclesijs ad-
nuere consentit. Gisulphus dux gentis Langobardorum Beneuenti Campa-
D
† imperio nitam igne, gladio & captiuitate uastauit, cumq; non esset qui eius † impe-
tui resisteret, apostolicus Papa Ioannes qui Sergio successerat missis ad eum
sacerdotibus, ac donarijs per plurimos, uniuersos redemit captiuos, atque ho-
stes domum redire fecit. Cui successit alius Ioannes, qui inter multa ope-
rum illustrium fecit Oratorium sanctæ dei genetrici, opere pulcherrimo, intra
ecclesiam beati Apostoli Petri. Hereberchtus rex Langobardorum mul-
tas cortas & patrimonia alpium Cottiarum, quæ quondam ad ius pertine-
bant Apostolicæ sedis, sed à Langobardis multo tempore fuerant ablata, re-
stituit iuri eiusdem sedis, & hanc donationem aureis scriptam literis Ro-
manam direxit.
Hereberchtus
Alpes Cottie
ad sedem Ro-
manam perti-
nerunt.

IIIIDCLXIII. I V S T I N I A N V S secundo cum Tiberio filio annos VI. Hic au-
xilio Terbellij regis Vulgariorum regnum recipiens, occidit eos qui se ex-
pulerant Patritios, & Leonem qui locum eius usurpauerat, necnon & suc-
cessorem eius Tiberium, qui eum de regno eiectum, toto quo ipse regna-
bat tempore in eadem ciuitate in custodia tenuerat. Callnicum uero Patri-
archam, erutis oculis misit Romam, & dedit Episcopatum Cyro, qui erat
Callnicus. Abbas in Ponto, eumq; alebat exulem: Hic Constantinum Papam ad se ue-
nire iubens, honorifice suscepit, ac remisit, ita ut eum die dominica missas
sibi facere iubens, communionem de manu eius acceperit: quem prostra-
tus in terra pro suis peccatis intercedere rogans, cuncta ecclesiæ priuilegia
renouauit. Qui cum exercitum mitteret in Pontum, multum prohibente Papa
Apostolico ad comprehendendum Philippicum, quem ibi relegauerat, con-
uersus omnis exercitus ad partem Philippici, fecit eum ibidem Imperato-
rem, reuersusq; cum eo Constantinopolim, pugnauit contra Iustinianum,
ad duodecimum

A duodecimum ab urbe miliarium, & uicto atque occiso Iustiniano regnum suscepit Philippicus.

PHILIPPICVS annis II, mensibus VI. Hic fecit Cyrum deponi IIII DCLXV
 tificatu, eumq; ad gubernandum Abbatis iure monasterium suum Pontum redire præcepit. Idem Constantino Papæ misit literas prauæ dogmatis, quas ille cum Apostolicæ sedis Concilio respuit; & huius rei causa fecit picturas in porticu sancti Petri, quæ acta sex sanctarum Synodorum uniuersalium continerent. Nam & huiusmodi picturas cum haberentur in urbe regia Philippicus iusserat auferri, statuitq; populus Romanus, ne hæretici imperatoris nomen, aut chartas, aut figuram solidi susciperent, unde nec eius effigies in ecclesiam introducta est, nec nomen ad missarum solennia prolatum.

ANASTASIUS annis II. Hic Philippicum captum oculis priuauit, IIII DCLXVII.
 nec occidit. Idem literas Constantino Papæ Romam per Scholasticum patricium & Hexarchum Italiæ direxit, quibus se fautorem catholicæ fidei, & sancti sexti Concilij prædicatorem esse docuit. Liudbrandus rex Langobardorum donationem patrimonij alpium Cottiarum, quam Hereberchtus rex fecerat, & ille repetierat admonitione uenerabilis Papæ Gregorij confirmauit. Ecberchtus uir sanctus de gente Anglorum, & sacerdotium monachica uita etiam pro cœlesti patria peregrinus exornans, plurimas Scoticæ gentis prouincias ad canonicam paschalis temporis obseruantiam, à qua diutius aberrauerant, pia prædicatione conuertit, anno ab incarnatione Domini DCCXVI.

THEODOSIUS anno uno. Hic electus in Imperatorem, Anastasium apud Nicæam ciuitatem graui prælio uicit, datoque sibi sacramento clericum fieri ac presbyterum fecit ordinaria. Ipse uero ut regnum accepit, cum esset catholicus, mox in regia urbe imaginem illam uenerandam, in qua sanctæ sex Synodi erant depictæ, & à Philippico fuerat deiectæ, pristino in loco erexit. Tiberis fluuius alueum suum egressus multa Romanæ fecit exitia ciuitati: ita ut in uia lata ad unam & semis staturam excreceret, atque à porta sancti Petri usque ad pontem Moluium aquæ descendentes coniungerent. Mansit autem diebus septem, donec agentibus latanas crebras ciuibus, octauo demum die reuertit. Hijs temporibus multi Anglorum gentis nobiles & ignobiles, uiri & foeminae, duces & priuati, diuini amoris instinctu de Britannia Romam uenire consueuerant: Inter quos etiam reuerendissimus Abba meus Ceolfridus annos natus LXXIIII, cum esset presbyter annis XLVII, Abbas autem annis XXXV, ubi Lingonas peruenit, ibi defunctus atque in ecclesia beatorum geminorum martyrum sepultus est, qui inter alia donaria, quæ adferre disposuerat, misit ecclesiæ sancti Petri Pandectam à beato Hieronymo in latinum ex hebræo uel græco fonte translaturam. Pandectæ Hieronymi.

LEO annis IX. Saraceni cum immenso exercitu Constantinopolim uenientes triennio ciuitatem obsident, donec ciuibus multa instantia ad eum clamantibus, plurimi eorum fame, frigore, pestilentia perirent, ac sic per teff obsidionis abscederent, qui inde regressi Vulgariorum gentem, quæ est super Danubium bello adgrediuntur: & ab hac quoque uicti refugiunt, ac naues repetunt suas. Quibus cum altum peterent, ingruente subita tempestate, plurimi etiam mersis siue contractis per littora nauibus sunt necati.

C Liudbrandus audiens quod Saraceni depopulata Sardinia etiam loca foeda, rent illa, ubi ossa sancti Augustini Episcopi propter uastationem Barbarorum olim translata, & honorifice fuerant condita, misit, & dato magno pretio accepit, & transtulit ea in Ticinis, ibique cum debito tanto patri honore recondidit.

DE RELIQUIIS SEXTAE AETATIS,
CAP. LXVI.

Haec de cursu praeteriti seculi ex hebraica ueritate, prout potuimus, elucubrare curauimus, æquum rati, ut sicut Graeci LXX translatorum editione utentes, de ea sibi suisque temporum libros condiderunt, ita & nos, qui per beati interpretis Hieronymi industriam, puro hebraicæ ueritatis fonte potamur, temporum quoque rationem iuxta hanc scire queamus. Quod si qui laborem hunc nostrum culpauerint esse superfluum, accipiant hi, quicumque sunt, iustum salua charitate responsum, quod praefatus Hieronymus praesca[†] cosmographiae calumniatoribus reddidit, ut si displicet non legant. Caterum, cunctis in commune suademus, ut siue quis ex hebraica ueritate, quæ ad nos per memoratum interpretem, pura peruenisse, etiam hostibus Iudæis in professo est: siue ex LXX Interpretum translatione, quæ uel minus sollicitè primo edita est, ut multi adstruunt, uel post à Gentilibus corrupta, ut beato Augustino uidetur: seu certe ex utrisque commixto opere codicibus, ut sibi uisum fuerit, temporum cursum notauerit: & siue prolixiora, seu breuiora transacti seculi tempora signauerit, aut signata repererit, nullatenus tamen ex hoc longiora uel breuiora, quæ restant seculi tempora putet, memor semper dominicæ sententiæ: Quia de die ultima & hora nemo scit, neque angeli cælorum, nisi pater solus. Neque enim ullatenus sunt audiendi, qui suspicantur huius seculi statum sex milium annorum ab initio fuisse definitum. Et ne contra sententiam Domini uenire uideantur, addunt, incertum mortalibus quoto anno sextæ millenariæ partis uenturus sit dies iudicij: cuius tamen aduentus, maxime circa terminum sexti millenarij debeat sperari. A quibus si quæris, ubi hæc putanda uel credenda legerint: Mox stomachantes, quia aliud quid respondere non habent: An non legisti, inquit, in Genesi, quia sex diebus mundum fecerit deus: Vnde merito credi debet eum plus minus sex milibus annorum esse staturum. Et quod est grauius, fuere, qui propter septimum diem, in quo requieuit deus ab operibus suis, sperarent, post sex annorum milia sanctorum laboris in hac uita mortali, septimo mille annorum curriculo eos post resurrectionem in hac ipsa uita immortales in delicijs & multa beatitudine regnatos esse cum Christo. Verum hijs, quia hæretica sunt & friuola, funditus omissis, intelligamus syncere & catholice sex illos dies, in quibus mundi huius ornatum perfecit deus: & septimum, in quo ab omni opere suo requieuit: quem ob id perpetuæ quietis benedictione sanctificauit, non sex annorum milia seculi laborantis, & septimum regni beatorum in terra cum Christo, sed sex potius ætates significare mundi labentis, in quibus sancti laborant in hac uita pro Christo, & septimam perpetuæ quietis in alia uita, quæ soluta à corporibus percipiunt animæ sanctæ cū Christo. Quod animarum sabbatum tunc inchoasse recte creditur, cum primus Christi martyr carne occisus à fratre, mox anima est æternam translatus

† chronographia

phia

Terrenum regnum Christi quidam futurum somniant.

translatus

A translatus in requiē. Tunc autem perficietur, cum in die resurrectionis animæ etiam corpora incorrupta receperint. Et quia nulla ætatum quinque præteritarum mille annis acta reperitur, sed aliæ plures annos, aliæ pauciores habere, neque ulla alteri similem habuit summam annorum, restat ut pari modo hæc quoque quæ nunc agitur, incertum mortalibus habeat suæ longitudinis statum: soli autem illi cognitum, qui seruos suos accinctis lumbis, lucernisq; ardentibus uigilare præcepit, similes hominibus expectantibus dominum suum, quando reuertatur à nuptiis.

DE TRINA OPINIONE FIDELIUM, QUANDO VENIAT DOMINVS. CAP. LXVII.

Cuius quidem aduentus horam merito sancti omnes diligunt, & citius adesse desiderant: sed periculose satis agunt, si qui hanc, prope an longe sit putare uel prædicare præsumunt. Vnde pulcherrime beatus Augustinus, remoto illo seruo nequam, qui dicit in corde suo: moram facit dominus meus uenire: iste quippe proculdubio domini sui odit aduentum, dat exemplum, de tribus seruis optimis, aduentum domini sui sitienter desiderantibus, uigilanter expectantibus, fideliter amantibus, quorum unus dicit: uigilemus & oremus, quia citius uenturus est Dominus. Alter dicit: Vigilemus & oremus, quia breuis & incerta est ista uita, quamuis tardius uenturus sit Dominus. Tertius dicit: Vigilemus & oremus, quia & breuis atque incerta est ista uita, & nescimus tempus quando uenturus sit Dominus. Proinde si hoc factum fuerit, quod prædixerat primus, gaudebunt cum illo secundus & tertius: Si autem factum non fuerit, metuendum est, ne perturbentur qui illi crediderant, & incipiant aduentum Domini non tardum putare, sed nullum. Qui autem credunt quod dicit secundus, tardius esse Dominum uenturum, si falsum fuerit inuentum, citius Domino ueniente, nullo modo qui ei crediderant turbabuntur in fide, sed inopinato gaudio perfruentur. Quapropter qui dicit Dominum citius esse uenturum, optabilius loquitur, sed periculose fallitur. Qui autem dicit Dominum tardius esse uenturum, & tamen credit, sperat, amat eius aduentum, profecto de tarditate eius, etiam si fallitur, feliciter fallitur. Habebit enim maiorem patientiam, si hoc ita erit, maiorem lætitiā si non erit: ac per hoc ab eis, qui diligunt manifestationem Domini, ille auditur suauis, isti creditur tutius. Qui autem, quid horum sit uerum, ignorare se confitetur, illud optat, hoc tolerat. In nullo eorum errat, quia nihil eorum aut infirmat aut negat.

DE TEMPORIBVS ANTICHRISTI. CAP. LXVIII.

Duo fanè certissimæ necdum instantis dei iudicij, habemus indicia, fidei Duo instantis iudicij signa. uidelicet Israëliticæ gentis, & regnum, & persecutionemq; Antichristi, quam uidelicet persecutionem, trium semis annorum futuram, fides ecclesiæ tenet. Sed ne hæc improuisa ueniēs, omnes passim quos imparatos inuenerit, inuoluat, Enoch & Helia maximos prophetas & doctores, ante huius exortum uenturos in mundum, qui Israëliticam plebem ad fidei conuertant gratiam, atq; ad pressuram tanti turbinis in parte electorum insuperabilem reddant. Qui cum ipsi primo † Irrepsit hæc dictio per scio lum. tres semis annos prædicauerint, & sicut de uno eorum † Helia propheta Malachias

C chias prædixit, conuerterint corda patrum in filios; id est antiquorum fidem dilectionemque sanctorum, in eorum, qui tunc uicturi sunt, mente plantauerint. tunc excandescens illa horrenda persecutio, ipsos imprimis martyrij uirtute coronet: deinde ceteros fideles corripiens, uel martyres Christi gloriosissimos, uel damnatos apostatas faciat. Quod significare uidetur Apostolus Ioannes, ita scribens in Apocalypsi: Atrium autem quod est foris templum, eijce foras, & ne metieris illud, quoniam datum est Gentibus, & ciuitatem sanctam calcabunt mensibus XLII, id est eos, qui nominatenus fideles, sola exteriora diligunt, ab electorum sorte separatos ostendit: quia & ipsi ad persequendam ecclesiam conuertentur, nouissima illa persecutione trium semis annorum: Et dabo, inquit, duobus testibus meis, & prophetabunt diebus MCLX, amici facis, id est arctatissimis continentia & pressurarum laboribus accincti, prædicabunt. Et paulo post: Et cum finierint, inquit, testimonium suum, bestia quæ ascendit de abyssis, faciet aduersus illos bellum, & uincet eos, & occidet illos, & cætera. Quibus ministros eiusdem bestia, id est Antichristi, de occisione

^{† honorum} † horum duorum testium, id est martyrum, lætatueros, eisdemque etiam mortuis insultatueros esse, commemorat idem alio loco: Et uidi, inquit, de mari bestiam ascendentem, & dedit illi draco uirtutem suam, & potestatem magnam: id est, uidi hominem scruissimi ingenij, de tumultuosa impiorum stirpe progenitum, cui mox nato, & per magicas artes à pessimis imbuto magistris, † adiungens se diabolus, totam uirtutis suæ potentiam, per quam magica cæteris omnibus maiora patrat, indiuiduus comes attulit: Et data est, inquit, illi potestas facere menses quadraginta duos, id est annos tres & dimidium. Percussio autem illo perditionis filio, siue ab ipso Domino, siue à Michaële archangelo, ut quidam docent, & æterna ultione damnato, non continuo dies iudicij secuturus esse credendus est: alioqui scire possent homines illius aui, tempus iudicij, si post tres semis annos inchoatæ persecutionis Antichristi, confestim sequeretur. Nunc autem, quia ante consummatum tempus persecutionis illius, dies iudicij non ueniat, scire omnibus licet. Post quantum uero tempus consummatæ eiusdem persecutionis uenturus sit, nemini prorsus scire conceditur. Denique Daniel propheta, qui regnum Antichristi MCCXC diebus futurum describit, ita concludit: Beatus qui expectat & peruenit ad dies MCCCXXXV. Quod Hieronymus ita exponit: Beatus, inquit, qui interfecto Antichristo, supra MCCXC dies, id est tres semis annos, dies XLV præstolatur, quibus est Dominus atque Saluator in sua maiestate uenturus. Quare autem post interfectionem Antichristi, XLV dierum silentium sit, diuinæ scientiæ est, nisi forte dicamus, Dilatio regni sanctorum patientiæ probatio est.

DE DIE IUDICII. CAP. LXVIII.

A Dueniet autem dies Domini sicut fur, quia sicut ipse testatur, nescimus quando ueniat Dominus, sero, an media nocte, an galli cantu, an mane: in quo cæli, inquit, magno impetu transient, elementa uero à calore soluuntur. Qui autem sint cæli qui transient paulo superius docet idem Apostolus Petrus dicens: cæli erant prius & terra de aqua, & per aquam cõsistens uerbo dei per † quæ ille tunc mundus perijt. Cæli autem qui nunc sunt & terra eodem uerbo repositi sunt, igni referuati in die iudicij. Non ergo firmamentum cæli, in quo sidera fixa circumeunt, non cælum æthereum, hoc est inane illud maximum à cælo sidereo usque ad æra turbulentum, in quo puro & quieto, diurnaque lucis semper pleno, errantia VII sidera uaga

A uaga ferri creduntur. Sed cœlum hoc aëreum, id est terræ proximum, à quo aues cœli, quod in eo uolent appellantur, quod aqua quondam diluuij deletis terris tribus transcendendo [†]perdidit, hoc ignis extremi iudicij eiusdem mensuræ spacio procrefcens occupando disperdet. Nec sola hæc beati Petri sententia, qua illos dicit cœlos igne iudicij perderdos, quod diluuij perierant, testatur sidereum cœlum igne illo quamuis maximo nū esse tangendum, sed etiam Domini sermo qui dicit: Statim autem post tribulationem dierum illorum sol obscurabitur, & luna non dabit lumen suum, & stellæ cadent de cœlo: Neque enim sol obscurari, luna suo lumine priuari, stellæ poterant cadere de cœlo, si cœlum ipsum, locus uidelicet eorum, igne uoratum transibit. Nunc autem cœlum quidem aëreum igne marcescet, sidereū manebit illa sum. Porro sidera obscurantur non suo lumine uacuata, sed maioris uis luminis ad aduentum superni Iudicis, ne uideantur obtecta, quod in hac uita lunam stellasq; omnes à potiore lumine solis interdū pati cunctis in promptu est. Cum autem peracto iudicio fuerit cœlum nouū, & terra noua, id est, non alia pro alijs, sed hæc ipsa per ignem innouata, & quasi quadam resurrectionis uirtute glorificata claruerint, tunc, ut Esaias prædixit, erit lux lunæ sicut lux solis, & lux solis septemplex sicut lux septem dierum. Quod autem Ioannes in Apocalypsi cum dixisset: uidi cœlum nouū, & terrā nouam: primū enim cœlum, & prima terra abierūt, adiunxit, atq; ait: & mare iam nō est: utrum maximo illo ardore siccetur mare, an & ipsum uertatur in melius non facile patet: Cœlum quippe nouum, & terram nouam: non autem, & mare nouum uspiam legimus futurum. Nam & typice potest intelligi quod dictū est: & mare iam non est: quia iam tunc non erit hoc seculum uita mortalium turbulentum, quod sæpissime in scripturis maris nomine figuratur. **B** Vbi autem ipsum extremi & uniuersalis iudicij sit discrimen habendum, inter multos sæpe quæritur: Constat nanque, quia cum descendente ad iudicium Domino, in ictu oculi fuerit omnium resurrectio celebrata mortuorum, sancti confestim rapiantur obuā illi in aëra: Hoc etenim intelligitur Apostolus indicare cum ait: Quoniam ipse Dominus in iussu, & in uoce Archægeli & in tuba dei descendet de cœlo, & mortui qui in Christo sunt resurgent primi, deinde nos qui uiuimus qui relinquimur, simul rapiemur cum illis in nubibus obuā Domino in aëra. Vtrum autem & reprobi tunc sublimius à terra leuentur obuā Iudici uenturo, an meritis peccatorum ita prægrauentur, ut quamuis immortalia corpora habentes ad altiora nequeant eleuari, & præside ad iudicandum Domino, sancti in sublimi à dextris eius, ipsi autem in inferioribus assistant à sinistris, tunc potius apparebit. Si uero tunc ignis ille maximus & altissimus uniuersam terræ superficiem operit, & resuscitati à mortuis iniusti nequeunt in sublime raptari, constat eos utpote in terra positos igni circumdatos, Iudicis expectare sententiam. Sed an illo urantur, qui non per illum castigandi, sed æterno potius sunt igne damnandi, quis præiudicare audeat? Nanque alios quos electorū eo purgari à leuioribus quibusdam admittis, & beatus Augustinus in libro de ciuitate dei uicesimo, ex Prophetarum dictis intelligit. Et sanctus Papa Gregorius in Homelijs Euangelij, exponens illud Psalmographi: Ignis in cōspectu eius ardebit. Et: In circuitu eius tempestas ualida: Distinctionem quippe, inquit, tantæ iustitiæ tempestas ignisq; comitantur, quia tempestas examinat quos ignis exurat. Satis autem clarum est, quia raptis ad uocem tubæ obuā Domino in aëra perfectis seruis illius, conflagratio mundana non

*Aues cœli.**† perijt**Solem obscurari.**Mare non fore post diem**iudicij quid sit**Ignis officium qui terram sit oporturus.*

C nō noceat, si trium puerorū mortalia adhuc corpora circumpositus camini ignis tangere nequiuit. Verum in hijs omnibus utilius est cuiq; , castum se districti iudicis præbere conspectibus, quàm de iudicij illius modo locoue discutere. Sane quod Apostolus cum dixisset: rapiemur cum illis in nubibus obuiam Domino in aëra, subdidit, dicens: & sic semper cum Domino erimus: non sic accipiendum est, tanquam in aëre nos dixerit semper cum Domino esse mansuros; † quā quia nec ipse utique ibi manebit, † quia ueniens transiturus est. Veniēti quippe ibitur obuiam, non manenti. Sed ita cum Domino erimus, id est, sic erimus habentes corpora sempiterna, ubicunq; cum illo fuerimus.

DE SEPTIMA ET OCTAUA AETATE SECV
LI FVTVRI. CAP. LXIX.

ET hæc est octaua illa ætas, semper amanda, speranda, suspiranda fidelibus, quando eorum animas Christus incorruptibilium corporū munere donat, ad perceptionē regni cœlestis, contemplationēq; diuinæ siue maiestatis inducat, non auferens gloriā, quā exuta corporibus à suā quæque egressione tempore beata in requie perceperant, sed maiore illas gloria etiam corporum redditurum accumulans: in cuius continuatæ, & non interruptæ beatitudinis typum, Moses, cum sex illos dies primos, quibus factus est mundus, à luce & mane inchoatos, ad uesperū terminatos dixisset, in septimo, quo requieuit deus ab operibus suis, solius mane, non autem & uesperæ fecit mentionem. Sed cuncta, quæ de eo commemoranda putauit, æternæ requiei & benedictionis luce conclusit. Quia, sicut & supra meminimus, cunctæ huius seculi ætates sex, in quibus iusti, Domino cooperante, bonis operibus insistunt, ita sunt superna ordinatione dispositæ, ut in primordijs suis singulæ aliquid laterum rerum habentes, non paruis arumnarum tenebris pressurarumq; consummantur. Requies uero animarum, quam pro bonis operibus in futuro seculo percipiunt, nulla unquā cura alicuius anxietate turbata deficiet, sed ubi tempus iudicij & resurrectionis aduenerit, gloriosiore perpetuæ beatitudinis perfectione complebitur. Comparatur hijs ætatibus sacratissimū dominicæ passionis, sepulture, & resurrectionis tempus: Legimus enim, scribente Euangelista Ioanne, quia Christus ante sex dies Paschæ uenit Bethaniā, ubi deuotæ mulieris officio Iudas offensus, prodidit eum sacerdotum Principibus. In crastinum autem, ipse ueniens in asino Hierosolymam, cum turba deo laudes canentiū, per continuos quinque dies, insidiosorum quæstionibus appetitus, sexta demum die crucifixus est: septima requieuit in sepulchro: octaua autē, id est una sabbati, resurrexit à mortuis: Quia, præteritis quinque mundi huius ætatibus, sancti nunquam reprobiorū insidias & odia pati cessarūt. At in sexta, quam Dominus sua incarnatione confirmare in fide, sua passione redimere ab inferis, sua resurrectione & ascensione ad spem & dilectionem regni cœlestis ascendere dignatus est, eximior beatorum martirum uirtus, atrociora ab infidelibus persecutionū bella tolerauit. Sed hæc tanto fortius uicere, quanto certius nouere pro illo se pati, qui secum passo prius latroni, sed tunc cōfessori, promisit: hodie mecum eris in paradiso. Quæ beatissima paradisi requies, quia non alium finem quàm glorificæ resurrectionis habet initium, hoc significare uolens Euangelista Matthæus, cum Dominum sexta feria passum, & sabbato sepultum esse scripsisset, dicturus de resurrectione sic incipit:

- A** cipit: Vespere autem sabbati, quæ lucefcit in prima sabbati, uenit Maria Mag^{Matth. 28.} daleng & altera Maria uidere sepulchrum. Vesperam quippe sabbati, quo Dominus in sepulchro quieuit, non in noctem tenebrefcere, sed lucefcere dicit in una sabbati, quia uidelicet idem eius sepulchrum non corruptione fufcepti corporis attaminandum, sed sicut Esaias ait: Et erit sepulchrum eius gloriosum, cito resurrectionis erat uirtute sublimandum: quia nostrarum quoque requies post exuta corpora, animarum, non aliquibus angorum est obscuranda tenebris, sed solis ueræ & perpetuæ lucis suscipienda & accumulanda in fine muneribus. Hæc est magna illa & singularis octaua, pro qua sextus & undecimus Psalmi scribuntur, cuius & uerba dierum ita recordantur. Porro Matathias & Heliphalu & alij Leuitarum, in citharis pro octaua canebant Epinicion, id est, uictori Domino in perpetuum uenturæ Ogdoadis, atque iudicij laudes canebant. Epinicion quippe triumphum, palmamque significat. Vel de resurrectionis Christi mysterio prophetabant, quæ merito singularis & magna uocatur octaua, quia omnis labentis seculi dies octaua ita est post septimum sabbati octaua, ut ipsa sit etiam prima septimanæ sequentis. Quo modo autem prima totius seculi dies ita fuit prima, ut non haberet aliquos VII præcedentes quibus esset octaua, & ideo singulariter prima est, ita singulariter non solum magna, sed & octaua est dies futuræ resurrectionis, quia sic post septimam sabbati proximi uentura est octaua, ut non aliquos habeat dies sequentes, quibus possit fieri prima, sed ipsa una maneat cœlesti luce perennis: Vnde bene Propheta, uisionem huius diei sitiens, unam eam uocat dicens: Quia melior est dies una in atrijs tuis super milia. Cum ergo octauam in scripturis legimus, sciamus mystice & diem & ætatem posse intelligi, quia & Dominus octaua die, id est, post septimam sabbati resurrexit à mortuis. Et nos non solum post septem uolubilis huius seculi dies, sed etiam post sæpe memoratas septem ætates, in octaua ætate simul & die resurgemus. Quæ uitæ dies in se quidem ipsa mansit semper, manet & manebit æterna, sed nobis tunc incipiet, cum ad eam uidendam meruerimus intrare, ubi quo actu occupentur sancti, perfecta spiritus & carnis immortalitate renouati, testatur Psalmista, qui deo per laudem amoris canit: Beati qui habitant in domo tua Domine, in seculum seculi laudabunt te. Quo uisu delectentur, idem consequenter exponit: etenim benedictionem dabit, qui legem dedit, ambulabunt de uirtute in uirtute, uidebitur deus deorum in Sion. Quales ^{Psal. 85.} ad hanc uenire possint, ipse qui est uia, ueritas & uita, testatur Dominus: Beati mundo corde, quoniam ipsi deum uidebunt. Ergo noster libellus, de uolubili ac fluctiuago temporum lapsu descriptus, oportunitate de æterna stabilitate, ac stabili æternitate habeat finem. Quem rogo, si qui lectione dignum rati fuerint, me suis in precibus Domino cōmendent, piæque apud deum & proximos quantum ualent agant industria, ut post temporales cœlestium actionum sudores, æternam cuncti cœlestium præmiorum mereamur accipere palmam.

BEDAE ANGLOSA

XONIS CIRCULI AD DEPREHEN-
DENDAS CVIVSQVE ANNI LVNAS PASCHA-
LES AB ANNO DXXXII, VSQVE IN
ANNVM MLXIII.

Anni do- mini.	Indicti- ones.	Epactæ.	Concur- rentes.	Cycli lu- nares.	Decima quar- ta luna.	Dies dominicus Paschæ.	Lunæ ipſus.
	x	Nulla	iiii	xvii	Noñ. April.	iii idus april.	xx
	xi	xi	v	xviii	viii cal. april.	vi cal. april.	xvi
	xii	xxii	vi	xix	Id. april.	xvi cal. maias.	xvii
Ogdoas.	xiii	iii	vii	i	iiii noñ. april.	vi idus april.	xx
	xiiii	xiiii	ii	ii	xi cal. april.	x cal. april.	xv
	xv	xxv	iii	iii	iiii id. april.	ii idus april.	xvi
	xvi	vi	iiii	iiii	iii cal. april.	ii noñ. april.	xix
	xvii	xvii	v	v	xiiii cal. maias.	viii cal. maias.	xx
	xviii	xxviii	vii	vi	vii id. april.	vii idus april.	xv
	xix	ix	i	vii	vi cal. april.	ii cal. april.	xviii
	xx	xx	ii	viii	xvii cal. maias.	xii cal. maias.	xix
	xxi	i	iii	ix	ii noñ. april.	noñ. april.	xv
	xxii	xii	v	x	ix cal. april.	vi cal. april.	xvii
	xxiii	xxiii	vi	xi	ii id. april.	xvi cal. maias.	xviii
	xxiiii	iiii	vii	xii	cal. april.	vi idus april.	xxi
	xxv	xv	i	xiii	xii cal. april.	ix cal. april.	xvii
	xxvi	xxvi	iii	xiiii	v idus.	ii idus april.	xvii
	xxvii	vii	iiii	xv	iiii cal. april.	ii noñ. april.	xx
Hendecas.	xxviii	xviii	v	xvi	xv cal. maias.	viii cal. maias.	xxi

Anni do- mini.	Indicti- ones.	Epactæ.	Concur- rentes.	Cycli lu- nares.	Decima quar- ta luna.	Dies dominicus Paschæ.	Lunæ ipſus.
	xiiii	Nulla	vi	xvii	Noñ. april.	vi idus april.	xviii
	xv	xi	i	xviii	viii cal. april.	ii cal. april.	xx
	i	xxii	ii	xix	idus april.	xii cal. maias.	xxi
	ii	iii	iii	i	iiii noñ. april.	noñ. april.	xvii
	iii	xiiii	iiii	ii	xi cal. april.	v cal. april.	xx
	iiii	xxv	vi	iii	iiii idus april.	xvi cal. maias.	xx
	v	vi	vii	iiii	iii cal. april.	calen. april.	xvi
Ogdoas.	vi	xvii	i	v	xiiii cal. maias.	xi cal. maias.	xvii
	vii	xxviii	ii	vi	vii idus april.	idus april.	xx
	viii	ix	iii	vii	vi cal. april.	v cal. april.	xv
	ix	xx	v	viii	xvii cal. maias.	xv cal. maias.	xvi
	x	i	vi	ix	ii noñ. april.	idus april.	xix
	xi	xii	vii	x	ix cal. april.	viii cal. april.	xv
	xii	xxiii	ii	xi	ii idus april.	idus april.	xv
	xiii	iiii	iii	xii	calen. april.	nonas april.	xviii
	xiiii	xv	iiii	xiii	xii cal. april.	calen. april.	xxi
	xv	xxvi	v	xiiii	v idus april.	ii idus april.	xv
	i	vii	vii	xv	iiii cal. april.	calen. april.	xvii
	ii	xviii	i	xvi	xv cal. maias.	xi cal. maias.	xviii

dlxx

Anni do= Indicti= Epactæ. Concur Cycli lu Decimaquar= Dies dominicus Lunæ
mini. ones. rentes. nares. ta luna. Paschæ. ipsius.

dlxx	iii	Nulla	ii	xvii	Noñ. April.	viii idus april.	xv
dlxxi	iiii	xi	iii	xviii	viii cal. april.	iii cal. april.	xviii
dlxxii	v	xxii	v	xix	Id. april.	xv cal. maias.	xviii
dlxxiii	vi	iii	vi	i	iiii noñ. april.	v idus april.	xxi
dlxxiiii	vii	xiiii	vii	ii	xi cal. april.	viii cal. april.	xvii
dlxxv	viii	xxv	i	iii	iiii id. april.	iiii cal. maias.	xviii
dlxxvi	ix	vi	iii	iiii	iii cal. april.	noñ. april.	xx
dlxxvii	x	xvii	iiii	v	xiiii cal. maias.	vii cal. maias.	xxi
dlxxviii	xi	xxviii	v	vi	vii id. april.	iiii idus april.	xvii
dlxxix	xii	ix	vi	vii	vi cal. april.	iiii noñ. april.	xx
dlxxx	xiii	xx	i	viii	xvii cal. maias.	xi cal. maias.	xx
dlxxxi	xiiii	i	ii	ix	ii noñ. april.	viii idus april.	xvi
dlxxxii	xv	xii	iii	x	ix cal. april.	iii cal. april.	xix
dlxxxiii	i	xxiii	iiii	xi	ii id. april.	xiiii cal. maias.	xx
dlxxxiiii	ii	iiii	vi	xii	cal. april.	iiii noñ. april.	xv
dlxxxv	iii	xv	vii	xiii	xii cal. april.	viii cal. april.	xviii
dlxxxvi	iiii	xxvi	i	xiiii	v idus april.	xviii cal. ma.	xviii
dlxxxvii	v	vii	ii	xv	iiii cal. april.	iii cal. april.	xv
dlxxxviii	vi	xviii	iii	xvi	xv cal. maias.	xiiii cal. ma.	xv

Ogdoas.

Hendecas.

Anni do= Indicti= Epactæ. Concur Cycli lu Decimaquar= Dies dominicus Lunæ
mini. ones. rentes. nares. ta luna. Paschæ. ipsius.

dlxxxix	vii	Nulla	v	xvii	Noñ. april.	iiii idus april.	xviii
dx	viii	xi	vi	xviii	viii cal. april.	vii cal. april.	xv
dxci	ix	xxii	vii	xix	idus april.	xvii cal. ma.	xvi
dxcii	x	iii	ii	i	iiii noñ. april.	viii idus april.	xvii
dxciij	xi	xiiii	iii	ii	xi cal. april.	iiii cal. april.	xxi
dxciij	xii	xxv	iiii	iii	iiii idus april.	iii idus april.	xv
dxcv	xiii	vi	v	iiii	iii cal. april.	iii noñ. april.	xvii
dx cvi	xiiii	xvii	vii	v	xiiii cal. maias.	x cal. maias.	xvii
dx cvij	xv	xxviii	i	vi	vii idus april.	xviii cal. ma.	xxi
dx cvij	i	ix	ii	vii	vi cal. april.	iii cal. april.	xvi
dx cix	ii	xx	iii	viii	xvii cal. maias.	xiii cal. maias.	xvii
dc	iii	i	v	ix	ii noñ. april.	iiii idus april.	xx
dc i	iiii	xii	vi	x	ix cal. april.	vii cal. april.	xvi
dc ii	v	xxiii	vii	xi	ii idus april.	xvii cal. ma.	xvii
dc iij	vi	iiii	i	xii	calen. april.	vii idus april.	xx
dc iij	vii	xv	iii	xiii	xii cal. april.	xi cal. april.	xv
dc v	viii	xxvi	iiii	xiiii	v idus april.	iii idus april.	xvi
dc vi	ix	vii	v	xv	iiii cal. april.	iii nonas april.	xix
dc vii	x	xviii	vi	xvi	xv cal. maias.	ix cal. maias.	xx

Ogdoas.

Hendecas.

B E D A E A N G L O S A X O N I S

Anni do= mini.	Indicti= ones.	Epactæ.	Concur rentes.	Cycli lu nares.	Decimaquar= ta luna.	Dies dominicus Pasche.	Lunæ ipsius.
dcviii	xi	Nulla	i	xvii	Noñ. April.	vii idus april.	xvi
dcix	xii	xi	ii	xviii	viii cal. april.	iii cal. april.	xix
dcx	xiii	xxii	iii	xix	Id. april.	xiii cal. maias.	xx
dcxi	xiiii	iii	iiii	i	iiii noñ. april.	ii noñ. april.	xvi
dcxii	xv	xiiii	vi	ii	xi cal. april.	vii cal. april.	xviii
dcxiii	i	xxv	vii	iii	iiii id. april.	xiiii cal. maias.	xix
dcxiiii	ii	vi	i	iiii	iii cal. april.	ii cal. april.	xv
Ogdoas. dcxv	iii	xvii	ii	v	xiiii cal. maias.	xii cal. maias.	xvi
dcxvi	iiii	xxviii	iiii	vi	vii id. april.	iii idus april.	xviii
dcxvii	v	ix	v	vii	vi cal. april.	iii nonas april.	xxi
dcxviii	vi	xx	vi	viii	xvii cal. maias.	xvi cal. ma.	xii
dcxix	vii	i	vii	ix	ii noñ. april.	vi idus april.	xviii
dcxx	viii	xii	ii	x	ix cal. april.	iii cal. april.	xx
dcxxi	ix	xxiii	iii	xi	ii id. april.	xiii cal. ma.	xxi
dcxxii	x	iiii	iiii	xii	cal. april.	ii noñ. april.	xvii
dcxxiii	xi	xv	v	xiii	xii cal. april.	vi cal. april.	xx
dcxxiiii	xii	xxvi	vii	xiiii	v idus april.	xvii cal. ma.	xx
Hendecas. dcxxv	xiii	vii	i	xv	iiii cal. april.	ii cal. april.	xvi
dcxxvi	xiiii	xviii	ii	xvi	xv cal. maias.	xii cal. maias.	xvii

Anni do= mini.	Indicti= ones.	Epactæ.	Concur rentes.	Cycli lu nares.	Decimaquar= ta luna.	Dies dominicus Pasche.	Lunæ ipsius.
dcxxvii	xv	Nulla	iii	xvii	Noñ. april.	ii idus april.	xxi
dcxxviii	i	xi	v	xviii	viii cal. april.	vi cal. april.	xvi
dcxxix	ii	xxii	vi	xix	idus april.	xvi cal. ma.	xvii
dcxxx	iii	iii	vii	i	iiii noñ. april.	vi idus april.	xx
dcxxxi	iiii	xiiii	i	ii	xi cal. april.	ix cal. april.	xvi
dcxxxii	v	xxv	iii	iii	iiii idus april.	iii idus april.	xv
Ogdoas. dcxxxiii	vi	vi	iiii	iiii	iii cal. april.	ii noñ. april.	xix
dcxxxiiii	vii	xvii	v	v	xiiii cal. maias.	viii cal. april.	xx
dcxxxv	viii	xxviii	vi	vi	vii idus april.	v idus april.	xv
dcxxxvi	ix	ix	i	vii	vi cal. april.	ii cal. april.	xviii
dcxxxvii	x	xx	ii	viii	xvii cal. maias.	xii cal. maias.	xix
dcxxxviii	xi	i	iii	ix	ii noñ. april.	noñ. april.	xv
dcxxxix	xii	xii	iiii	x	ix cal. april.	v cal. april.	xviii
dcxli	xiii	xxiii	vi	xi	ii idus april.	xvi cal. ma.	xviii
dcxlii	xv	xv	i	xiii	xii cal. april.	ix cal. april.	xvii
dcxliiii	i	xxvi	ii	xiiii	v idus april.	Idus april.	xviii
dcxliiiii	ii	vii	iiii	xv	iiii cal. april.	ii noñ. april.	xx
Hendecas. dcxlv	iii	xviii	v	xvi	xv cal. maias.	viii cal. maias.	xxi

dcxlvii

Anni do- mini.	Indicti- ones.	Epactæ.	Concur- rentes.	Cycli lu- nares.	Decimaquar- ta luna.	Dies dominicus Paschæ.	Luna ipsius.
dclxvi	iiii	Nulla	vi	xvii	Noñ. April.	v idus april.	xviii
dclxvii	v	xi	vii	xviii	viii cal. april.	vii cal. april.	xv
dclxviii	vi	xxii	ii	xix	Id. april.	xii cal. maias.	xxi
dclxlix	vii	iii	iii	i	iiii noñ. april.	noñ. april.	xvii
dcl	viii	xiiii	iiii	ii	xi cal. april.	v cal. april.	xx
dcli	ix	xxv	v	iii	iiii id. april.	xv cal. maias.	xxi
dclii	x	vi	vii	iiii	iii cal. april.	cal. april.	xvi
dcliii	xi	xvii	i	v	xiiii cal. maias.	xi cal. maias.	xvii
dcliiii	xii	xxviii	ii	vi	vii id. april.	idus april.	xx
dclv	xiii	ix	iii	vii	vi cal. april.	iiii cal. april.	xvi
dclvi	xiiii	xx	v	viii	xvii cal. maias.	xv cal. ma.	xvi
dclvii	xv	i	vi	ix	ii noñ. april.	v idus april.	xviii
dclviii	i	xii	v.i	x	ix cal. april.	viii cal. april.	xv
dclx	ii	xxiii	i	xi	ii id. april.	xviii cal. ma.	xvi
dclxi	iii	iiii	ii	xii	cal. april.	noñ. april.	xviii
dclxii	iiii	xv	iii	xiii	xii cal. april.	v cal. april.	xxi
dclxiii	v	xxvi	v	xiiii	v idus april.	vii idus april.	xv
dclxiiii	vi	vii	vi	xv	iiii cal. april.	iiii noñ. april.	xviii
dclxv	vii	xviii	i	xvi	xv cal. maias.	xi cal. ma.	xviii

Ogdoas.

Hendecas.

Anni do- mini.	Indicti- ones.	Epactæ.	Concur- rentes.	Cycli lu- nares.	Decimaquar- ta luna.	Dies dominicus Paschæ.	Luna ipsius.
dclxv	viii	Nulla	ii	xvii	Noñ. april.	viii idus april.	xv
dclxvi	ix	xi	iii	xviii	viii cal. april.	iiii cal. april.	xviii
dclxvii	x	xxii	iiii	xix	idus april.	xiiii cal. ma.	xix
dclxviii	xi	iii	vi	i	iiii noñ. april.	v idus april.	xxi
dclxix	xii	xiiii	vii	ii	xi cal. april.	ix cal. april.	xvii
dclxx	xiii	xxv	i	iii	iiii idus april.	xviii cal. ma.	xviii
dclxxi	xiiii	vi	ii	iiii	iii cal. april.	viii idus april.	xxi
dclxxii	xv	xvii	iii	v	xiiii cal. maias.	vii cal. maias.	xxi
dclxxiii	i	xxviii	v	vi	vii idus april.	iiii idus april.	xvii
dclxxiiii	ii	ix	vi	vii	vi cal. april.	iiii noñ. april.	xx
dclxxv	iii	xx	vii	viii	xvii cal. maias.	x cal. maias.	xxi
dclxxvi	iiii	i	ii	ix	ii noñ. april.	viii idus april.	xvi
dclxxvii	v	xii	iii	x	ix cal. april.	iiii cal. april.	xix
dclxxviii	vi	xxiii	iiii	xi	ii idus april.	xiiii cal. ma.	xx
dclxxix	vii	iiii	v	xii	calen. april.	iii nonas april.	xvi
dclxxx	viii	xv	vii	xiii	xii cal. april.	viii cal. april.	xviii
dclxxxii	x	xxvi	i	xiiii	v idus april.	xviii cal. ma.	xix
dclxxxiii	xi	vii	ii	xv	iiii cal. april.	iii cal. april.	xv
dclxxxiiii	xii	xviii	iii	xvi	xv cal. maias.	xiii cal. maias.	xvi

Ogdoas.

Hendecas.

B E D A E A N G L O S A X O N I S

Anni do- mini.	Indicti- ones.	Epactæ.	Concur- rentes.	Cycli lu- nares.	Decimaquar- ta luna.	Dies dominicus Pasche.	Lunæ ipsius.
dclxxxiiii	xii	Nulla	v	xvii	Noñ. April.	iiii idus april.	xix
dclxxxv	xiii	xi	vi	xviii	viii cal. april.	vii cal. april.	xv
dclxxxvi	xiiii	xxii	vii	xix	Id. april.	xvii cal. ma.	xvi
dclxxxvii	xv	iii	i	i	iiii noñ. april.	vii idus april.	xix
dclxxxviii	i	xiiii	ii	ii	xi cal. april.	iiii cal. april.	xxi
dclxxxix	ii	xxv	iii	iii	iiii id. april.	iii idus april.	xv
dcxc	iii	vi	v	iiii	iii cal. april.	iii noñ. april.	xviii
Ogdoas. dcxci	iiii	xvii	vi	v	xiiii cal. maías.	ix cal. ma.	xix
dcxcii	v	xxviii	i	vi	vii id. april.	xviii cal. ma.	xxi
dcxciii	vi	ix	ii	vii	vi cal. april.	iii cal. april.	xvii
dcxciiii	vii	xx	iii	viii	xvii cal. maías.	xiiii cal. maías.	xviii
dcxcv	viii	i	iiii	ix	ii noñ. april.	iii idus april.	xxi
dcxcvi	ix	xii	vi	x	ix cal. april.	vii cal. april.	xvi
dcxcvii	x	xxiii	vii	xi	ii id. april.	xvii cal. ma.	xvii
dcxcviii	xi	iiii	i	xii	cal. april.	vii idus april.	xx
dcxcix	xii	xv	ii	xiii	xii cal. april.	x cal. april.	xvi
dcc	xiii	xxvi	iii	xiiii	v idus april.	iii idus april.	xvi
dcci	xiiii	vii	v	xv	iiii cal. april.	iii nonas april.	xix
Hendecas. dccii	xv	xviii	vi	xvi	xv cal. maías.	ix cal. maías.	xx

Anni do- mini.	Indicti- ones.	Epactæ.	Concur- rentes.	Cycli lu- nares.	Decimaquar- ta luna.	Dies dominicus Pasche.	Lunæ ipsius.
dcciii	i	Nulla	vii	xvii	Noñ. april.	vii idus april.	xvi
dcciiii	ii	xi	ii	xviii	viii cal. april.	iii cal. april.	xix
dccv	iii	xxii	iii	xix	idus april.	xiiii cal. ma.	xx
dccvi	iiii	iii	iiii	i	iiii noñ. april.	ii noñ. april.	xvi
dccvii	v	xiiii	v	ii	xi cal. april.	vi cal. april.	xix
dccviii	vi	xxv	vii	iii	iiii idus april.	xvii cal. ma.	xix
dccix	vii	vi	i	iiii	iii cal. april.	ii cal. april.	xv
Ogdoas. dccx	viii	xvii	ii	v	xiiii cal. maías.	xii cal. april.	xvi
dccxi	ix	xxviii	iii	vi	vii idus april.	ii idus april.	xix
dccxii	x	ix	v	vii	vi cal. april.	iii noñ. april.	xxi
dccxiii	xi	xx	vi	viii	xvii cal. maías.	xvi cal. ma.	xv
dccxiiii	xii	i	vii	ix	ii noñ. april.	vi idus april.	xviii
dccxv	xiii	xii	i	x	ix cal. april.	ii cal. april.	xxi
dccxvi	xiiii	xxiii	iii	xi	ii idus april.	xiiii cal. maías.	xxi
dccxvii	xv	iiii	iiii	xii	calen. april.	ii noñ. april.	xvii
dccxviii	i	xv	v	xiii	xii cal. april.	vi cal. april.	xx
dccxix	ii	xxvi	vi	xiiii	v idus april.	xvi cal. ma.	xxi
dccxx	iii	vii	i	xv	iiii cal. april.	ii cal. april.	xvi
Hendecas. dccxxi	iiii	xviii	ii	xvi	xv cal. maías.	xii cal. maías.	xvii

dccxxii

Anni do- mini.	Indicti- ones.	Epactæ.	Concur- rentes.	Cycli lu- nares.	Decimaquar- ta luna.	Dies dominicus Pasche.	Lunæ ipsius.
dccxxii	v	Nulla	iii	xvii	Noñ. April.	ii idus april.	xxi
dccxxiii	vi	xi	iiii	xviii	viii cal. april.	v cal. april.	xvii
dccxxiiii	vii	xxii	vi	xix	Id. april.	xvi cal. ma.	xvii
dccxxv	viii	iii	vii	i	iiii noñ. april.	vi idus april.	xx
dccxxvi	ix	xiiii	i	ii	xi cal. april.	ix cal. april.	xvi
dccxxvii	x	xxv	ii	iii	iiii id. april.	idus april.	xvii
dccxxviii	xi	vi	iiii	iiii	iii cal. april.	ii noñ. april.	xix
dccxxix	xii	xvii	v	v	xiiii cal. maias.	viii cal. maias.	xx
dccxxx	xiii	xxviii	vi	vi	vii id. april.	v idus april.	xvi
dccxxxi	xiiii	ix	vii	vii	vi cal. april.	cal. april.	xix
dccxxxii	xv	xx	ii	viii	xvii cal. maias.	xi cal. maias.	xviii
dccxxxiii	i	i	iii	ix	ii noñ. april.	noñ. april.	xv
dccxxxiiii	ii	xii	iiii	x	ix cal. april.	v cal. april.	xviii
dccxxxv	iii	xxiii	v	xi	ii id. april.	xv cal. ma.	xix
dccxxxvi	iiii	iiii	vii	xii	cal. april.	vi idus april.	xxi
dccxxxvii	v	xv	i	xiii	xii cal. april.	viii cal. april.	xvii
dccxxxviii	vi	xxvi	ii	xiiii	v idus april.	idus april.	xviii
dccxxxix	vii	xvii	iii	xv	iiii cal. april.	noñ. april.	xxi
dccxl	viii	xviii	v	xvi	xv cal. maias.	viii cal. ma.	xxi

Ogdoas.

Beda p[ro]p[ter] obijt, ut notat
Sigisbertus et Vincentius.
falsum

Hendecas.

Anni do- mini.	Ind. di- ones.	Epactæ.	Concur- rentes.	Cycli lu- nares.	Decimaquar- ta luna.	Dies dominicus Pasche.	Lunæ ipsius.
dccxli	ix	Nulla	vi	xvii	Noñ. april.	v idus april.	xviii
dccxlii	x	xi	vii	xviii	viii cal. april.	cal. april.	xxi
dccxliii	xi	xxii	i	xix	idus april.	xviii cal. ma.	xv
dccxliiiii	xii	iii	iii	i	iiii noñ. april.	noñ. april.	xvii
dccxlv	xiii	xiiii	iiii	ii	xi cal. april.	v cal. april.	xx
dccxlv	xiiii	xxv	v	iii	iiii idus april.	xv cal. ma.	xxi
dccxlvii	xv	vi	vii	iiii	iii cal. april.	iiii noñ. april.	xvii
dccxlviii	i	xvii	i	v	xiiii cal. maias.	xi cal. april.	xvii
dccxlix	ii	xxviii	ii	vi	vii idus april.	idus april.	xx
dcccli	iii	ix	iii	vii	vi cal. april.	iiii cal. april.	xvi
dcccli	iiii	xx	iiii	viii	xvii cal. maias.	xiiii cal. ma.	xvii
dcccli	v	i	vi	ix	ii noñ. april.	v idus april.	xix
dcccli	vi	xii	vii	x	ix cal. april.	viii cal. april.	xv
dcccli	vii	xxiii	i	xi	ii idus april.	xviii cal. ma.	xvi
dccclv	viii	iiii	ii	xii	calen. april.	viii idus april.	xix
dccclvi	ix	xv	iiii	xiii	xii cal. april.	v cal. april.	xxi
dccclvi	x	xxvi	v	xiiii	v idus april.	iiii idus april.	xv
dccclvi	xi	xvii	vi	xv	iiii cal. april.	iiii noñ. april.	xviii
dccclix	xii	xviii	vii	xvi	xv cal. maias.	x cal. maias.	xix

Ogdoas.

Hendecas.

B E D A E A N G L O S A X O N I S

Anni do= mini.	Indicti= ones.	Epactæ.	Concur rentes.	Cycli lu nares.	Decimaquar= ta luna.	Dies dominicus Paschæ.	Lunæ ipsius.	
	dclxx	xiii	Nulla	ii	xvii	Noñ. April.	vii idus april.	xv
	dclxxi	xiiii	xi	iii	xviii	viii cal. april.	iiii cal. april.	xviii
	dclxxii	xv	xxii	iiii	xix	Id. april.	xiiii cal. ma.	xix
	dclxxiii	i	iii	v	i	iiii noñ. april.	iii noñ. april.	xv
	dclxxiiii	ii	xiiii	vii	ii	xi cal. april.	viii cal. april.	xvii
	dclxxv	iii	xv	i	iii	iii id. april.	xviii cal. ma.	xviii
	dclxxvi	iiii	vi	ii	iiii	ii cal. april.	viii idus april.	xxi
	dclxxvii	v	xvii	iii	v	xiiii cal. maías.	xiii cal. ma.	xv
	dclxxviii	vi	xxviii	v	vi	vii id. april.	iiii idus april.	xvii
	dclxxix	vii	ix	vi	vii	vi cal. april.	iiii noñ. april.	xx
	dclxxx	viii	xx	vii	viii	xvii cal. maías.	x cal. maías.	xxi
	dclxxxi	ix	i	i	ix	ii noñ. april.	vii idus april.	xvii
	dclxxxii	x	xii	iii	x	ix cal. april.	iiii cal. april.	xix
	dclxxxiii	xi	xxiii	iiii	xi	ii id. april.	xiiii cal. ma.	xx
	dclxxxiiii	xii	iiii	v	xii	cal. april.	iii noñ. april.	xvi
	dclxxxv	xiii	xv	vi	xiii	xii cal. april.	vii cal. april.	xix
	dclxxxvi	xiiii	xxvi	i	xiiii	v idus april.	xviii cal. ma.	xix
	dclxxxvii	xv	vii	ii	xv	iiii cal. aprí.	iii cal. april.	xv
Hendecas.	dclxxxviii	i	xviii	iii	xvi	xv cal. maías.	xiiii cal. ma.	xvi

hor an. Dclxxxi
 26. maij
 A. S. Beda.
 feria 4.
 post vespert.
 septuag. festo
 asumptioij.

Anni do= mini.	Indicti= ones.	Epactæ.	Concur rentes.	Cycli lu nares.	Decimaquar= ta luna.	Dies dominicus Paschæ.	Lunæ ipsius.	
	dclxxxix	ii	Nulla	iiii	xvii	Noñ. april.	vi idus april.	xvii
	dclxxx	iii	xi	vi	xviii	viii cal. april.	vii cal. april.	xv
	dclxxxxi	iiii	xxii	vii	xix	idus april.	xvii cal. ma.	xvi
	dclxxxii	v	iii	i	i	iiii noñ. april.	vii idus april.	xix
	dclxxxiii	vi	xiiii	ii	ii	xi cal. april.	x cal. april.	xv
	dclxxxiiii	vii	xxv	iii	iii	iii idus april.	iii idus april.	xx
	dclxxxv	viii	vi	v	iiii	ii cal. april.	iii noñ. april.	xviii
Ogdoas.	dclxxxvi	ix	xvii	vi	v	xiiii cal. maías.	ix cal. maías.	xix
	dclxxxvii	x	xxviii	vii	vi	vii idus april.	vi idus april.	xv
	dclxxxviii	xi	ix	ii	vii	vi cal. april.	iii cal. april.	xvii
	dclxxxix	xii	xx	iii	viii	xvii cal. maías.	xiii cal. ma.	xviii
	dccxc	xiii	i	iiii	ix	ii noñ. april.	iii idus april.	xxi
	dccxci	xiiii	xii	v	x	ix cal. april.	vi cal. april.	xvii
	dccxcii	xv	xxiii	vii	xi	ii idus april.	xvii cal. ma.	xvii
	dccxciii	i	iiii	i	xii	calen. april.	vi idus april.	xx
	dccxciiii	ii	xv	ii	xiii	xii cal. april.	x cal. april.	xvi
	dccxcv	iii	xx i	iii	xiiii	v idus april.	ii idus april.	xvii
	dccxcvi	iiii	viiiv	v	xv	iiii cal. april.	iii noñ. april.	xix
Hendecas.	dccxcvii	v	xviii	vi	xvi	xv cal. maías.	ix cal. maías.	xx

dccxcviii

Anni do- mini.	Indicti- ones.	Epactæ.	Cōcur- rētes.	Cycli lu- nares.	Decimaquar- ta luna.	Dies dominicus Paschæ.	Lunæ ipsius.
dccxcviii	vi	Null.	vii	xvii	Noñ. April.	vi id. april.	xvii
dccxcix	vii	xi	i	xviii	viii cal. april.	ii cal. april.	xx
dccc	viii	xxii	iii	xix	id. april.	xii cal. ma.	xx
dccci	ix	iii	iiii	i	iiii noñ. april.	ii noñ. april.	xvi
dcccii	x	xiiii	v	ii	xi cal. april.	vi cal. april.	xix
dccciij	xi	xxv	vi	iii	iiii id. april.	xvi cal. ma.	xx
dccciiii	xii	vi	i	iiii	iiii cal. april.	ii cal. april.	xv
dcccv	xiii	xvii	ii	v	xiiii cal. maías.	xii cal. ma.	xvi <i>Ogdoas.</i>
dcccvi	xiiii	xxviii	iii	vi	vii id. april.	ii id. april.	xix
dcccvij	xv	ix	iiii	vii	vi cal. april.	ii cal. april.	xv
dcccviii	i	xx	v	viii	xvii cal. maías.	xiii cal. ma.	xv <i>h. d.</i>
dcccix	ii	i	vii	ix	ii noñ. april.	iii id. april.	xviii <i>— h. d. om. f</i>
dcccx	iii	xii	i	x	ix cal. apriles.	ii cal. april.	xxi
dcccxi	iiii	xxiii	ii	xi	ii id. april.	id. april.	xv
dcccxi	v	iiii	iiii	xii	cal. april.	ii noñ. april.	xvii
dcccxiij	vi	xv	v	xiii	xii cal. april.	vii cal. april.	xx
dcccxiij	vii	xxvi	vi	xiiii	v id. april.	xvi cal. ma.	xxi
dcccxv	viii	vii	vii	xv	iiii cal. april.	cal. april.	xvii
dcccxvi	ix	xviii	ii	xvi	xv cal. maías.	xii cal. ma.	xvii <i>Hendecas.</i>

Anni do- mini.	Indicti- ones.	Epactæ.	Concur- rentes.	Cycli lu- nares.	Decimaquar- ta luna.	Dies domini- cus Paschæ.	Lunæ ipsius.
dcccxvii	x	Null.	iii	xvii	Noñ. april.	ii id. april.	xxi
dcccxviii	xi	xi	iiii	xviii	viii cal. april.	v cal. april.	xvii
dcccxi	xii	xxii	v	xix	id. april.	xv cal. ma.	xviii
dcccxi	xiii	iii	vii	i	iiii noñ. april.	vi id. april.	xx
dcccxi	xiiii	xiiii	i	ii	xi cal. april.	ix cal. april.	xvi
dcccxi	xv	xxv	ii	iii	iiii id. april.	id. april.	xvii
dcccxi	i	vi	iii	iiii	iii cal. april.	noñ. april.	xx
dcccxi	ii	xvii	v	v	xiiii cal. maías.	viii cal. ma.	xx <i>Ogdoas.</i>
dcccxi	iii	xxviii	vi	vi	vii id. april.	vi id. april.	xvi
dcccxi	iiii	ix	vii	vii	vi cal. april.	cal. april.	xix
dcccxi	v	xx	i	viii	xvii cal. ma.	xi cal. ma.	xx
dcccxi	vi	i	iii	ix	ii noñ. april.	noñ. april.	xv
dcccxi	vii	xii	iiii	x	ix cal. april.	v cal. april.	xviii
dcccxi	viii	xxiii	v	xi	ii id. apriles.	xv cal. ma.	xix
dcccxi	ix	iiii	vi	xii	cal. april.	iiii noñ. apr.	xv
dcccxi	x	xv	i	xiii	xii cal. april.	ix cal. april.	xvii
dcccxi	xi	xxvi	ii	xiiii	v id. april.	id. april.	xviii
dcccxi	xii	vii	iii	xv	iiii cal. april.	noñ. april.	xxi
dcccxi	xiii	xviii	iiii	xvi	xv cal. maías	xiiii cal. ma.	xv <i>Hendecas.</i>

B E D A E A N G L O S A X O N I S

Anni do= mini.	Indicti= ones.	Epactæ.	Cōcur= rētes.	Cycli lu nares.	Decimaquar= ta luna.	Dies dominicus Pasche.	Lunæ ipsius.
deccxxxvi	xiiii	Null.	vi	xvii	Noñ. April.	v id. april.	xiiii
deccxxxvii	xv	xi	vii	xviii	viii cal. april.	cal. april.	xxi
deccxxxviii	i	xxii	i	xix	id. april.	xviii cal. ma.	xv
deccxxxix	ii	iii	ii	i	iiii noñ. april.	viii id. april.	xviii
deccxl	iii	xiiii	iii	ii	xi cal. april.	v cal. april.	xx
deccxli	iiii	xxv	v	iii	iii id. april.	xv cal. ma.	xxi
deccxlii	v	vi	vi	iiii	iii cal. april.	iiii noñ. apr.	xvii
Ogdoas. deccxliii	vi	xvii	vii	v	xiiii cal. maías.	x cal. maías.	xviii
deccxliiiii	vii	xxviii	ii	vi	vii id. april.	id. april.	xx
deccxlv	viii	ix	iii	vii	vi cal. april.	iiii cal. april.	xvi
deccxlv	ix	xx	iiii	viii	xvii cal. maías.	xiiii cal. ma.	xvii
deccxlvii	x	i	v	ix	ii noñ. april.	iiii id. april.	xx
deccxlviii	xi	xii	vii	x	ix cal. apriles.	viii cal. april.	xv
deccxlix	xii	xxiii	i	xi	ii id. april.	xix cal. ma.	xvi
decccl	xiii	iiii	ii	xii	cal. april.	viii id. april.	xix
decccli	xiiii	xv	iii	xiii	xii cal. april.	xi cal. april.	xv
decccli	xv	xxvi	v	xiiii	v id. april.	iiii id. april.	xv
deccclii	xvi	vii	vi	xv	iiii cal. april.	iiii noñ. apr.	xviii
Hendec. decccliii	ii	xviii	vii	xvi	xv cal. maías.	x cal. ma.	xix

Anni do= mini.	Indicti= ones.	Epactæ.	Concur rentes.	Cycli lu nares.	Decimaquar ta luna.	Dies domini= cus Pasche.	Lunæ ipsius.
deccclv	iii	Null.	i	xvii	Noñ. april.	viii id. april.	xvi
deccclvi	iiii	xi	ii	xviii	viii cal. april.	iiii cal. april.	xviii
deccclvii	v	xxii	iii	xix	id. april.	xiiii cal. ma.	xix
deccclviii	vi	iii	v	i	iiii noñ. april.	ii noñ. april.	xv
deccclix	vii	xiiii	vi	ii	xi cal. april.	vii cal. april.	xviii
deccclx	viii	xxv	i	iii	iiii id. april.	xviii cal. ma.	xviii
deccclxi	ix	vi	ii	iiii	iii cal. april.	viii id. april.	xxi
Ogdoas. deccclxii	x	xvii	iii	v	xiiii cal. maías.	xiii cal. ma.	xv
deccclxiii	xi	xxviii	iiii	vi	vii id. april.	iii id. april.	xviii
deccclxiiii	xii	ix	vi	vii	vi cal. april.	iiii noñ. apr.	xx
deccclxv	xiii	xx	vii	viii	xvii cal. ma.	x cal. ma.	xxi
deccclxvi	xiiii	i	i	ix	ii noñ. april.	vii id. april.	xvii
deccclxvii	xv	xii	ii	x	ix cal. april.	iii cal. april.	xx
deccclxviii	i	xxiii	iii	xi	ii id. apriles.	xiiii cal. ma.	xx
deccclxix	ii	iiii	v	xii	cal. april.	iii noñ. april.	xvi
deccclxx	iii	xv	vi	xiii	xii cal. april.	vii cal. april.	xix
deccclxxi	iiii	xxvi	vii	xiiii	v id. april.	xvii cal. ma.	xx
deccclxxii	v	vii	ii	xv	iiii cal. april.	iii cal. april.	xv
Hendec. deccclxxiii	vi	xviii	iii	xvi	xv cal. maías.	xiii cal. ma.	xvi

dccc

DE TEMPORVM RATIONE LIBER. 72

Anni do- mini.	Indicti- ones.	Epactæ.	Cōcur- rētes.	Cycli lu- nares.	Decimaquar- ta luna.	Dies dominicus Pasche.	Lunæ ipsius.
dccclxxiiii	vii	Null.	iiii	xvii	Noñ. April.	iii id. april.	xx
dccclxxv	viii	xi	v	xviii	viii cal. april.	vi cal. april.	xvi
dccclxxvi	ix	xxii	vii	xix	id. april.	xvii cal. ma.	xvi
dccclxxvii	x	iii	i	i	iiii noñ. april.	vii id. april.	xix
dccclxxviii	xi	xiiii	ii	ii	xi cal. april.	x cal. april.	xv
dccclxxix	xii	xxv	iii	iii	iiii id. april.	ii id. april.	xvi
dccclxxx	xiii	vi	v	iiii	iii cal. april.	iii noñ. april.	xviii
dccclxxxi	xiiii	xvii	vi	v	xiiii cal. maías.	ix cal. ma.	xix
dccclxxxii	xv	xxviii	vii	vi	vii id. april.	vi id. april.	xv
dccclxxxiii	i	ix	i	vii	vi cal. april.	ii cal. april.	xviii
dccclxxxiiii	ii	xx	iii	viii	xvii cal. maías.	xiii cal. ma.	xviii
dccclxxxv	iii	i	iiii	ix	ii noñ. april.	iii id. april.	xxi
dccclxxxvi	iiii	xii	v	x	ix cal. apriles.	vi cal. april.	xvii
dccclxxxvii	v	xxiii	vi	xi	ii id. april.	xvi cal. ma.	xviii
dccclxxxviii	vi	iiii	i	xii	cal. april.	vii id. april.	xx
dccclxxxix	vii	xv	ii	xiii	xii. cal. april.	x cal. april.	xvi
dcccxc	viii	xxvi	iii	xiiii	v id. april.	ii id. april.	xvii
dcccxi	ix	vii	iiii	xv	iiii cal. april.	ii noñ. apr.	xx
dcccxi	x	xviii	vi	xvi	xv cal. maías.	ix cal. maías.	xx

Ogdoas.

Hendecas.

Anni do- mini.	Indicti- ones.	Epactæ.	Concur- rentes.	Cycli lu- nares.	Decimaquar- ta luna.	Dies domini- cus Pasche.	Lunæ ipsius.
dcccxciii	xi	Null.	vii	xvii	Noñ. april.	vi id. april.	xvii
dcccxciiii	xii	xi	i	xviii	viii cal. april.	ii cal. april.	xx
dcccxcv	xiii	xxii	ii	xix	id. april.	xii cal. ma.	xxi
dcccxcvi	xiiii	iii	iiii	i	iiii noñ. april.	ii noñ. april.	xvi
dcccxcvii	xv	xiiii	v	ii	xi cal. april.	vi cal. april.	xix
dcccxcviii	i	xxv	vi	iii	iiii id. april.	xvi cal. ma.	xx
dcccxcix	ii	vi	vii	iiii	iii cal. april.	cal. april.	xvi
dcccc	iii	xvii	ii	v	xiiii cal. maías.	xii cal. ma.	xvi
dcccci	iiii	xxviii	iii	vi	vii id. april.	ii id. april.	xviii
dccccii	v	ix	iiii	vii	vi cal. april.	v cal. april.	xv
dcccciii	vi	xx	v	viii	xvii cal. ma.	xv cal. ma.	xvi
dcccciiii	vii	i	vii	ix	ii noñ. april.	vi id. april.	xviii
dccccv	viii	xii	i	x	ix cal. april.	ii cal. april.	xxi
dccccvi	ix	xxiii	ii	xi	ii id. apriles.	id. april.	xv
dccccvii	x	iiii	iii	xii	cal. april.	noñ. april.	xviii
dccccviii	xi	xv	v	xiii	xii cal. april.	vi cal. april.	xx
dccccix	xii	xxvi	vi	xiiii	ii id. april.	xvi cal. ma.	xxi
dcccex	xiii	vii	vii	xv	iiii cal. april.	cal. april.	xvii
dcccexi	xiiii	xviii	i	xvi	xv cal. maías	xi cal. ma.	xviii

Ogdoas.

Hendecas.

B E D A E A N G L O S A X O N I S

Anni do= mini.	Indicti= ones.	Epacta.	Cōcur= rētes.	Cycli lu nares.	Decimaquar= ta luna.	Dies dominicus Pasche.	Lunæ ipsius.
dccccxii	xv	Null.	iii	xvii	Noñ. April.	ii id. april.	xxi
dccccxiii	i	xi	iiii	xviii	viii cal. april.	v. cal. april.	xvi
dccccxiiii	ii	xxii	v	xix	id. april.	xv cal. ma.	xviii
dccccxv	iii	iii	vi	i	iiii noñ. april.	v id. april.	xxi
dccccxvi	iiii	xiiii	i	ii	xi cal. april.	ix cal. april.	xvi
dccccxvii	v	xxv	ii	iii	iiii id. april.	id. april.	xvii
dccccxviii	vi	vi	iii	iiii	iii cal. april.	noñ. april.	xx
Ogdoas. dccccxix	vii	xvii	iiii	v	xiiii cal. maias.	vii cal. ma.	xxi
dccccxx	viii	xviii	vi	vi	vii id. april.	v id. april.	xv
dccccxxi	ix	ix	vii	vii	vi cal. april.	cal. april.	xix
dccccxxii	x	xx	i	viii	xvii cal. maias.	xi cal. ma.	xx
dccccxxiii	xi	i	ii	ix	ii noñ. april.	viii id. april.	xvi
dccccxxiiii	xii	xii	iii	x	ix cal. apriles.	v cal. april.	xviii
dccccxxv	xiii	xxiii	v	xi	ii id. april.	xv cal. ma.	xix
dccccxxvi	xiiii	iiii	vi	xii	cal. april.	iiii noñ. apr.	xv
dccccxxvii	xv	xv	vii	xiii	xii cal. april.	viii cal. april.	xviii
dccccxxviii	i	xxvi	ii	xiiii	v id. april.	id. april.	xviii
dccccxxix	ii	vii	iii	xv	iiii cal. april.	noñ. april.	xx
Hendecas. dccccxxx	iii	xviii	iiii	xvi	xv cal. maias.	xiiii cal. ma.	xv

Anni do= mini.	Indicti= ones.	Epacta.	Concur rentes.	Cycli lu nares.	Decimaquar ta luna.	Dies domini= cus Pasche.	Lunæ ipsius.
dccccxxxi	iiii	Null.	v	xvii	Noñ. april.	iiii id. april.	xix
dccccxxxii	v	xi	vii	xviii	viii cal. april.	cal. april.	xxi
dccccxxxiii	vi	xxii	i	xix	id. april.	xviii cal. ma.	xv
dccccxxxiiii	vii	iii	ii	i	iiii noñ. april.	viii id. april.	xviii
dccccxxxv	viii	xiiii	iii	ii	xi cal. april.	iiii cal. april.	xxi
dccccxxxvi	ix	xv	vi	iii	iiii id. april.	xv cal. ma.	xxi
dccccxxxvii	x	vi	vi	iiii	iii cal. april.	iiii noñ. apr.	xvii
Ogdoas. dccccxxxviii	xi	xvii	vii	v	xiiii cal. maias.	x cal. ma.	xviii
dccccxxxix	xii	xxviii	i	vi	vii id. april.	xviii cal. ma.	xxi
dccccxl	xiii	ix	iii	vii	vi cal. april.	iiii cal. april.	xvi
dccccxli	xiiii	xx	iiii	viii	xvii cal. ma.	xiiii cal. ma.	xvii
dccccxlii	xv	i	v	ix	ii noñ. april.	iiii id. april.	xx
dccccxliii	i	xii	vi	x	ix cal. april.	vii cal. april.	xvi
dccccxliv	ii	xxiii	i	xi	ii id. apriles.	xviii cal. ma.	xvi
dccccxlv	iii	iiii	ii	xii	cal. april.	viii id. april.	xv.ii
dccccxlvi	iiii	xv	iii	xiii	xii cal. april.	xi cal. april.	xv
dccccxlvii	v	xxvi	iiii	xiiii	v id. april.	iii id. april.	xvi
dccccxlviii	vi	vii	vi	xv	iiii cal. april.	iiii noñ. apr.	xviii
Hendecas. dccccxlix	vii	xviii	vii	xvi	xv cal. maias.	x cal. maias.	xx

Anni do- mini.	Indicti- ones.	Epactæ.	Concur- rentes.	Cycli lu- nares.	Decimaquar- ta luna.	Dies dominicus Pasche.	Lunæ ipsius.
dccccl	viii	Null.	i	xvii	Noñ. April.	vii id. april.	xvii
dccccli	ix	xi	ii	xviii	viii cal. april.	iii cal. april.	xix
dcccclii	x	xxii	iii	xix	id. april.	xiiii cal. ma.	xviii
dccccliii	xi	iii	v	i	iiii noñ. april.	iii noñ. april.	xv
dccccliiii	xii	xiiii	vi	ii	xi cal. april.	vii cal. april.	xviii
dcccclv	xiii	xxv	vii	iii	iiii id. april.	xvii cal. ma.	xix
dcccclvi	xiiii	vi	ii	iiii	iii cal. april.	viii id. april.	xxi
dcccclvii	xv	xvii	iii	v	xiiii cal. maías.	xiii cal. ma.	xv
dcccclviii	i	xxviii	iiii	vi	vii id. april.	iii id. april.	xviii
dcccclix	ii	ix	v	vii	vi cal. april.	iii noñ. april.	xxi
dcccclx	iii	xx	vii	viii	xvii cal. maías.	x cal. ma.	xxi
dcccclxi	iiii	i	i	ix	ii noñ. april.	vii id. april.	xvii
dcccclxii	v	xii	ii	x	ix cal. apriles.	iii cal. april.	xx
dcccclxiii	vi	xxiii	iii	xi	ii id. april.	xiii cal. ma.	xxi
dcccclxiiii	vii	iiii	v	xii	cal. april.	iii noñ. apr.	xvi
dcccclxv	viii	xv	vi	xiii	xii cal. april.	vii cal. april.	xix
dcccclxvi	ix	xxvi	vii	xiiii	v id. april.	xvii cal. ma.	xx
dcccclxvii	x	vii	i	xv	iiii cal. april.	ii cal. april.	xvi
dcccclxviii	xi	xviii	iii	xvi	xv cal. maías.	xiii cal. ma.	xvi

Ogdoas.

Hendecas.

Anni do- mini.	Indicti- ones.	Epactæ.	Concur- rentes.	Cycli lu- nares.	Decimaquar- ta luna.	Dies domini- cus Pasche.	Lunæ ipsius.
dcccclxix	xii	Null.	iiii	xvii	Noñ. april.	iii id. april.	xx
dcccclxx	xiii	xi	v	xviii	viii cal. april.	vi cal. april.	xvi
dcccclxxi	xiiii	xxii	vi	xix	id. april.	xvi cal. ma.	xvii
dcccclxxii	xv	iii	i	i	iiii noñ. april.	vii id. april.	xix
dcccclxxiii	i	xiiii	ii	ii	xi cal. april.	x cal. april.	xv
dcccclxxiiii	ii	xxv	iii	iii	iiii id. april.	ii id. april.	xvi
dcccclxxv	iii	vi	iiii	iiii	iii cal. april.	ii noñ. april.	xix
dcccclxxvi	iiii	xvii	vi	v	xiiii cal. maías.	ix cal. ma.	xix
dcccclxxvii	v	xxviii	vii	vi	vii id. april.	vi id. april.	xv
dcccclxxviii	vi	ix	i	vii	vi cal. april.	ii cal. april.	xviii
dcccclxxix	vii	xx	ii	viii	xvii cal. ma.	xii cal. ma.	xix
dcccclxxx	viii	i	iiii	ix	ii noñ. april.	iii id. april.	xxi
dcccclxxxii	ix	xii	v	x	ix cal. april.	vi cal. april.	xvii
dcccclxxxiii	x	xxiii	vi	xi	ii id. apriles.	xvi cal. ma.	xviii
dcccclxxxiiii	xi	iiii	vii	xii	cal. april.	vi id. april.	xxi
dcccclxxxv	xii	xv	ii	xiii	xii cal. april.	x cal. april.	xvi
dcccclxxxvi	xiii	xxvi	iii	xiiii	v id. april.	ii id. april.	xvii
dcccclxxxvii	xiiii	vii	iiii	xv	iiii cal. april.	ii noñ. apr.	xx
dcccclxxxviii	xv	xviii	v	xvi	xv cal. maías.	viii cal. ma.	xxi

Ogdoas.

Hendecas.

dcccc

B E D A E A N G L O S A X O N I S

Anni do= mini.	Indicti= ones.	Epactæ.	Cōcur= rētes.	Cycli lu nares.	Decima quar= ta luna.	Dies dominicus Paschæ.	Lunæ ipfius.
dcccclxxxviii	i	Null.	vii	xvii	Noñ. April.	vi id. april.	xvii
dcccclxxxix	ii	xi	i	xviii	viii cal. april.	ii cal. april.	xx
dcccxc	iii	xxii	ii	xix	id. april.	xii cal. maías	xxi
dcccxcxi	iiii	iii	iii	i	iiii noñ. april.	noñ. april.	xvii
dcccxcxii	v	xiiii	v	ii	xi cal. april.	vi cal. april.	xix
dcccxcxiii	vi	xxv	vi	iii	iiii id. april.	xvi cal. ma.	xx
dcccxcxiiii	vii	vi	vii	iiii	iii cal. april.	cal. april.	xvi
Ogdoas. dcccxcv	viii	xvii	i	v	xiiii cal. maías.	xi cal. maías	xvi
dcccxcvi	ix	xxviii	iii	vi	vii id. april.	ii id. april.	xix
dcccxcvii	x	ix	iiii	vii	vi cal. april.	v cal. april.	xv
dcccxcviii	xi	xx	v	viii	xvii cal. maías.	xv cal. ma.	xvi
dcccxcix	xii	i	vi	ix	ii noñ. april.	v id. april.	xix
m	xiii	xii	i	x	ix cal. apriles.	ii cal. april.	xxi
mi	xiiii	xxiii	ii	xi	ii id. april.	id. april.	xv
mii	xv	iiii	iii	xii	cal. april.	noñ. april.	xix
miii	i	xv	iiii	xiii	xii cal. april.	v cal. april.	xxi
miiii	ii	xxvi	vi	xiiii	v id. april.	xvi cal. ma.	xxi
mv	iii	vii	vii	xv	iiii cal. april.	cal. april.	xvii
Hendecas. mvi	iiii	xviii	i	xvi	xv cal. maías.	xi cal. maías	xviii

Anni do= mini.	Indicti= ones.	Epactæ.	Concur rentes.	Cycli lu nares.	Decima quar ta luna.	Dies domini= cus Paschæ.	Lunæ ipfius.
mvii	v	Null.	ii	xvii	Noñ. april.	viii id. april	xv
mviii	vi	xi	iiii	xviii	viii cal. april.	v cal. april.	xvii
mix	vii	xxii	v	xix	id. april.	xv cal. maías	xviii
mx	viii	iii	vi	i	iiii noñ. april.	v id. april.	xxi
mxí	ix	xiiii	vii	ii	xi cal. april.	viii cal. april.	xvii
mxii	x	xxv	ii	iii	iiii id. april.	id. april.	xvii
mxiii	xi	vi	iii	iiii	iii cal. april.	noñ. april.	xx
Ogdoas. mxiiii	xii	xvii	iiii	v	xiiii cal. maías.	vii cal. ma.	xxi
mxv	xiii	xxviii	v	vi	vii id. april.	iiii id. april.	xvii
mxvi	xiiii	ix	vii	vii	vi cal. april.	cal. april.	xix
mxvii	xv	xx	i	viii	xvii cal. ma.	xi cal. maías.	xx
mxviii	i	i	ii	ix	ii noñ. april.	viii id. april.	xvi
mxix	ii	xii	iii	x	ix cal. april.	iiii cal. april.	xix
mxx	iii	xxiii	v	xi	ii id. apriles.	xv cal. ma.	xix
mxxi	iiii	iiii	vi	xii	Cal. april.	iiii noñ. apr.	xv
mxxii	v	xv	vii	xiii	xii cal. april.	viii cal. apr.	xviii
mxxiii	vi	xxvi	i	xiiii	v id. april.	xviii cal. ma.	xix
mxxiiii	vii	vii	iii	xv	iiii cal. april.	noñ. april.	xxi
Hendecas. mxxv	viii	xviii	iiii	xvi	xv cal. maías.	xiiii cal. ma.	xv mxxvi

Anni do- mini.	Indicti- ones.	Epactæ.	Cōcur= rētes.	Cycli lu nares.	Decima quar= ta luna.	Dies dominicus Pasche.	Lune ipsius.
mxxvi	ix	Null.	v	xvii	Noñ. April.	iiii id. april.	xix
mxxvii	x	xi	vi	xviii	viii cal. april.	vii cal. april.	xv
mxxviii	xi	xxii	i	xix	id. april.	xviii cal. april.	xv
mxxix	xii	iii	ii	i	iiii noñ. april.	viii id. april.	xviii
mxxx	xiii	xiiii	iii	ii	xi cal. april.	iiii cal. april.	xxi
mxxxi	xiiii	xxv	iiii	iii	iiii Id. april.	iii id. april.	xv
mxxxii	xv	vi	vi	iiii	iii cal. april.	iiii noñ. april.	xvii
mxxxiii	i	xvii	vii	v	xiiii cal. maias.	x cal. maias	xviii
mxxxiiii	ii	xxviii	i	vi	vii id. april.	xviii cal. ma.	xxi
mxxxv	iii	ix	ii	vii	vi cal. april.	iii cal. apriles	xvii
mxxxvi	iiii	xx	iii	viii	xvii cal. maias.	xiiii cal. ma.	xvii
mxxxvii	v	i	v	ix	ii noñ. april.	iiii id. april.	xx
mxxxviii	vi	xii	vi	x	ix cal. apriles.	vii cal. april.	xvi
mxxxix	vii	xxiii	vii	xi	ii id. april.	xvii cal. ma.	xvii
mxl	viii	iiii	ii	xii	cal. april.	viii id. april.	xix
mxli	ix	xv	iii	xiii	xii cal. april.	xi cal. april.	xv
mxlii	x	xxvi	iiii	xiiii	v id. april.	iii id. april.	xvi
mxliii	xi	vii	v	xv	iiii cal. april.	iii noñ. april.	xix
mxliiii	xii	xviii	vii	xvi	xv cal. maias.	x cal. maias.	xix

Ogdoas.

Hendecas.

Anni do- mini.	Indicti- ones.	Epactæ.	Concur= rentes.	Cycli lu nares.	Decima quar= ta luna.	Dies domini= cus Pasche.	Lune ipsius.
mxlv	xiii	Null.	i	xvii	Noñ. april.	vii id. april.	xvii
mxlvi	xiiii	xi	ii	xviii	viii cal. april.	iii cal. april.	xix
mxlvii	xv	xxii	iii	xix	id. april.	xiii cal. ma.	xx
mxlviii	i	iii	v	i	iiii noñ. april.	iii noñ. april.	xv
mxlix	ii	xiiii	vi	ii	xi cal. april.	vii cal. april.	xviii
ml	iii	xxv	vii	iii	iiii id. april.	xvii cal. ma.	xix
mli	iiii	vi	i	iiii	iii cal. april.	ii. cal. april.	xv
mlii	v	xvii	iii	v	xiiii cal. maias.	xiii cal. ma.	xv
mliii	vi	xxviii	iiii	vi	vii id. april.	iii id. april.	xviii
mliiii	vii	ix	v	vii	vi cal. april.	iii noñ. april.	xxi
mlv	viii	xx	vi	viii	xvii cal. ma.	xvi cal. maias	xv
mlvi	ix	i	i	ix	ii. noñ. april.	vii id. april.	xvii
mlvii	x	xii	ii	x	ix cal. april.	iii cal. april.	xx
mlviii	xi	xxiii	iii	xi	ii id. apriles.	xiii cal. maias	xxi
mlix	xii	iiii	iiii	xii	Cal. april.	ii noñ. april.	xvii
mlx	xiii	xv	vi	xiii	xii cal. april.	vii. cal. april.	xix
mlx ⁱ	xiiii	xxvi	vii	xiiii	v id. april.	xvii cal. ma.	xx
mlxii ^o	xv	vii	i	xv	iiii cal. april.	ii cal. april.	xvi
mlxiii	i	xviii	ii	xvi	xv cal. maias.	xii cal. maias.	xvi.

Ogdoas.

Hendecas.

F I N I S.

BASILEAE EXCVDEBAT HENRICVS
PETRVS, MENSE MARTIO, AN:
M. D. XXIX.

DE VERTICIS

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
31	32	33	34	35	36	37	38	39	40
41	42	43	44	45	46	47	48	49	50
51	52	53	54	55	56	57	58	59	60
61	62	63	64	65	66	67	68	69	70
71	72	73	74	75	76	77	78	79	80
81	82	83	84	85	86	87	88	89	90
91	92	93	94	95	96	97	98	99	100

FINIS
 BASTIEN EXCUBIT BENEVO
 BASTIEN MENSURATIO AM
 M. D. LXXIX